Maurice Dekobra

Madona din tren

EDITURA „LIBRA“ BUCUREŞTI, 1990
Coperta : STAN BARON

I.

Lady Diana Wynham îşi întinsese pe un taburet picioarele subţiri. Bustu-i era mascat de paravanul alb al Times- ului ; genunchii catifelaţi erau strînşi ca o acvilă între braţele goale. Tălpile mici se zbăteau în

pantofii cerise şi argent ameninţind echilibrul unei ceşti de Wedgwood pur, tangentă lingă glezna-i nervoasă.

— Gerard ! strigă ea... Vreau să-l consult pe profesorul Traurig.

Strivisem o bucată de zahăr cu dosul linguriţei aurite pe care erau încrustate armele Ducilor d'Inverness. Gata să fac voia Lady-ei Diana, îndepărtai de buze cafeaua neplăcută, — cafea prea neagră şi prea amară pe care-o sorbi la Londra în ceşti mai minuscule decît ouăle pescăruşului, — şi răspunsei :

— Nimic mai lesne... O să telefonez la Ritz.

— Te rog, Gerard.

Telefonul era, în budoar, tăinuit sub o casetă cu deschizături ogivale, colorate ca o carte de liturghie. Pusei receptorul la ureche şi auzii hîrîitul centralei. Căpătai legătura.

— Alo ! Profesorul dr. Sigfried Traurig ? Domnule profesor, aici prinţul Seliman, secretarul Lady-ei Diana Wynham, care doreşte o întîlnire cu dumneavoastră pentru o consultaţie urgentă...

Un glas gutural îmi răspunse :

— O voi primi pe Lady Wynham după-amiază, la patru.

— Mulţumesc, doctore.

Transmisei comunicarea. Părul blond şi chipul Lady-ei Diana ţîşniră de după parapetul de hîrtie, o figură pură, clasică, de zeiţă, slăbită de vegherile nocturne la Ambasadori sau la Ciro's. O Diană cu ciută, a cărei ciută nu era, de altminteri, decît un pekinois îmbufnat, cu ochii bulbucaţi de peşte mort sub o frunte mică, turtită, de cretin.

Dar la ce bun să descriu frumuseţea Lady-ei Diana, pe care o poate aprecia oricine deschizînd Tatler-ul sau Bystander-ul ? In fiecare lună, revistele mondene publică fotografii de artă în care Lady Diana Wynham e văzută jucînd golf, sărutînd botul unui căţel de şase săptămîni, conducînd un Rolls-Royce ori cutreierînd, cu sweater alb, terasele din Monte-Carlo.

Se spune de obicei la Paris că, atunci cînd o englezoaică este frumoasă, ea e foarte frumoasă. Lady Diana nu se înscrise în fals împotriva acestui truism estetic. Să recunoaştem acestei madone prerafaelite, pe care dl. John Ruskin ar fi admirat-o, că e foarte frumoasă în ochii celor care admiră ovalurile puţin prelungi, buzele senzuale şi albastrul limpede, amăgitor, al ochilor mari, senini, umbriţi de gene drepte.

— Ai să mă însoţeşti, zise ea... Da, da, Gerard ! Ţin să asişti la consultaţia lui Traurig, căci am un motiv serios de a-l vedea pe eminentul neurolog... Am citit în Times un studiu asupra teoriilor lui... N-am priceput un bob... Gerard, explică-mi-l. Fii gentil.

Să explic ideile lui Traurig ! E tot una cu a descîlci originile panteistice ale Betrachomyomachiei sau a demonstra procesul intuiţiei spaţiale cu frînturile unui mah-jong în dezordine. De cîţiva ani, celebrul doctor Siegfried Traurig, emul al lui Freud, dă de vorbit în cenaclurile europene în care eul e disecat cu scalpelul introspecţiei şi unde elementele voinţei sînt cizelate cu rindeaua analizei psihopatice. E discutat. E imitat. E hulit şi-i admirat.

— Lady Diana, replicai modest, profesorul îşi va lua sarcina aceasta cu

mai mult temei decît mine, curînd... O să-i dezvăluiţi sufletul dumneavoastră. El va lua tensiunea arterială a impulsurilor dumneavoastră si temperatura subconştientului.

— Pe unde se intră în subconştient ?

— Cum aţi spus, Lady Diana ?

— Prin ce orificiu natural se pătrunde în mine ?

— Printr-o dschizătură morală, dacă pot să mă exprim aşa... Printr-un sfincter invizibil care fixează învelişul personalităţii dvs.

Lady Diana rîse, un rîs armonios în mi natural, compus dintr-o pătrime punctată şi dintr-un arpegiu ascendent. Ilaritatea frumoasei scoţiene e, de altminteri, unul dintre cele mai atrăgătoare farmece ale ei. Dacă sînt anumite femei pe care ai vrea să le posezi în toiul unei crize de lacrimi, pentru că plînsul lor e unul afrodisioc, îmi închipui că un diletant ar înzeci voltajul voluptăţilor ştiind cum să stîrnească la un moment dat rîsul Lady-ei Diana. Spun că-mi închipui pentru că n-am gustat niciodată din acest paradis artificial. Sînt de cinci luni de zile secretarul acestei doamne din lumea bună. Trăiesc în intimitatea ei, dar n-am trecut niciodată pragul alcovului ei. I-am citit uneori, la căpătîi pagini din Chateaubriand, versuri obscene din Lord Byron şi proza pipărată a defunctului domn Jean Lorrain, da nu mi-am ilustrat niciodată lecturile cu demonstraţii concomitente, nici nu am căutat sub pătura-i cu steme epilogul capitolelor începute.

*
* *

La patru fix, după cinci minute de aşteptare într-un salon de la Ritz, furăm introduşi la un moşneag în negru, care se prezintă bătînd din călcîie şi înclinînu-şi capul la 45 de grade :

— Doctorul Funkelwitz, doamnă... spuse el cu un pronunţat accent german... Sînt primul asistent al maestrului care v-a putut rezerva o oră şi vă va primi peste o clipă.

— Mulţumesc, domnule, zise Lady Diana... De altminteri, dacă e vorba să mă încred în zvonurile publice, profesorul Traurig e foarte ocupat de cînd se găseşte la Londra...

— Exact, Milady... Două prinţese din familia regală au ieşit tocmai din cabinetul său. Astă seară maestrul îl va primi pe dl. Lloyd George. Mîine dimineaţă vom avea ca oaspeţi pe Mary Tempest, vice-regele Indiilor şi pe dl. Charlie Chaplin.

Domnul Funkelwitz enumera cu mîndrie numele acestea celebre. Cuvintele-i fură întrerupte de o sonerie. Dispăru. Mă întorsei spre Lady Diana şi murmurai :

— Parcă am fi la Barnum.

— Gerard ! Eşti crud... Nu respecţi nici reputaţiile cele mai aşezate.

— Mai cu seamă cînd sînt aşezate pe un scaun şchiop.

Bătrînul în negru se ivi iar şi ne făcu semn să-l urmăm.

Intrarăm într-un salon în mijlocul căruia faimosul profesor se ridica, ţeapăn, dinapoia unei mese încărcate cu hîrtii şi cărţi.

Nu văzusem niciodată vreun portret al lui Siegfried Traurig. Ii

atribuisem, în gînd, siluetă medievală a unui necromancian. Dacă ne-ar fi primit, înfăşurat într-un halat negru, de mătase, constelat cu stele şi marcat cu ecuaţii din Cabală, nu aş fi fost mirat. Dar imaginaţia e iepurele ce goneşte înaintea ogarului minţii. Şi fui oarecum dezamăgit că nu văd un Siegfried Traurig flancat de Pisici hieratice, în faţa unui trepied cu urzici, ou spermă coagulată şi cu sînge de batracieni...

Fostul Privat-Dozent de la Universitatea din Yena e totuşi un personaj a cărui radio-activitate se impune. Păru-i e sur, zbîrlit pe o frunte mare, brăzdată de zbîrcituri. Privirea-i nu mai poate fi uitată sub tufărişul des al sprîncenelor oblice. Un Mefistofel îmbrăcat de un croitor din Sackville Street. E înalt, slab ca un ascet şi ras. Buzele-i sînt fine sub un nas coroiat ca un cioc de pasăre prădalnică. Se exprimă tot aşa de bine în franţuzeşte şi-n englezeşte, ca şi-n nemţeşte.

După politeţile de rigoare ne introduse în cabinetul său de lucru, un salon de hotel care mi-ar fi părut banal dacă un bizar aparat electric nu-mi atrăgea luarea-aminte.

Consultaţia începea. Profesorul Traurig mă privi. Ii pricepui dorinţa şi mă pregăteam să mă retrag, cînd Lady Diana mă opri cu un gest :

— Nu... Nu... Ţin să rămînă Prinţul... N-am nimic de ascuns pentru el.

Savantul psihiatru se înclină, oferi un jilţ frumoasei paciente şi aşteptă ca ea să binevoiască să-i expună cazul.

— Doctore, începu Lady Diana, eu toate că sînt prea profană ca să apreciez celebrele dumneavoastră lucrări, am fost fermecată do teoriile dumneavoastră ciudate, privitoare la voinţă, sexualitate, dogonoresconţă. Prin urmare, nu aveţi în faţa dumneavoastră o bolnavă propriu-zisă, ci o femeie sănătoasă, care doreşte să elucideze, graţie dumneavoastră, un punct tulburător. E vorba de un vis extraordinar, un vis ce mă frămîntă şi mă îngrijorează.

— Prea bine, Lady Diana. Dar înainte de a vă lăsa să continuaţi, permiteţi-mi sa vă întreb dacă detaliile pe care le posed cu privire la personalitatea dumneavoastră sînt exacte.

Profesorul deschise un sertar, luă o filă de hîrtie şi-o desfăcu. Deoarece Lady Diana părea intrigată, el explică :

— Nu dau niciodată o consultaţie înainte de a poseda o însemnare asupra pacientului meu, întocmită de unul dintre secretarii mei... Uite ce conţine, doamnă, însemnarea cu privire la dumneavoastră ; o veţi rectifica, dacă este cazul :

„Lady Diana-Mary-Dorotheea Wynham, născută la Glensloy Castle (Scoţia) la 24 aprilie 1897, fiica unică a Ducelui d’Inverness. Educaţia sportivă la colegiul din Salisbury. Căsătorită în 1916 cu Ralph-Edward-Timothy, Lord Wynham, C.C.B.K.C.M.G., K.C.V.O., fost ambasador al M.S. britanice în Rusia. Căsătorie de convenienţă. Fidelitate de scurtă durată din partea Lady-ei Wynham”.

Aici profesorul se întrerupse şi declară cu glacială curtenire :

— Nu-i aşa, doamnă, că veţi rectifica ?

Dar Lady Diana nu protestă :

— Cit se poate de exact, întări ea, scoţînd o ţigaretă parfumată din tabachera de platină marcată cu diamante.

— Atunci urmez, reluă profesorul înclinînd capul :

„Amanţii succesivi ai Lady-ei Wynham au fost, în ordine cronologică, Lord Howard de Wallpen, Ducele de Massignac, secretar de ambasadă, George Wobbly, cîntăreţ burlesc, dl. Somerset Wiffle, M.P. et Leo Tito dansator la Ambasadori..."

Lady Diana aruncase chibritul stins, în cămin. Corijă cu voce naturală :

— Pardon, doctore... Leo Tito şi George Wobbly mi-au fost amanţi în acelaşi timp.

Profesorul Trauring se înclină şi zise :

— Ar fi trebuit să se pună o acoladă...

Apoi continuă :

„...Şi cîţiva passades efemeri şi anonimi a căror identitate nu se poate preciza".

Lady Diana încuviinţă din nou :

— Nici eu, de altminteri... Asta-i tot, Doctore ?

— Nu, doamnă... Mai sînt cîteva rînduri de natură psihică. Iată-le :

„Lady Wynham nu e intoxicată, deşi a prizat morfină şi opium, ci o căutătoare de senzaţii cu activitate intermitentă ; afară de safism. Nici o tendinţă spre misticism religios. Ambiţie nemăsurată".

Profesorul îndoise hîrtia. Lady Diana vorbi :

— Detaliile astea sînt adevărate, Doctore. Aveţi o idee îndeajuns de precisă asupra mea. Nu-s nici o semi-nebună şi nici o nimfomană. Imi trăiesc viaţa ca o emancipată care a scuturat din epoca pubertăţii lanţurile ipocriziei dragă compatrioţilor.

Profesorul se ridicase. Cu mîinile la spate, merse în lung şi-n lat în dreptul căminului. Interogatoriul său începu. Un chestionar precis, presărat cu vorbe pe şleau şi cu amănunte intime, pe care le enunţa grav, fără vreun gînd frivol şi fără subînţelesuri libertine. Trata sexualitatea ca un om de ştiinţă aservit rigorii metodelor germanice.

— Lady Wynham, la ce vîrstă aţi fost deflorată ?

— La nouăsprezece ani, de soţul meu.

— Aţi avut o sexualitate infantilă foarte dezvoltată ?

— Cu începere de la treisprezece ani, da... Eram curioasă... Citeam...

— Nu. Vorbesc de copilăria dumneavoastră... De exemplu, pe la cinci-şase ani simţeaţi un fel de voluptate embrionară cînd un bărbat vă lua pe genunchi ?

— Deloc.

— Bine... Inainte de a vă da soţului legitim, aţi oferit fără îndoială stradivariusul sensibilităţii dumneavoastră arcuşului curtezanilor...

— Desigur... Flirturi destul de avansate... Fără a consuma totuşi actul final.

— Aveţi zone erogene hipersensibile ?

— Am pe cele comune tuturor femeilor, Doctore...

— Nici o reacţie plăcută, de pildă, cînd sînteţi muşcată ?

— Ba da, ador aceasta, Doctore... Dar ea nu-i pentru mine... cum să spun ?... decit un pesmecior ronţăit în treacăt la Bufetul Voluptăţii...

— La ce vîrstă v-aţi dedat pentru întîia oară plăcerilor solitare ?

— La vreo doisprezece ani.

Profesorul Traurig o scrută pe Lady Wynham cu ochii-i cenuşii, de

oţel. Eram totodată amuzat şi întrucîtva stingherit de această uimitoare spovedanie în faţa căreia Lady Diana părea că nu simte nici o încurcătură. Trîntită în fotoliu, cu picioarele unul peste altul sub blana minunată a mantoului de zibelină, ea vorbea fără falsă ruşine, ca şi cum ar fi fost vorba de o flecăreală de salon. Psihiatrul reluă :

— Din ziua aceea aţi avut ceea ce eu numesc simbioză onanigenă ?

— Cum, Doctore ?

— Simbioza, doamnă, preciza maestrul oprindu-se în faţa căminului, e starea de echilibru a doi coloizi adverşi care se obişnuiesc unul cu altul... Orice boală cronică este o specie de simbioză... Voi cita un exemplu care vă va permite mai bine să înţelegeţi. Sînt orhidee care se dezvoltă sub acţiunea ciupercii endofite. Se zice atunci că e simbioză între două vegetale.

— Aşadar, să trag, Doctore, concluzia că dumneavoastră comparaţi corola mea cu orhideea iar indexul cu ciuperca ?

— Intrucîtva... Simbioza în chestiune se traduce la femeie printr-o înclinare spre satisfacţii solitare Ea joacă un rol foarte important în evoluţia caracterului său, a gusturilor şi voinţelor sale.

— In ce mă priveşte, vă voi mărturisi că simbiozam... In lipsă de altceva mai bun. In orice caz, pot spune că am p referat întotdeauna colaborarea altei părţi plăcerilor amăgitoare ale narcisismului şi că visul pe care l-am avut noaptea trecută...

Dar profesorul îşi întrerupse pacienta cu un gest autoritar :

— Indată, doamnă... încep să văd ceva mai clar în sufletul dumneavoastră. Ar trebui acum ca, înainte de a-mi povesti visul, să-mi permiteţi să iau analiza spectrală a reacţiilor dumneavoastră în timpul orgasmului.

— Cum, Doctore ?

— Mă explic, doamnă. Aţi auzit poate vorbindu-se de analiza spectrală a razelor luminoase care ne-a ajutat să descoperim diferitele corpuri simple din care se compun aştrii cereşti. Poziţia dîrelor sumbre în spectrul cutărei raze ne permite să afirmăm că e hidrogen în Vega. Am aplicat acelaşi procedeu în studierea particularităţilor unui anume individ şi studiul îmi permite să trag deducţii interesante în privinţa caracterului său. Dar pentru ca analiza să fie bogată în rezultate, este nevoie ca echilibrul electric al coloizilor să fie rupt şi cel mai bun mijloc de a obţine ruptura e să observi subiectul în scurtele momente de satisfacţie sexuală.

— Am înţeles, Doctore.

— Se impune deci, Lady Wynham, să consimţiţi a vă aşeza în faţa plăcii acestui aparat de radiografie, perfecţionat de mine şi care-mi va permite să fac prin razele Rontgen analiza spectrală a reacţiilor dumneavoastră intime.

— Văd... Văd, Doctore...

Şi Lady Diana adăugă zîmbind :

— Văd că aveţi aparatul, dar nu furnizaţi fiorul.

Profesorul Traurig nu admitea să se glumească pe seama ştiinţei. Replică sever :

— E în puterea dumneavoastră, Lady Wynham, să alegeţi singură modul de a-l stîrni.

La un sunet de clopoţel al maestrului, asistentul intră, întocmi dinapoia aparatului de radiografie un fel de cabină portativă, făcută din paravane de stofă neagră juxtapusă şi dispăru în ascunzătoarea-i improvizată. Profesorul Traurig ordonă :

— Şi acum, Lady Wynham, nu vă mai rămîne decît să aceasta şi placa de sticlă. Vă voi înştiinţa cînd va fi gata. daţi curs liber emoţiei dumneavoastră sexuale, între fiola

Maestrul se strecură la rîndu-i dinapoia paravanelor negre şi tăcerea salonului nu mai fu acum tulburată decît de ropotul înăbuşit al fiolei lui Crooks.

Lady Diana se întoarse spre mine cu un zîmbet ironic :

— Dragul meu Gerard, şopti ea, este vorba în momentul acesta să deschizi comutatorul emoţiilor mele, precum spune maestrul... Mă pot bizui pe dumneata ?

Mărturisesc că nu mă aflasem niciodată într-o situaţie mai barocă. Poziţia mea socială e dintre acelea care pretind o mare prevedere. M-am silit întotdeauna, în cinci luni de cînd Lady Diana mă onorează cu încrederea ei, să nu mă expun bîrfelilor lumii, dînd o întorsătură neplăcută intimităţii noastre. Prinţ ruinat, om cumsecade totuşi, mi-ar displace ca ea să-mi semneze cecuri în pragul alcovului. Ii fac servicii pe care nu le plăteşte. Ar fi nepotrivit ca ea să evalueze în lire sterline tariful dezmierdărilor mele. Nu planează nici un echivoc asupra noastră şi orice ar crede răutăcioşii, gesturile îndoielnice, privirile complice, frecăturile imprecise şi subînţelesurile picante nu ne ating.

— Lady Diana, murmurai la rîndu-mi, voi viola, în onoarea ştiinţei, regula conduitei mele... Vreţi să vă sărut buzele în faţa sticlei magice ? Vreţi să plimb pe şatenul cărnii dumneavoastră puful de lebădă care încinge pălăria dvs. ? Poate că gîndind la Leo Tito sau la Somerset Wiffle, veţi oferi Profesorului o frumoasă analiză spectrală.

— Gerard ! Nu eşti serios niciodată... protestă Lady Diana.

Pînă să-mi pot da seama, ea mă trase în faţa plăcii de sticlă mată, mă înlănţui brusc cu braţele-i suple, se strînse la pieptul meu şi puse pe gura-mi floarea aprinsă a buzelor ei... Evocai fără să vreau sărutarea simbolică a unei plante din junglă, o plantă fantastică ale cărei liane m-ar fi înfăşurat şi a cărei minunată floare mi-ar fi sorbit viaţa. Imbătat de strîngerea neprevăzută, ameţit de o plăcere ce mă făcea aproape să regret că nu am gustat-o mai demult, îi înapoiai sărutul şi strînsei şi mai tare la pieptu-mi corpul mlădios şi subţire; mă pregăteam desigur să murmur cuvinte inutile cînd o monosilabă aspră sfîsie vraja :

— Halt !

Ieşise din cabina neagră, brutală ca o comandă de Oberleutnant pe cîmpul de manevre de la Tetmpellhof. Lady Diana desfăcu îmbrăţişarea. Mă silii să-mi revin. Profesorul Traurig se ivi din cutia de stofă.

— Mulţumesc, Lady Wynham, zise el simplu... Domnul Funkelwitz vă va remite îndată o schiţă a analizei. Intrucît mă priveşte, sînt acum mai bine lămurit asupra surprizelor, reacţiilor şi tresăririlor inconştientului dvs. Vă pot spune, între alte detalii, că aţi luptat din tinereţe, tainic, cu o nevoie de bogăţii, de putere, de absolutism... Sînteţi atinsă de nevroza perfecţiunii. Căutaţi ceea ce nu se poate găsi şi, ca şi Columb, aţi face

ocolul pasiunilor omeneşti pentru a descoperi o Americă populată cu suprafericiri nemărginite. Acum, Lady Wynham, aşezaţi-vă în fotoliu şi povestiţi-mi visul ce v-a adus aici.

Lady Diana ascultă îndemnul profesorului — era cu putinţă să discuţi ucazurile acestui psihiatru tiranic ? — şi începu astfel :

— Am în primul rînd datoria să vă spun Doctore, că de obicei visurile mele sînt lipsite de interes. Ca toate fameile, visez destul de des. Am cînd coşmaruri burleşti, cînd evocări erotice. Visul pe oare l-am avut noaptea trecută nu mi-a ieşit, dimpotrivă, din minte, pentru că el prezintă o anumită logică în înlănţuirea tablourilor, care mă face să-i atribui valoarea unei prevestiri. Mă aflam, nu ştiu cum, într-un peisaj roşu... Precizez: complet roşu... Pămîntul, ierburile, arborii, frunzele erau de un roş aprins. Înaintam cu greu, deoarece gleznele-mi erau împiedicate... Un lanţ... Sau o frînghie... Ţinută dinapoi de un omuleţ de asemenea roşu... era mai puţin decît un pitic... un adevărat liliputan cam de vreo şchioapă... Capu-i, cît un ou, era acoperit cu un bonet frigian şi, detaliu oribil, centura lui avea, ca un buchet, cinci sau şase capete tăiate... Mergeam anevoios prin pulberea carminie a drumului şi, ori de cîte ori voiam să mă opresc, o împunsătură de ac în pulpe mă silea să continui calvarul. Deodată, un palat mic de cristal, ca o casă de păpuşi, se înălţa în faţa-mi... Un palat străveziu, ca un borcan, cu turnuri minuscule şi cu porţi cît nişte obloane de coteţuri pentru porumbei. Făpturi pe care nu le vedeam vorbeau un limbaj necunoscut între pereţii de sticlă, iar hărmălaia vocilor ascuţite semăna cu ciripitul a douăzeci de kakatoeşi dinapoia zăbrelelor unei bătături. Omuleţul roşu îmi ordonă să intru în palat. Dar cum să fi putut pătrunde prin poarta îngustă ? Strecurai mîna, braţul pînă la umăr... Făcui sforţări deznădăjduite ca să merg mai departe ; şi plîngeam disperată ; iar omuleţul roşu mă străpungea cu acul... Deodată, mîna-mi stîngă, aceea care era în palatul de cristal, fu prinsă de nenumărate mîini de uistititi care trăgeau de degete, gata să le smulgă din loc... In sfîrşit, un amănunt pe care n-o să-l uit multă vreme, simţii că mi se băga în deget o verighetă, o verighetă rotundă şi netedă, fără ornamente, în timp ce buze invizibile depuneau o sărutare pe aceeaşi mină... Mă înfior şi acum, evocînd amintirea sărutării aceleia invizibilă, lacomă, întărîtată... o sărutare care-mi inspira repulsie şi plăcere... In momentul acela gemui, desigur, căci mă trezii brusc şi fui foarte surprinsă s-o găsesc la căpătîiul patului pe camerista mea, care se sculase. O întrebai ce caută. Imi răspunse că se miră că mă vede singură în pat, date fiind modulaţiile strigătului ce scosesem. O concediai; adormii din nou şi nu mai visai nimic în noaptea aceea. Iată, Doctore, coşmarul care m-a hărţuit. Sînt întrucîtva superstiţioasă. Mă frămîntă neliniştea. Ce credeţi ?

Profesorul Traurig îşi ascultase pacienta cu scrupulozitate. Vorbi la rîndu-i :

— Lady Wynham, de cînd Aristot a studiat, cel dintîi, valoarea psihologică a viselor, nenumăraţi savanţi îl imitară. Unii nu au văzut în ele decît reacţii vegetative. Alţii le-au atribuit unor cauze psihologice, mai mult sau mai puţin plauzibile. Intrucît mă priveşte, eu mă mărginesc să caut mai întîi dacă un anume vis e datorat excitaţiilor cutaneo-motrice

sau dacă nu e decît realizarea deghizată a unei dorinţi înfrînte... Să vedem cazul care vă interesează... Găsesc în coşmarul dvs. o alterare a simţului vederii, deoarece aţi văzut roşu, ceea ce, normal, este verde. Se poate să fie aici o cauză pur accidentală, ca iritaţia produsă prin frecarea de pleoapă a dantelei pernei dumneavoastră.

— Nu dorm pe perne, Doctore. Cînd mă trezesc, le găsesc pe covor sau sub pat.

— Visul dumneavoastră prezintă, de asemenea, o deformare a dimensiunilor normale. Micşorarea lumii exterioare se poate datora faptului că dormeaţi într-o cămaşă de noapte prea îngustă.

— Doctore, declară Lady Diana cu un zîmbet imperceptibil, eu nu port cămaşă de noapte, noaptea... Dorm iarna în pijama, fără pantaloni, iar vara, goală...

Răspunsurile Lady-ei Diana nu păreau să tulbure cîtuşi de puţin seninătatea metodică a ilustrului profesor. Continuă :

— Văd, în sfîrşit, în halucinaţiile dvs. erotice — sărutul invizibil şi tulburător — o excitaţie întîmplătoare, datorate desigur amintirii unei plăceri senzuale gustate în ajun.

— Mi se pare cu neputinţă, Doctore, dat fiind că sînt riguros castă de la 7 martie, ziua cînd am avut ultima întâlnire cu dl. Somerset Wiffle, dinapoia storurilor lăsate ale limuzinei mele, între palatul Westminster şi locuinţa lui din Hampton-Court.

— Atunci senzaţia dvs. din vis s-ar putea datora tot aşa de bine unei dorinţe cauzate de abţinerea aceasta prelungită.

Profesorul Traurig avea răspuns la toate. Dar explicaţiile sale nu păreau s-o satisfacă pe Lady Diana care, cu o mişcare nervoasă, întrebă :

— In sfîrşit, Doctore, aş vrea să ştiu semnificaţia visului meu... Vă mulţumesc că încercaţi să desprindeţi cauzele ştiinţifice ; dar ceea ce mă interesează e să cunosc tîlcul lor în privinţa viitorului şi a...

Tăcerea Profesorului Traurig nu prevestea nimic bun. Se sculase. Işi fixă privirea imperioasă asupra pacientei. Mîinile-i osoase lunecară în buzunarele pantalonului şi, superb de sarcastic, cu glas tăios ce biciuia, zise :

— Aţi greşit uşa, Lady Wynham. Dacă doriţi să cunoaşteţi viitorul din vise, va trebui să vă adresaţi numeroşilor farsori care colaborează la Cheia Viselor spre cea mai mare fericire a modistelor geloase, a burghezelor romantice şi a văduvelor nobile în stare de menopauză.

Profesorul Traurig sună şi adăugă, salutînd :

— Omagiile mele, Lady Wynham. Domnul doctor Funkelwitz vă va conduce şi vă va înmîna analiza spectrală.

Trecurăm, Lady Diana şi cu mine, în salonul celălalt.

— Ce bădăran ! declară ea, abia revenindu-şi din uimire.

— E un mare savant, glăsuii eu. Dvs. l-aţi socotit un somnambul extralucid.

— Taci din gură, Gerard... Să plăteşti bătrînelului consultaţia.

— Da.

Domnul Funkelwitz apăru. Inmînă Lady-ei Diana un plic în care se afla o schiţă radiografică şi o notiţă scrisă cu mîna. Il întrebai discret dacă pot să-i remit preţul consultaţiei Maestrului. El încuviinţă :

— Desigur, domnule.

— Cît?

— Cinci mii de franci francezi sau 250 de dolari... sau 65 lire englezeşti.

Completai un cec — aveam un carnet de cecuri în alb, semnate dinainte de Lady Diana — şi i-l dădui. Peste două minute, aşezat lîngă tovarăşa mea în trăsuriea ei gălbuie, deschideam plicul şi priveam curios analiza fiorului nostru pasager. Vecina se aplecă spre mine, fixă cu lornionul şerpuirea de umbre alternante a spectrului fotografic şi exclamă rîzînd :

— Asta-i sărutarea dumitale, Gerard ! Parcă ar fi : „Urmează-mă, tinere”, muiat într-o bură de ploaie.

Ii arătai liniile închise între zonele luminoase.

— Aici, Lady Diana, aţi căzut... Aici, potenţialul dvs. voluptos era la maximum... Epatant individ, profesorul acesta Traurig !... Arată-mi spectrul tău şi-ţi voi spune de mă iubeşti.

Glumeam ca să alung amintirea impresiei plăcute ce mi-a fost lăsată de sărutul Lady-ei Diana. Dar uitasem intuiţia ei.

— Pari cam tulburat, Gerard... De ce ?

— Oh, scumpă Lady Diana... Aţi gustat vreodată ceva savuros la masă, ceva luat îndată din farfurie de un chelner poznaş ? Eu sînt comeseanul nenorocos.

— Dacă te înţeleg, Gerard, ai fi vrut ca analiza mea să aibă şase sute de metri lungime...

— Vreţi să spuneţi şase leghe marine !

— Ce te împiedică să adaugi încă ceva ?

— Respectul.

Lady Diana mă privi în tăcere. O flacără bizară lucea în colţul pleoapelor semi-închise. Işi înturnă deodată capul spre portieră şi declară :

— Eşti gentlemen, dar eşti un imbecil... pentru că nici mie nu-mi place să rămîn cu lingura în gol în faţa unei creme evaporate... Deseară mă voi duce să-mi termin desertul.

— Cu George Woobly ? Leo Tito ? Somerset Wiffle ?

— Cu orişicine...

II.

Născut Gerard Dextrier, înaintat la rangul de prinţ Seliman din dragoste pentru o frumoasă yankee, sînt acum secretarul unei nobile britanice, nu atît din interes, cît din lipsă de altă ocupaţie.

Căsătoria mea cu Griselda Turner, aventura-mi dramatică cu fiica ei vitregă, refuzul nevestei de a-mi ierta o necredinţă neconsumată, zdruncinase echilibrul meu moral. Am plecat din New-York cu inima rănită, cu sufletul trudit, cu un pergament în buzunar care-mi dădea dreptul la o coroană şi cu cinci mii de dolari care constituiau întreaga mea avere. Cînd ai cinci mii de dolari poţi să cîştigi un milion la baccara, poţi să înzestrezi o croitoreasă ori să cumperi piese pentru Facultatea de

Ştiinţe. Dar eram aşa de plictisit încît nu mă simţeam în stare nici să-mi toc banii. Amintirea Griseldei mă tortura. Eram fericit c-am scăpat de o femeie aşa de crudă şi nefericit că n-am putut gusta vraja sărutărilor ei.

Debarcai la Londra pe la jumătatea lui octombrie. Toamna era uscată, iar arborii scuarurilor îşi poleiau cele din urmă frunze în lumina stinsă a unui soare lipsit de strălucire. Singuratic şi fără treabă, hoinăream pe aleile din Kensington Gardens, plimbînd o privire ştearsă pe covorul peluzelor îngălbenite, răsfăţate ici-colo de cîte o pereche de oi molatece, zbîrlite. Dădeam uneori ascultare apostolilor din Hide-Park, ce — urcaţi pe vreo ladă — îşi exercitau apostolatul, ori uitam de urîţeniile lumii în splendoarea policromă a crizantemelor din Kew Gardens.

Atmosfera londoneză e moleşitoare. Amorţeşte neurasteniile uşoare şi îndeamnă la băutură sau la teozofie. Dar religiile nu mă atrag mai mult decît whiski-urile lui Sir John Dewar. Trăii două luni învăluit în ceaţă. O nevoie neînfrîntă de hoinăreală mă silea să-mi port paşii nehotărîţi din Whitechapel la Shepherd’s Bush. Cînd mă săturam să-mi răsfrîng nepăsarea în ochii de sticlă ai mutrelor de ceară ce-şi sleiau istoricele gesturi sub acoperişul d-nei Tussand, contemplam prăvăliile ademenitoare ale negustorilor de articole de voiaj care etalează în Ştrand magia pieilor lor, în cazul cînd nu mă opream la galantarele papetăriilor din Chancery Lane.

Imi ocoleam cu tot dinadinsul prietenii de altădată. Mă contemplam în izolarea mea ca un ascet în ciliciul său. Ocupam un apartament mic, mobilat, în Maida Vale, două încăperi, o sală de baie, serviciul inclusiv. Două jilţuri de piele, roşiatice, flancau un cămin lustruit de nuc, cu grătare rectilinii şi cu o galerie de aramă în faţa vetrei de ceramică verde. Pereţii tapetaţi cu hîrtie de-o singură culoare aveau gravuri colorate reprezentînd scene de vînătoare şi o litografie a cîştigătorului Derby-ului la 1851, un pur-sang cu cap de căluşel de mare ce necheza din picioarele-i subţiri ca de păianjen.

Intr-o dimineaţă, servitoarea care-mi aducea break-fast-ul cotidian lăsă din greşeală şi un număr din Times. Cercetam uneori austerul decan din Fleet Street. In dimineaţa asta avui curiozitatea să citesc în pagina întîi o rubrică foarte curios intitulată : „Personal“ şi în care sînt puse anunţuri mici, cu un caracter special. Citisem mesajul sibilin al unui amant mascat care declara către Forget me not că evenimentele hotărîtoare vor avea loc marţi la 4, Sloane Square ; apelul unei lady ruinată care oferea un pekinois în schimbul a trei luni de viaţă la ţară; anunţarea unei serioase recompense celui care va aduce un ceas cu brăţară de damă, pierdut într-un cabinet particular de Peacock’s.

Apoi, deodată, rîndurile acestea îmi reţinură luarea-aminte : „Se caută un secretar particular pentru o membră din aristocraţia engleză; calităţi necesare : tînăr, frumos, rafinat, educaţie perfectă, vorbind foarte bine engleza, franceza şi germana. Se acceptă străin. Trimiteţi toate detaliile, certificate, fotografii etc., la Box 720, Times, Londra“.

Zîmbii mecanic, ungînd cu unt feliuţele de pîine prăjită şi mă întrebai dacă destinul nu-mi hărăzeşte prin canalul gazetei seculare o nouă situaţie socială. Apoi nu mă mai gîndii în ziua aceea. Dar, în dimineaţa următoare găsii iarăşi acelaşi ziar lîngă corespondenţa mea şi anunţul

îmi reveni în minte. Şovăii, pe urmă smulsei brusc dintr-un bloc una dintre cele din urmă file cu blazonul Seliman şi scrisei pentru Box 720.

După trei zile, spre mirarea mea, un messenger-boy îmi aducea un plic mare, albăstriu, acoperit cu un scris fin, aplecat.

Scurtul răvaş era conceput astfel :

116 Berkeley Square-W.

Scumpe prinţ Seliman,

Dacă binevoieşti să vii la mine după-amiază, la trei, te voi primi cu plăcere.

A dumitale sinceră,

Lady Diana Wynham.

P.S. Adu extrasul după cazierul dumitale judiciar şi un certificat Wasserman.

Numele acesta, familiar cronicarilor mondeni, nu-mi era necunoscut. Aflai deci cu plăcere că Box 720 nu era decît pseudonimul unei femei aşa de frumoase şi întrevăzui întorsătura ce putea să ia experienţa mea.

La orele trei străbăteam galeria din Berkeley Square 114, o galerie cu coloane dorice care-i fereşte pe vizitatori de intemperii şi fui introdus de un lacheu în ţinută de zi — haină neagră, pantaloni gris-fer, într-un hol acoperit cu blănuri de animale între o mulţime de fenixi şi latanii. Doi cameropi, ieşiţi din vase de ceramică azurie, legănau braţe verzi deasupra rampei unei scări de porfir, iar patru copii de zeiţe eline nu izbuteau să-şi ascundă impudoarea milenară în firidele de marmură trandafirie şi cenuşie.

Aşteptai cîteva minute într-un budoar îmbîcsit de cipru şi de tutun turcesc. Lady Diana Wynham apăru în faţa ochilor mei. Blondul ei contrasta cu un capot din purpură şi aur, sub care se ghicea o simplă pînză pe piele. Stofa grea apăsa pe sînii-i micuţi şi trebuia nuţin ca ei să scape din închisoarea intredeschisă. Braţele-i erau goale, picioarele în pantofi de piele marocană. Nici un fard nu-i acoperea tenul splendid, îmi întinse o mînă fină, nervoasă, cu o încheietură încercuită cu un fir de platină cu un briliant mare, pătrat, la mijloc

Mă pregăteam să dau drumul banalităţilor politicoase pe care solicitatorul e dator să le spună viitorului său patron, cind Lady Diana îmi tăie vorba :

— Aşadar, s-a sfîrşit cu Griselda ?

Buimăceala mea o amuză. Urmă, arătîndu-mi un fotoliu :

— Oh, dragul meu Prinţ, n-ai fi vrut, doar, ca lumea bună londoneză să ignore aventurile dumitale new-york-eze... A fost urmărită în saloane fuga dumitale la Palm Beach. Se ponta chiar pe divorţul dumitale imediat cu Prinţesa, cu 3 contra 1... S-ar părea că habar n-ai de astea... Lumea bună e mică, dragul meu... Şi, serios, mi se pare nostim că întîmplarea cu anunţul mi l-a adus aci pe călăul sentimental al frumoasei Mrs. Griselda Turner.

Interlocutoarea mea îmi dădu o casetă de piele plină cu ţigări de tot felul şi reluă :

— Aşadar, totul e rupt ?

— Da şi nu, Lady Diana... Sînt un rege Lear care pribegeşte departe de regatul din care m-a exilat Prinţesa.

— Divorţul îşi urmează cursul ?

— Nu e vorba de el. Sînt dator să vă declar că încă o iubesc pe Griselda şi că toate scrisorile mele au rămas fără răspuns. Atunci, soţ resemnat al unei femei neînduplecate, trăii de pe o zi pe alta privind scurgerea evenimentelor. Anunţul dumneavoastră, Lady Wynham, m-a ispitit. V-am scris nu atît din nevoia de bani, cît pentru a-mi trece vremea şi aştept să binevoiţi a-mi preciza obligaţiile dacă veţi primi serviciile mele dezinteresate.

— Vorbeşti foarte frumos, dragul meu Prinţ. De altminteri, francezii sînt toţi cam guralivi... Desigur că ei au născocit saliva... Ce aştept de la secretarul meu ? Tot şi nimic... Anunţul nu e nu mijloc deghizat de a-mi procura un amant, căci, crede-mă, n-am nici o nevoie de Times ca să zburd în domenii astrale... Sînt văduvă. Ştii, desigur, că soţul meu. Lord Wynham, a murit din cauză că mîncase şi băuse prea mult, ca Wenceslas... Un sfîrşit prozaic, dar rapid. El mi-a lăsat casa aceasta, trei auto-uri, un yaht care mucezeşte în Solent, o frumoasă colecţie de fotografii erotice şi Biblia pe care o citea Anna de Boleyn, iubita regelui Henri VIII ; o lojă la Covent-Garden, un copil natural care e caddie într-un Golf-Club din Brighton şi o rentă de 50 de lire pe care trebuie s-o dau la fiecare trimestru unei mici bretone, servitoare de hotel la Dinard. Toate astea sînt foarte complicate... Dacă adaug că agentul meu de schimb mă fură, că am în fiecare an şapte sute treizeci de invitaţii la masă, ceea ce m-ar sili să mă frîng de şale în fiecare seară, la opt, ca să le primesc ; dacă mai adaug că am în medie şase amanţi pe an, fără să mai ţin seama de întîmplări şi reveniri la flacăra carburatorului, că am de ţinut o contabilitate precisă a datoriilor la poker, că dau concurs la serbările în scop de binefacere, că sînt căpitan onorific al unui pluton de Policewomen şi candidată black-boulee la alegerile din North-Croydon; dacă îţi declar, în sfîrşit, că-mi place şampania şi că n-am ştiut niciodată să fac o adunare, vei pricepe necesitatea pentru mine de a avea un secretar... In ce te priveşte, îţi spun din capul locului că-mi placi... Te cunosc după nume şi reputaţie. Nu eşti dintre francezii aceia nesuferiţi care adulmecă jupoanele. Prin urmare eşti prevenit : nici o galanterie între noi. Eu sînt o femeie faţă de care dumneata vei fi mai mult camarad decît secretar... Sau, mai bine zis, vei juca alături de mine rolul unui soţ — pînă la liziera camerei mele de culcare, bine-nţeles. Imi vei apăra interesele. Imi vei da sfaturi folositoare. Mă vei împiedica uneori să fac prostii care constituie un mijloc favorit pentru femeile din clasa mea de a-şi trece vremea şi nu vei sta pe gînduri să expulzezi din alcovul meu indivizi echivoci care s-ar putea insinua în voia capriciilor mele...

Lady Diana se întrerupse pentru a netezi o geană rebelă cu vîrful degetului şi reluă :

— Ai să mă însoţeşti, la nevoie, şi în voiaj. Căci îţi închipui, desigur, că am să străbat mii de mile pe căile ferate ale continentului, tocind pluşurile Companiei de Wagons-Lits. Ba, un cronicar parizian m-a botezat Madona din tren, La Madone des Sleepings... Sleepings cu un s, ceea ce

e un barbarism englez, dacă nu cumva dumneavoastră veţi fi anexat cuvîntul acesta dincolo de Canalul Mînecii. Şi Madona cu M mare, ceea ce e un eufemism plin de ironie, deoarece am poate profilul unei Madone, dar nu mai am atributele ei... Am peregrinat pe marile reţele europene ; am uitat multe bilete dulci între paginile A.B.C.-ului, ale Indicatorului Chaix sau ale Fahrplanului germanic; am oferit vameşilor din toate ţările parfumul valizelor mele şi secretul rufăriei mele confidenţiale... Se pretinde că a pleca e a muri puţin. Dar eu cred că, mai degrabă, a muri înseamnă a pleca departe şi că a călători e a schimba mîhnirea... Mă bizui, deci, pe d-ta că ai să mă distrezi la nevoie în perindarea a doi stîlpi telegrafici, sourtînd cu glume lungimea tunelurilor, dînd picanterie menu-ului fad al bufeteurilor pe unde trecem şi alungind rindunelele din Palace-urile unde se flecăreşte.

Lady Diana nu-mi dădu răgazul să răspund. Adăugă în chip de încheiere :

— Nu pot retribui serviciile dumitale la justa lor valoare, pentru că dumneata ai un titlu frumos, iar avutul meu n-ar fi suficient ; dar îţi ofer cinci sute de guinee pe lună pentru ţigări şi ciorapi de mătase. Primeşti ?

Declaraţia acestei frumuseţi uimitoare mă uluise şi mă amuzase în acelaşi timp. Mă înclinai :

— Primesc, Lady Diana... Cu excepţia celor cinci sute de guinee. Nu vă închiriez serviciile, vi le dau. Voi fi secretarul dumneavoastră din diletantism, din dragoste de artă, dacă doriţi, căci sînt fără nici o treabă şi mi-e urît.

Răspunsu-mi o uimi pe Lady Winham, care încruntă sprîncenele :

— Aş fi preferat să nu-ţi fiu obligată. Nu-i loial să accepţi ceva fără să dai nimic în schimb.

— Simpatia şi încrederea dvs. mă vor răsplăti din belşug.

Lady Wynham ezită, pe urmă replică :

— Fie. Pînă-n opt zile vei fi cîştigat probabil una şi vei fi cucerit cealaltă.

Apoi adăugă :

— Pentru mai bună regulă, dragul meu Prinţ, arată-mi cazierul judiciar şi Wassermanul... Mai cu seamă nu te formaliza. Poţi fi prinţ şi escroc, încoronat şi sifilitic... Doresc să fiu fixată odată pentru totdeauna asupra sănătăţii morale şi fizice a intimilor mei.

Ii satisfăcui curiozitatea. Ea îmi înapoie hîrtiile, aşa cum un gardist restituie cartea cenuşie a unui automobilist suspect şi, luîndu-mă familiar de braţ, se oferi să-mi arate casa.

Camera ei nu era lipsită de originalitate. Cuprindea un pat foarte larg şi foarte jos, acoperit cu o reţea albăstruie şi flancat de două policandre electrice înălţate ca două tise luminoase, veghindu-i somnul. O blană uriaşă de urs alb din Groenlanda era însîngerată de petale de trandafiri roşii, căzute dintr-o cupă de cristal, de alături. Pe pereţi, văzui gravuri vechi de Nanteuil, un original de Felicien Rops, riguros erotic, un tablau de Alma Tadema execesiv de pueril şi o fotografie mare a stăpînei casei dansînd în hlamidă transparentă pe covorul de iarbă tunsă al unei peluze.

Lady Diana îmi dădu prilejul să admir sala-i frumoasă de baie, din marmură albă, demnă de un balneum roman, dar şi cabinetul de toaletă

lăcuit vernil, în care flacoanele de verbină şi ambră alternau cu fiole de permanganat de potasiu ; un laborator complet pentru întreţinerea epidermei publice şi a mucoaselor private, cu periuţe aurii, cu instrumente pentru unghii garnisite ca nişte truse de oculist, cu o baie de şezut, din fainţă aurie, montată pe rotile, cu ţîşnituri oblice, ascendente, centrifuge şi încrucişate.

Ieşind din sala aceasta de operaţii igienice, ea mă asigură că nu avusese niciodată copii. O crezui fără anevoinţă.

A doua zi chiar intram în slujbă. Imi păstrai micul apartament din Maida Vale pe care socotisem mai cu cale să-l locuiesc şi-mi consacrai tot timpul exigentei şi încîntătoarei aristocrate. Avea prilejul să mă prezinte în fiecare zi prietenilor ei. Ei se mirau că Prinţul Seliman e fantele nostimei văduve din Berkeley Square şi insinuau că rolul meu pe iîngă ea consista mai mult din a-i ataca virtutea decît din a-i apăra interesele. Ii lăsam pe bîrfitori să-şi împrăştie virusul în fumoarele cluburilor şi fotoliile saloanelor şi, în ciuda seducţiilor făpturii mele dezgheţate, nu sărutam, dimineaţa şi seara, decît mîna ce-mi întindea Lady Diana...

*
* *

In dimineaţa următoare consultaţiei noastre la Profesorul Traurig, pătrunsei la unsprezece în budoar. De obicei, ea era sculată şi acoperită — foarte străveziu — cu un veşmînt din crepe-de-chine mascat, mă ajuta să-i desfac corespondenţa, în ziua aceea, camerista ei, o franţuzoaică pe nume Julieta, îmi declară :

— Oh, domnule, ce-o fi făcut Milady în noaptea asta ? A ieşit după cină în taior foarte simplu şi nu s-a întors decît astăzi dimineaţă la cinci ! Am observat şi un detaliu ce mi-a dat de gîndit... Milady pusese dessou-uri... dessou-uri aşa cum niciodată nu poartă... un pantalon de batist grosolan şi una din cămăşile cu broderie de fabrică pe care le găseşti la Self-ridge’s cu 12 shilingi, şase !

Un glas mă chemă de dincolo de uşa închisă.

— Gerard, vino, am să-ţi vorbesc.

Intrai în cameră. Lady Diana era culcată încă. Mă pofti pe marginea patului, îndoi cu o lovitură de pumn o pernă la spate şi mă privi ; braţele-i goale erau aduse după ceafă.

— Gerard !... Nu mă certa... Am făcut aseară o nebunie, o prostie... Dar, întrucîtva din cauza dumitale sau, dacă preferi, a idiotului de Traurig cu chestionarul lui de erotoman bălrîn... Aveam poftă de... In sfîrşit, ajunsesem la... Gerard, nu imi place privirea asta dojenitoare... Animalul poate să reapară foarte bine în sufletul celor civilizaţi... Pe scurt, m-am imbrăcat ca o prostituată şi am pescuit un mascul în Oxford Street.

— Lady Diana !

— Sst !... Dragul meu Gerard, n-am să mai fac... Cînd mă aflu în halul în care eram, îmi trebuie aţîţarea necunoscutului... Gerard, ascultă-mă... Am luat un marinar... da, un marinar de pe H.M.S. Wellington... Numele cuirasatului era cu litere de aur pe bereta lui neagră... Un flăcău zdravăn, smolit, trecut prin tinctură de iod... L-am pescuit... Ştii că fac pe

prostituata ca o profesionistă, cînd vreau... Era cam timid. Am vorbit... L-am dus spre Queen’s Hall... Strada era pustie... Ca să-l înfierbînt, i-am luat mîna şi i-am pus-o pe sînul meu, sub cămaşă... Oh, prietene !... Mîna aceea tatuată, aspră, de om de mare... In momentul acela ea făcea cît toate falangele la un loc ale pairilor Regatului-Unit !... Matelotul m-a întrebat dacă am o cameră... Mi-a propus Hotelul Boulogne, în Solio. L-am urmat... Ce cocină infamă şi delicioasă !... Intre o dugheană cu peşte fript şi un negustor de fructe exotice... Ne-am culcat într-un pat de fier... Erau găuri în pătura de bumbac şi la capul patului se afla portretul Reginei Victoria... La trei dimineaţa el mi-a spus că e nevoit să se întoarcă la Portsmouth. S-a îmbrăcat. Mi-a spus : „Dearie, o să-ţi scriu după cursurile de tragere... Na o guinee. Dacă eşti în pană, înştiinţează-mă ; o să caut să-ţi trimit ceva prin mandat poştal". Bietul băiat ! Aveam o poftă nebună să-i înapoiez guineea şi cincizeci pe deasupra... Dar nu am îndrăznit... Ar fi fost dezamăgit ; poate că umilit... Atunci m-a sărutat... Simt încă panglicile beretei pe tîmplă... In prag a spus : „Dragă, o să mă rog lui Dumnezeu pentru dumneata, duminică, pe bord, în timpul slujbei religioase... Eşti o fată bună... Adio". Şi mă pornii să plîng singură în camera infectă, pe patul deochiat, sub portretul Reginei Victoria pătat de umezeală, cu o mulţime de urme gălbui.

Lady Diana tăcuse, oarecum gîtuită ; mîinile, frumoasele ei mîini aristocratice, erau lipite acum de dantela cearceafului. Privirea-i îngerească, senină, stăruia asupră-mi, grea de sinceritate şi de inconştienţă. Mă întrebă cu glas blînd, aşa de blînd :

— Gerard... Sînt într-adevăr o femeie rea ?

O femeie este rea oare cînd îşi ascunde procedeele sub aerele unei Circe îmbrăcată de cea mai mare lenjereasă din Londra ? Cum să desparţi binele de rău într-un suflet — stup de albine ? Dacă rainbow-ul e o băutură ameţitoare, ale cărei lichioruri suprapuse formează o prismă lichidă şi care se stinge în gîtlejul Omului alterat, de ce eul Lady-ei Diana n-ar fi un rainbow de virtuţi şi de vicii care pot măguli gustul unui moralist indulgent ?

— Draga mea, răspunsei dezmierdînd cu dragoste mîna catifelată, nu eşti femeie rea. Eşti o filantroapă, în sensul cel mai larg al cuvîntului.

Dar ea glumi, cu o strîmbătură încîntătoare :

— In sensul cel mai larg ?... In sensul cel mai larg ?... Haida-de, Gerard... Nu trebuie exagerat nimic, altminteri defunctul lord Wynham, din slava unde-şi ispăşeşte dragostea nemăsurată pentru beef rose şi puding-uri dese, Lordul Wynham s-ar înscrie în fals împotriva acestei aserţiuni nepoliticoase.

— Vorbeam, fireşte, la figurat.

— A, bun... Aşadar, nu arunci piatra ?... Nu ?... Cu atît mai bine... De altfel, Gărard, se impune să ştii tot adevărul... Poate că într-o zi voi fi silită pentru a trăi, dacă nu să-mi cîştig pîinea pe trotuoarele lui Oxford Street, cel puţin să-mi asigur capriciul suferind sărutări pe care nu le voi fi ales eu... In locul unui matelot care trece, va fi un financiar obez ce rămîne şi se instalează.

— Lady Diana, limbajul dumitale mă surprinde. Nu văd pentru dumneata nici un motiv de a accepta alte plăceri decît cele pe care

fantezia ţi le dictează.

— Te înşeli, Gorad, spuse ea, devenind subit gravă, pentru că nu cunoşti toate amănuntele vieţii mele în aceste cinci luni de cînd o observi. S-ar putea ca în curînd să fiu ruinată.

— Ruinată ?

— Impozitele funciare, prea grele de la război încoace, îl îndemnaseră pe Lordul Wynham să vîndă toate terenurile sale contelui de Kent. Scoase din această operaţie vreun milion şi jumătate de lire sterline. De la moartea lui şi pînă azi am cheltuit jumătate din această sumă. Era în fonduri de Stat sau în valori uşor negociabile... Rand Mines, împrumutul de război englez cu 5 la sută, Tanganyika şi de Beers... Pokerul, baccaraua, alte nebunii le-au devorat... Mai am acum, în afară de castelul din Glensloy, ipotecat, vreo 600.000 lire plasate în mare parte în două afaceri industriale care mă neliniştesc ; Rubber Co din Sumatra şi petrolurile din Bengal. De ieri circula zvonuri neplăcute cu privire la Rubber Co, iar revoltele din Bengal ameninţă să nimicească puţurile companiei.

— Lady Diana, de ce nu mi-ai pomenit mai demult?... Aş fi încercat să...

— Dragul meu, eram la o sută de leghe de bănuială. Agentul meu de schimb, un pirat împotriva căruia am să mă răzbun, nu mi-a vorbit niciodată nimic. Il bănuiesc acum că e de conivenţă cu cei care au interes să provoace o panică în ce priveşte Rubber Co... Pe scurt, s-ar putea ca pînă la toamnă să mă cufund.

— Ce înţelegi prin asta ?

— Nu că voi sfîrşi în Tamisa, aruncîndu-mă de pe Westminster Bridge, ci că, pentru a-mi păstra rangul, pentru a conserva trena casei, am să ofer uzufruuctul corpului meu amatorului bogat ce se va prezenta.

Se auzi o bătaie în uşă. Julieta intră cu o carte de vizită. Lady Diana citi cu glas tare : „Caroline Limited, 126, New Bond Street".

— Croitorul ? făcu ea surprinsă... Vine, desigur, să-mi ofere o nouă rochie pentru reclama lui... Du-te de vezi, Gerard...

Trecui într-un salonaş unde reprezentantul d-lui Caroline Limited, cu alura sobră şi aspectul sever, mă salută. Mă cunoştea din vedere şi vorbi fără introducere,:

— Principe... mi-am permis să mă prezint în dimineaţa asta ca să cer un mic serviciu Lady-ei Wynham.

— Cu plăcere... Ai nevoie de numele ei ca să lansezi un model ?

— Nu... nu... cîtuşi de puţin...

Ambasadorul Carolinei Limited scoase o hîrtie din jachetă şi mi-o întinse spunînd :

— Firma v-ar fi foarte îndatorată dacă aţi binevoi s-o rugaţi pe Lady Wynham să-şi achite factura... Cuprinde, precum vedeţi, unsprezece rochii de astă-iarnă, plus patru mantouri, trei etole de blană şi diverse nimicuri, totul ridicîndu-se la 8.215 guinee.

Il priveam pe omul în jachetă cu o surpriză întrucîtva trufaşă ; îi spusei :

— Mă mir, domnule, că întreprinderea Caroline din Bond Street a pierdut în aşa grad simţul convenienţelor. Cînd ai onoarea s-o îmbraci pe

Lady Diana Wynham, aştepţi să ceară ea regularizarea contului şi încă nici atunci nu te arăţi prea grăbit să încasezi cecul.

— Oh, Principe, recunosc că aveţi dreptate... Dar sînt cazuri, nu-i aşa, cînd... In sfîrşit, doamna Caroline ar fi fericită dacă Lady Wynham ar binevoi s-o scuze şi să-i verse, dacă nu toată datoria, cel puţin un acont.

Imi păru că pricep. Exclamai :

— A, trebuia să spui aşa, domnule !... Nu-mi trecea însă prin gînd că situaţia financiară a Carolinei Limited e aşa de precară...

Omul în jachetă îşi înălţă sprîncenele şi păru jignit că emit îndoieli asupra creditului firmei sale ; preciză :

—Pardon, Principe, nu situaţia noastră financiară este precară. Aceea a Lady-ei Wynham ne inspiră, de azi-dimineaţă, unele temeri... Nu citiţi Financiar News ?

Şi, ca să mă convingă de-a binelea, interlocutorul meu scoase din buzunar ultimul număr al acestui ziar financiar. Cu un deget categoric îmi arătă la ultimele noutăţi ale Stock Exchange-lui rîndurile acestea cu caractere groase :

UN CRACH IMINENT.

Aflăm din izvor sigur că Rubber Co din Sumatra îşi va depune bilanţul astăzi. Se crede chiar că e vorba de o bancrută frauduloasă. Cercurile bine informate de la Bursă vorbesc de o anchetă judiciară în urma diferitelor plîngeri primite.

— Principe, adăugă el, e un lucru cunoscut că cea mai mare parte din averea Lady-ei Wynham e constituită din acţiuni la Rubber Co... Veţi scuza deci dorinţa noastră de a ne reaminti la vreme de debitoarea noastră şi-mi veţi permite să insist ca ea să nu no uite.

Abia mă despărţii de vizitatorul acesta antipatic şi îmi fu anunţat reprezentantul casei Daring and Pillow, tapiţeri, Regent Street. Imi înmînă, la rîndu-i, nota lucrărilor executate de eminenţii decoratori, în timp de doi ani, în casa din Berkeley Squar... 9.652 lire sterline, nu ştiu cîţi şilingi şi cîteva pence... Indoii memoriul, împreună cu factura croitorului şi, foarte încurcat, expusei Lady-ei Diana situaţia, arătîndu-i in gazetă antrefileul fatidic.

Ea se îngălbeni sub brutalitatea loviturii şi mototoli cu nervozitate pagina.

— Fireşte, zise ea... Le e şi teamă creditorilor mei... Şoarecii dau buzna să ronţăie fărîmele de brînză...

— Lady Diana, ce-ai să faci acum ?

— Mă duc în vizită la agentul meu de schimb din Lombard Street; îmi voi consulta avocaţii, domnii Smith şi Jones, ca să-i întreb dacă pot să-l dau pe bandit în gît şi voi dejuna la unu, la Carlton, cu Somerset Wiffle, ca să-l fac să adreseze primului ministru, în Camera Comunelor, o interpelare cu privire la crach-ul Rubber Co. Intre timp, dumneata ai să-i scrii Ducesei de Southminster, preşedinta Societăţii pentru tuberculoşi din Ile de Wight, că accept să-i dau concursul la matineul de binefacere pe care-l organizează pe 3 mai la Garrik’s... Mă bizui chiar pe dumneata că ai să-mi sugerezi o idee originală... Gerard, pricepe-mă... Barca mea a luat apă... Mă scufund lent... Dacă lucrurile merg din ce în ce mai rău, mă voi împotmoli în vara asta... Nu vreau să se observe, însă... Trebuie să

ştii să salvezi aparenţele... Zîmbet în tot momentul, îmi pare că în Franţa voi numiţi asta „a avea panaş...“ Gdrard ! Vreau ca panaşul meu să gîdile cizmele lui Nelson pe coloana din Trafalgar şi să ţină la distanţă menajeria asta compusă din hiene, din şacali şi din lupi care se numeşte Londra mondenă.

III.

Lady Diana îmi spusese, arătîndu-mi sînii goi, scăpaţi din plasa de mătase care-i întemniţa, columbe pale sub laţ trandafiriu :

— Nu zău, dragul meu, deoarece eşti incapabil să-mi sugerezi o idee originală, îţi voi spune chestiunea de încredere : N-o să fiu ridicolă la matineul de la Garrick ?

— Oh, Lady Diana !

Nu apobarea servilă a unui prieten dornic s-o măgulească, ci exclamaţia unui cunoscător care cunoaşte preţul unui sîn ce e conform canoanelor lui Praxitel.

— Glumeşti ! adăugasem. Cele mai bune prietene ale dumitale sînt unanime în a lăuda conturul şoldurilor, supleţea lor şi, în genere, clasicismul nudului dumitale.

— Cred că, într-adevăr, nu-s rău făcută. Dar dumneata ştii mai bine decît mine, Gerard, că un corp convenabil e fără un bust armonios, incomplet... In sfîrşit, zarul e aruncat. Voi înfrunta fără văluri hidra cu o mie de lornioane a nobleţei britanice şi vai de dumneata dacă reflexii necuviincioase mă vor face să regret că mi-am oferit nurii sarcasmului filantropilor !

Conversaţia aceasta îmi revenea în minte pe cînd conduceam afară inoportunii care, în după-amiaza de mai, asediau loja Lady-ei Diana de la Garrick Theatre. Erau tineri snobi, îmbrăcaţi în jachete riguros potrivite pe unghiul ascuţit al pantalonilor vărgaţi, membri ai Parlamentului, caricaturi vii ale lui Hoggarth şi doi sau trei pairi astmatici şi burtoşi. Trîntorii care dorm după dejun la club, în braţele de piele ale fotoliilor masive alergaseră aţîţaţi la reprezentaţia în folosul tuberculoşilor din Ile de Wight, căci programul dăduse loc la comentarii în saloanele din Mayfair. Ducesele din Grovesnos Squar, îmbogăţite de război din Regent’s Park, emancipatele din Hamstead fleecăriseră pe seama ultimului număr al primei părţi :

„Lady Diana Wynham : Ritmuri păgîne (Dansuri fără văl)“.

Duşmancele ei şuşotiseră c-o să fie cu siguranţă exclusă de la recepţiile regale după aceste ritmuri păgîne, iar prietenele pretinseseră că dansurile ei vor spori reţeta cu 5.000 de lire, fapt pentru care tuberculoşii au să-i fie recunoscători.

— Ce îndrăzneală ! declarară iniţiaţii. Dansează, deşi e pe punctul de a fi ruinată.

Nu se îndoise nimeni de senzaţia colaborării Lady-ei Diana la această operă caritabilă. Şi Londra mondenă avea dreptate, căci Londra mondenă ştia din experienţă că Banalitatea cu ochii şterşi, Banalitatea, odrasla

Tradiţiei, n-a răsărit din mintea Lady-ei Wynham, femeie fantastică, mlădioasă, şerpuitoare, născută din greşeală în ţara Highlanzilor.

Răspunsesem Lordului Hopchester că Lady Wynham nu e vizibilă, dar că va avea plăcerea să-şi primească admiratorii după reprezentaţie, cînd Julieta mă rugă să vin în lojă.

— Doamna vrea să ceară un sfat domnului.

Străbătui un baraj de orhidee, trandafiri, liliac şi hîrtii de mătase, peste un chimonou mototolit pe covor ca un samurai trecut printr-un cuptor ; dădui în lături o perdea şi mă aflai faţă în faţă cu Lady Diana.

Am citit tratate severe asupra Pudoarei de-a lungul anilor. Am studiat sufletul anglo-saxonilor în lucrările psihologice şi în barurile americane, în romanele lui Sterne şi pe căile ferate franceze. Mărturisesc că-l cunosc din ce în ce mai puţin şi că ignor tot mai mult caracterul Lady-ei Diana. Nu-mi putui deci stăpîni un gest de surpriză cînd o găsii complet despuiată de orice podoabă în faţa arsenalului înmiresmat al instrumentelor ei.

— Gerard, mă întrebă ea privindu-mă prin oglindă fără cea mai mică jenă, mă sfătuieşti să pun vălul de mătase pe cap cu sau fără cununa de roze ?

— Florile acestea virtuoase nu se armonizează cu păgînismul dansurilor dumitale, Lady Diana. In locul dumitale, mi-aş prinde simplu vălul pe părul blond.

— Cred că ai dreptate... Julieta, fixează vălul mai sus de urechi

Se ridică. Afară de un cache sexe cît mîna unui ţîrcovnic, fixat prin ghirlande de „rochiţa rîndunelei“ abia vizibile, de două cotrune de panglici argintii şi de un văl de muselină albă ce-i cădea pînă la coate, nu ascundea nimic celor o mie cinci sute de spectatori care începeau să-şi piardă răbdarea în faţa cortinei teatrului.

— Nu te temi, insinuai eu, că Lord Chamberlain, care mînuieşte foarfecele cenzurii britanice, o să-şi taie un deget de... emoţie !

— De ce ? Sîntem între oameni de lume, dragul meu... E o reprezentaţie privată... Caritatea scuză orice. Şi-apoi nu-mi displace să dovedesc în faţa tuturor că Lady Blooginswan mă calomniază.

— Cum aşa ?

— Spune oricui vrea s-o asculte că am nişte coapse care seamănă cu arcuri de umbrelă.

— Atunci, draga mea, grăbeşte-te... Signora Tetranella a cîntat valsul din Romeo şi Julieta... Harry Blow intră-n scenă... După el e rîndul dumitale.

— Da ! Da ! Sînt gata... Du-te în sală, Gerard, pipăie pulsul spectatorilor în timpul numărului meu şi întoarce-te apoi numaidecît...

Adăugă cu o privire sfidătoare :

— Aha, ei mă cred friptă... Mă şi văd damă de companie, cărturăreasă ori negustorească de parfumuri sub arcade, la Burlington !... Nu-mi pare rău să le arunc o mînă de nisip în ochii... In curînd, dragul meu !

In timp ce mă aşezam în fundul sălii de teatru, într-un ungher obscur, nu mă puteam opri să nu admir prezenţa de spirit a femeii acesteia care, în ajun, seara, primise confirmarea oficială a ruinei. Cele trei sferturi ale averii ei vor fi înghiţite în catastrofa financiară. Şi totuşi ea brava

destinul. Nu şovăia să trimită un bobîrnac scandalos colosului, Ipocriziei engleze, uriaşului colţuros care tăinuieşte sub o redingotă solemnă urîţenia tarelor sale şi elefantiazisul unui egoism crîncen.

Un fior de nerăbdare trecu prin public. Soneria zbîrnîi. Luminile rampei deveniră albastre. Cortina se ridică încet.

Intr-un decor de peisaj grecesc cu chiparoşi, Lady Diana apăru, îngenunchiată, cu capul înclinat în piept, cu mîinile împreunate.

In fotoliile de orchestră, femeile se sculaseră pe jumătate ca să vadă mai bine. Bărbaţii, mai discreţi, înălţau pieptul. Se-auzeau şoapte. Sala îşi manifesta surpriza în feluri diferite. Auzii în juru-mi observaţii necuviincioase.

— Oh, dar ea e goală într-adevăr...

— Scandalos...

— Nu. Nu e cu totul goală... Priveşte, Betty... cu ocheanul meu.

— Harry, taci !

— De cînd Laburiştii au avut puterea, anarhia tronează pretutindeni... Dezgustător !

La spatele meu, un bătrîn cu favoriţi, chip de amforă cu minere păroase, mormăia:

— Pe vremea Prinţului Albcrt ar fi fost expulzată şi biciuită în plin Oxford Circus!

Un filfizon tînăr protestă cu un glas destul de tare :

— Sir !... Insultaţi o preoteasă a Frumuseţii !

Diapazonul interpelărilor urca treptat-treptat, deşi orchestra începuse primele măsuri ale „Dimineţii" lui Grieg. La balcon pocni un fotoliu şi o spectatoare cu binoclu de argint se retrase cu zgomot, strigînd :

— Parc-am fi la „Folle Beurgere „!...

Aserţiunea aceasta peiorativă, dezlănţui o contra-manifestaţie. Un gentlemen, într-o lojă, se plecă spre pudica jignită:

— Dacă n-aţi fi femeie, v-aş scutura urechile !

Dar un alt spectator luă apărarea virtuţii călcate în picioare :

— Doamna are dreptate... Pofteşte pe culoar un moment...

— Foarte bine, domnule !

Ambii paladini ieşiră. Aveau aerul calm şi molatec al unor cetăţeni de dincolo de Canalul Mînecii, care au să-şi scoată un dinte sau să-şi moaie ciolanele. In vremea asta, huiduielile şi aplauzele se încrucişau. Neclintită ca o statuie, Lady Diana nu se mişcase. Şeful de orchestră a curmat cu un semn din baghetă prima temă din Dimineaţa. Căştile poli-ţiştilor răsăreau între uşi ca nişte ciuperci negre. Discuţii porneau dintr-o lojă într-alta. Unii proclamau drepturile eterne ale Artei. Alţii fluturau stindardul Bunei Cuviinţe dispreţuite. Ducesa de Southminster, organizatoarea matineului, se agita in avant-scenă. Discuta cu doamnele din comitet, o brună nostimă care aproba curajul Lady-ei Diana Wynham şi o văduvă măscuită, a cărei pană de struţ negru, înfiptă în păr, se bălăbănea în ritmul exclamaţiilor.

Ivirea reprezentanţilor legii potoli pe cei ce protestau. Şeful de orchestră bătu în pupitru. Dimineaţa lui Grieg răsări in sfîrşit într-o relativă tăcere... Lady Diana începu să danseze. Firul evoluţiilor ei broda arabescuri armonioase pe motivele norvegianului. Pînă şi cei mai rebeli

spectatori tăcuseră. Uitau că au în faţa lor o femeie din 1924 şi că ea le dezvăluia fără ruşine eleganţa nudului său, căci erau transportaţi fără voie pe timpurile mult fericite ale Eladei păgîne, pe timpurile binccuvîntate cînd Y.M.C.A. nu distribuia încă discipolilor lui Socrate tablete de ciocolată înfăşurate în maxime evanghelice. Trilul final al Dimineţii se stinse, în vreme ce Lady Diana, din nou îngenunchiată, cu braţele în lături, cu chipul îndreptat spre soare, în extaz, părea că salută o nouă aurora ale cărei raze puneau pe goană bufniţele din balcon şi cîrtiţele din orchestră.

Aplauzele, pornite din toate unghiurile sălii, se schimbară curînd într-o uimitoare ovaţie, abia tulburată de murmurele cîtorva ireductibili. Mă îndreptai grabnic spre lojă. Intîlnii reporteri ce-şi frecau mîinile. Ce chilipir pentru trimişii din Fleet Street !

In dreptul uşii Lady-ei Diana se dădea un asalt, era o învălmăşeală, un tămbălău de cuvinte aprinse. Peste un ceas mă urcai în trăsura ei — seră ambulantă sub un morman de buchete şi jerbe.

— Gerard, îmi spuse ea cu rîs triumfător, i-am dat gata !... Ce scandal !... Dacă m-ai fi privit cu un ochean mărit, ai fi văzut că-mi era carnea încreţită... Ducesa de Southminster a venit adineauri să-mi spună că am binemeritate mulţumiri de la tuberculoşi, dar că voi fi, cu siguranţă, excomunicată... Mi-e indiferent ! Timp de 48 de ore au să discute îndrăzneala mea.

— Iţi place aşa de mult să se vorbească de dumneata ?

— Normal nu... în împrejurările de acum, însă, da. Aveam nevoie să dau o lovitură şi să-mi figureze numele în toate gazetele.

— De ce ?

— Pentru că nu mă declar încă biruită, Gerard... Uitasem un atu în jocul meu.

— Un atu de inimă ?

— Sînt prea obosită ca să-ţi explic. Dar mîine, da, mîine, Gerard, îţi voi propune o misiune de încredere.

— Unde ?

— La Berlin !

*

* *

Dorinţa Lady-ei Diana fu satisfăcută a doua zi dimineaţa. Toată presa londoneză comenta abundent matineul ce avusese loc la Garrick’s. De la Times la Daily News, conservatoare sau liberale, consacrau multe coloane Dansului păgîn. Morning Post, organ oficial al aristocraţiei britanice nu îndrăznea nici să-l aprobe, nici să-l blameze. Işi intitula darea de seamă : „Exhibiţia îndrăzneaţă a unei nobile”. Bolşevizantul Daily Herald, prea puţin înclinat să se intereseze de recreaţiile lumii bune, exprima felicitări aristocratei care călca făţiş prejudecăţile castei şi-şi jertfea principiile pe altarul roşu al Nudului egalitar.

O găsii pe Lady Diana întinsă pe pîntec în budoar, într-un ocean de gazete răvăşite. Cu coatele pe un ziar desfăcut, scuturîndu-şi părul

desfăcut ca un căţeluş care se joacă, ea citea rîzînd articolele care o interesau.

— Hei, îi spusei... Dacă nici acum nu eşti satisfăcută, ce-ţi mai trebuie ?

Ea îmi arătă cu degetul coloana a patra din Daily Mirror :

— Gerard ! Uite unul care insinuează că vreau să întemeiez o şcoală ca Loie Fullor !... E ţicnit !... Dar Daily Mail ? I-ai citit articolul ? L-au intervievat pe H. G. Wells ca să-l întrebe dacă societăţile moderne vor evolua treptat-treptat spre nudul integral! Oh, mă amuz!... Şi Daily Graphic ? Uită-te la aceste două fotografii puse alături... Venus de Cuide şi eu, cu măsurătorile respective. Eu sînt ceva mai lată în şolduri şi mai înaltă c'un deget şi ceva. Toată lumea o să afle acum că am pîntecul unei zeiţe şi că nu-mi lipseşte decît fulgerul lui Zeus !

In pijama zmeurie, Lady Diana alergă de-a buşilea spre sofa şi înhăţă alt ziar care lunecase sub ciucuri.

— Gerard, uite, culmea... Ai să rîzi. Reporterul anunţă că Lady Astor va depune un proiect de lege în Camera Comunelor prin care să se regelmenteze suprafaţa cache-sex-urilor pe scenele din Regatul Unit... Douăzeci şi opt de degete pătrate măsurate în jurul ombilicului, cu un compas furnizat desigur de Episcopul Londrei.

— Lady ! Pîngăreşti cele sfinte !... prostestai eu jumătate serios, jumătate în glumă.

— Ascultă, Gerard ! Te ador cînd îţi ţugui gura ca un pastor presbiterian care s-a înţepat în fund c-un ac.

Apoi, deodată, gravă, se ridică, mă duse în camera ei, inchise uşa şi mă îndemnă să stau lîngă ea pe marginea patului şi îmi zise :

— Dragul meu, să vorbim serios... Te-am anunţat ieri că mai am o strună la arcul meu înainte de a deveni o femeie ruinată, adică una care nu mai poate trăi decît cu un venit de zece mii de lire sterline... Uitasem de această ultimă resursă... Gerard, ştii ruseşte ?

— Foarte puţin !

Se sculase. Deschise un birou încîntător şi scoase un dosar gros învelit într-o scoarţă verde. Intinse în faţa mea teancul de documente şi continuă :

— Răposatul meu soţ, Lord Wynham, care se lăfăieşte acum în Raiul Căpcăunilor, a ocupat sub regimul imperial postul de ambasador al Angliei la Curtea din Petersburg. In urma unor fapte ale căror detalii nu le-am cunoscut niciodată, el primi din partea guvernului lui Nicolae al II-lea, cu titlu de cadou personal, o concesiune de 15.000 dessiatine de terenuri petrolifere în direcţia Telav, la nord-est de Tiflis, în Gcorgia. Lord Wynham plănuise cu cîţiva financiari să exploateze raţional terenurile astea, cînd revoluţia de la 25 octombrie—7 noiembrie 1917 anulă generozitatea al cărei beneficiar fusese soţul meu. Cele 15.000 dessiatine fură naţionalizate, iar actele pe care le vezi rămaseră lipsite de orice valoare. Milioane sînt pierdute pentru mine, singura lui moştenitoare. Or, noua orientare luată de relaţiile ţării mele cu bolşevicii mi-a sugerat ceva.

— Ai dori să obţii dacă nu reintegrarea în drepturile de proprietară, cel puţin învoirea de a exploata terenurile ?

— Exact. Veniturile pe care le-aş putea scoate ar compensa pierderile ce le-am avut. Ieri dimineaţă, Sir Eric Blushmore, un diplomat, prieten al Lordului Wynham şi un prieten sigur, căruia i-am cerut sfatul, m-a învăţat să mă adresez şefului delegaţiei comerciale a Sovietelor la Londra. Se pare că personajul acesta nu mai e persona grata la Moscova, că nu voi putea obţine nimic prin intermediul său şi că trebuie să încerc a izbuti la Berlin. Dragul meu Gerard, contez absolut pe dumneata ca să mă scoţi din bucluc. Ai să pleci cît mai cuînd posibil în Germania ; te vei prezenta domnului Varişkin, primul delegat al bolşevicilor şi vei căuta să ieşi invingător dintr-o luptă al cărei preţ sînt douăzeci de izvoare de petrol.

— Lady Diana, prietenia mea ţi-e asigurată complet pentru ca belşugul, dacă nu adevărul să iasă din fîntînile dumitale.

— Vei lua dosarul ăsta. Vei pipăi adversarul ; vreau să spun că te vei informa asupra venalităţii eventuale a domnului Varişkin ; îţi dau puteri depline. Dacă trebuie să interesezi în ascuns personajul la constituirea societăţii, oferă-i 5 sau 10 la sută din capital în acţiuni de aport... Dar, te rog, scoate-o la capăt. Veştile din India sînt din ce în ce mai rele. Insurecţia din Bengal, aţîţată de emisarii ruşi, e-n toi. Acţiunile lui Indian Oii au scăzut cu 45 de şilingi în opt zile... E absolută nevoie să mă scoţi la suprafaţă ; de nu, peste trei luni voi face un salt mortal în braţele unui îmbogăţit de război... Mă iubeşti mult, Gerard, nu-i aşa ? Mi-eşti ca un frate... N-ai vrea ca mica dumitale Diană să fie scărmănată de un maimuţoi ghiftuit... Aşadar...

Oh, cum ştia să-mi prindă simpatia în cleiul seducţiei !... Draga Diana... Nu aveam pentru ea nici o dorinţă necuviincioasă, dar o iubeam, într-adevăr, ca pe o soră, cu creier dezechilibrat, prea puţin responsabilă de actele ei, neînstare să desprindă binele de rău. O iubeam cu îngăduinţa ce trebuie s-o ai pentru o făptură de lux, pentru o femeie deosebită de altele, abătută din făgaşul comun.

De ce să clasăm toate femeile după cîteva modele obişnuite, expuse în bazarul Destinului ? Femeia Fatală, Femeia Rece, Femeia Onestă, Femeia Uşoară ? Ce naturalist orgolios ar cuteza să afirme caracterele specifice ale unei femei reci care mîine va fi uşoară fără tranziţie, sau ale unei femei fatale, care va da într-o zi foc armelor sale în pragul onestităţii ?

Pot să scormonesc mult şi bine cu scalpelul sufletu-i zdruncinat şi nu izbutesc s-o aşez pe Diana într-unul din planurile eticii moderne. Ea este produsul unui duce libertin însurat cu o scoţiană sentimentală şi romantică, hrănită cu Walter Scott, crescută pe ţărmurile elegiace ale Zoch-urilor cu ape liniştite. Bunica ei dinspre partea mamei a fost o remarcabilă femeie de afaceri : îşi conducea highlanderii cu bagheta, pe domeniul din Laurencekirk, iar bunicu-său din partea tatălui a fost un gentilom-poet apreciat la Edimburg şi exprima în balade arhaice nostalgia inimii sale. Diana a moştenit toate aceste daruri... Logica, atunci cînd vrea, nu-i e străină, dacă simţurile nu o robesc atunci cînd toanele sincronizează tensiunea electrică a norilor şi puterea ameţitoare a unui parfum. Eliberată de contingenţe morale, îşi trăieşte viaţa, egoistă pînă şi în gesturile-i generoase, crudă şi bună, voluptoasă cînd vrea, puerilă şi îmbufnată după moment, după diapazonul dorinţelor, după

impulsurile neprevăzute ale unei fantezii totdeauna la pîndă.

*
* *

In ziua de 12 mai, la şapte scara, un taxi mă duse din gara Friedrich la hotelul Adlon care îşi înalţă la colţul Sub Tei şi Pariser Platz faţa-i austeră, cenuşie, de palace berlinez.

Nu mai venisem în capitala Republicii imperiale de la călătoria mea de nuntă cu Griselda. Coborînd Friedrich-strasse, in faţa Cafenelei Bauer, proletari bătrîni, dăscăliţi altădată de August Bebel, pe vremurile eroice ale Sozial-Deinokratiei, vindeau acelaşi gazete cu titluri gotice şi strecurau în buzunarul clienţilor serioşi ultimul număr din Rothe Fähne, interzis de poliţie. Agenţii negri ai Imperiului erau înlocuiţi de Shupo verzi în faţa porţii Brandburghului, iar tramvaiul din Stadtring îşi continua mersul în jurul metropolei ce poartă pe blazoane un urs.

Cinai în seara aceea într-un mic restaurant italian din Dorotheen-strasse, unde nădăjduiam să respir puţin atmosfera tinereţii mele, pe vremea cînd domnul Max Libermann stîrnea senzaţie la expoziţiile Independenţilor din Charlotenburg, cînd Majestatea-Sa se mîndrea să aibă imortalizat în statui unsuroase neamul Hohenzollernilor, cînd dl. Reinhardt nu-l juca încă pe Tartuffe în jachet, cînd „Balurile Văduvelor” erau în floare dincolo de Spittelmarkt cu elegantul lor esca- dron de tîrfe ce purtau verighete în deget şi stimulau înfierbîntarea diletanţilor cu văluri de doliu nejustificate. Intîmplarea îmi veni în ajutor. Mă întîlnii cu Semevski, un pianist rus pe care-l cunoscusem la Milano şi datorită căruia sînt aplaudate sălile de concerte europene, tehnica şi repeziciunea maestrului său Rubinstein. Il invitai la masă şi-l cercetai curînd :

— Ce ştii despre compatriotul dumitale, domnul Varişkin, primul delegat al Sovietelor la Berlin ?

Prietenul Semevski îşi asezona băutura cu fumul ce scotea dintr-o ţigară cu carton ; mă privi ironic şi zise persiflînd :

— Varişkin ?... Un domn care şi-a croit drumul în bolşevism aşa cum alţii izbutesc în tinichigerie sau în piei de iepuri...

— Vrei să spui că fruntaşul acesta al partidului nu e convins ?

Semevski schiţă un gest fatalist, scutură din nebăgare de seamă ţigara într-o farfurioară cu ţelină şi zise :

— Dragă prietene, sînt două lucruri în lumea asta pe care nu le poţi şti exact : dacă nu eşti înşelat de o femeie şi dacă un bolşevic e sincer... Presupune că eşti un scriitor celebru şi că tinerii care au nevoie de ajutorul dumitale îţi dau cu „scumpe maestre", încovoindu-şi spinarea... Poţi fi încredinţat de sinceritatea lor ? In biata noastră Rusie de-acum fii sigur că toţi arivиştii, oportuniştii şi, în general, toţi cei flămînzi, sînt gata să se tăvălească în noroi în faţa icoanei domnului Lenin, îmbălsămat ca un Faraon.

— Il cunoşti personal pe Varişkin ? Poţi să-mi vorbeşti despre el mai larg ?

— Leonid Vladimirovici Varişkin era student la Petersburg pe cînd eu mă ocupam cu muzica. Fiu al unui uşier de la Ministerul Finanţelor,

începu ca toţi tinerii trăzniţi ai vremii prin a se amesteca timid în prima revoluţie de la 1905. Avea nouăsprezece ani. Doisprezece ani îl pierdui din vedere. In 1917, deschid ziarul revoluţionar Pravda. Găsesc între două articole de Lenin şi de Lunaciarski un studiu semnat de Varişkin... Imi spun : „He-he ! Tovarăşul Varişkin mănîncă burghezi ?... O fi avut decepţii şi soarta nu i-a satisfăcut ambiţiile ?...“ Eram cu atit mai surprins că-l găsesc pe Varişkin în cuibarul cucilor roşii cu cît il ştiam ahtiat după consideraţie, onoare, bani... Oh, dumneata ştii, dragă, că pentru a face un bolşevic e de ajuns să iei un burghez ratat, înăcrit sau dezamăgit de speranţele sale ? Il întîlnesc pe Varişkin la cîtva timp după măturarea Institutului Smolny... Imi declară triumfător : „Aha, prietene, avem puterea. O să facem adevărata revoluţie şi o să-i trimitem pe fraţii făţarnici să vadă în celulele fortăreţei dacă primăvara înmugureşte ! un sfat... Nu ţin în chip deosebit să-mi cazi în mină... Şterge-o chiar astă seară, cu peria de dinţi şi cu sulul de note, via Helsingfors, pînă n-au să te trintească la răcoare...". Inutil să-ţi spun că plecai degrabă la Stockholm, fericit să pun Baltica intre mine şi noii crai ai Christului cel roşu... Din ziua aceea nu l-am mai văzut pe Varişkin ; dar mi-au fost povestite isprăvile lui. Să nu crezi că tovarăşul a fost uns dintr-o dată cu mirul comunist... Tînărul socialist-democrat de ieri privea cu invidie strugurii capitalismului. Fiindcă soarta nu i-a îngăduit să guste din ei, ca de altminteri nici din graţiile unei prinţese de care era îndrăgostit la toartă, nutri un fel de ciudă împotriva ordinei stabilite şi fu împins de amanta lui, doamna Muraview, in tabăra dinamizatorilor societăţii contemporane.

— Vorbeşti de faimoasa doamnă Muraview care s-a distins în 1918 prin cruzime ?... Aceea ce a asistat într-o zi, în şanţurile fortăreţei Petru şi Pavel, la împuşcarea în masă a douăzeci şi şase de intelectuali reacţionari...

— Perfect... S-a uitat la ei cum mor, aşezată pe un scaun, cu o ţigară pe buze... Incîntătoarea doamnă Muraview e deci de opt ani metresa oficială a lui Varişkin. Ea îl inspiră. Ea îl conduce. Ea îl terorizează chiar. Oh, dragul meu, e un tip uimitor de femeie Irina Muraview aceasta... Una dintre iluminatele care concep fericirea Umanităţii cu focuri de mitralieră si care îşi trimit potrivnicii să mediteze în gheţurile din Solovki. Romancierii voştri apuseni brodează uneori pagini de un adevăr îndoielnic asupra farmecului slav. Le-o dau în ghiară pe Irina Muraview, crescută de-o doică monstruoasă, a cărei mamelă dreaptă i-a turnat marxismul, iar stînga gustul morfinei... Pe Irina Muraview, marchiza de Sade a Rusiei Roşii.

IV.

Stăteam faţă în faţă. Un birou modest ne despărţea. In perete era un portret al lui Karl Marx şi proclamaţii în ruseşte. Un bolovan din Urali comprima un teanc de hîrtii strînse pe o măsuţă. Prin cele două ferestre mari, deschise spre Wiiheim Strasse se zărea fostul palat al prinţului

Joachim- Franz, străjuit de buchete de arbori ca un careu de carne rece între două mănunchiuri de pătrunjel.

Dl. Leonid Vladimirovici Varişkin fuma o ţigară de lux. de cincisprezece centimetri lungime. O perlă bine pusă îi orna cravata, simplă, dar de bun gust. Mă întrebasem întrucîtva naiv dacă o să-l găsesc pe reprezentantul Sovietelor în salopetă egalitară şi proletariană. Mă înşelasem. Era îmbrăcat ca un burghez corect, dacă nu elegant. Graţie scrisorilor de introducere ce-i înmînasem, primul contact fusese cordial şi lipsit de formalităţi. Mi se spusese de altminteri că persoanele titrate sînt întotdeauna bine primite de bolşevici în străinătate. Dl. Varişkin mi se păruse, într-adevăr foarte amabil. Nimic din înfăţişarea lui nu evoca înclinarea spre desfătări sanguinare. Păru-i lins şi negru, dat pe spate, barba rotunjită, scurtă, neagră şi creaţă, tenul măsliniu şi pometii întrucîtva ieşiţi, trădau un atavism tătar, ceea ce nu-l împiedica pe dl. Varişkin să se poarte cu perfecta curtenie a unui diplomat occidental.

Imi frunzărise dosarul cu gravitate. Studiase documentele de stat, comparase datele. Apoi a declarat :

— Principe dragă, totul e autentic... Actele de proprietate ale Lordului Wynham sînt desigur înregistrate în statistica terenurilor deţinute de străini altădată... Spun altădată, căci ştii că pămîntul a fost socializat la noi. Prin decretul din 26 octombrie 1917, dreptul la proprietate a fost anulat odată pentru totdeauna, iar pămîntul dat singurului producător care poate să-l exploateze. Dar în 1920 tovarăşii mei din Moscova, judecînd că era oportun să nu respingă ofertele capitalului străin, au hotărît să acorde, în anumite cazuri, concesiuni. Imi spui că Lady Wynham doreşte, cu concursul capitaliştilor englezi, să pună în valoare bogăţiile petrolifere de pe teritoriul a cărei moştenitoare legală este. Voi studia principiul afacerii, care este importantă deoarece ea reprezintă înglobarea unor fonduri de cel puţin 80—100 milioane franci.

— Domnule Varişkin, Lady Wynham v-ar fi personal recunoscătoare dacă aţi grăbi demersurile în chestiune.

Discutarăm mai departe. După o jumătate de oră de conversaţie, delegatul Sovietelor avea cincisprezece mucuri în scrumieră iar tonul dialogului nostru luase o întorsătură mai familiară. Era vădit lucru că dl. Varişkin se interesa mai puţin de afacerea în sine şi mai mult de personalitatea Lady-ei Diana şi că nu-i eram antipatic deloc.

— Am auzit mult vorbindu-se despre văduva Lordului Wynham. Căci, între două studii economice, nu neglijez lectura magazinelor englezeşti. Se spune că prietena dumitale e cea mai frumoasă femeie din Londra...

— Una dintre cele mai frumoase, cu siguranţă.

— E chiar un caracter.

— Mai mult decît un caracter : o adevărată femeie.

— Nu-mi displace să am de-a face cu o fiinţă excepţională... Ascultă, dragă Principe, aş vrea să-mi dai cîteva amănunte asupra ei. Dar pentru că timpul mi-e măsurat în după- amiaza asta, vrei să-mi faci plăcerea de a cina cu mine ?... O cină de burlac, în „chambre separee", după cum se spune la Berlin...

— Cu plăcere.

— Prea bine; te voi lua diseară la opt de la hotelul Adlon.

Mă ridicasem. In clipa aceea, uşa biroului se deschise brusc şi o femeiuşcă brună, cu un taior cenuşiu, foarte simplu, intră nestînjenită ca şi cum ar fi avut acces la orice oră din zi în biroul delegatului. Deşi nu-i ştiam încă identitatea, fui izbit de privirea clară a femeii acesteia, privire pe care o aruncase spre mine categoric. Era drăguţă, dar gura-i mică, subţire, nu exprima bună-voinţă iar pleoapele-i palide nu aveau nimic angelic. Ţinea în mînă o lungă telegramă oficială pe care o azvîrli cu dispreţ pe biroul domnului Varişkin, deci a rînd cu o voce neaşteptată, în silă :

— Să citeşti ultima prostie a lui Ştefanovici... Refuză viza tehnicienilor din Hanovra care urmau să supravegheze epurarea turbinelor din Kazan. E absurd !

Dar dl. Varişkin părea că dă mai puţină importanţă turbincilor din Kazan decît misiunii pe care o aveam eu. Mă prezintă :

— Dragă... Prinţul Seliman... din Londra...

Şi adăugă arătîndu-mi femeiuşcă brună :

— Doamna Irina Alexandrovna Muraview.

Sărutai mîna faimoasei doamne Muraview şi o studiai reţinîndu-mi surpriza. După spusese lui Semevski, mă aşteptam să văd o amazoană care, în lipsa unui sîn retezat, se va impune consideraţiei mele înspăimîntate prin atitudinea trufaşă a unei domnişoare din lumea bună înviată pe perspectiva Newsky. Constatai încă o dată că imaginaţia noastră e zămislitoare de umbre ce dispar la suflul realităţii. Cine ar fi crezut, deci, că cuconiţa asta îmbrăcată în cenuşiu jucase un rol groaznic în represiunile sîngeroase de la 1918 şi că ukazu-rile buzelor ei fine avuseseră semnificaţia sentinţelor fatale ?

Dl. Varişkin adăugă :

— Dragă, Prinţul Seliman a venit la noi în privinţa unei cereri de concesiuni de petrol în Georgia, făcută de moştenitorii Lordului Wynham. M-a invitat diseară la masă. Vom sta de vorbă asupra chestiunii.

Explicaţia delegatului îmi dădu de gîndit. Vorbea de moştenitorii Lordului Wynham, nu de Lady Diana. Punea în seama mea invitaţia la masă, cînd eu urma să fiu invitat. Pentru ce ?

Doamna Muraview mă examină din nou.

— Principe, dumneavoastră sînteţi mandatarul moştenitorilor ?

— Da, doamnă.

— Sînt numeroşi ?

Simţeam privirea lui Varişkin asupra mea. Avui intuiţia că ar fi bine să nu spun adevărul. Răspunsei !

— Sînt doi copii minori, doamnă, reprezentaţi printr-un tutore legal.

Mă îndreptai spre Varişkin şi simţii că era mulţumit. Dar doamna Muraview reveni :

— Am citit eu într-un ziar din Londra un articol asupra Lady-ei Wynham. A dansat goală într-un teatru, scandalizînd foarte mult publicul... E rudă cu Lordul Wynham ?

— Văduva lui. Dar e înzestrată cu un apanaj patern şi n-are nici un drept la succesiunea defunctului lord.

— Aha...

Schimbai alte cîteva replici cu această redutabilă parteneră şi mă

retrăsei. Pe culoar, dl. Varişkin îmi strînse viguros mîna şi murmură :

— Mulţumesc... Diseară, negreşit.

Ieşii din clădirea Sovietelor cam buimăcit şi, pînă la ora cinci, cînd numi putui alunga din minte silueta subţire, plăpîndă, neliniştitoare a doamnei Muraview, călăul inimilor şi schingiuitorul trupurilor.

*
* *

— Portretul Lady-ei Wynham ? întrebă Varişkin luînd cu neglijenţă rama de aur ce-mi împodobea masa, în odaia mea de hotel.

— Da. Cum o găseşti ?

— Superbă...

Se plecă mai mult deasupra fotografiei. Ochii-i negri sclipeau. Gura schiţă o strîmbătură lacomă. Repetă :

— Intr-adevăr superbă... Toată fineţea unei rase într-un corp stilizat.

Apoi brusc :

— Dragul meu, dumneata eşti un diplomat înnăscut... Ai făcut foarte bine că ai trecut sub tăcere interesul Lady-ei Wynham în această afacere.

— Mi s-a părut că preferai aşa. Doamna Muraview, dacă nu mă înşel, e amestecată îndeaproape în cariera dumitale politică...

— Amestecată îndeaproape ?... Ha-ha !... Varişkin rîse — un rîs ce răsuna ca nişte plesnete de knut. Vrei să spui că mă tiranizează de opt ani de zile, de cînd s-a culcat întîia oară în pătucul meu de menşevic fricos. Uite ce a făcut clin mine !

— Toate Egeriile sînt întrucîtva absorbante.

— D-na Muraview m-ar înghiţi cu totul dacă n-aş reacţiona... Dar, dragul meu, eu îţi fac confidenţe...

— Dragul meu, ajung în urechi sigure şi prietene...

— Sînt simpatii spontane, nu e aşa ? Vrei o ţigară ?... Nu ?... E groaznic ce fumez... Cînd mă culc cu o femeie, fac mai multe găuri în cearşafuri decît un popă care ar binecuvînta...

— Sînt gata, Varişkin. Unde mîncăm ?

— La Walhalla, Bellevue Strasse... Sînt cunoscut acolo... O s-avem icre proaspete aduse în valiză. Le trimit eu cînd iau masa acolo... Cu cinci-şase sticluţe de Heidsick Monopol 1911, vor merge de minune... Imbecilii nu voiau în ultimul timp să mă servească din pricina Ruhr-ului. Le-am zis : Dacă se întîmpla să ocupaţi Champagne, credeţi că francezii n-ar mai fi băut decît bere ?... Sînt mocofani, dragă... Mocofani, pretenţioşi, cu epoleţi. N-au avut decît o idee genială în istoria lor.

— Care ?

— Vagonul plumbuit al lui Lenin, în 1916.

Peste o jumătate de oră ne aflam la masă, într-un salon particular al restaurantului de iarnă Walhalla, un salon cenuşiu, cu cadrilatere de cel mai specific munchenez. Un castron cu icre cenuşii, ca nişte ouă de furnici în doliu, se înălţa în mijlocul mesei, între patru lămîi aşezate la cele patru puncte cardinale. Varişkin băgă lingura de lemn în castron, mă servi şi glumi :

— Noi, bolşevicii, nu ştim să exportăm decît două lucruri bune : teorii

şi icre !

Cordialitatea lui Varişkin dădea ghes la vorbă. In timp ce lămîia mea picura lacrimi acidulate peste tartine, mărturisii :

— Dragul meu, e o senzaţie curioasă aceea de a sta la masă cu un reprezentant al elitei bolşevice... Dacă nu cumva eşti jignit că vorbesc de elită într-o republică comunistă...

— Ba nu, dragă... Numai logicienii mici burghezi se miră că e o elită într-o ţară egalitară... Aceasta e, de altminteri, foarte redusă în partidul din care am onoarea de a face parte. Nu sîntem decît cîţiva eruditi printre comisarii poporului, adică scumpul nostru Lenin — Domnul să-l aibă în pază — Kamenev, Lunaciarski şi eu. Trotsky e un Kustar inteligent, dar simplu jurnalist... Cît priveşte pe tovarăşul Zinoviev, Kalinin, Dsierjinsky şi mulţi alţii, ei sînt analfabeţi... Da, da... Fiecare cu rolul său şi toate au să meargă bine.

— In definitiv, dumneavoastră sînteţi demagogi profesionişti ?

— Profesionişti da. Demagogia îşi are amatorii săi, ca pirogravura sau acuarela. Voi clociţi în Europa o sumedenie de pui de comunişti, care pălvrăgesc la întrunirile politice şi se joacă de-a soldaţii de plumb cu noile principii...

Varişkin se strîmbă muşcînd din icre şi continuă :

— Toate astea-s jocuri de copii, dragă... Noi am experimentat în mare, cu o sută de milioane de jucării din carne şi din sînge. E mult mai pasionant... A face să reacţioneze acidul sulfuric pe zinc pentru a avea hidrogen în borcan — aceasta e o fizică burgheză foarte meschină... Să-i pui pe oameni să reacţioneze sub revolverul călăilor letoni sau unguri ca să obţii epoca de aur — asta-i treabă frumoasă.

— Totuşi, dumneata, Varişkin, nu pari mai crud ca alţii.

— Eu, crud ?... Dar eu n-aş face rău nici unui fluture. Posed un mic fox-terrier ale cărui labe dinapoi au fost strivite de un automobil blindat într-o zi de răscoală la Moscova. In loc să abandonez bietul animal pe jumătate paralizat, i-am făcut un cărucior de olog cu care, de bine-de rău înaintează...Krasin îmi spunea într-o zi, rîzînd : „Cîinele dumitale e simbolul Rusiei noastre care merge iavaş-iavaş pe roţile pe care i le-am pas dinapoi..."

— Comparaţia e dreaptă... Dar ia spune-mi, dragă, cum poţi deveni un bolşevic bun ?

— Foarte simplu : îţi renegi părerile de ieri şi pîndeşti vîntul care-o să bată mîine. Veneratul nostru maestru Ilici, zis Lenin, a evoluat el însuşi mult. A devenit revoluţionar de profesie (căci în Rusia aceasta era o carieră ca oricare alta). A amestecat cu artă desăvîrşită perceptele lui Marx şi Engels cu reflexiile lui Georges Sorel asupra violenţei... Recunoaşte că n-a greşit...

— Cu preţul cîtor tone de sînge omenesc vărsat ?

— Oh, dragul meu... Nu poţi plămădi fericirea unui popor sfoliind margherite şi întrebîndu-le : mă iubeşte... puţin... mult... Proletariatul vrea dictatura sa. El e mulţumit desigur că vede o jumătate de duzină de dictatori gîndind pentru el şi exercitînd-o în numele lui. Dar corolarul dictaturii fiind im regim draconic, e foarte natural să rezulte din ea şi oale sparte. Cu prilejul ultimului atentat neizbutit împotriva lui Lenin, noi

am împuşcat cinci sute de ostateci, ofiţeri sau burghezi, ca să-l răzbunăm pe maestrul defunct. După asta se recunosc stăpînirile tari.

— Nu vă e teamă că cruzimea nemaipomenită desfăşurată sub regimul vostru vă va micşora în ochii posterităţii ? Nu vă temeţi de judecata aspră a Istoriei ?

— Oh, ce naiv eşti, prietene ! Viaţa e scumpă de la război încoace... Dar viaţa omenească e ieftină. Cînd douăzeci de milioane de inşi au fost victimele capitaliştilor duşmani, ce înseamnă cîteva zeci de mii de ruşi căzuţi în numele principiilor severe ? Cînd ura, violenţa, invidia, egoismul abject circulă în voie printre oamenii civilizaţi, de ce ni s-ar reproşa că n-am făcut revoluţia cu toiagul în mînă şi cu fluierul lui Pan la buze ? Crede-mă, lumea e îngăduitoare cu tiranii care izbutesc şi nu sînt azvîrliţi din calea moralei decît rataţii politici. Uită-te la scumpul vostru Kerensky, speranţa burgheziei liberale din occident... A pierdut trenul şi-i reproşaţi amarnic c-a avut nervii prea simţitori. I-ar fi fost deajuns să ne spînzure pe toţi, prin execuţii fără judecată şi ar fi strivit bolşevismul în faşă ; Constituanta n-ar fi fost înghiontită de matelotul Jelesniakov iar dumneata l-ai fi admirat pe Kerensky ca pe cel mai mare om de stat... Revoluţiile nu se fac cu mănuşi. Revoluţia socială pe căi legale e un balansoar pentru uzul socialiştilor bolnavi de dispepsie, hrăniţi cu tăiţei în apă şi cu pîine de gluten.

— Dragă, ai să mă convingi curînd.

Chelnerul ne servea un pui prăjit, pe un strat auriu de cartofi. Varişkin făcu onorurile bucătăriei acesteia foarte burgheze. Două sticle de Extra-Dry îşi înălţau gîtlejul gol în racla lor frapată. Ciocni cristalul cupei de a mea şi, cu ochii negri iluminaţi de-un zîmbet indulgent, flecări :

— Europa să ne reproşeze crimele ? Ha ! ha !... Nostim utopist mai eşti, dragă prietene... Europa să fugă de noi ca de nişte cîini turbaţi sau plini de rîie ? Ha ! ha ! ha ! Cînd regii sînt încîntaţi să ne strîngă mîna ? Aminteşte-ţi de Conferinţa de la Geneva !... Cînd reprezentanţii Papei îşi amestecă, fără să le repugne, mătasea violetă a sutanelor lor cu bumbacul roşu al cămăşilor noastre ? Cînd Franţa îşi retrage ambasadorul din Vatican ca să ne trimită noul unul ? Cînd cele mai autentice prinţese ar da cea mai mare perlă din colanul lor ca să se expună la dreapta lor în sala de mîncare ?...

Deşertă un pahar, făcu ochii mici şi adăugă după o scurtă pauză :

— Cînd Lady Wynham manifestă dorinţa de a trata personal cu mine ?

Aşteptam de-o bucată de vreme tranziţia aceasta inevitabilă.

— Sînt sigur, dragul meu, că personalitatea dumitale ar fascina-o pe Lady Diana.

— Nu mă flata, prietene... Ce sînt eu pentru ea ? Un domnişor fără însemnătate. Ea e născută nobilă. Eu nu-s decît feciorul unui lacheu al ţarismului. Strămoşii ei sînt amestecaţi în istoria Scoţiei. Ai mei mîncau rădăcini acum o sută de ani, iar contemporanii lui Puşkin le brăzdau spinarea cu o vină de bou...

— Cine ştie ?... Dacă ea te-ar cunoaşte ar suferi poate atracţia ciudată pe care o exercită slavii asupra femeilor noastre frumoase...

Varişkin rînji ; se trînti pe spate şi, dezmierdîndu-şi cu un gest elegant

barba neagră ca un june prim care vrea să-şi declame tirada, gînguri cu vocea-i tărăgănată :

— A, da... Noi sîntem moscoviţi cu colţi de lup, asiaticii cu ochi lacomi, vicleni, despre care vorbeşte marele nostru poet Block, sciţii care merg sub semnul furtunii, la asaltul civilizaţiei occidentale, pentru a viola cele trei Gîşte Albe ale Capitoliului vostru : Libertatea voastră, Egalitatea, Fraternitatea voastră, Treimea căscată ce priveşte trecînd convoiul nesfîrşit al proletarilor robiţi... Sincer vorbind, crezi, dragă, că Lady Wynham ar putea să înceapă a nutri o oarecare simpatie pentru mine ?

— Varişkin, nimeni sub soare nu poate să prezică reacţiile sentimentale ale unei femei pentru că : Femeie plus Bărbat plus Ambianţă = X... Ecuaţia aceasta se pune de un milion pe zi pe întinsul pămîntului şi dă un milion de soluţii deosebite.

Schimbarăm cîteva lucruri comune asupra femeii. Ne şi lega o perfectă intimitate. Nu mai puteam să ţin socoteala repetărilor „dragul meu“ şi mă bucuram în taină văzînd ce întorsătură excelentă lua misiunea mea. După desert, socotii c-a venit ceasul propunerilor definitive şi, sigur că n-o să-mi jignesc amfitrionul, îi zisei ;

— Ascultă, Varişkin... Nici o ureche duşmană sau măcar indiscretă nu ne aude. O să-ţi vorbesc răspicat, ştii, ca un camarad... Ţi-am spus esenţialul despre Lady Diana. M-ai lăsat să trag speranţa că afacerea e realizabilă cu condiţia să uzezi de toată influenţa dumitale la Moscova... Dă-mi voie, deci, să precizez instrucţiunile pe care mi le-a dat Lady Diana ; ea ştie importanţa capitală a concursului dumitale în chestiunea asta. Ea înţelege să aprecieze colaborarea dumitale la justa ei valoare, rezervîndu-ţi în ziua cînd societatea va fi constituită, o parte din acţiunile ei de aport şi o...

Varişkin mă întrerupse cu un gest. Dezmierdă iarăşi astrahanul bărbii sale creţe, închise pleoapele sardonice şi se aplecă deasupra compotierei cu piersici, cu stînga crispată pe o sticlă de şampanie :

— Lady Wynhan este frumoasă. Spune-i că darurile lui Artaxerxe mă lasă rece şi că voi contrasemna hîrtiile concesiunii ei cînd aurora o va fi surprins în braţele mele...

Şi, fiindcă rămîneam buimăcit, adăugă :

— Mă bizui pe dumneata, dragul meu, c-o să-i comunici asta cît mai voalat. Mărturiseşte, de altfel, că intervenţia mea face o noapte de dragoste... Şi-apoi, ce vrei, mi-ar place să cunosc sărutările unei cucoane mari, inaccesibilă celor umili şi ai cărei strămoşi sînt citaţi în lucrările istorice... Avem toţi slăbiciunile noastre... Ai să-mi dai speranţa că vei satisface slăbiciunea mea. Mulţumesc dinainte.

Făgăduii lui Varişkin c-o să comunic condiţiile puse de el. Păru foarte dispus şi, fiindcă băuse mai mult decît mine, voioşia lui creştea din sfert în sfert de oră. Işi puse deodată cuţitul de argint între dinţi şi strigă jovial :

— Uită-te la mine... Sînt Pericolul Roşu!... Ştii bine gogoriţa democraţilor francezi... Dar poate că n-o să înfricoşez sîngele albastru al Lady-ei Wynham...

Apoi, devenind, deodată grav, murmură :

— Inutil să-ţi recomand cea mai strictă discreţie, din cauza Irinei...

Dacă ar afla ceva, zilele mele ar fi numărate... Şi cred că şi ale dumitale, aşijderea...

— Varişkin, îţi sînt foarte îndatorat că mă înştiinţezi.

Chemă chelnerul şi porunci :

— Franz, adu acum desertul...

Şi cum eu mă miram fiindcă sfîrşisem masa, el îmi explică foarte curtenitor :

— Vorbesc de desert viu... Ţin să-ţi dovedesc că noi, bolşevicii, ştim să fim cavaleri, nous savons etre talons rouges.

— Oh, tot călcînd prin sînge...

El izbucni în rîs şi exclamă :

— Iată un cuvînt de spirit pe care o să-l spun în antractele viitorului Comitet Panrus al Sovietelor... Dar, priveşte desertul anunţat, dragul meu...

Două femei trecuseră pragul sălii noastre ; două berlineze cu ochii de mătase, excesiv decoltate şi fardate peste măsură. Demi-mondene obişnuite ale Palatului de Danse şi ale restaurantelor de noapte din Kurfustendamm. Varişkin mi le prezentă astfel :

— Am comandat o brună şi o blondă... Franz nu ne-a servit tocmai prost, nu-i aşa?

Şi, întors spre cele două curtezane, le întrebă :

— Cum vă numiţi ?

— Frieda şi Lieschen, răspunse bruna... Frieda sînt eu... Lieschen e tovarăşa mea... Dar dumneavoastră cum vă numiţi ? Varişkin le măsură trufaş :

— Prietenul meu e dl. Miiller şi eu sînt dl. Schmidt. Mai mult n-aveţi nevoie. Aţi venit aici să ne distraţi...

— Bruna se scuză :

— Eh, ştiţi, la urma urmei nu e totuna...

Iar blonda sări :

— Principalul e să ne daţi de băut, nu-i aşa, bomboneilor ?

Varişkin, foarte curtenitor, îmi zise :

— Pe care-o vrei ?

— Mă rog, după dumneata, Varişkin... protestai.

In timp ce ne pofteam, blonda şi bruna aşteptau placide. Blonda, durdulie ca o baclava în rochia-i de paiete, îşi potrivea cu un gest mecanic soutien-gorge-ul. Bruna, musculoasă, expunea piepţi de oţel călit şi şolduri arcuite, de piatră. Se întorsese pudică, spre perete ca să-şi strîngă jartiera sub rochia de sifon vert amande.

— Cap pentru Frieda, coroana pentru Lieschen, sugeră Varişkin aruncînd un dolar pe masă...

— Coroană...

— Cap !... O cîştigai pe Frieda...

Făcu semn brunetei care se aşează, docilă pe genunchii săi, pe cînd Lieschen mă lua de gît gîngurind :

— Schaltz ! Vreau să beau din paharul tău. O să-ţi cunosc gîndurile !

Varişkin răsuci un buton... Lămpile se stinseră. Nu aveam nici o bucurie simţindu-mă expus îndrăznelilor Lieschenei în bezna aproape completă. Dar fiindcă ar fi fost necuviincios să nu gust amabilităţile a

mfitrionului meu, nu protestam. Deodată un strigăt răguşit ţîşni. O lovitură de picior dădu în masă. Un pahar se sparse pe-o farfurie. Vocea Friedei în argou berlinez :

— Ach !... Porc de cîine ! M-ai muşcat pin' la os !

Lieschen murmură la urechea mea :

— Tovarăşul tău e un tip îndrăcit ?

Mă silii s-o liniştesc. Trecură cîteva minute.

Lieschen, întinsă pe sofa lîngă mine, sorbea, fericită şi mulţumită cupele pe dibuite. Auzeam şuşotiri în cealaltă parte a mesei şi foşnete de stofe ce păreau zboruri de fluturaşi nocturni dinapoia unei perdele de muselină. Destinderea moale a unui elastic fu urmată de pocnetul unui resort şi de un „Ach du !..." înnamorat. Apoi, deodată, un urlet de durere. Masa fu răsturnată şi vesela se sparse într-un zornăit de tacîmuri şi porţelanuri. Se auzi o îmbrînceală urmată de-un horcăit al Friedei :

— Ajutor ! Asasinul !

Făcui, neliniştit, lumină şi-o văzui pe nenorocită apărîndu-şi sînul stîng dezgolit, cu cămaşa ruptă. Avea sînge pe piept şi mîini. Se schimonosea din pricina durerii. Varişkin se fixase în uşă ca s-o împiedice să fugă.

— Dar ce e ? exclamai eu.

— Lieschen... gemu Frieda... Cheamă poliţia... Bruta asta mi-a băgat furculiţa în... în sîn...

Blonda cu paiete se sculase înfricoşată. Varişkin îmi spuse foarte calm :

— Opreşte-o, dragul meu... Astupă-i gura... Nu e nimic. Frieda e o zăpăcită care nu înţelege gluma...

— Asasin !... Asasin !... Asasin !...

Striga cu glas molîu, cu chip schimonosit, cu icnituri din pricina suferinţei. In prada unei crize de nervi, Lieschen se tăvălea pe sofa ronţăindu-şi şervetul. Incepeam să mă căiesc de faptul că primisem invitaţia d-lui Leonid Varişkin. El pricepu dealtminteri dojana mea tăcută şi declară cu simpatică bonomie :

— Nu-i nimic, dragul meu, chiar dacă gîsculiţa o să recalme. Sînt ocrotit prin imunitatea mea diplomatică...

Incepu apoi să-şi consoleze victima :

— Ei, fetico, dar ce eşti aşa de simţitoare ?... Hai, c-o să-ţi treacă buba cu biletul ăsta de cincizeci de dolari...

In timp ce udam tîmplele Lieschenei cu şampanie, Varişkin pansă rana Friedei cu un şervet dat prin sare şi muiat în coniac. Peste o jumătate de ceas reginele nopţii plecau, liniştite aproape, blonda sprijinind-o pe bruna al cărei piept era oblojit. Generos, Varişkin le strecură încă două bancnote în palmă şi le bătu, părinteşte, pe umăr.

După ce dispărură declară cu dispreţ :

— Eh, femeiuşti !...

Şi, ridicînd sticla cu coniac care, ca prin minune, scăpase teafără, umplu două pahare mari şi constată :

— Serios, dragul meu, nu mai poţi să petreci la Berlin !...

*

* *

In noaptea aceea, întors la hotelul Adlon, redactai următoarea telegramă pe adresa Lady-ei Diana :

„Văzut personajul. Consimte ajuta dar acţiuni aport refuzate. Pretinde plata în natură. Gîndeşte-te şi telegrafiază hotărîrea. Prietenie. Gerard."

A doua zi dimineaţa soarele strălucea, luminînd faţada Louis al V-lea a ambasadei Franţei, pe care o zăream de la fereastra mea ce da spre Pariser Platz. Hotărîi să mă duc la plimbare în Tiergarten. Străbăteam hall-ul hotelului cînd un servitor mă abordă :

— Excelenţă... Domnul doreşte să vă vorbească.

Mi-arătă la spatele său un individ îmbrăcat fără eleganţă şi care aştepta cu capul gol. Necunoscutul se apropie, îmi declară în nemţeşte cu accent rus foarte pronunţat că avea o scrisoare pentru mine şi-mi întinse un plic alb.

— Vii din partea Delegaţiei Sovietelor ?

Omul schiţă un gest nelămurit şi plecă. Intrigat de mister, desfăcui plicul şi citii aceste rînduri aşternute cu un scris plăpînd dar regulat :

„Domnule, m-aţi păcălit ieri pretinzînd că Lady Diana Wynham nu e moştenitoarea terenurilor din Telav. Minciuna aceasta copilărească nu vă face onoare căci ar fi trebuit să vă închipuiţi că în douăzeci şi patru de ore puteam fi informată. Permiteţi deci unei biete femei să vă dea un sfat : Feriţi-vă, pe viitor, să vă ocupaţi de interesele frumoasei d-voastră scoţiene, în Georgia. De nu, vă veţi expune unor grave primejdii... — Irina Muraview“.

Citii de două ori ameninţătorul mesaj şi evocai în minte privirea bietei femei care-l semnase. Privirea aceasta mă urmări tot timpul plimbării, pînă la monumentul lui Richard Wagner. O vedeam parcă pe d-na Muraview în taioraşul ei cenuşiu, aşa de corect şi simplu, aşa cum îmi apăruse în faţa ochilor, în biroul lui Varişkin ; pe d-na Muraview, teroarea preveniţilor din Lubiansk şi slujitoarea morţii în beciurile sinistrei temniţe... Un avertisment al acestei femei trebuia luat în seamă.

V.

Bocănitul unui cufăr greu pe parchetul din camera vecină mă deşteptă. Ceasul meu arăta orele nouă. Mă zmulsesem dintr-un coşmar baroc, populat de baloane pentru copii pe care o mînă diavolească le înţepa cu briceagul. Servitorul îmi aduse gustarea. Il întrebai :

— A venit cineva alături ?

El zîmbi echivoc :

— Da, Excelenţă... O femeie frumoasă... Şi cum zice vechiul proverb thuringian : Mai bine o fată frumoasă dincolo de perete decît o slută în aşternut...

Ticălosul iniţiat în folclorul germanic făcu stînga-mprejur şi coada de coţofană a livrelii lui dispăru prin uşă. Mă pregăteam să ung o franzeluţă cînd auzii o bătaie din nou. Se ivi acelaşi servitor şi-mi zise :

— Pardon, Excelenţă, doamna de alături cere să deschid uşa care

leagă camera dvs. cu a dumisale.

Cît pe-aci să mă mire pretenţia aceasta neobişnuită cînd auzii un glas zglobiu care striga în partea cealaltă a uşii lăcuite :

— Allo ! Gerard... Sînt eu...

Lady Diana intră. Era încă în costum de voiaj. Mă scuzai că o primesc într-o simplă pijama verzuie, dar ea îmi închise gura cu mîna-i înmănuşată. Mă îmbrăţişă ca o soră mai mare, fericită că-şi regăseşte frăţiorul şi exclamă :

— Cine e mai surprins ? Gerard... Nu-i aşa că nu mă aşteptai aşa de curînd ?... Eu sînt însă o femeie de acţiune. Am primit oablograma dumitale ieri noapte la unsprezece... La unu o ştersei, via Douvres şi Vlissingen... Iată-mă... Gerard, mi-e foame. Imi dai voie să iau o feliuţă şi să sorb un deget din cafeaua dumitale cu lapte?

Eram cu adevărat bucuros de sosirea Lady-ei Diana. Era incîntătoare în twed sur de pînză, cu o mică tocă de piele pe cap. Scoase un puf din sacu-i mov de crocodil şi, pudrîndu-se grabnic, cu un neastîmpăr scuzabil, mă asaltă :

--Aşadar, l-ai văzut pe bolşevic ?... I-ai expus afacerea cum trebuie ?... Nu ţi-am priceput depeşa... Cere plata în natură?... Adică în petrol ori în sărutări? Vrea să obţină unul din puţurile mele sau un loc în patul meu ?... Ai, cel puţin, portretul lui ? E murdar, nu-i aşa ?... Săpunul e scump la Moscova, găsesc... Te rog, Gerard, vorbeşte-mi, vreau să ştiu totul.

Ii făcui o relatare exactă a misiunii mele, în timp ce dinţii ei frumoşi cizelau crai-nou în ultima-i tartină. La urmă dădu din cap şi încheie :

— Am înţeles. Datele problemei sînt clare. Individul mă poate face să intru în posesia concesiunii... Chestiunea este însă să aflu dacă 15.000 dessiatine de teren caucazian valorează o noapte de dragoste... Ce crezi, Gerard ?

— Dragă, asta atîrnă de valoarea pe care o atribui unei nopţi de dragoste. Cunosc femei nenumărate pentru care n-aş da un pogon de teren arabil în Gennevilliers. Am întîlnit altele ale căror favoruri ar fi preţuit la Bursa lui Eros cinci hectare de pini în Landes... Echivalenţa agronomică a unei femei nu e cu precizie codificată. Sînt atîtea făpturi a căror inimă e un teren pustiu şi al căror sîn ar cere să fie bine dezinfectat... In ceea ce te priveşte, Beauce cu toate holdele ei, Bordelais cu toate viile lui n-ar plăti îndeajuas savoarea sărutărilor dumitale.

Lady Diana îmi azvîrli, zîmbind, şerveţelul în faţă.

— Gerard, nu-ţi cer să mă flatezi. Vreau numai o opinie sinceră.

— Opinia mea e că va trebui să te fereşti a primi tîrgul lui Varişkin.

— Să mă feresc ? De cine ?

— De doamna Muraview. N-o cunoşti pe femeia aceasta. Un hooligan la colţul Whitechapel-road m-ar nelinişti mai puţin decît doamna Muraview dinapoia unei mescioare Empire.

Lady Diana înălţă capul. Işi înroşi buzele, uitîndu-se în oglinjoara de buzunar, mă privi printre gene, îşi potrivi pălărioara şi zise :

— Gerard, ai să mă crezi dacă-ţi declar că poate o să-ncerc aventura, tocmai din cauza ei ?

— Cum să nu. Iţi place riscul.

— Irina dumitale nu mă înspăimînă.

— Pardon, nu e a mea. Varişkin-ul dumitale este al ei.

— Cu-atît mai bine !

— Ai să vînezi pe terenurile ei... Sfînta fecioară a Cckăi să te aibă în pază !

— Pardon, dragă Gerard... Uiţi principiile pure ale comunismului, care desigur că sînt aşa de scumpe doamnei Muraview. Totul aparţine tuturor. Nimic al nimănui. Proprietatea individuală nemaiexistînd, ne putem împărţi inima domnului Varişkin.

— Oh, biata mea prietenă, femeile n-au să-şi naţionalizeze amanţii niciodată.

Aşezată pe marginea patului meu, Lady Diana se aplecă pentru a se privi într-o oglindă aşezată pe un piedestal pe partea cealaltă a camerei. Işi scoase toca, o aruncă pe canapea, îşi scutură părul şi se opri deodată ca să mă întrebe :

— Nu ţi-a căzut nimic sub pat ? Colo... după piciorul sting...

Descoperi într-adevăr un obiect a cărui prezenţă sub culcuşul meu era cît se poate de neobişnuită. O scoică minusculă aşezată pe o placă, înzestrată cu fire care se pierdeau sub covor.

— He-he, murmurai... Pare că se interesează cineva de convorbirea noastră.

Făcui semn Lady-ei Diana să vorbească încet. Ea se plecă spre mine şi contemplă, curioasă, obiectul.

— E un microfon, spusei.

Mă ridicai, luai o batistă şi o vîrîi în găurica neagră.

— Acum, draga mea, inutil să mai vorbim în şoaptă. N-o să fim auziţi...

Pipăii covoraşul şi simţii firele, ca pe nişte vine sub piele, îndreptîndu-se spre uşa ce dădea în camera din stînga...

— Avem un vecin care nu vrea să piardă o iotă din dialogul nostru, atîta tot.

— Foare simplu... Taie firele, Gerard.

— Nu... E mai bine să nu-şi dea seama că avem cunoştinţă.

— Dar cine a pus aparatul fără să ştii ?

— Un servitor pe care l-au cumpărat cei curioşi...

Lady Diana nu păru alarmată deloc Mă luă, drăgăstoasă, de gît şi declară cu voioşie :

— Gerard, e nostim... Sînt ca toate femeile, îmi place misterul şi-mi displace să izbîndesc prea lesne. Scrisoarea doamnei Muraview, pe care mi-ai arătat-o, şi aparatul acesta mititel de sub pat sînt preparatele care convin zacuscăi moscovite... Il vei înştiinţa pe dl. Varişkin că-l invit la masă mîine seară, în salonul meu particular, împreună cu dumneata... Deocamdată o să-i spun Julietei să-mi deschidă cufărul şi o să mă bag într-o baie caldă. Apoi am să chem coaforul... La ondulare se zice onduliren, nu-i aşa?... Dar la bacşiş?... Trinkgeld?... Bine. La prînz să comanzi un auto şi-o să dejunăm amîndoi la Insula Păunilor, în Grunewald... Contez pe dumneata c-o să-mi aranjezi ceva în Charlottenhurg, la vreun local de noapte... Vreau să-mi acord o permisie de douăzeci şi patru de ore înainte de a cugeta la lucruri serioase.

*
* *

— Dragă Varişkin, spusei intrînd în biroul Delegatului,vin chiar în dimineaţa asta ca să-ţi comunic ceva ce o să-ţi placă.

Varişkin îmi întinse cutia cu ţigări şi-şi strînse pleoapele cu un aer de înţelegere :

— Ştiu, a sosit... Apartamentul 44, la Adlon... Vecin cu al dumitale. Era îmbrăcată în maro şi cu tocă de piele.

— Ai văzut-o ?

— Nu. A fost văzută. Noi sîntem cei mai bine informaţi oameni din Europa.

— Felicitările mele...

— Am impresia că nu te miră precizia detaliilor mele.

— Nu, dragă, îţi dau un sfat... Cînd ai să pui discret microfoane în camerele prietenilor, fă în aşa chip ca ele să fie mai puţin vizibile.

Surpriza interlocutorului meu mă ului. Se plecă spre birou, mă privi neîncrezător şi repetă :

— Un microfon ?

Iar pentru că eu confirmam descoperirea, el îşi mîngîie barba, îngîndurat, şi murmură :

— O, asta-i neplăcut...

— Aşadar, nu erau zbirii dumitale la capătul firului ?

— Nu şi nu văd decît o persoană care să se poată interesa de ce spui dumneata... Irina... Ai făcut bine, dragul meu, că m-ai înştiinţat... Doamna Muraview a simţit, desigur, un guzgan, cum se zice în Anglia. Şi-o să fiu nevoit să stau în gardă... Mulţumesc pentru avertisment... Dar ce ţi-a spus drăgălaşa dumitale Lady Wynham?

— M-a rugat să te invit la masă mîine seară. Vom fi toţi trei.

— Primesc cu bucurie. Dar unde ?

— La hotel, în salonul ei particular. S-a gîndit că acolo ar fi locul cei mai discret şi că ţi-ar conveni mai bine.

Varişkin stătu pe gînduri.

— Da... o să iau măsuri... A propos, am telegrafiat la Moscova şi cred că, în principiu, afacerea va izbuti...

— A, cu atît mai bine.

Delegatul schiţă un zîmbet de satir :

— Dezlegarea problemei e acum în mîinile Lady-ei Diana.

Mă ridicai, strînsei mîna lui Varişkin şi încheiai :

— In... mîinile Lady-ei Diana e un eufemism foarte nimerit... Pe mîine seară, dragă.

*
* *

Cinarăm, Lady Diana şi eu, la restaurantul Sans-Souci, în Kurfurstendamm, Champs-Elisees-ul Berlinului W. In stingă noastră, pe o tavă, se înălţau prăjituri trandafirii şi verzi sub praline de moka aşezate în formă de V. In dreapta doi saxoni asezonau cursul devizelor cu o salată

de scrumbii de Baltica. La spatele nostru, doi evrei creţi şi buzaţi rodeau scobitori cu mîinile făcute cornet la gură.

Chelnerul oferise Lady-ei Diana un fel de ghiveci pe o tavă plină cu Delikatessen, cînd ea îmi puse o problemă de ordin psihologic :

— După părerea dumitale, Gerard, e mai greu unui om rafinat să facă pe placul unei femei urîte decît îi e dureros unei femei frumoase să îndure sărutările unei brute ?

— De ce mă întrebi ?

— Pentru că mă gîndesc la Varişkin şi la condiţiile lui.

— Nu cred că ai putea simţi pentru el o repulsie categorică. Delegatul Sovietelor nu e nici brută şi nici înger. Seamănă cu cei mai mulţi dintre oamenii al căror suflet e o piele de leopard pătată cu vicii nemărturisite şi de boli scuzabile. Dacă a contactat în apropierea cekiştilor o uşoară înclinare spre sadism, nu e mai puţin adevărat că şi-a păstrat obiceiurile de civilizaţie puerilă, occidentală.

— E capabil să placă unei femei ca mine ?

— Da... Il cunoşti pe Caracalla din muzeul de la Vatican cu barba-i scurtă, rotundă şi cu privirea de om de viaţă ? Accentuează tipul asiatic al fiului lui Septimiu Sever şi ţi-l vei închipui pe dl. Varişkin, proconsul al Imperiului Sovietelor la Teutoni, gentlemen aproape desăvîrşit, care îl alungă pe Aristocrat din Rusia dar îl onorează departe de ţara lui Mihail Strogoff, om de spirit în orele-i libere şi filantrop cu intirziere ; pe dl. Varişkin în sfîrşit, care a avut generoasa idee de a invita pe Comisarii Poporului să impăieze un burghez rus şi să conserve această rara avis în muzeul etnografic din Moscova mai-nainte ca rasa lor să fi dispărut complet.

— Dar omul ăsta nu doreşte de la mine decît o noapte de dragoste ?

— Da.

Lady Diana sorbi aurul lichid al Leibfraumilch-ului şi încheie zîmbind :

— Prea mult sau nu-ndeajuns. Slavul dumitale e lipsit de creştere.

După cină, o dusei, ca să ne trecem vremea, la Theater des Westens, unde o operetă vieneză ne reaminti duminicile sentimentale, aurii, de la Maedel. Ieşind de la teatru, Lady Diana fredonă în mantou-i de brocart ultimele ritmuri ale lui Franz Lehar şi zise cînd se urcă în automobil :

— Dragă, arată-mi în seara asta un spectacol mai pipărat. După dulcegăriile de-aici, vreau să gust ceva din ardeiul verde al unei saturnale clandestine.

— In cazul ăsta n-o să te duc nici la Palais de Danse, nici la Fox-Trot-Club. Prefer să-ţi ofer...

Zvîrlii o adresă şoferului care porni cu viteză, in ciuda semnalelor burzuluite ale poliţistului de serviciu. Traversarăm şoseaua Kurfurst, această Cale Sfîntă care duce la Venusbergul plăcerilor interzise şi ne oprirăm la un colţ al Fasanenstrass- ului.

O vilă în fundul unei grădini. Cimşir pe alee şi chiparos în aer. Tînguirea unui saxofon răzbătea prin obloanele închise

— E un Tanzlokal riguros, unde se dansează cam riscant, între oameni bine crescuţi, spusei Lady-ei Diana, care se arăta intrigată.

Un lacheu înzorzonat ca un Vortanzer la Curtea de pe vremuri ne scăpă de mantale. Stăpîna casei ne primi, unsuroasă şi zîmbitoare. Chip

dolofan, cu zbîrcituri vopsite. Păr oxigenat, făcut ca din topor. Un rubin ca o pară între sîni. O prezentai Lady-ei Diana.

Frau Sonnenfeld, cunoscută mai mult sub numele de Baroneasa Hilda... Furnizoarea noctambulilor din Berlin şi născocitoare de senzaţii rare...

... Ach Milady, wie reizend ! glăsui baroneasa Hilda. Incîntată să vă primesc. Sîntem aici între persoane din societate. Extra şic. Doamnele din cea mai bună societate a Berlinului W. frecventează saloanele mele. Libertate pentru toţi, cu condiţia sa fie politicoşi. Spun asta pentru că alaltăseară a fost un scandal teribil. Inchipuiţi-vă că una dintre tovarăşele mele adusese un ungur, un conte adevărat. „Voui, voui“. Mi s-a spus chiar că fusese aghiotant al amiralului Horthy. In sfîrşit, un perfect om de lume, nu-i aşa ?... Ei bine, ştiţi ce a făcut la două dinspre ziuă ? Pe cînd toată lumea era cam cherchelită, a dat peste o doamnă tînără care adormise pe o sofa, cu o sticlă de coniac alături. Franzosischer Kognac. Cel mai bun. A scos o maşină de tuns din buzunar şi a tuns capul femeii... şi altceva !

Cîrîi :

— Şi restul, voui, voui !... Cînd amantul tinerei doamne constată ravagiile aduse de maghiar sistemului păros al dulcineei lui se năpusti asupra vinovatului, sparse un ulcior de rachiu în capul lui şi-l scoase în pumni prin fereastra de la parter. Ce scandal !... Dar, dacă binevoiţi, luaţi-vă kimonourile de la vestiar.

Petrecerea era în toi. Bărbaţi şi femei, acoperiţi sumar cu halate pestriţe, se împreunau după simpatii pe sofale adînci, ca stîncile de mărgean ale arhipelagurilor polineziene. Deodată, luminile se stinseră, dansatorii se contopiră iar între pernele răvăşite.

Baroneasa Hilda anunţă :

— Doamnelor şi domnilor, veţi vedea minunea secolului, dansatoarea Lolita, ex-metresa prinţului Baruşkin, asasinat de bolşevici în 1918.

Tăcere. Ultimele trei becuri gălbui se stinseră. Deodată, in bezna aproape completă, răsări o femeie fosforescentă. In întregime goală, Lolita îşi spoise trupul şi chiar cele mai ascunse locuri aie nudului ei cu alifie fosforată, care-i îngăduia să evolueze, ambră luminoasă, în întuneric. Dansă. Lady Diana se plecă la urechea mea şi murmură :

— Ai putea să citeşti un ziar la lumina sinilor ei...

O berlineză mică se agăţă de gîtul vecinului meu şi gemu :

— Oh, ce frumoasă este ! Mi-aduce aminte de-o statuie din Tiergarten, în umbra căreia m-am dat finului meu în seara Armistiţiului.

Lolita dispăru. Fiat lux ! Jazzul reîncepu. Chimonourile se agitară. Stăturăm de vorbă cu baroneasa Hilda. Ea se răsfăţă :

— Sînt înconjurată de monştri fermecători, nu-i aşa ? Oh, fără să mă laud, pot să vă asigur că tot ce e în Europa Centrală zmintit, fetiş, nimfoman şi abulic îmi trece printre degete. Parcă n-am primit deunăzi seara vizita unui emul al lui Harmann, nebunul din Hanovra, care m-a întrebat foarte politicos dacă nu pot să-i dau să bea puţin sînge de om într-o ceaşcă, amestecat cu floare de portocal şi cu boia ? Un poet, nu-i aşa, Milady ?

Lady Diana se uita la interlocutoarea noastră, plină de curiozitate,

prin sticlele lornionului cu briliante. Voiam să deschid gura. Dar cineva sună. Se auziră murmure dinapoia perdelei grele. Mă gîndii că minutele baroanei Hilda sînt preţioase şi că nu trebuia să pricinuiesc întîrzierea plăcerii care-i pîndea pe vizitatori, ca un duh necurat, cu zîmbet echivoc. Dădui o sută de Rentenmark baroanei şi ne pomenirăm în strada Fazanilor. Lady Diana se înfioră. Ca să alung vedeniile deznădăjduitoare exclamai afectînd un optimism ieftin :

— Umanitatea pare o infirmerie plină de bolnavi. Noroc că unii se lecuiesc.

Lady Diana îşi potrivi mantoul pe umerii goi şi replică :

— Da. Cei care mor.

VI.

Prima întîlnire a Lady-ei Diana cu dl. Varişkin se asemănă cu prima întîlnire pe teren a doi duelişti care se pîndesc. Rusul zvîrli îndată — la ţintă — un compliment bine adus, iar englezoaica nu ripostă. Pară de la distanţă.

Această încrucişare de arme avu loc în salonaşul Lady-ei Diana, în faţa a trei cocktail-uri aşezate la aceeaşi depărtare, servite în pahare de Boemia, cu picior de cristal verzui. Propusesem Lady-ei Diana să pretexteze ceva, orice, ca s-o las între patru ochi cu pretendentul ei. Ea se împotrivise ; a preferat să fiu martor imparţial al prologului.

La opt ne aşezarăm la masă, foarte bine dispuşi. Varişkin îmbrăcase un smoking pe care nu l-ar fi renegat nici un dandy londonez, un smoking cu revere de moar, cu o vestă neagră, împodobită cu un lanţ de ceasornic cu brelocul simbolic : secera şi ciocanul de aur cu rubine. Dacă n-ar fi fost insigna evocatoare a Sovietelor, l-ai fi socotit pe dl. Varişkin simplu capitalist. In cinstea oaspetelui ei, Lady Diana se îmbrăcase cu o rochie de brocart mov cu desene argintii, iar pe cap pusese o diademă cu briliante şi smaralde.

Cînd chelnerul plecă cu supa, mă plecai sub masă şi exclamai afectînd mirarea :

— A, uite că nu ne mai ascultă nimeni.

— Nu e nici o sîrmă pe sub covor ? întrebă Lady Diana.

Varişkin făcu un gest liniştitor.

— Am luat măsuri. Omul care ne serveşte e în serviciul informatorilor mei particulari, în timp ce băiatul de la etaj e, după cum mi s-a spus ieri, în solda doamnei Muraview.

— Asta e nostim. Aveţi fiecare cîte o reţea de spionaj ?

— Se impune ; căci n-o să vă mire, Lady Wynham, spunîndu-vă că dumneavoastră nu sînteţi persona gratissima pe lîngă doamna Muraview ; de aceea întrebuinţează cu dumneavoastră procedee care sînt în uz în scumpa noastră Moscovă.

— ... Care e capitala delaţiunii, dacă îmi e permis...

— Exact. Ceka fără informatori ar fi ca o mireasă fără bărbat. Sau ca un Soviet fără călău !

Turnai Rudesheimer în paharul lui Varişkin şi-i cerui să ne explice gluma.

— Oh, dragul meu, dar nici nu-i nevoie de explicaţii. Să nu ne ascundem că guvernul Sovietelor nu-i expresia majorităţii poporului rus. Cînd gazetele voastre comuniste, din Franţa sau din Anglia, comentează dorinţele opiniei publice în Rusia, ele vorbesc de opinia unei minorităţi active, dar restrînse. La noi, libertatea presei s-a dus din 1917, împreună cu celelalte libertăţi, de altminteri, şi e foarte bine aşa fiindcă libertatea e la fel de păgubitoare popoarelor ca şi femeilor.

Lady Diana asculta cu interes cuvintele vecinului.

— Dar, zise ea, cum puteţi trăi în atmosfera asta de spionaj perpetuu ?

Varişkin îi oferi una dintre cele mai bune ţigări ale lui, îi dădu cu galanterie foc şi cu cel mai blajin glas răspunse :

— Scumpă Lady Wynham, te obişnuieşti cu timpul. Ceka noastră, care e un fel de comitet de supraveghere politică, joacă rolul unui medic însărcinat să pipăie pulsul concetăţenilor la orice oră din zi şi din noapte. De aceea posedă în solda sa mii de infirmieri benevoli, care îţi ascultă vorbele şi diagnostichează asupra acceselor de febră albă.

— Eşti, deci, la cheremul denunţătorilor, al acestor oameni care, bănuiesc, nu se fac vinovaţi de prea multă onestitate. Cine acceptă deci meseria aceasta degradantă ?

— Speculanţi graţiaţi, ucigaşi amnistiaţi, foşti poliţişti ai Ţarismului, care îşi răscumpără în felul acesta viaţa ; datorită destăinuirilor lor strivim în faşă toate tentativele de contrarevoluţie, ceea ce pentru un regim ca al nostru e începutul înţelepciunii.

— Dar, de bună seamă, că or fi şi multe acuzaţii nemeritate, delaţiuni inspirate din răzbunare, rapoarte mincinoase.

— Desigur ! Şi, fiindcă orice acuzat de contrarevoluţie, chiar fără dovezi, e pasibil de pedeapsa cu moartea, mulţi nevinovaţi o sfîrşesc în beciurile din Lubianka. Dar faptul n-are însemnătate, căci e mai bine să împuşti zece inşi decît să-ţi scape un agent periculos regimului.

Umerii goi ai Lady-ei Diana se înfiorară uşor. Zvîrli o privire aşa de ciudată asupra lui Varişkin încît acesta vru să răscumpere cinismul mărturisirii. Zîmbitor, aşa cum linişteşti cu vorbe drăguţe o copilă înspăimîntată, adăugă :

— De altminteri, se impune să vă încredinţez, scumpă Lady Wynham că Teroarea Roşie nu va mai face, probabil, atîtea victime cîte a făcut pînă acum. Să uităm trecutul. Morţii merg iute, ştiţi. Intre noi fie zis, ia spuneţi-mi dacă ultimii suverani europeni se glndesc încă la masacrarea Ţarului şi a familiei lui ? Destinul tragic al acestui potenţat dispărut îl împiedică pe Regele Spaniei să hoinărească prin locuri de petrecere şi pe prinţul de Galles să se deghizeze pe la balurile costumate ? Haide, nu fiţi mai regalişti decît regii, aceste fosile vii ale unei epoci trecute şi nu vă mai preocupaţi ele soarta zecilor de mii de aristocraţi sau burghezi care ar muri ceva mai tîrziu de paralizie generală sau de apendicită. Dragă prietene, Danton, Marat, Robespierre sînt nume mari în istoria Franţei. Scumpă Lady Wynham, nu roşiţi de faptul că sînteţi compatrioata lui Cromwell care a tăiat capul regelui dumneavoastră, Carol I ?... Vreţi să-mi spuneţi cu cît sînt mai bune securea sau ghilotina decît browningurile

călăilor noştri ?... Am făcut noi mai multe victime ? Da, dar noi sîn- tem în număr de peste o sută de milioane de ruşi. Proporţia celor executaţi rămîne cam aceeaşi. Şi-apoi, la urma urmei, noi nu facem decît să-i imităm pe americani.

— Cum adică ? exclamai eu mirat.

Varişkin goli paharul şi-adăugă :

— Noi ucidem în serie ca dl. Ford. Dar nu cu automobile.

Lady Diana îşi întredeschise buzele frumoase, dădu drumul unor pale de fum albăstriu în spirale molatece spre candelabru şi încheie :

— Domnule Varişkin, mă înspăimîntaţi !

Rusul protestă :

— Oh, dear Lady Diana... nu vorbiţi serios. Eu, un omuleţ aşa de modest vă inspir fricã ? Dar vă jur că aveţi în preajmă aristocraţi britanici sau bancheri cosmopoliţi care ascund sub înfăţişarea lor inofensivă suflete de satrapi. Credeţi, deci, că omul se naşte tiran cum s-ar naşte muzician sau contribuabil ? Ce-i în definitiv cruzimea tiranilor ? Manifestarea instinctului de conservare. Nimic mai mult. Un om ca nicare altul hărăzit de soartă să comande cîtorva milioane de inşi care îl urăsc, va deveni un perfect Caligula. Să nu credeţi că el îşi răpune semenii ca să le păstreze un cîrrnaci. Ii suprimă ca să înlăture alţi eventuali asasini. Căci sînt Ta- merlani care nu se cunosc, aşa cum sînt îndrăgostite încă nerevelate.

Aşteptai ca friptura să fie servită de chelner şi obiectai :

— Uiţi cruzimea voluntară a apostolului, convins că lucrează pentru binele speciei. Orice credinţă profundă a provocat ultragierea umanităţii. Torquemada şi Ximenes, care aplicau directivele Conciliului din Vcrona, au avut ca urmaş pe Lenin, ce a semănat moartea pentru a impune idealurile internaţionalei a Treia. Ereticii voştri sînt cei care repudiază fericirea concepută de formula lui Marx iar apostaţii voştri sînt milioanele de civilizaţi care adoră zeii — zei falşi, după voi — ai Libertăţii individuale, ai Justiţiei egale pentru toţi şi ai Toleranţei. Căci ironia cea mai crudă a cazului vostru e că nenumăraţii socialişti ruşi care, de treizeci de ani, sufereau rigorile groaznice ale asupririi ţariste, stau acum sechestraţi în aceleaşi temniţe, din voinţa camarazilor lor revoluţionari de altădată. Represiunile neomenoase ale fostului regim imperial şi-a schimbat denumirea numai ; vulturul bicefal a năpîrlit în stea roşie, iar Ceka a înlocuit Ohrana.

— Dragă prietene, nu va tăgădui aceasta nici un bolşevic sincer. Dar eu îţi voi răspunde că dacă bestia umană s-a trezit, este din vina războiului vostru mondial, care a aţîţat apetitul Morţii. Psihoza războinică e dezlănţuită în prezent pe pămînt. O febră imensă o mistuieşte. Planeta noastră e bolnavă de scarlatină. Simţul vieţii şi-a pierdut din însemnătate iar nervii Omului s-au tocit. Guzganii scormonesc pe întindere. Microbii se ucid între ei. Imperialiştii voştri şi-au trimis legiunile dincolo de fruntarii. Bătălia continuă între crase. Viteza se înteţeşte. Lupta nu se mai dă între francezi, germani sau bulgari, se dă între explozibile, între burghezi şi proletari, înăuntrul naţiunilor. Lupta se dă într-un vas astupat. Globulele albe şi roşii se desfid sub pielea corpului social. Nu mai e, ca altădată, un front unic, de la mare pînă-n Elveţia. Sînt tot atîtea

fronturi de luptă cîte sate sînt, tot atîtea tranşee cîte cartiere, tot atîtea blockhaussuri cîte căminuri. Nu vreţi să înţelegeţi. Occidentali trufaşi, trăiţi în ţările voastre în stare de conflict latent şi înăbuşit. Sînteţi mobilizaţi, de la cea dintîi pînă la cea din urmă zi a anului. Forţele duşmane se amestecă şi se observă, se pîndesc şi se desfid, aşteptînd primele valuri de asalt.

Lady Diana schiţă un gest de protest. Varişkin reluă :

— Fiţi sinceră, Lady Diana şi spuneţi-mi dacă, în locuinţa dumneavoastră luxoasă din Berkeley Square, nu staţi zi şi noapte în gardă în faţa inamicului. Care inamic ? Servitoarea dvs. care vă pizmuieşte şi administratorul dvs. care vă fură, în aşteptarea unor vremuri mai bune. Şi cel care vă instalează baia, şi lăcătuşul care vine să întărească broaştele. Un şomer trece pe sub ferestrele dvs. Gîndul lui e să pună mîna pe căminul pe care-l aveţi. Trece de vestibul şi bate la uşă. Trageţi în el cu proiectilul de 75 al unei pomeni. Il respingeţi cu grenada unei morale sau a unei făgăduinţe. Duşmanul se retrage, dar va veni într-o zi şi, în ciuda tirurilor de baraj ale filantropiei dvs. iluzorii, vă va izgoni din redută. Trăiţi cu toţii într-o siguranţă amăgitoare. Nu v-aţi întrebat niciodată de ce locurile bune în teatre nu sînt cotropite într-o seară, cîndva, de mii de proletari pe care poliţia n-ar mai putea să-i mişte din loc ? De ce în gări săracii se îngrămădesc, docili, în vagoanele lor de-a treia, cînd nimic nu i-ar împiedica să se tolănească în vagoane de lux ? De ce aceia fără adăpost nu expulzează din localurile de noapte pe norocoşii lumii ca să se desfete cu şampania ? Găsiţi cît se poate de naturală disciplina tocită, servilismul moral peste care nimeni nu îndrăzneşte să treacă. Băgaţi de seamă. Intr-o zi vor cădea toate aceste bariere invizibile şi veţi fi foarte surprinsă constatînd, că, într-o noapte, au crescut colţi de lup în gura tuturor mieluşeilor.

Lady Diana era subjugată de elocvenţa lui Varişkin. Il asculta cu un fel de tainică admiraţie, deşi anticipările slavului nu aveau nimic liniştitor în ele. Il asculta cu acea voluptate a fricii inspirate de Lamalele mongolilor cînd ei vorbesc acestora despre Bogdo Gheden, Budha cel viu din Urga.

— Domnule Varişkin, zise ea şovăind, după cîte aţi evocat nu mai cutez a crede că veţi catadixi să vă interesaţi de cauza mea.

Ochii negri ai bolşevicului sclipiră. Vocea lui fu mai suavă decît oricînd :

— Scumpă Lady Diana, nu vreau să vă treacă măcar prin minte gîndul acesta. Ştiţi bine că se pot face aranjamente chiar cu vrăjmaşii cerului. Prietenul nostru Seliman vă va spune, de altminteri, că bolşevismul e poate o blană de urs ceva mai aspră, dar o scoţi înainte de a intra în saloane.

— Aşa mă liniştiţi, domnule Varişkin, oftă Lady Diana.

O priveam discret şi mă întrebam de nu este prefăcută cumva umilinţa aceea încîntătoare şi, mai mult, temătoare, arătată de ea comeseanului nostru. Cînd ne-aflam la desert, m-am hotărît să vorbesc puţin de Caucaz înainte de a-i lăsa între ei.

— Scumpă prietenă, spusei Lady-ei Diana, ai face rău crezînd că dl. Varişkin nu vrea să-ţi înfăptuiască dorinţa. Se pare că nici Moscova nu-i împotrivă.

Rusul zîmbi enigmatic.

— Dacă Lady Diana binevoieşte a îndeplini unele formalităţi indispensabile, nici vorbă că în curînd petrolul din Telav o să-i înmulţească veniturile cu sută la sută.

Lady Diana afectă un aer de încîntătoare inocenţă, pe care Romney l-ar fi fixat, desigur, cu plăcere pe pînză. Cu sprîncenele arcuite, cu ochii luminaţi de-o candoare angelică, cu mîinile împreunate pe perlele de la gît, Madona din tren părea aproape fără apărare. Făcea admirabil pe copila răsfăţată a unei societăţi bine crescute, care respectă tihna celor bogaţi şi îndepărtează de palatele lor murmurul gloatelor flă- mînzite. Se uită la Varişkin cu fascinantă cochetărie ; luă un pai îmbrăcat în foiţă de mătase, dintr-un pahar, atinse cu el mîna păroasă a slavului şi ciripi :

— Cel puţin de n-ai fi dumneata cei cu care să îndeplinesc formalităţile indispensabile, scumpe domnule Varişkin.

Interlocutorul ei fu vizibil deconcertat. Nu ştia dacă ea glumeşte sau îl ia peste picior. Nu ştiam, de altminteri, nici eu. Oricum, socotii că prezenţa mea nu mai este necesară şi cerui Lady-ei permisiunea de a mă retrage.

*

* *

Seara era frumoasă. Stelele scînteiau deasupra. Mă dusei să fumez o ţigară în direcţia Rolandului Berlinului şi cutreierai pe sub umbrelele Bellevuestrassului. In faţa gării Postdam, o femeie care tot dădea tîrcoale mă pofti să o urmez. Fiindcă rămîneam surd la farmecele ei, căută să mă atragă şoptind că are un picior de lemn şi bătînd catarama reticulei de coapsa care scoase un sunet mat.

Globurile orbitoare ale lămpilor cu arc din Leipziger- strasse mă atraseră. O luai de-a lungul coloanelor de granit ale catedralei unde dl. Wertheim îşi desfăşură bumbacurile şi articolele de menaj şi cumpărai chibrituri de la un fost Feldgrau decorat cu crucea de fier. Mă aventurai în Pasajul Panoptikum unde avui răgazul să admir la galantarul unui marochiner un portret mare, colorat, al defunctei împărătese, înfăşurat în culoriie prusace. La unsprezece şi jumătate mă întorsei la hotel. Trecînd prin dreptul uşii Lady-ei Diana, auzii zgomotul unei conversaţii însufleţite şi dădui cu ochii, în capătul culoarului, de chelnerul care, santinelă discretă, îşi păzea sectorul. Socotind că Varişkin e bine apărat, mă retrăsei în camera mea, mă culcai şi adormii citind ultimele ştiri din Berliner Tageblatt.

Mă trezii pe la unu. Mirat că nu primisem vizita Lady-ei Diana, ascultai la uşa care ne despărţea. Vorbeau încă în salon. Adormii iarăşi.

Ciocănituri în uşă mă sculară din nou. Era trei dimineaţa. Lady Diana intră şi aprinse lampa. Clipii din ochi ea un huhurez buimăcit de lumina unui far. Mă privi zîmbitoare, făcu o reverendă comică dinaintea patului şi declară :

— Principe, am onoarea a vă aduce la cunoştinţă că domnul Varişkin,

delegat al Sovietelor la Berlin, a cerut mîna Lady-ei Diana Wynham.

Mă sculai în capul oaselor. Neîncrezător la început, pricepui pe urmă ce voia să spună Lady Diana şi replicai aprins :

— Haide, scumpă prietenă, lasă formulele solemne dintre noi... Ceea ce numeşti mînă înseamnă, desigur, folosirea temporară a trupului dumitale ?

— Ba nu, Gerard, exclamă ea cu gravitate... Spun unui motan, motan şi lui Varişkin viitorul meu soţ.

Eram aşa de uluit îneît ieşii pe jumătate din aşternut.

— Cum ?

— Gerard, fii cuminte. Doar n-o să faci acum un guturai pentru că îţi vestesc apropiata mea căsătorie... Culcă-te la loc şi dă-mi voie să-ţi vorbesc. Micul meu Gerard, te zbaţi sub cearşafuri ca un peşte în plasă. Dar ce-i extraordinar în ceea ce ţi-am spus ? Nu-ţi aduci aminte de ceea ce ţi-am declarat cînd mă preveniseşi că rusul ţinea să petreacă o noapte cu mine ? Ţi-am spus : e prea mult sau nu e îndeajuns...

— Să te măriţi cu Varişkin ? Dar eşti nebună ?

— Pentru ce, dragul meu ? Crezi deci că eu eram femeia care să se vîndă ca o prostituată pentru un bidon de petrol ? Gerard, nu mă ofensezi pentru că, în fond, eşti un băiat de ispravă şi bun, care mi-e drag. De aceea, ca să-ţi fiu pe plac, îţi voi spune ce s-a petrecut din momentul cînd ne-ai lăsat singuri.

Lady Diana îmi apucă mîna pe cate o vîrîsem sub pernă ; îmi strînse degetele în palma parfumată a mîinilor ei fine si reluă :

— După cum îţi închipui, Varişkin nu zăbovi mult pînă să-mi propună tîrgul... Sînt datoare să-ţi spun, de altminteri, că n-a procedat cu prea multă brutalitate... Dădurăm tîrcoale în jurul ulcelei, dacă pot să mă exprim aşa, punind în joc toată diplomaţia de a-mi băga oaspetele, pe rînd, sub dusul rece al refuzului şi în hora arzătoare a speranţei. Jocul ţinu mai mult de un ceas. Şartreuza şi brandy-ul aţiţau cum se cuvine căldura discuţiei noastre. Oh, Gerard ! Omul ăsta excelează poate în a pîrjoli un contrarevoluţionar, dar nu este în măsură să se pună cu o femeie ca mine. Pe la unu noaptea era buimac. Momeala, istovită, nu mai mişca în vîrful undiţei lui. Ii dădui de înţeles că propunerea sa era, în definitiv, prea injurioasă ca s-o iau în seamă şi că, la urma urmei nu mai ţineam deloc să-mi exploatez terenurile de la Telav. „Numai dacă...“. El se agăţă îndată de colacul acesta de salvare pe care i-l aruncasem şi repetă :

— Numai dacă ?...

— Dacă m-ai lua în căsătorie, scumpe domnule Varişkin.

— Oh, Gerard, aş fi vrut să-ţi arăt în momentul acela capul interlocutorului meu. N-am văzut niciodată o năvală de simţăminte aşa de complexe reflectîndu-se pe chipul unui om Neîncrederea, satisfacţia, neliniştea, mîndria, lăcomia îşi desfăşurară caleidoscopul pe trăsăturile lui. Cînd fu convins că intr-adevăr nu-mi băteam joc de el, ghici ce-a făcut ?... Mă prind că n-ai să poţi !

— Nu ştiu.

— A căzut în genunchi... da, în genunchi. S-a închinat, a mormăit o scurtă rugăciune şi s-a năpustit asupra mîinilor mele pe care le acoperi

cu sărutări... Ştii, Gerard, că am gustat iubirea sub toate latitudinile şi la toate altitudinile, că am simţit de-a lungul peregrinărilor mele pe căile ferate ale Continentului toate bucuriile cărnii sau ale minţii, pe care o femeie poate să le cunoască şi că nimic din ceea ce este voluptuos nu îmi este străin. Nu cred totuşi să fi gustat vreodată senzaţia de nedescris pe care mi-a procurat-o vederea bolşevicului acesta mişcat pînă la a-şi aminti credinţele copilăriei şi a îngenunchia ca să-şi manifeste fericirea. Un delegat al Sovietelor la picioarele mele ?... Gerard... E cea mai frumoasă floare în cununa mea !

Avea dreptate. Dar eram mai puţin uimit de fapta lui Varişkin decît de hotărîrea bruscă a Lady-ei Diana. Nu mă putui opri să nu-i arăt din nou stupefacţia mea.

--Dar, scumpă prietenă, ce a putut să-ţi sugereze această uimitoare decizie ? Te-ai gîndit bine ?

— Da.

— Ascultă. Să procedăm în ordine. Să presupunem mai întîi că Varişkin nu-ţi displace.

— Nu. Nu-mi displace.

— Vorbim de fizic. Nu e frumos

— Din fericire. Are un cap ciudat, ceea ce-i şi mai bine. Gerard, bărbatul meu era ras. Cei mai mulţi dintre amanţii mei erau, de asemenea, raşi... Barba neagră a lui Varişkin e pentru mine o noutate.

Dădui din umeri :

— N-ai să mă încredinţezi că eşti gata să te măriţi cu rusul fiindcă poartă barbă.

— Gerard, o să mă spovedesc pe deplin în faţa ta. Vorba lui m-a interesat nespus de mult. Felul lui de a rosti, farmecul lui cam bizar, amestecat cu bruscheţe naivă, ochii lui care sînt foarte blînzi, chiar cînd cochetează cu moartea, toate acestea mă atrag şi mă încîntă... Ele preţuiesc mai mult decît un capriciu personal... Asta în ceea ce priveşte latura sentimentală şi strict personală. Să vedem acum aspectul practic al chestiunii... Cine-ţi spune că, odată dorinţa lui satisfăcută, s-ar fi ţinut de cuvînt ? Cuceririle prea uşoare sînt repede uitate. Pretinzînd căsătoria, îl am de două ori la mînă : nu numai pentru că e îndrăgostit de mine, dar şi pentru că o să caute să nu-mi stea în spinare, făcînd să obţin concesia din Georgia. Asta nu-i tot. Vreau să zăpăcesc mondenitatea Londrei. Ia gîndeşte-te : văduva Lordului Wynham măritată cu un fruntaş boişevic. Ce bolovan în apa vanităţilor ! Ştii cît de bine îmi bat joc de convenienţele şi de prejudecăţile nobilimii britanice. Doar gîndul că toată presa londoneză o să anunţe zilele astea căsătoria mea cu tovarăşul Varişkin mă umple de pe acum de o bucurie nemărginită. Parcă aud exclamaţiile care se urcă din saloanele din Mayfair şi zăresc mutrele scandalizate ale membrilor Bath-Clubului... Eu, care ţin foarte mult să stropşesc mumiile, să sfîşii pînzele de păianjen, să le buimăcesc pe văduve şi să răstorn vechile fetişuri, mă înfior de nerăbdare şi aş vrea să-l prezint pe dl. Varişkin, soţul meu, duceselor înspăimîntate...

— Evident, o părere ce se poate susţine. Dacă după dansul fără voaluri ai poftă să faci să se vorbească iar de dumneata, nu văd, dragă, nimic mai nimerit decît o cununie aşa de neprevăzută. Dar îngăduie-mi să-ţi

răcesc entuziasmul, cu cîteva obiecţii.

— Eh, Gărard, te şi văd venind cu nesuferita-ţi de logică ce prinde în laţ armăsarii sălbatici ai imaginaţiei.

— In primul rînd, e vorba de o căsătorie legală ? S-a spus că amorul liber tronează în Rusia sovietică şi că femeile sînt bunuri naţionale, nici un om neputînd să aibă una cu excluderea celorlalţi.

— Am pus aceeaşi întrebare lui Varişkin. Mi-a răspuns că, într-adevăr, la începutul bolşevismului, unii iluminaţi emi seseră teorii avansate. In realitate, căsătoria există şi acum, dar formalităţile sînt nespus de reduse. Nici vorbă de strigări, de certificate, de cîte şi mai cîte. Logodnicii îşi aduc paşapoartele la comisariat. Un tampon, cîteva ruble şi iată-te soţ şi soţie. Cînd o să vreau, o să fim căsătoriţi oficial la Delegaţia din Londra.

— Bine. Dar în ziua cînd Varişkin o să se căsătorească cu o aristocrată străină, nu va fi hulit de partidul său şi acuzat de pactizare cu contrarevoluţia ?

— Sînt posibile două eventualităţi. El va putea să se justifice în ochii mai marilor dovedindu-le că s-a însurat cu o nobilă ca să se informeze mai bine asupra opiniei adversarilor din Regatul-Unit... Ştii că dregătorii sovietici admit foarte bine ca delegaţii lor în străinătate să profite de plăcerile vieţii burgheze şi că urlă cu lupii ca să cunoască mai sigur diapazonul ostilităţii lor. Dacă, dimpotrivă, Moscova îl renegă, va da foc idolilor săi de ieri şi, din dragoste pentru mine, va consimţi un exil cît se poate de acceptabil.

— Dar concesia din Telav ? Nu va fi compromisă ?

— Am discutat şi problema aceasta. A rămas convenit între noi că n-o să aibă loc oficierea căsătoriei decît după întărirea oficială a concesiei şi formarea unei Societăţi anglo-americane însărcinată cu exploatarea. Crezi că după aceea Moscova se va expune unor complicaţii diplomatice cu Anglia şi Statele Unite cu singurul scop de a face rău unui camarad renegat ?

— Aşadar, Varişkin va fi nevoit să aştepte scadenţa, asta ca să te poată cuprinde în braţe, în sfîrşit ?

— Ceea ce înseamnă că îşi va da toată silinţa ca să scurteze termenul.

— E ameţit de dumneata ? Ameţit sincer ?

— Nu-mi dă oare cele mai temeinice dovezi ?

Lady Diana îmi năruise toate obiecţiile. Nu mai rămînea decît s-o răstoarne pe cea mai gravă.

— Dar doamna Muraview ? spusei.

Ea şovăi :

— Varişkin mi-a vorbit, într-adevăr de Irina Muraview. A fost foarte categoric... M-a făcut să întrevăd că ne expunem unei duşmănii cumplite. M-a întrebat dacă sînt îndeajuns de curajoasă ca s-o înfrunt pe Irina. Am replicat: „Da, dar dumneata ?“. El m-a înştiinţat că nu e bine să iau în glumă răzbunarea acestei femei şi că nu vrea ca, mai tîrziu, să-i pot reproşa că m-am lăsat tîrîtă într-o aventură primejdioasă. Am acceptat riscul. Atunci m-a implorat să pecetluiesc solemn pactul printr-un sărut. Ne-am ridicat. M-a cuprins în braţe, mi-a azvîrlit capul pe spate şi m-a contemplat îndelung, cu ochii semi-închişi ; a murmurat cîteva cuvinte în

ruseşte, care sunară foarte duios la urechea mea, m-a strîns cu foc la piept şi mi-a dat una dintre acele sărutări care contează în viaţa unei prcotese a amorului. Iată, Gerard, punctul final al acestui prolog plin de urmări. Dar eşti obosit... şi eu la fel. Ajută-mă să-mi scot rochia asta, a cărei închizătură e aşa de rău plasată, căci e prea tîrziu ca s-o mai scol pe Julieta ; şi-apoi o să te las să dormi.

Ridică braţul stîng ca să descopăr în cutele brocartului un cuib de butoni şi, cu cea mai francă impudoare, lăsă să-i cadă rochia. Işi strînse uşor sînii goi în mîinile cu inele de smarald, mă privi cu dragoste reală şi-mi spuse cu glas ciudat :

— Gerard. Nu eşti mîhnit ? N-ai să fii gelos de căsătoria asta ?

— Ba da, Diana... Căci în ziua cînd rusul va fi găsit o soţie, cu voi fi pierdut o prietenă.

Diana închise ochii. Mîinile-i se crispară şi mai mult pe carnea satinată a sînilor. Doi boboci de trandafiri răsăriră în umbra verde a smaraldelor. Se înfioră în fusta care unduia în mov curba frumoasă a şoldurilor, întredeschise pleoapele şi mă scrută, în tăcere, printre genele lungi. Undele corpurilor noastre se căutară în spaţiu. Dorinţele noastre nemărturisite jucară v'aţi-ascunselea în labirintul nehotărîrii. Imi fu frică de gestul precis, crainic al unei voinţe ce voia să se afirme. Atunci, ea se ridică brusc, luă rochia de la capătul patului şi-şi îndreptă paşii spre uşa de legătură. Mă pregăteam s-o chem, cînd ea întoarse capul să-mi spună cu ironie.

— Dragul meu, contez pe tine că ai să-mi fii martor la cununie.

VII

Luasem a opta gustare de dimineaţa în cele opt zile care trecuseră de cînd ocupam camera de la hotel Adlon. Varişkin ne înştiinţase în ajun că peste patruzeci şi opt de ore actul de concesiune va fi semnat. Eram nerăbdători tustrei. Lady Diana se plictisea la Berlin. Timpul începea să mi se pară şi mie lung, iar Varişkin nu-şi ascundea arzătoare a dorinţă de a grăbi mersul lucrurilor.

La ora zece, servitorul îmi aduse o scrisoare urgentă. Scrisul fin şi strîns mă îngrijoră :

„Domnule, te voi aştepta azi după-amiază, la trei Frumoasa Alianţă Platz nr. 44, al doilea, etaj pe stînga. Doresc să am o convorbire particulară cu dumneata. în interesul dumitale nu vorbi nimănui. Salut şi Frăţie. Irina Muraview."

Toată dimineaţa făcui ipoteze în fel şi chip. Să pretextez ceva ? Era mai bine să amîn întâlnirea ? Să mă fac că nu dau importanţă doamnei Muraview ? Era prudent să-l înştiinţez pe Varişkin, deşi ea mă oprise ? Trăsei concluzia că e mai bine să accept tete-ă-tete-ul şi să nu arăt femeii că-mi era teamă de ea.

La numărul 44 al Frumoasei Alianţe Platz găsii o clădire burgheză din cărămidă vopsită, aşa cum sînt la Berlin cu miile. Citii la etajul întîi, la stînga, pe o placă albă de email : Dr. Otto Kupfer Zahnarst şi la dreapta,

pe o altă placă : Dr. Jr. Spuchenheim Rechtsanwelt. Conchisei că un imobil care adăpostea un dentist şi un avocat n-are nimic misterios în el şi urcai la etajul al doilea. Pe dreapta, o placă de aramă avea săpate cuvintele acestea : Fraulien Erna Dickerhoff-Gesangunterricht. Serios, doamna Muraview se înconjura cu vecini paşnici, iar lecţiile de cînt ale d-rei Dickerhoff nu erau cîtuşi de puţin de natură să înfricoşeze pe vizitatotrii nelinişiţi.

Sunai la uşa stîngă. Un ins nebărbierit, îmbrăcat cu un veston murdar, mă întîmpină cu un accent slav pronunţat, scrutîndu-mă pe sub sprîncenele-i negre, stufoase. De bună seamă n-aş fi încredinţat acestuia carnetul meu cu cecuri.

— Am o întîlnire la orele trei cu doamna Muraview, îi spusei politicos.

EI rectifică :

— Aveţi întîlnire cu tovarăşa Muraview ?

Mă folosii de lecţia lui şi-i răspunsei :

— Da, tovarăşe.

El mă examină, din vîrful pantofilor lustruiţi pînă la perla cravatei şi bombăni :

— Nu sînt tovarăş cu dumneata.

Il rugai să mă scuze. Dar el dispăruse printr-o uşă. Avui timp să cercetez decorul. Anicamera vastă, era mobilată cu cîteva scaune desperechiate şi cu o masă plină de reviste ruseşti şi de ziare nemţeşti. In fundul unei încăperi se auzea răpăitul unei mitraliere ca de copil. Nici vorbă, o dactilografă la lucru.

— Pe-aici, făcu deodată omul susceptibil la eticheta tovărăşiei.

Il urmai. Mă pomenii în prezenţa d-nei Muraview. Biroul ei particular era despuiat de orice lux. O masă mare de stejar, cu hîrtii pe ea. Un jilţ uzat pentru vizitatori. O bibliotecă albă, de lemn, deborda de broşuri severe. Şi-atîta tot !

D-na Muraview stătea în dreptul căminului. Purta acelaşi taior cenuşiu. Dar cu capul descoperit. Păru-i scurt, des, aşternea un cerc negru peste paloarea frunţii, iar ochii ei albaştri mă examinau fără vrăjmăşie, fără bunăvoinţă... Imi închipuiam că sînt un lepidopter supus curiozităţii unei entomologiste.

Mă înclinai. Un semn din cap îmi răspunse. Crezui nimerit să dau conversaţiei o turnură uşoară şi, pentru că rusoaica vorbea admirabil franţuzeşte, deschisei ostilităţile în acea limbă :

— Doamnă, m-aţi convocat... Am alergat. Rusia nu mai are timp de pierdut.

Voioşia mea dădu greş. Nu-mi dădeam încă seama că nu se glumeşte cu Walkyriile Moscovei. D-na Muraview făcu doi paşi înainte, cu mîinile în buzunarele hăinuţei şi mă privi mai de-aproape. Mă simţii şi mai lepidopter ca oricînd. Avui impresia că ea o să-mi gîdile urechile cu vîrful unei pene, ca să vadă dacă reacţionez. I,a urmă, cam stînjenit că sînt studiat în tăcere de cuconiţa asta bizară, spusei :

— Da, d-nă... Respir prin plămîni ca mamiferele şi mă rad în fiecare dimineaţă ca toţi oamenii civilizaţi. Mai vreţi alte detalii ?

D-na Muraview scoase o tabacheră din buzunar, îmi oferi o ţigară, mi-o aprinse şi-mi făcu semn să mă aşez pe fotoliul uzat. Dar fiindcă ea

rămînea în picioare, declinai invitaţia, zîmbind :

— Nu, doamnă, n-am să stau decît dacă dumneavoastră îmi daţi exemplul.

— Pentru ce ?

— Pentru că dacă rămîneţi în picioare, va însemna că sînteţi grăbită să mă expediaţi şi aceasta nu e politicos, pe cînd dacă eu stau sus, în timp ce dvs. veţi şedea jos, va însemna că mă aflu în faţa dvs. ca un inculpat.

D-na Muraview dădu uşor dinumeri şi se aşeză în sfirşit. O imitai. Ea zvîrli cenuşa ţigării într-o scrumieră demetal,mă privi din nou şi zise :

— Mă întreb dacă d-ta eşti sau nu un om onest...

— Aceasta depinde de sensul pe care îl daţi calificativului. E sensul veacului XVIII ? E al veacului XX? Pînă în prezent nu am furat nimic şi mi-am ţinut cuvîntul.

— M-am gîndit la cazul dumitale, principe Seliman.

— Mi-aţi făcut foarte multă onoare, dată fiind gravitatea ocupaţiilor dvs.

— Şi mi-am spus că exerciţi o ciudată profesiune pentru un om onest.

— Caro ?

— Aceea de secretar al unei femei frumoase.

— Ea e incompatibilă cu onestitatea ?

— în genere. Pentru că e lipsită de precizie. Să vorbim răspicat : eşti plătit ca să redactezi scrisorile Lady-ei Diana ori ca să te culci în patul ei ?

— Nici una şi nici alta. Nu-s plătit şi nu-s amantul ei.

D-na Muraview se arătă mirată. Strivi capătul ţigării în scrumieră şi remarcă :

— Secretar de dragul gloriei ?

— Spuneţi mai bine : prieten din imbold. Imi permiteţi, însă, o întrebare simplă, d-nă ? M-aţi invitat aici cu singurul scop de a-mi expune consideraţiile dvs. asupra valorii morale a profesiunilor ?

— Nu. Te-am chemat pentru că prefer să-mi cunosc adversarii cu care am de luptat.

Afectai mirarea şi protestai :

— Adversar ? Eu ?

— Fără comedie, te rog. Ştii prea bine că o baricadă ne desparte.

— Politică, probabil.

— Nu. Sentimentală. Dacă n-ar fi vorba decît de o concesiune acordată unui consorţiu anglo-american, ne-am găsi înţeleşi. Dar se află o pereche de ciorapi de mătase în acest consiliu de administraţie. Şi ei l-au aţâţat pe Varişkin să se pună la lucru cu atîta sîrguinţă. în timp ce alte zece cereri dorm pe cartoanele Delegaţiei, a Lady-ei Wynham e şi semnată.

— Semnată ?

— Va apărea în anunţurile legale ale Izvestiei de azi.

— Vă mulţumesc, d-nă, în numele Lady-ei Wynham.

D-na Muraview mă întrerupse cu un gest nerăbdător :

— Te scutesc de mulţumiri. Spune-mi mai bine sub ce formă înţelege Lady Wynham să-i mulţumească lui Varişkin pentru serviciile aduse.

— Habar nu am.

— Mă voi însărcina, în cazul acesta, să te luminez eu. Principe, ascultă-mă bine. Dacă, din intîmplare, nu ştiai încă, află că Varişkin e de opt ani de zile amantul meu. Situaţia pe care o ocupă in Rusia mie mi-o datorează. Fără mine ar fi fost încă menşevic adică mort sau întemniţat. Am făcut din dragoste aceasta. Cînd ne-am cunoscut, la începutul războiului, el fusese evacuat de pe frontul Galiţiei. Fără căpătîi, fără o copeică în buzunar, i-am dat găzduire în locuinţa mea modestă de studentă la Petersburg. Am trăit săraci, unul lîngă altul, pe cînd murmurul revoluţiei apropiate creştea de la Baltică la Marea Neagră. Ascultam înfriguraţi troznetele edificiului care avea să se prăbuşească. Zvonurile sinistre, colportate în Capitală, ne aduceau speranţa vremurilor noi. Trădările de stat ale miniştrilor, îndrăzneala speculanţilor, oboseala dezertorilor, laşitatea unui Ţar fără minte, nevredniciile unei Ţarine hipnotizate de eîrja unui călugăr monstruos, toate acestea ne bucurau în taină pentru că pe putregaiul acesta, pe bălegarul vechiului regim, frumoasa floare roşie a revoluţiei avea să încolţească mai repede... Principe, îl iubesc pe Varişkin. Şi i-am dovedit-o de cînd, în octombrie 1917, Rusia s-a schimbat. Nu sîntem căsătoriţi deoarece eu nu sufăr lanţurile mici, caraghioase, pe care vi le făuriţi în Occident şi deoarece consider căsătoria voastră ca o comedie a cărei urîţenie nu-i disputată decît doar de burlesc. Dar mă socotesc unită cu Varişkin, dacă nu în faţa cerului, cel puţin în fata conştiinţei mele. Nu-i nevoie să fi jurat credinţă în faţa Domnului, ca să-i fiu credincioasă. Căci îţi voi spune, ca şi marele nostru poet Maiakovski, că umblînd prin nori am învăţat să-l scuip pe Dumnezeu...

In timp ce d-na Muraview se întrerupea ca să turtească mucul celei de-a treia ţigări în scrumieră, mă uitam cu cel mai viu interes la rusoicuţa asta, mai mult frumoasă decît urîtă, care, la vîrsta ei, scuipa asupra celui Veşnic.

— Ţi-am făcut destăinuirile acestea, Principe, reluă ea, pentru că aş dori să ai noţiunea exactă a răspunderii dumitale în cazul în care Lady Wynham s-ar preta cerinţelor lui Varişkin. Te rog, nu protesta. Cunosc slăbiciunile amantului meu. E sensibil la seducţiile femeilor de neam. Asta-i una din racilele sale. Avem cîţiva comisari la Moscova care practică în taină o dragoste nebună pentru capitaluri. Varişkin e mai puţin simţitor la atracţia aurului decît la formele unei aristocrate îmbrăcate de croitorii din rue de la Paix. De un an şi jumătate de cînd e la Berlin, era cît pe ce să mă înşele cu prinţesa Anna de Mecklemburg-Stratzberg. O nemţoaică foarte parizianizată, care a învăţat între Nisa şi Cannes să poarte dantele ispititoare. Am zdrobit idila asta în faşă. Am pedepsit-o pe prinţesa Anna cu o lovitură de cravaşă peste obraz în holul castelului din Druckheim. Varişkin nu a scos nici un cuvînt. Dar nu sînt sigură de n-o fi conceput vreun gînd pentru stăpîna dumitale.

Vrînd să crîcnesc, ea mă opri, autoritară :

— Ei ce, te jigneşte cuvîntul ?... Eşti totuşi omul de serviciu al femeii acesteia egoiste, nu e aşa ? In orice caz, trebuie să ştii, Principe, că nici Lady Wynham n-o să mi-l răpească pe Varişkin, aşa cum n-a izbutit nici prinţesa de Mecklemburg-Stratzberg. Dacă s-o întîmpla aşa ceva, să ştii

că veţi fi tustrei culpabili şi că răzbunarea mea vă va lovi deopotrivă. Pe ea, pe el şi pe dumneata.

— O să fim patru, doamnă. Un om prevenit face cît doi.

Ea bătu în podea cu piciorul şi exclamă :

— Lasă glumele stupide, Principe. Faci rău că iei în uşor avertismentul meu.

— Dar, scumpă doamnă Muraview, de ce vrei ca amantul dumitale să se amorezeze cu orice preţ de Lady Wynham ? Nu cred că el se apropie pentru întîia oară de o femeie de lume.

— Eu ştiu ce spun, Principe. Chiar dacă el ar fi în stare să reziste ispitei, eu mă feresc de englezoaicele astea frumoase, călătoare, de păsările astea din trenuri care îşi poartă spleenul între un cîine şi un amant de buzunar, pus întotdeauna sub presiune. Le cunosc eu pe emancipatele astea ale Gothei, al căror suflet e încrustat în pietre scumpe de către dl. Cartier şi al căror trup e întredeschis tuturor voluptăţilor. Ele ar mînca, din snobism, din palma unui lepros şi şi-ar pune viaţa în joc numai ca să uluiască galeria. Egoismul lor monstruos creşte ca o pungă în locul inimii atrofiate. Epicureismul le ameţeşte. Stau deasupra convenienţelor. Işi bat joc de morala voastră burgheză. înlătură cu un bobîrnac prejudecăţile şi-şi impun judecata în faţa Virtuţii.

— Doamnă, exprimi gînduri amare şi, de altminteri, nu lipsite de adevăr. Dar n-o să deduci că...

— Lady Wynham a dumitale n-ar putea să se amuze lăudîndu-mi amantul ? Ia taci din gură ! Noi, femeile, ne cunoaştem mai bine decît toţi psihologii strînşi în conclav dinaintea unui tom deschis. Ea n-ar fi prima bibilică din lumea bună care ar socoti picant să pipăie un bolşevic, să atragă sub cuvertura ei pe aceşti băutori de sînge din care lumea burgheză a făcut sperietori. Pentru o femeie ca ea, Varişkin ar preţui cît toate drogurile şi toate micile distracţii baudlairiene. Cocaină, morfină, opium ?... Pho ! Ce-s toate astea alături de un tovarăş din Rusia roşie, pe care l-ai expune la braţ în cuştile din Park Luno sau Plaine Mounceau ?

— Atitudinea lui Varişkin faţă de dumneata îţi sugerează astfel de bănuieli ?

— Nu te interesează, Principe ! E deajuns să ştii că-ţi vorbesc în cunoştinţă de cauză. Voiam să te previn înainte de a fi prea tîrziu. Foloseşte-te, deci, de convorbirea aceasta scurtă şi grăbeşte-te.

Doamna Muraview tăcuse. Privirile-i albastre sub tivirea sprîncenelor încruntate n-aveau nimic prevestitor de bine. Socotii spovedania terminată şi mă ridicai. Mă intriga totuşi un amănunt. Egeria lui Varişkin îmi vorbise aşa pentru că era la curent cu proiectul matrimonial al amantului ei ? Ori nu bănuia nimic şi voise doar să pareze o primejdie presupusă ? Căutai să lumniez punctul acesta :

— Doamnă, spusei cu înclinîndu-mă, îţi mulţumesc că mi-ai vorbit în termeni tot aşa de ameninţători dar şi lipsiţi de echivoc. Dar, înainte de a pleca, îmi vei permite a-mi exprima mirarea că nu eşti mai bine informată asupra unei teme care te priveşte atît de aproape şi a cărei demonstrare are ca teatru etajul al doilea de la hotelul Adlon.

Cuvintele mele o aţîţară. Răspunse iute :

— De ce informată mai bine ?

— Oh, doamnă Muraview, cînd se pun microfoane în camera cuiva, convorbirile particuluare ale acestuia nu-s pierdute pentru întreaga lume.

Doamna Muraview păru încurcată. Dar îşi recapătă îndată prezenţa de spirit şi zise şovăielnică :

— Nu ştiu ce vrei să spui.

— Aşadar, glăsuii eu zîmbind, aparatul micuţ pe care l-am descoperit sub pat încolţise ca o ciupercă în muşchi ? E în orice caz un noroc mare că am băgat de seamă, căci văd că la Berlin podelele au urechi.

Observaţia mea displăcu, pare-se, doamnei Muraview foarte mult, căci exclamă enervată :

— Ei şi dacă ar fi aşa ? In război sînt permise toate mijloacele.

— Cum? Războiul este şi declarat ? Credeam că nu ne aflăm încă decît în Kriegsgefahrzustand, cum se spune pe-aici.

— Ia seama, domnule, ca ironia dumitale să nu te coste prea scump într-o zi.

Fulgerarea ochilor doamnei Muraview sublinie avertismentul ei. Ajunsei la uşă. In prag mă întorsei şi întrebai :

— Doamnă, îţi pot săruta mîna ?

— A, nu... te rog să te abţii.

După acest refuz definitiv, ieşii în anticameră omul nebărbierit, cu veston murdar, mă scrută aşa cum un dulău de pază, bănuitor, se uită după o haimana. Străbătui îndată Frumoasa Alianţă Platz şi meditai sub castanii de pe Koeniggraet- zerstrasse. Tot nu ştiam încă în ce măsură era edificată metresa lui Varişkin asupra intenţiilor amantului. Dar n-aveam dreptul să-mi fac cea mai mică iluzie asupra planurilor doamnei Muraview. Dacă aş fi consultat în ziua aceea o cărturăreasă şi dacă nu mi-ar fi declarat „că o femeie brună îmi vrea răul” aş fi fost în drept să nu-i plătesc ghicitul mincinos.

*

* *

In aceeaşi seară, Lady Diana, Varişkin şi eu cinam într-un mic restaurant din Schlachtensee. Eram aproape singuri pe terasa umbrită de brazi, în faţa marmeladei de portocali a unui lac liniştit ce răsfrîngea printr-o puzderie de suliţi verzi ultimele pîlpîiri ale amurgului.In urma sfatului lui Varişkin, şoferul Lady-ei Diana străbătuse Wilmersdoful în zigzaguri ca să piardă urma anumitor curioşi, dacă ar fi fost. Bucuria sălăşluia în sufletul comesenilor mei căci aflaseră vestea bună din Moscova.

Băgînd lingura în fideaua unei supe blonde, închise, declarai fără trufie :

— Prieteni dragi, am avut astăzi după-amiază o convorbire ce vă interesează cu cineva care vă cunoaşte pe amîndoi.

— Un bărbat sau o femeie ?

— O femeie.

Lady Diana îmi făcu semn să tac. Exclamă rîzînd :

— Nu-i spune numele, Gerard. Să încercăm să ghicim... Varişkin, pun prima întrebare : E blondă ?

— Nu.

— Brună ?

— Da, Lady Diana, nu mai căuta. N-ai să ghiceşti. Doamna Muraview.

Obţinui un netăgăduit succes de surpriză. Varişkin murmură îngrijorat :

— Ai întîlnit-o pe Irina ?

— Nu, dragul meu, am văzut-o în biroul din Frumoasa Alianţă Platz.

— Ce căutai acolo ?

— Mă duceam pentru că mă poftise ea. Voi adăuga că n-am să mă mai duc. Glumele cele mai reuşite nu se repetă.

Nici Lady Diana nu era mai puţin intrigată ca Varişkin. Intrebă :

— Dar ce dorea ?

— Să-mi dea un avertisment serios. De aceea m-am grăbit să vi-l transmit. Dragii mei, cînd vă veţi căsători, puneţi o foarte mare distanţă între voi şi doamna Muraview. Intrucît mă priveşte, dacă nu vedeţi vreun inconvenient, am să mă îmbarc în ziua aceea pentru Madera sau insulele Sandwich.

— Dragul meu, nu glumi. Spune-ne adevărul.

— Iată-l în toată goliciunea lui, Varişkin. Pot să-l dezvălui în faţa Lady-ei Diana care nu ignoră legătura dumitale şi care îndrăgeşte primejdia. Doamna Muraview se va răzbuna pe noi dacă o părăseşti.

In seara aceea Lady Diana se îmbrăcase foarte simplu : o rochiţă de catifea roşu închis, un singur inel şi o beretă neagră de jucătoare de hockey. Părea o studentă în escapadă. Telegrama din Moscova contribuise, de altfel, nu cu puţin s-o umple de voioşie şi s-o facă să creadă în izbînda completă a planului ei. Deşi îmi displăcea să arunc o umbră peste buna ei dispoziţie, nu aveam dreptul s-o las în necunoştinţă de cauză faţă de avertismentele doamnei Muraview.

Sînt dator să recunosc, de altminteri, că în împrejurarea aceasta Varişkin avu o conduită perfect cavalerească. Pentru că declaraţia mea înnăbuşise oarecum veselia vecinei, el luă mîna Lady-ei Diana şi-i spuse cu gravitate :

— Lady Diana, în faţa veştilor pe care ni le aduce prietenul nostru, nu ezit un minut să-ţi propun să te lepezi de angajamentul luat ; dacă preferi să nu intri în încurcătură, te dezleg de cuvîntul dat, oricît m-ar costa aceasta. Nu vreau să te expun răzbunării unei femei cum e Irina.

Văzui că Lady Diana era mişcată de gestul frumos al adoratorului ei. Işi puse mînuţa într-aceea a lui Varişkin şi răspunse:

— Varişkin, îţi mulţumesc nespus pentru generozitatea dumitale, dar aş roşi eu dacă o rivală ne-ameninţă. Iţi voi dovedi, dimpotrivă, că o gentlewoman britanică nu se sperie niciodată. Dacă vreun pericol se iveşte, mă vei găsi alături.

O lucire de satisfacţie sclipi în privirea lui Varişkin. Sărută cu patimă mîna Lady-ei Diana şi întorcîndu-se spre mine se scuză :

— Iartă, prietene, manifestările astea sentimente,le de faţă cu dumneata. Dar răspunsul Lady-ei Diana m-a bucurat aşa de mult incit, nu-i aşa, n-am mai putut. Oh, cît o de plăcut să iubeşti...

Mă uitam curios la extremistul acesta săgetat de Cupidon. Mă gîndeam la Denys, Tyran din Sirecuza, robit de o frumoasă din

Agrigente ; la Gengis Khan sfoliind o floare la picioarele unei mongole gătite cu blănuri de animale ; la Murat înainte de ceasul băii cîntînd din violă sub balconul Charlottei Corday. Există într-adevăr în sufletul unor revoluţionari sălbatici sentimente înzorzonate şi, sub mantia lor de purpură, cazaca păstoraşilor lui Berquin.

— Dragul meu, îi spuse, deoarece ne propunem tustrei să ducem la bun sfîrşit conspiraţia amoroasă, n-ai să găseşti indiscret faptul că am să-ţi pun o întrebare. Ai dat de înţeles doamnei Muraview că zilele legăturii voastre sînt numărate ?

— Ce, glumeşti ? M-am ferit, din contră, s-o alarmez prea devreme. In ziua cînd Lady-Diana şi eu vom trece Rubiconul am s-o înştiinţez şi pe Irina şi, ca un burghez de treabă, voi depune pe numele ei, la o bancă din Geneva sau Zurich, despăgubirea cuvenită.

— Cred că ea te iubeşte încă şi că darul dumitale n-o va domoli.

— Atunci, atîta pagubă. Sînt amoruri care, cu vremea, apasă prea greu pe inima oamenilor, mai cu seamă cînd în ele se amestecă şi recunoştinţa, o povară pe care inima o urăşte cu greu. Nu s-a văzut nicicînd un îndatorat care s-o poarte sprinten. Vorbesc în momentul acesta cu sinceritatea cea mai brutală. Am iubit-o mult pe Irina. Dar sînt înciudat că-i datorez atîta. Amanţii au, pe pămînt, o mie şi una de motive să se urască. Atunci cînd Eros îşi înmoaie săgeţile în recunoştinţa unuia dintre ei, otrava lentă îşi face drumul. Iar cel care, simţind-o în vine, contemplă vîlvătaia patimii, poate să strige ca Makbeth, mult şi bine „Oui ! brief candle !“

Gîndurile acestea de bolşevic, privitoare la un subiect ce-l imortalizează pe ducele de la Rochefoucauld, nu erau cu totul lipsite de temei.

— Varişkin, îi spusei rîzînd, te exprimi ca un gardist alb care l-a citit pe Schopcnhauer, în orele de repaus, la statui major al lui Wrangel.

— Pentru că în privinţa aceasta sîntem cu toţii, dragă, reacţionari. Poţi să naţionalizezi minele şi cîmpurile cu sfeclă. Dar amorul ? El e cuirasat împotriva gloanţelor dum-dum ale renovatorilor. E imunizat împotriva serului pacifiştilor. Cînd pacea va trona pe pămînt, - de n-am vedea vreodată stadiul acesta ultim al paraliziei generale la cei civilizaţi ! — războiul se va fi prelungit în inima îndrăgostiţilor.

Lady Diana se răzvrăti împotriva acestei preziceri :

— Nu, nu ! Amanţii nu se războiesc. Zi mai bine mici manevre, mici uvraje, lucrări de geniu.

— Te exprimi greşit, Lady Diana ; zi că ei au geniul micilor ultragii.

Varişkin îşi dezmierdă barba cu gestu-i obişnuit.

— Lady Diana, nu-l asculta. Francezii nu sînt serioşi niciodată. Ei jonglează cu principiile, escamotează dificultăţile şi joacă de zece secole pe frînghia întinsă a virtuozităţii. Ciudată naţie, pe legea mea. Simpatică, dar cam sîcîitoare. Ca fetele bătrîne. Pedante. Care au citit şi reţinut prea mult. Cloceşte ouăle vechi ale tradiţiei sub fuste şi-şi ţine casa-n ordine. Cînd ideile moderne intră în salonul ei, le tolerează-n treacăt pentru că nu îndrăzneşte să-şi renege rătăcirile tinereţii şi nebuniile vremii cînd, zvăpăiată, ţopăia lîngă puntea Bastiliei. Dar acum, deîndată ce Spiritul Nou i-a părăsit casa, ia o mătură şi o cîrpă ca să şteargă urmele lăsate de

vizitatorul murdar, pe covor. Ei da, dragă, asta-i Franţa de astăzi. Mariana are mitene şi un vas cald care să-i încălzească piciorul drept. E o cochetă pocăită care se lasă trasă de fuste de golani şi care acum poartă desou-uri foarte burgheze. Dacă o vezi punîndu-şi din cînd în cînd puţin ruj pe obraz, nu te înşela. E un vechi rest de cochetărie pe care-l ispăşeştee a doua zi pe altarul Democraţiei.

Lady Diana se întoarse spre Varişkin, aprobînd :

— Nu-i rău ce spui de Franţa, dragul meu. Vorbeşte-mi puţin şi despre ţara mea. Ce se crede la Moscova ?

— Anglia ? O mironosiţă murată într-un vas cu petrol.

Lady Diana clătină din cap, morfolind capătul ţigaretului de chihlimbar încercuit cu safire :

— Oh, nu eşti tocmai drăguţ cu compatrioţii mei !

— Aşteptai de la mine formule goale, de politeţe, Lady Diana ? Nu ?... Atunci, ştii bine că, individual, englezii sînt cît se poate de onorabili şi de multe ori generoşi, pe cînd, strînşi ca popor, devin insuportabili. Dacă Britania n-ar exporta decît girle încîntătoare şi bacon, toată lumea i-ar purta recunoştinţa pîntecului şi a... restului ; dar ea suferă de o hipertrofie a oului ; suferă de cancerul egoismului care-o roade puţin cîte puţin ; cu atît. mai rău pentru ea dacă va muri într-o bună zi înnăbuşită...

Varişkin schiţă un gest familiar şi încheie galant :

— Iartă-mi aceste opinii pesimiste, a căror valoare e pur speculativă. Britania are acum pentru mine toate farmecele unei prinţese din „1001 de nopţi“, deoarece dumneata eşti aceea care o întrupează.

Lady Diana zîmbi radios. Pantofiorul ei călători sub masă. Şi, fiindcă mă călcă din greşeală pe mine, îl îndrumai uşor spre încălţămintea lui Varişkin murmurînd :

— Ceva mai la stînga, dragă prietenă...

*

* *

Pomoranianul tuns care ne servea în vestă albă, cu un număr în chip de decoraţie, adusese cafeaua, cînd şoferul Lady-ei Diana apăru pe terasă.

— Te caută şoferul, îi spusei cu jumătate de glas. Ce vrea?

Lady Diana îi făcu semn să se apropie. El se aplecă pe după scaun :

— Milady... Am fost acostat de un om care m-a întrebat dacă domnul Varişkin e în restaurant, i-am răspuns că nu ştiu.

Neliniştită, Lady Diana se întoarse spre Varişkin care-l întrebă pe şofer :

— Unul înalt, blond, cu fetru gri ?

— Intocmai, domnule.

— Atunci du-te iute de-i spune că sînt aici ; să vină.

Şoferul salută şi dispăru. Eu şi Lady Diana nu înţelegeam. Varişkin ne explică pe scurt :

— Nu vă fie frică. E Taras, servitorul meu. Un ucrainian pe care l-am salvat de la moarte în 1919. Mi-e devotat cu totul. Il ţin la curent cu mişcările mele, ca să mă poată înştiinţa la nevoie. Dacă a venit astă-seară

pînă în Schlachtensse, înseamnă că are ceva important să-mi comunice.

Ucrainianul intră în restaurant. Un flăcău înalt, palid şi blond. Vorbi în ruseşte la urechea lui Varişkin şi-i dădu un plic. Varişkin îl rupse, citi cele cîteva rînduri şi tresări surprins. Il concedie pe ucrainian cu un gest şi declară :

— Astă seară, la opt, doamna Muraview a venit la locuinţa mea. L-a găsit pe Taras care, fidel consemnului dat, s-a făcut că nu ştie unde iau masa. Irina a scris rîndurile acestea şi l-a rugat pe Taras să mi le înmîneze deîndată ce o să mă întorc. Vă tălmăcesc biletul : „Dragul meu, Borokin îmi telegrafiază că prezenţa mea este absolut necesară la Congresul învăţămîntului care se deschide mîine la Moscova. Iau trenul de 9,20 şi regret că nu pot să-ţi spun adio. Mă voi înapoia sigur peste două săptămîni. Nu mă uita, dragul meu. A ta care te iubeşte mult, Irina“.

Varişkin puse biletul pe faţa de masă. Deşi în ruseşte, recunoşteam scrisul fin şi strîns al doamnei Muraview. Lady Diana îl cercetă din ochi. El nu răspunse nimic. Invîrti linguriţa în cafea. Pentru că tăcerea lui părea s-o enerveze pe Lady Diana glăsuii :

— Serios, eu nu văd nimic deosebit în întîmplarea asta. Dar dumneata ?

Varişkin opri rotocoalele linguriţei şi explică :

— N-aş vedea nici eu ceva deosebit dacă într-adevăr ar fi un congres al învăţămîntului la Moscova. Dar pentru prima oară aud aşa ceva. Şi veţi admite că de-ar fi fost, ştiam.

Răspunsul lui Varişkin îmi dădu de gîndit.

— Atunci ea invocă un pretext pentru a se duce la Moscova ?

— Se vede.

Lady Diana privi curioasă rîndurile pe care nu le înţelegea şi constată :

— Iţi spune „dragul meu“. Asta nu-i scrisoarea unei amante jignite şi nici bănuitoare.

Varişkin îndoi răvaşul în buzunar.

— Să nu vă înşelaţi. Plecarea subită în chiar ziua în care am aflat de semnarea decretului cu privire la dumneata nu e o simplă coincidenţă. Irina nu mi-a vorbit niciodată despre călătoria asta. Am văzut-o ieri. Nimic din atitudinea ei nu m-a făcut să bănuiesc dorinţa bruscă de a se înapoia in Rusia.

— Aşadar, un motiv de nelinişte în plus ?

— In ceea ce priveşte afacerea din Telav. Delegatul din Londra a fost avizat oficial, iar preşedintele consorţiului dumitale a înregistrat actul la Foreign Office. In consecinţă, mi se pare materialmente imposibil ca Irina, — dacă acesta îi era scopul — să izbutească a face să se anuleze decretul.

— Vrei să spui că-i rămîne acum deschis cîmpul răzbunării personale ?

Da.

— Ar trebui, deci, ca ea să fi fost informată exact asupra intenţiilor dumitale şi să-şi fi ascuns manevra.

Varişkin îşi dezmierdă barba şi o privi pe Lady Diana, zîmbind.

— Ar fi oare prima femeie în stare să poarte o mască pentru a ne

înşela mai bine ?

Lady Diana tăcu, îngîndurată. Impasibil, Varişkin sorbi cu băgare de seamă din cafeaua prea fierbinte. Incălzi intre degete păhărelul cu rachiu de Dantzig şi reciti în minte textul sibdlic al scrisorii. Pe lacul liniştit o barcă trecu ; un lampion verde oglindea în apa întunecată reflexe unduioase. Dinapoi, un bărbat şi o femeie se îmbrăţişau sub cupola nopţii complice. Un plescăit de vîsle în tăcere şi un glas istovit răspunzînd :

— Ach !... Egon, isprăveşte !...

A doua zi dimineaţa, pe cînd îmi badijonam obrajii cu săpun Lady Diana mă strigă prin uşă :

— Eşti vizibil, Gerard ?...

— Da. Dar nu sînt bărbierit încă !

— Nu e nimic. Deschide.

Intră şi-mi întinse telegrama aceasta adresată ei :

„Ajuns Nikolaia cu depline puteri consiliu de administraţie pentru a trata detalii autorităţi locale. Dacă credeţi nimerit a-mi alătura cineva însărcinat interesele dumneavoastră pentru a vedea terenurile Telav, trimiteţi avocat sau secretar Omagii respectuoase. Edwin Blankett, Hotel Vokzal, Nikolaia”.

Ea adăugă pe urmă :

— Societatea întemeiată de prietenul meu, sir Eric Blushmore, ca să-mi exploateze concesiunea, a delegat la faţa locului pe inginer-expertul său, domnul Edwin Blankett. El a sosit acolo, deoarece îmi trimite depeşa asta. Voiam, deci, să te întreb, Gerard, dacă nu te-ai plictisi prea mult ducîndu-te la Nikolaia ? Oferta domnului Blankett e corectă şi a fost, desigur sugerată de prietenul meu, Sir Erick, care ţine să-mi dovedească perfecta-i loialitate în această afacere. Dar pentru că aş pierde prea multe zile pentru a hotărî pe vreunul dintre avocaţii mei din Londra să facă voiajul şi pentru că dumneata eşti singurul om ce se bucură de întreaga mea încredere, aş prefera ca...

O întrerupsei pe Lady Diana cu un gest categoric :

— Voi pleca la Constantinopol cu cel dintii accelerat. Mă voi urca în Orient-Expres la Viena şi mă voi îmbarca pe primul vapor ce va porni din Bosfor spre Caucaz.

Lady Diana îmi mulţumi cu însufleţire :

--Gerard, eşti un înger ! Dacă ai avea mai puţin săpun pe obraji, te-aş săruta din toată inima. Vrei să-ţi ajut la facerea valizei?... Ba da, ba da!... Lasă-mă să ţi-o pregătesc cu şi rade-ţi barba.

Mă grăbii la oglindă, în timp ce ea se ocupa de bagajul meu. Cînd mă întorsei cu obrajii uzi încă, observai că ea azvîrlise, claie peste grămadă, în sacul de piele, douăsprezece cravate şi o pereche de ciorapi, pantofii de lac şi un tub de aspirine, jobenul de seară, un fular tango... O rugai atunci să se îmbrace şi-i dădui de înţeles, zimbind, că nu cunoaşte arta de a face o valiză pentru un bărbat. Ea păru foarte mirată şi ieşi învinuindu-mă că sînt un maniac bătrîn.

VIII.

Imi însemnai locul într-un compartiment al rapidului Berlin—Viena şi mă întorsei la Lady Diana care mă întovărăşise pe peronul gării Anhalt. Ea îmi repetă ultimele instrucţiuni :

— M-ai înţeles, Gerard ? De cum vei lua contact cu dl. Edwin Blankett. studiază cu el punerea în valoare, imediat, a puţurilor concesiunii mele. Să-mi telgrafiezi impresia ce ai după ce vei fi vizitat cu el terenurile din Telav. Contez pe dumneata că ai să mă informezi exact asupra eventualei producţii a afacerii.

— Rămîi la Berlin ?

— Nu. O să mă întorc marţi la Londra. Varişkin mi-a telefonat adineauri că va obţine o misiune extraordinară în Anglia. Se va întâlni cu mine în curînd.

— Şi căsătoria ?

— O s-aştept veştile dumitale pentru a o face. Varişkin e, evident, zorit s-o celebreze, dar eu prefer să cunosc mai întîi rezultatul întrevederilor lui Blankett cu puterile sovietice locale. Nu eşti niciodată sigur cu oamenii aceştia. Deîndata ce ai să mă asiguri asupra acestui punct, voi oferi atunci degetul meu inelar sclavului gîndurilor mele. Fii prudent, Gerard dragă. Să nu răceşti cumva şi să nu-ţi uiţi îndatorirea în braţele vreunei circaziene cu ochi de vis. A propus, ai paşaportul în buzunar ?

— Da ! Da ! Varişkin mi l-a semnat şi contrasemnat cu „deschide-te, poartă !“, care-mi va permite să intru în raiul georgian la a cărui intrare veghează în momentul acesta arhanghelii din Moscova. Sînt înarmat. N-o să mi se întîmple nimic, decît doar eventualitatea de a mînca prost. Dar îmi voi scoate paguba la nunta dumitale. Căci ai să mă aştepţi, nu-i aşa ?

— Iţi jur, Gerard !

Locomotiva fluieră. Strînsei încă o dată mîinile Lady-ei Diana şi urcai în compartiment. Trenul ieşi din imensa-i boltă de cărămidă roşie şi ritmă, pe ace nenumărate, sincopele dansului accelerat. La dreapta mea, un călător se şi apucase să citească. Chipu-i era bucălat, brăzdat de tăieturi ce-i trădau acte de bravură universitară. Vis-â-vis, spre culoar, un englez în ţinută de golf deschise un ghid al Karlsbadului şi nu se mai sinchisi de mine. In plasă, deasupra capului său, stăteau grămadă mingii îmbrăcate în pînză cenuşie, alături de o valiză în care ar fi încăput trei inşi făcuţi bucăţi. In faţa mea nu era nimeni, dar locul era însemnat printr-un mantou bej cu skong pe margini, printr-un săculeţ de voiaj de piele albăstrie şi printr-un număr din Simplicissimus si Punch.

O englezoaică sau nemţoaică ? Socotii că revista muncheneză trăda naţionalitatea germanică a călătoarei şi mă mirai că ea nu intrase încă în compartiment. Trecu o jumătate de oră. Saxonul brăzdat scoase o ţigară dintr-o tabacheră de piele împodobită cu un cap de cerb, o pipăi, o mirosi, o supse şi o reteză cu dinţi experimentaţi. Işi schimbă pălăria melon cu o şapcă neagră de lustrin, îşi repezi picioarele spre englez, murmurînd : „Verzeihen Sie...”, luă din buzunarul pardesiului ediţia de dimineaţă a lui DresdnerNachrichten şi începu să citească înnăbuşindu-şi cu palma la gură o rîgîială inooprtună. Englezul, ale cărui picioare fuseseră deranjate de saxon, îndepărtă labele de secerătoare, înlănţui, călcîndu-le, picioarele subţiri ale celuilalt şi nu se scuză.

Mă pregateam să mă ridic pentru a explora culoarul, cînd o femeie apăru în cadrul uşii. Şovăii în faţa încrucişării de ciolane care baricadau trecerea. Dar saxonul, respectuos, şi le trase pe ale sale, în timp ce englezul, băgat în ghidul său, nici nu-şi înălţă capul. Călătoarea se aşează in faţa mea.

O studiai în timp ce ea scotocea în sacul ei albastru. O figură plăcută, cu ochi azurii, care zîrnbeau sub o pălărioară, de pai tete de negre. Un năsuc deasupra unei guri senzuale şi o aluniţă naturală sub ochiul stîng. Era desigur o berlineză. Mirosea a „Coty“ trezit. Nu rău încălţată de altminteri, dar cu ciorapi de mătase artificială şi cu un colier mic de perle false la gît. Frunzări Simplicissimul, fără să dea prea mare importanţă desenelor moştenitorilor lui Resznicek şi-şi puse picioarele unul peste altul, trăgîndu-şi rochia, fără motiv de altminteri, căci gleznele îi erau fine, iar pulpele armonioase.

Ii cerui în englezeşte permisiunea de a fuma, cu toate că ne aflam într-un compartiment etichetat : Raucher. Ea murmură o încuviinţare amabilă.

— Bitte schon... Certaininy, Sir...

Trenul zbură spre gara Zossen. Saxonul ieşi să-şi isprăvească trabucul nesuferit pe culoar. Jucătorul de golf se ridică pentru a spune ceva celui de la vagonul restaurant. Imi studiai vecina cu discreţie. Instinctul de parizian afemeiat adormit multă vreme se deştepta. Ispitit de posibilitatea unei aventuri, redeveneam francezul ridiculizat în lume. Barbă-Albastră al trotuoarelor, împărţitor de ochiade, coţcar care-şi strecoară cartea de vizită în mîna ce consimte. Mă gîndeam că un divertisment scurt la Viena n-ar fi de lepădat.

Călătoarea îşi scoase pălăria care se rostogoli, peşte de pai, în plasa de bagaje. Luă o ţigară dintr-un port-ţigaret mic şi căută în sac. Prilejul îmi dădu ghes.

— Permiteţi-mi doamnă ?

Conversaţia era aprinsă. Englezul se pierdea pîna în coate în valiza-i monumentală. Saxonul pe culoar nu pierdea nici un vălătuc din fumu-i împuţit. Schimbarăm cîteva banalităţi cu jumătate de glas :

— Mergeţi pînă la Viena, doamnă ?

— Da, domnule.

— Perla Europei centrale, nu-i aşa?

— Prefer Praga cu Radsehinul ei important şi cu vechiul pod Carol străjuit de statui.

— Vorbiţi ceha ?

— Nu. Sînt berlineză. Reiese din accentul meu, nu-i aşa ?

Capu-i gol îmi plăcea prin forma lui frumoasă, cu cărarea mijlocie ce împărţea blondul părului tras pe urechi.

La prînz acceptă să ia masa cu mine în vagonul restaurant.

La douăsprezece şi jumătate ştiam că este văduva unui locotenent din Regimentul II Gardă, ucis pe Yse în 1915, că are o mătuşă bătrînă la Viena, că-l adoră pe poetul defunct Lilieneron şi că cunoaşte o admirabilă reţetă culinară. La unu mai ştiam că fusese crescută într-un pension din Hanovra şi că fusese prinsă într-o seară în patul celei mai mici fiice a prinţului de Schaumburg-Detmold. O adolescentă aşa de frumoase şi ale

cărei buze miroseau a viciu !...

Sartreuzele noastre şi sincronizau shing-ul în trepidatul mersului. Aventura incinta monotonia drumului.

— Aţi vrea, doamnă, să cinaţi cu mine ? Vom ajunge la Viena la 9. Cunosc un mic local în fosta Giselstrasse.

— Nu ştiu dacă se cade.

— Neprevăzutul, doamnă. Picanteria vieţii. Cucul orgoliului Vremii.

— Oh, e plăcut. Aproape îmi vine să încerc.

— De ce nu ?... Dormitează în orice femeie o stimă Antoanetă.

Coborînd pe peronul gării la Viena, săculeţul albastru porni pe căruciorul tregherului alături de valiza mea gălbuie, mantoul cu skong atinse mîneca pardesiului meu şi peste un sfert de oră valiza gălbuie intra in camera 26 a hotelului Bristol, pe cînd săculeţul albastru dispărea la 27.

Orient-Expresul pentru Constantinopol nu trecea decît a treia zi. Mai aveam un răgaz de 36 de ore.

Restaurantul La Zulma. Douăsprezece mescioare cu feţe pictate, cu cîte un trandafir în eprubete de cristal. Printre mese, paravane de stofă, bune ca să izoleze amanţi incognito.

— Ce drăguţ e aici ! Să ne-aşezăm acolo, vrei ?

Berlineză mea se aşează, voioasă. Doi ţigani veritabili, cu chipuri de puşcăriaşi elegiaci, cîntau în surdină. O orhidee de hîrtie galbenă îmbrăca globul unei lămpi. Mă apeleai spre invitata mea :

— Cum ţi se spune ?

— Clara.

— Iţi parerău că ne-am întîlnit ?

— Oh, nu. Credeam că am să iau masa cu tanti Luiza. N-o să mă vadăacum decit miine... Aşa e viaţa !

— Vrei să ne spună vioristul ceva pe placul dumitale ?

— Da... da !... Ca să-mi facă plăcere, cere-i valsul din Fledermaus. Melodia operei lui Strauss o să-mi aducă aminte de tinereţea mea.

Ţiganul se execută, în timp ce ni se aducea varză roşie în oţet anchoix-uri răsucite ca nişte resorturi de ceas şi o farfurioară în care se etala ţelină tocată. Abia atingîndu-se de mîncare, Clara ascultă ritmul romantic si răsuflat al vechiului vals vienez. Citeam în melancolia bruscă a ochilor albaştri amintirea trecutului cînd, fetiţă, legăna nostalgia primelor dorinţe dinaintea pianului. Ii luai mîna. Murmurai :

— Intr-o după-amiază de primăvară, castanii din Charlottenburg se înalţă spre cer cu tirsele lor care sînt mai degrabă degete roze. Intr-un salonaş cu mobile nou-nouţe, te văd, scumpă Clara, în alb, cu cozile-ţi bălaie înfăşurate în jurul tîmplelor. Eşti singură. Ai 16 ani. Te-ai aşezat pe taburet şi cînţi la clavir valsul acesta, aşa de sentimental şi de drăgălaş naiv. Sufletul tău micuţ, populat de gînduri nemărturisite, evocă un locotenent frumos din Gardă, întrezărit la bal. Sărutări tăinuite pe aleile din Tiergarten, visuri încîntătoare la umbra Bisericii Amintirii lui Wilhelm I. Valsul continuă, lasciv, toropitor. Leagănă balul alb al dorinţelor tale nebuneşti. E prima ta călătorie în Venusbergul adolescenţilor imaginativi ; descoperi grota magică unde sînii mici ai fecioarelor tresar

iar caliciul palpită în aşteptarea necunoscutului. Dragă Clara... Să ne plimbăm din cînd în cînd în grădina trecutului la umbra reminiscenţelor aşezate în rînd. E un parc minunat ale cărei frunze nu îngălbenesc niciodată.

Ţiganii tăcură. Mîna călătoarei tremura într-a mea. Ochii ei umezi mă priviră, trişti şi încîntaţi .Deodată se plecă, îmi oferi buzele şi, cu voce schimbată, murmură :

— Mulţumesc. Imi procuri plăceri. Te voi răsplăti.

Nu aveam să înţeleg decît mai tîrziu tîlcul acestor vorbe, în seara asta mă gîndeam că melodia o hotărîse în sfîrşit să împingă aventura pînă la capăt. Mulţumii în gînd răposatului domn Strauss, a cărui muzică voluptuoasă topeşte virtuţile îndărătnice şi grăbeşte căderea nemţoaicelor în braţele turiştilor fără de căpătîi.

La unsprezece ne întorceam la Hotel Bristol, după o plimbare în jurul grădinilor Hofburgului, sub un clar de lună excesiv care se prelingea pe cupolele verzui şi pe acoperişurile sclipitoare ale palatului. Văduva locotenentului din Gardă era ameţită de ceardaş şi de vorbe galante. In pragul camerei ei, în culoarul pustiu, îi sărutai mîna şi făcui gestul de a mă depărta. Ea mă privi cu acea nostimă încruntare de reproş, pe care marchizetele din secolul al VIII -lea o aveau în faţa coliviilor deschise :

— Oh... Incă o ţigară. Vino.

O urmai. Cerui o sticlă cu lichior. Foarte vesela, Clara îmi legă ochii cu şervetul care strangula gîtul sticlei şi îmi porunci să nu privesc.

— Ai să-l scoţi la comandă. Mai-nainte, nu !

Supus, închisei ochii sub legătură. Auzii răsucitul zăvorului valizei. Uşa de la garderob scîrţîi. Un vaporizator făcu „piff“ ca un motan gata să se repeadă. Doi pantofiori căzură, un foşnet de stofe precedă troznetul patului. Două butoane electrice îşi răspunseră.

— Achtung ? porunci un glas dulce. Jets durfen Sic.

Deschisei ochii. Singură, lampa cea mică de la căpătîi ardea. In patul larg, Clara îmi spiona surpriza, ascunnă după pernă. Un braţ gol se ridică să-mi semnaleze locul voluptăţii Alergai în ajutorul naufragiatei. Şi furtuna se dezlănţui într-un ocean de dantelă crem, de batist alb şi de satin vernil.

*
* *

A doua zi dimineaţa mă dusei la consulatul turc şi-mi vizai hîrtiile. Comandai o jerbă de trandafiri pentru Clara şi cumpărai un studiu documentar asupra petrolului, ca să pricep mai bine, la Nikolaia, cuvintele domnului Edwin Blankett. expert în materie. Poţi socoti Pireul drept un om, dar n-ai dreptul să iei Acropole drept o filială a lui Standard Oil.

Dejunai singur. Clara mă înştiinţase că o să mă găsească la Kaffee Franz după ce se va fi achitat de îndatoririle de familie.

Veni, foarte punctuală, la cinci, la masa mea. Părea fericită că mă revede şi se aşeză fără fasoane peste Wienner Adenblatt.

Ronţăirăm covrigei în faţa a două cafele savuroase şi a două pahare cu

apă rece. Hoinărirăm prin oraş şi ne duserăm să mîncăm plăcintă lingă biserica Augustinilor.

Pe la orele zece, chipul Clarei păru că se întunecă. Genunchiul ei îl strînse pe al meu sub faţa de masă iar unghiile mîinii stingi se crispară în pumnul meu. Sprîncenele se arcuită, ochii arătară o dragoste inspăimîntată ; oftă :

— E adevărat, pleci mîine la Constantinopol ?

— Oh, Clărchen... trebuie.

— Aşadar, asta-i ultima noastră noapte ?

— Da. In afară de cazul cînd m-ai însoţi pînă la Pera. Nu îndrăznesc să-ţi cer aşa ceva. Totuşi, aş fi foarte fericit dacă...

— Şi dacă aş avea curajul să accept ?

Văduvioara mea berlineză era prea seducătoare ca răspunsul ei să nu-mi pricinuiască cea mai vie plăcere. Ii dezmierdai mîna întinsă.

— Mîine, la unsprezece, vom porni împreună, drăguţo. Vom întîrzia astfel scadenţa dureroasă.

— Şi apoi ne vom spune totuşi adio. Şi apoi voi dispărea pentru vecie.

— Nu-i asta soarta oamenilor în această lume indiferentă ? Destinul e un marochiner fantastic. I-a plăcut ieri să favorizeze flirtul unui sac albastru cu o valiză galbenă. Peste nouăzeci şi şase de ore intimitatea lor se va sfîrşi. Allah e mare, iar Mahomed nu e prooroc în ţara dragostei.

— Găsesc întîmplarea grozav de tristă. Dar dumneata ?

— Incântătoarea mea prietenă, ridici problema care-i va înfricoşa pe oameni întotdeauna. Fii convinsă că relativitatea durerii îi pasionează mai puţin pe metafizicieni decît pe amanţi. Romeo s-a urcat pe scara de frînghie, dar va trebui să coboare. Ne e tuturor teamă de cîntecul ciocîrliei.

— Şi dacă ea n-ar mai vrea să cînte într-o zi ? Oh, ce minune !

— Nu. Clara. Nesiguranta chemării ei aprinde pasiunea si ne face să ne iubim mai mult. Fără ciripitul ciocîrliei, aventura noastră n-ar mai avea savoare pentru că n-ar mai avea sfîrşit.

— Aş fi vrut să ţină totdeauna.

Să ţină ! Să ţină ! Chiar pămîntul care ţine se răceşte treptat-treptat. El e un moşneag cu zbîrcituri care, peste un milion de veacuri nu se va mai bucura de dezmierdarea soarelui.

— Dragul meu, eşti amăgitor.

— Nu ! Nu ! Nu schimbăm decît copilării asupra unui subiect care-i interesa pe oameni cu mult înainte de Platon. Ştii ce sîntem ! Copii aşezaţi pe ţărm, care ascultă seriosi zvîcnetul mării închis în scoici şi care cred că ele cuprind întreg oceanul. Băiete, încă o sticlă de Heidsick-Monopol !

Intrarăm în hotel. Jerba de trandafiri înflorea cerga vernil. Incremenită, Clara îi aspiră cu ochii închişi. Şi deodată o podidiră lacrimile. Crezui la început că rîde. Dar cînd văzui lacrimile curgînd, mă mirai şi o strînsei la piept. Nu vru să-mi spună pricina acestei crize neaşteptate. Murmură cu un glas pe care emoţia îl făcea să tremure :

— Dragul meu ! Dragul meu ! Eşti bun. Te iubesc. Te iubesc. Şi-ţi voi dovedi.

Mă silii să-i astîmpăr nervozitatea cu mîngîieri domoale şi cu vorbe de

dragoste şoptite în părul despletit. Dar blîndeţea gesturilor mele părea dimpotrivă că-i întăritä criza. Căzu pe pat, îşi sfîşie rochia, zgîrie ca o pisică şatenul cergii, îşi muşcă antebraţul gol, cu trupul zgîlţîit de spasme. Mi se păru că aud această exclamaţie horcăită în pernă :

— Ach Gott !... Nu-s o femeie rea. Ai să vezi, mai poţi să mă iubeşti.

Zgomotul unui tramvai sună pe Ring. Cel de-al şaptelea cer al legendei se imobiliză la etajul al doilea al Hotelului Bristol. Eros, maestru de balet, întocmi Pavana săruturilor tăcute. Apoi lampa de la căpătîi străluci din nou, lumină zvînturatică, roză, pe mormîntul fiorilor intenşi.

IX.

Călătoria mi se păruse prea scurtă. Budapesta, Braşov, Bucureşti, Constanţa. Tot atîtea popasuri libertine pe, orarul trenului nostru. Impărţeam acum aceeaşi cameră la Pera-Palace. Şi, fără să-mi dau seama, număram ceasurile înainte de a spune adio tovarăşei acesteia blonde pe care hazardul o plasase maliţios într-un ungher al compartimentului meu.

Don Juan spunea : Una mai mult ! Voi ofta : Una mai puţin înainte de a face bilanţul vieţii mele ratate. Ucigaşul femeilor, cum zic englezii, e mîndru contemplînd pe pereţii camerei de fumat rămăşiţele victimelor sale ? Corniţele copilei care a căzut fără putinţă de apărare într-o seară de primăvară ? Coarnele cochetei trufaşe care a sucombat în faţa haitei snobilor ? Blana albă a soţiei virtuoase care a murit luptînd pînă la capăt împotriva chemării simţurilor dezlănţuite ? Părul schimbător al emancipatei blazate care s-a sleit cîntînd o voluptate nouă ? Biete trofee de vînătoare cu care se mîndreşte vînătorul în haine negre şi care nu lasă în inima-i obosită decît scrumul unor crîmpeie de amintiri.

Timp de trei zile savurarăm Constantinopolul, cu jocul de popice al minaretelor sale ascuţite spre zenit. Din Disdarie la Stambul, din Siikedji la Iedi-Kule pierdurăm noţiunea timpului respirînd miresme de trandafir ofilit, mirosuri de raki. Hoinărirăm, pereche rătăcită de-a lungul zidurilor yailu- rilor străjuite de arbori de Judeea, de-a lungul Bosforului liniştit în tihna aurie a asfinţitului. Ne pierdurăm vremea în pragul bazarurilor pline de lucruri împestriţate. Aşezaţi în harabaua prost căptuşită a unui vizitiu apoplectic, făcurăm un pios pelerinaj la necropola din Eyub. Apoi două seri la rînd, după rugăciunea vesperală a muezinilor, ne pierdurăm în cohorta cosmopolită a străzii Perei, înţesaţă de cascade de mateloţi, ciorchini de ruşi şi frigărui de greoi.

Orele ne erau numărate. Iar sărtuturile noastre căpătau gustul acru şi amărui al despărţirii de neînlăturat. Petrecui după-amiaza celei de-a patra zi alergînd prin birourile armatorilor ca să găsesc un vapor ce-o să plece cît mai curînd la Batum. Mi se propusese la Compania vapoarelor turceşti să mă urc pe bordul unui vas mixt Abdul-Asis, care va ajunge în porturile Caucazului în douăsprezece zile. Clara mă însoţise, îmi declară :

— Dragul meu, poate că aş putea să te ajut să găseşti un vapor. Cunosc un negustor egiptean care venea altădată la Berlin de două ori pe

an şi care nu va cere altceva decît să mă îndatoreze. Birourile lui sînt în strada Voivoda.

Făcurăm o vizită domnului Ben Simon, care ne primi într-un birou înzorzonat cu mostre de rahat-lokum, de fructe uscate, jucării, covoare de Daghestan sau de Karamani, broderii bulgăreşti şi faruri pentru automobile. Negustorul electric ne oferi două ceşti cu cafea şi îmi dădu o recomandaţie pentru domnul Agraganyades, directorul Companiei de vapoare-cisterne Phebus. Grecul acesta, născut dintr-o siciliana şi un cămătar din Patras, îmi propuse să mă ia a doua zi la prînz pe bordul unuia dintre vasele sale care transportau petrol din Batum la Salonic. Ii exprimai recunoştinţa mea cea mai vie şi mă înapoiai la Palase.

Ultima mea noapte cu Clara fu estompată de tristeţea plecării iremediabile. Zorii ne surprinseră înlănţuiţi. Mica mea Loreley îşi despletise părul care cădea ca o cascadă blondă pe rotunjimea umărului gol. Ii spusei :

— Orele nouă. Ar trebui să ne îmbrăcăm, drăguţa mea.

Ea mă opri, cu implorare :

— Oh, mai e timp !

Trecu o oră. Aşa de iute ! O rază de soare, aurie în clarobscurul camerei, schiţă o elipsă pe cuvertură. Cînd o să ajungă în marginea patului, va trebui să ne smulgem din farmecele Perei. Sărutări şi dezmierdări scurtară minutele din urmă. Elipsa luminoasă stătea gata să alunece de pe cearceaf. Mă smulsei din strîngerea Clarei şi sării din pat. Atunci ea se ridică brusc, patetic, cu braţele întinse şi strigă :

— Nu ! Nu !... Nu pleca !... Ascultă ! Trebuie să-ţi vorbesc.

Uimit de accentul ei sincer, m-am apropiat. Cu un glas pe care emoţia îl voala, urmă :

— Dragul meu, nu vreau să te părăsesc fără să-ţi spun totul. Vreau să mă ierţi că te-am spionat şi să mă dispreţuieşti mai puţin după ce-mi voi fi uşurat conştiinţa.

Pricepusem totul. O strînsei încă o dată în braţe şi îi spusei fără ciudă :

— Tu eşti în solda Moscovei ?

Ea îşi încovoie capul în unghiul cotului. O dezmierdai pe ceafă :

— Nu-ţi port duşmănie, micuţă Clara, nu-ţi port duşmănie deoarece sărutările tale au fost dulci pentru buzele mele, iar zîmbetul tău a ştiut să farmece orele fugare ale scurtei noastre călătorii.

Indulgenţa mea o tulbura profund. Plînse la pieptui-mi. Şi apoi se spovedi :

— Gerard, sînt o ticăloasă. Da ! Da ! Dar nu-s doar eu de vină. Sînt, într-adevăr, văduva locotenentului Hoeckner, ucis pe frontul francez în 1915. De la război încoace am trăit din pensie şi din micile mele venituri. Dar devalorizarea mărcii m-a împins să caut un cîştig uşor care să-mi îngăduie să trăiesc fără a cădea în galanterie. Hazardul relaţiilor mele m-a pus în legătură cu serviciul de contraspionaj al Sovietelor. Aveau nevoie de o femeie nu prea frumoasă şi nu prea proastă, care să execute unele misiuni confidenţiale. Acceptai. Mă însărcinară mai întîi cu mici treburi din care scăpai uşor. Urcai în grad. Mă ataşară în chip oficios pe lîngă delegaţia bolşevică la Conferinţa de la Geneva. Cutreierai culoarele

hotelurilor mari ; notai cuvintele şoptite dinapoia coloanelor ; fui curtată, la Miramare, de un observator american şi de un parlamentar francez, care mă informară, fără să-şi dea seama. Pe scurt, cîştigai încrederea şefilor mei. Luna trecută, în timpul discuţiilor anglo-sovietice la Londra fui însărcinată cu o anchetă discretă în cercurile conducătoare ale lui Labour Party. Am fost văzută la Daily Herald şi la flecărerile Societăţii Fabianilor, sub masca unei feministe germane : Sinn-Feinerii îmi vorbiră cu inima deschisă. Din două în două zile dădeam un raport la un mic birou din Throgmortan Street, un oficiu unde se pun la cale propaganda şi spionajul bolşevicilor. Mă întorsei la Berlin. Acum cîteva zile fusei chemată de o femeie care joacă un rol ocult pe lîngă anumiţi comisari şi care mă primi în biroul ei particular.

— Frumoasa Alianţă Platz nr. 44... Doamna Muraview.

Clara mă privi uimită ;

— O cunoşti ?

Răspunsei şovăielnic :

— Am auzit vorbindu-se de ea... Continuă...

Ea mă întrebă dacă vreau să supraveghez un francez care pleacă din Berlin la Nikolaia.

O întrerupsei brusc pe Clara. Vorbele ei îmi dădeau mult de gîndit.

— Spune-mi exact cind ţi-a vorbit persoana în chestiune despre călătoria mea la Nikolaia ?

— Stai puţin, am plecat din Berlin marţi dimineaţa. Era în ajun... luni după-amiază.

— Tîrziu ?

— Pe la 6.

Imi adusei aminte c-o văzusem pe doamna Muraview în lunea aceea, pe la 3. Cum de-a putut ghici că, primind o telegramă din Nikolaia, a doua zi dimineaţă Lady Diana mă va trimite numaidecît în misiune ? Ipotezele se încrucişară în mintea-mi aţîţată. Una singură îmi păru plauzibila. Depeşa trimisă de dl. Edwin Blankett fusese comunicată, desigur, informatorilor doamnei Muraview înainte de a fi expediată. Iar aceasta prevenită mai grabnic decît noi pe cale diplomatică, aflase luni după-amiază că Lady Diana va primi a doua zi telegrama expertului. Era deci logic ca ea să conteze pe plecarea-mi bruscă.

Punctul acesta odată luminat, o rugai pe Clara să termine interesantele-i destăinuiri :

— Răspunsei rusoaicei că sînt gata să plec şi ii cerui instrucţiuni. Ea începu prin a-mi arăta o fotografie mare a ta scoasă dintr-o revistă americană. Dedesubt scria : Prinţul Seliman, care s-a căsătorit cu Mrs. Griselda Turner... Vezi, dragul meu, că-ţi cunoşteam precis identitatea fără ca tu să bănuieşti... Rusoaica mă sfătui să-mi întipăresc bine trăsăturile şi să te iau la ochi deîndată ce ai să părăseşti Berlinul. Adăugă : „Misiunea dumitale va fi să-i pui clei păsăricii — îţi cer iertare, Liebling, dar astea sînt cuvintele ei — să pui mîna pe documentele lui, dacă are lucruri interesante şi să-mi semnalezi persoanele cu care se va întreţine. N-o să-ţi fie greu căci eşti drăguţă, iar nătărăii ăştia de francezi sar pe femeile frumoase cum sar broaştele pe o bucată de cîrpă roşie. Dacă e refractar, fă în aşa fel încît să-l spionezi totuşi, iar la Constantinopol

caută să faci cunoştinţă cu el cu orice preţ. Serviciul de vapoare de la Constantinopol la Batum e în momentul ăsta foarte neregulat. Va trebui să-l ajuţi să se urce pe unul din cargourile Companiei Phebus, ca să coboare cît mai curînd la Batum. De îndată ce va fi pe bord, ai să-mi telegrafiezi cu alfabetul pe care-l ştii, la Moscova. Te vei înapoia la Berlin şi misiunea va fi sfirsită.“ A doua zi dimineaţă te recunoscui pe peronul gării şi-mi însemnai locul vis-ă-vis de al tău. Cunoşti urmarea. Ai legat convorbirea şi m-am pretat avansurilor tale. Aşa cerea consemnul. In acelaşi timp, un imbold tainic, ceva ce nu se poate defini, mă atrăgea spre tine. Manierele tale aşa de curtenitoare, cina noastră aşa de romantică la La Zulma, discreţia cu care căutai să mă cucereşti seara, la Bristol, toate acestea mă încîntară şi ai avut în seara aceea nu o spioană în exerciţiul funcţiunii, ci o femeie fericită.

— Şi pe urmă ?

Clara coborî capul ; urmă îmbujorată :

— M-am folosit de o absenţă de-a ta ca să-mi arunc ochii în hîrtiile din camera ta. Trebuia să execut ordinele, nu-i aşa ? Chiar dacă aş fi aflat lucruri interesante, pentru rusoaică, nu te trădam. Dovadă că i-am trimis trei rapoarte fanteziste, foarte puţin compromiţătoare.

— Ştii bine că nu-ţi port ciudă, Clărchen şi că sinceritatea ta mă mişcă infinit.

Ea deveni foarte gravă, îmi luă ambele mîini şi-mi spuse deodată :

— Dragul meu, nu ştiu ce ai să faci în Georgia dar, dacă vrei să mă asculţi, renunţă la călătoria asta.

Dădui din umeri şi glumii :

— Să renunţ la călătorie ? Fiindcă aş putea să cad într-un puţ de petrol ? Glumeşti.

— Nu! Nu! O presimţire. Săvîrşeşti o imprudenţă nebună.

— Cine ţi-a sugerat gîndul ăsta ? Ţi-a făcut confidenţe doamna Muraview ?

— Nu. Nimic precis. Dar cunosc faima acestei rusoaice. Mi-a vorbit despre tine cu o vrăjmăşie care nu prevesteşte nimic bun.

— Ce anume ţi-a spus ?

— Mi-a spus : „Prinţul Seliman este unul dintre duşmanii mei, iar în război esenţialul e să fii bine informat asupra mişcărilor adversaruluiDar privirea ei trăda o atare ostilitate faţă de tine încît te implor să-mi asculţi sfatul.

Mă aşezai pe marginea patului. Vorbele Clarei meritau să fie meditate. Vădit lucru, ea ignora drama intimă care forma canavaua acestei încurcături. Intrucît mă priveşte, nu vedeam decît două soluţii posibile : ori să nu ţin seama de temerile totuşi justificate ale aliatei mele blonde şi să-mi urmez călătoria, ori să mă abat din faţa primejdiei şi să telegrafiez Lady-ei Diana că renunţ să-i apăr interesele în Caucaz. Prevederea ar fi fost nevrednică de mine. Nu puteam să-i mărturisesc Lady-ei Diana că, înfricoşat de spectrul doamnei Muraview, preferam să ocolesc riscul de a displace rusoaicei şi de a mă înapoia frumos la Londra. Nu puteam faţă de conştiinţa mea să întîrzii un minut măcar.

— Dragă Clara, spusei zîmbind, solicitudinea ta îmi dovedeşte sinceritatea dragostei tale. Iţi sînt din adâncul inimii recunoscător. Dar

serios, doamna Muraview nu e Gorgona şi nu voi renunţa pentru ura frumoşilor ei ochi să mă îmbarc pe vaporul domnului Agraganyedes. Am un paşaport în regulă vizat de Moscova. Mă duc să întîlnesc un prieten. Ce mi se poate întîmpla oare ?

— Un paşaport în regulă ? Ştii bine că aşa ceva e fără importanţă. De cînd cu insurecţia georgiană, starea de asediu tronează acolo şi eşti la bunul plac al bolşevicilor.

— Se poate, dar cu toate astea o să plec. Şi apoi, un cetăţean străin nu e sfeterisit tot aşa de uşor ca un biet menşevic. Hai, scumpă Clara, îmbracă-te repede şi vino de execută ultimul tău consemn : acela de a mă vedea îmbarcat pentru Batum.

La douăsprezece fără un sfert, o trăsură ne lăsa pe chei, în faţa Djulfei, un vapor-cisternă. Clara se urcase cu mine pe puntea îngustă. Cu trei minute înainte de ultimul fluierat al sirenei, ea mă imploră :

— Dragul meu, rămîi cu mine. Voi telegrafia totuşi la Moscova că ai plecat.

— Nu. Tu eşti o fiinţă drăgălaşă şi îţi urez multă fericire. Cine ştie ? Ne vom revedea poate într-o zi, la Londra sau la Paris, unde te-or mîna misiunile tale.

Secundul Djuljei ne făcu semn că se ridică puntea. Clara şi eu ne îmbrăţişarăm îndelung, în tăcere. Ea îmi dădu încă o dată buzele şi plecă foarte iute cu paşii şovăitori pe puntea clătinată. Zvîenetul plecării se acceleră. Un fluierat răsună în camera maşinilor. Ultima ancoră fu ridicată. Fluturai batista deasupra capului. Clara îmi răspunse, fîlfîind-o pe a sa, între un teanc de pînză gudronată şi un turc molii cu fes decolorat.

Contemplam în tăcere silueta fină a încîntătoarei mele spioane cînd un rotofei mă privi compătimitor. Morfolea ceva , se întrerupse ca să-mi spună foarte blajin :

— E greu să te desparţi de nevastă, Efendi, nu-i aşa ?

Ii răspunsei în silă. Clara se afla încă pe cheiul care se îndepărta încet. Taioru-i cenuşiu şi pălărioara albă evocau un pescăruş încremenit în port. Mă simţii deodată foarte trist că o părăsisem. Oh, puteam să prevăd oare că ea avea dreptate şi că mă duceam în calea unor încercări aşa de grele ?

*
* *

Djulfa nu avea decît un coş. Dar fumega din abundenţă, îmbrăcînd în funingine puntea spre care dădeau cele şase uşi ale celor şase cabine de pasageri. Aveam impresia că merg pe un gazogen plutitor. Djulfa plutea de altminteri prost şi se rostogolea ca o brînză de Olanda, căci navigînd cu lest, se ducea la Batum să umple cele 500 de tone ale rezervoarelor sale.

Comandantul acestei corăbii blindate era un levantin galonat cu aur pînă-n coate, dar ale cărui picioare goale erau încălţate cu pantofi de pînză, iar pe mîna-i stingă era tatuată o svastică albastră. De ce purta ortodoxul acesta chip de Crist năpîrlit crucea încîrligată hindusă pe

braţu-i smolit ? Nu îndrăznii să-i cer explicaţia anomaliei, căci nu părea să-i placă societatea pasagerilor occidentali impuşi din cînd în cînd de armatorii săi. Bătrînul turc simpatic care se înduioşase de mîhnirea mea sentimentală şi care mă luase sub ocrotirea lui îmi dădu cheia ostilităţii :

— Comandantului nu-i place să aibă lume pe bord, — afară de echipaj —, pentru că nu poate să se îmbete în voie. îi e frică să nu se plîngă vreun pasager domnului Agraganyades.

Tovarăşul meu de călătorie era foarte bine informat şi foarte emancipat de orice prejudecată orientală. Ii arătai doi mateloţi care se aşezaseră în dreptul cămării cu bagaje şi-i spusei zîmbind :

— Domnii ăştia îmipar nişte comitagii scăpaţi din ştreang.

Turcul schiţă un gest fatalist şi răspunse :

— Nu, să nu credeţi, domnule... Asasini, nu... Hoţi, da...

Distincţia nu era lipsită de savoare. Il întrebai pe subtilul meu otoman dacă navigase de multe ori pe Marea Neagră. El confirmă :

— O, da ! Pe vaporul ăsta şi pe altele. Mă duc de multe ori la Trebizunda, unde am o întreprindere de lemnărie pentru mobilă.

Cei doi mateloţi trecură pe dinapoia noastră şi schiţară cîteva cuvinte într-un limbaj neînţeles. Un cineast parizian i-ar fi înşfăcat imediat fără să-i mai mascheze, pentru a-i băga într-un film cu piraţi. Nu mă putui opri să nu revin asupra chestiunii şi să-i spun negustorului turc :

— Flăcăii ăştia n-au încercat niciodată să te dea peste bord ?

— De ce ? Astea-s gînduri de turist occidental romanţios. Marea Neagră e la fel de paşnică precum e şi lacul Genevei. De cînd călătoresc cu diverse cargouri, nu mi s-a întîmplat nimic supărător. Nu mi s-au furat decît două ceasuri şi un portofel care nu conţinea din fericire decit 150 lire turceşti. Astă iarnă, echipajul vaporului Mughla ne-a închis în cabine ca să jefuiască beciurile timp de o jumătate de zi. Afară de astea, călătoriile sînt foarte monotone.

In timp ce Djulfa tăia fără exces de viteză valurile scurte ale Pontului Euxin vrui să ştiu cine erau cei doi vecini ai mei din dreapta şi din stînga cabinei. La dreapta zării un armean fără guler, cu pardesiu bej pe talie, care întindea pe pat despărţiturile unui cufăr cu eşantioane. Verifica ordinea bijuteriilor culcate într-o vată roză. Bătrînul turc îmi spuse mai tîrziu că armeanul cu profil de Cyrano aproviziona cu articole pariziene pe circazienele ahtiate de eleganţa franceza şi le garanta contrafacerea germană importată direct din Rue de la Paix. La stînga, cabina strimtă era ocupată de o doamnă voalată, o musulmană grasă.

Primul prînz fu servit la orele unu într-o sufragerie mică, fără fast, cu patru ochiuri de geam verzui. Nu erau fresce pe pereţi, ci litografii în culori care lăudau măiestria unor meşteri Manole, Maratti şi a altor Abdulahi. Căpitanul nu mînca laolaltă cu noi ; singur secundul ne onora cu prezenţa sa, un macedonean chior, cu chipul ciupit de vărsat şi cu o mustaţă groasă de focă. Vorbea englezeşte destul de bine şi ca să-i imite pe bătrînii lupi de mare britanici, înjura straşnic după fiecare duşcă de vin de Samos. Prietenul meu turcul îmi vorbi despre pagubele pe care le pricinuia secundul şi despre beneficiile realizate de el din lămîi şi jugastru. Musulmana voalată ceruse să i se servească o supă de griş în

cabină. Călătorul armean mă atrase într-un colţ la ora cafelei şi-mi propuse un ceas frumos de aur, un cronometru elveţian care suna orele, indica împărţirile lunii şi anunţa eclipsele. Il întrebai zîmbind de unde furase obiectul acesta de artă. Nu se formaliză deloc şi-mi explică :

— Nu l-am furat, domnule, l-am schimbat pe-o haină veche.

— Cum ?

— Intr-un han. ieşind din baie, m-am înşelat cu haina.

— Şi n-ai înapoiat ceasul proprietarului ?

— Glumiţi, domnule !

Ziua fu monotonă. La patru şi jumătate un mic incident curmă din fericire plictiseala drumului. Căpitanul cu mîna tatuată dădu o puternică lovitură de picior în spatele celui de-al doilea timonier care dormea lat în dreptul cabinei lui. Se stîrni o încăierare cumplită ce domină huruitul maşinilor. Bătrînul turc asculta impasibil. Mă lămuri :

— Timonierul e îndîrjit deoarece căpitanul i-a spus că mă-sa a fost pîngărită de un ţap între două stîrvuri de porci.

Crezui că discuţia o să degenereze în dramă, cînd îl văzui pe căpitan ieşind din cabină cu un pistol enorm. Sfada se înteţi.

— O să-l ucidă ! spusei la urechea negustorului de jugastru.

Dar acesta clătină din cap :

— A. nu ! N-are nici un cartuş pe ţeavă. Căpitanul vrea doar să-l sperie. De altminteri, celălalt pretinde căpitanului doar să-şi retragă cei doi porci morţi.

Seara, ne aflam în raza Sinopei, un tîrguşor fără însemnătate ale cărui zăgazuri de pari se muiau în cerneala neagră a mării liniştite. A doua zi, la două intram în portul Trebizundei, făcîndu-ne loc printre alte trei sau patru vapoare acostate, vreo două duzini de corăbii cu pînze şi o puzderie de bărci.

Fauna radei nu m-ar fi interesat deloc, dacă nu observam îndată un superb yacht cu aburi al cărui pavilion înstelai nu fîlfîia pe coasta-i de un alb scînteietor. Fiindcă Djulfa nu pleca înainte de orele opt seara, puteam să hoinăresc toată după-amiaza pe uscat. Zării pe bord două persoane, un bărbat în bleumarin şi o femeie în toaletă deschisă. Eram curios să-i văd mai îndeaproape pe americanii aceştia, care îşi alegeau ca ţintă de excursii coastele aride ale Anatoliei.

Yancheul în bleumarin îi dădu matelotului un ordin, sări pe chei şi-i întinse mîna doamnei în roz. O răbufneală de vînt îi luă fetrul care veni pe deasupra, înspre mine. Il ridicai şi i-l dădui. Pentru că oamenii îmbrăcaţi după ultimele rituri ale modei londoneze nu erau numeroşi la Trebizunda, pasagerul yacht-ului mă privi cordial şi-mi zise :

— Straşnic vînt de maiză-noapte, nu ?

— N-aţi fost zguduiţi prea tare în coaja dvs. de nucă ?

— Nu. Sîntem antrenaţi de două luni de zile de cînd tot hoinărim pe Northern Star.

— Frumos yacht. Este al dumneavoastră ?

— Vai, nu. Sîntem, soţia şi eu, invitaţii proprietarului. Cunoaşteţi Trebizunda ?

—Foarte puţin. Dacă vă pot fi de folos... Nu plec decît diseară.

Doamna în roz îşi şi îndreptase aparatul de fotografiat „Kodak" spre

un pui de armean pe jumătate gol, care se cufunda în apă ca să capete ţigări. Se întoarse spre noi. O blondă înaltă, cu înfăţişare sportivă, cu silueta suplă. Tovarăşul ei se prezentă fără ceremonie :

— W. R. Maugham. Cu cine am onoarea ?

— Prinţul Seliman.

O surpriză de nedescris lumină chipul domnului şi doamnei Maugham. Dacă soarta i-ar fi pus deodată faţă în faţă cu Dalai-Lana din Lassa, n-ar fi arătat o mai mare uimire. Desigur că am fost buimăcit şi eu de atitudinea lor, căci doamna Maugham reluă cu accentul celei mai vii curiozităţi :

— Dumneavoastră sînteţi Prinţul Seliman ! Soţul Griseldei ?

— Da, doamnă.

Mrs. Maugham bătu din palme şi exclamă :

— Extraordinar ! O astfel de întîlnire la cinci mii de mile de New-York ! In văgăuna asta infectă a Mării Negre.

— Ruth, ce zici de întâmplare Prinţul Seliman la Trebizunda. Ca şi cum ai găsi un bob de mazăre pe Calea Lactee !

Cuvintele bărbatului mă intrigau. Ii declarai întrucîtva ironic :

— Domnule Maugham, sînt încîntat că prezenţa mea în Armenia e pentru dumneavoastră un prilej de emoţie aşa de mare. Mi-e îngăduit, totuşi, să vă întreb pentru ce ?

— Pentru că Ruth şi eu sîntem foarte buni prieteni cu Griselda. Nu ne-aţi cunoscut la New York, deoarece aţi stat foarte puţin timp în America, iar regretabila dumneavoastră despărţire de prinţesă a survenit prea curînd. Vă asigurăm însă că nimeni mai mult decît noi n-a regretat neînţelegerea ce a prilejuit înstrăinarea dumneavoastră de soţie.

— După cîte mi se pare, sînteţi la curent.

Mrs. Maugham interveni :

— Că sîntem la curent ? Dar am citit toate amănuntele aventurii dumneavoastră la Palm Beach cu fiica vitregă a Griseldei. Oh, nu era cine ştie ce şi nu i-am tăinuit Griseldei că nu a avut dreptate ţinîndu-vă de rău.

Scormonind în minte îmi amintii deodată că în timpul lunii noastre de miere, Prinţesa îmi vorbise de un domn Maugham, avocat în partea de jos a oraşului.Mă grăbii să repar eclipsa.

— Dragul meu Maugham, scuză lacuna memoriei mele. Atîtea întîmplări îmi tulbură viaţa.Acum ştiu. Eşti avocat la New-York iar doamna Maugham a fost invitata Griseldei la Adirondacks, pe vremea cînd soţia mea se numea încă Mrs. Turner.

— Exact! Foarte exact! Iată-te, dar, acasă, acum.

Admirabilul domn Maugham mă bătu prietenos pe umăr şi-mi scutură mîna cu o vigoare comunicativă. Totuşi, ne- vastă-sa şedea pe gînduri. Deodată ea mă apucă nu mai puţin familiar de braţ şi foarte hotărîtă îmi zise :

— Dragă Principe, vino cu noi.

— Unde ?

— Pe bord.

Domnul Maugham schiţă o mişcare de surpriză. Femeia îl linişti cu un semn :

— Lasă pe mine Willy. Imi iau răspunderea. Prinţul Seliman ne va

acorda favoarea să primească un ceai pe puntea Northen Star-ului.

Aş fi fost nepoliticos să refuz o aşa de caldă invitaţie. Sării în barcă după doamna Maugham şi motoraşul începu să duduie. Avui totuşi un scrupul şi întorcîndu-mă spre doamna în roz :

— Nu credeţi, scumpă doamnă Maugham, că nu-i prea cavaleresc din partea mea să vin pe bordul yachtului. Cum se numeşte proprietarul ?

— Sst! făcu enigmatică americana ! Nu avea nici o grijă, e un prieten. De altminteri politeţea mărilor nu reclamă să culegem naufragiaţii ce întîlnim în cale ?

Formula doamnei Maugham mi se păru încântătoare şi mă înclinai. Acostarăm. Un marinar ne dădu braţul. Admirai ţinuta frumoasă a yachtului, gătit ca pentru o revistă navală, cu alămurile scînteietoare şi cu ciubucăriile de mahon lustruite. Domnul Maugham mă conduse spre puntea dinapoi unde masa de ceai era pregătită, pe cînd nevastă-sa dispărea anunţînd :

— O să-ţi prezint pe stăpînul vasului.

Domnul Maugham îmi oferi un scaun şi o ţigară. Pescăruşii dădeau tîrcoale în jurul yacht-ului ca un pumn de semne circumflexe albe zvîrlite în vînt. Pe fondul cenuşiu al munţilor Anatoliei, silueta vaporului-cisternă se profila mohorîtă şi fumegîndă. Trecusem în cîteva clipe de pe Djulfa pe Northern Star. Din vasul murdar, pe cel de lux. Nu era în asta simbolul vieţii mele aventuroase ? Romanul trecutului meu se depănă repede pe ecranul amintirilor. Mă văzui iarăşi gentilom ruinat, spunînd Parisului adio. Evocai puntea emigranţilor pe Transatlantic, miracolul norocului meu la New-York, cucerirea frumoasei Griselda Turner, adoptarea mea de către bătrînul prinţ Seliman la Viena, nebunia lui Evelyn, drama de la Palm Beach, despărţirea de Griselda, viaţa de boem la Londra, întovărăşirea cu Lady Diana. Iar acum, goana spre necunoscut, în Caucaz, întreruptă printr-o întîmplare enigmatică pe un yacht al cărui proprietar se va ivi acum.

Auzii deodată glasul doamnei Maugham spunînd :

— Vino. Vino. Am întîlnit un tînăr încântător pe cheiul Trebizundei. Ai să fii fericită cînd ai să-l vezi.

Intorsei capul. Şi, brusc, mă ridicai foarte palid ; inima-mi zvîcnea. Era Griselda.

X.

Pălise şi Griselda. Dar îşi veni în fire. Ce emoţie. Contemplam născioru-i achilian şi buzele nevopsite şi ochii alge marine şi pieliţa braţelor goale arsă puţin de soarele mediteraneean.

Doamna şi domnul Maugham se retraseră discreţi. Griselda se aşează în faţa mea într-un jilţ de răchită şi mă întrebă cu o politeţe indiferentă, care mă încurcă :

— Dragul meu, ce cauţi pe aici ? Tecredeam tot la Londra.

Ii povestii pe scurt ce făcusem de la plecarea mea din New-York. Ea mă ascultă fără să arate că acordă un interes prea mare isprăvilor mele ;

pe urmă încheie :

— In definitiv, iată-te cavalerul slujitor al Lady-ei Diana Wynham.

— Cel puţin mă străduiesc să fiu folositor.

— Ai dreptate, prietene. Nu ar fi fost mai demn din partea Prinţului Seliman să accepte favorurile Madonei din tren, fără a-i mai da nimic în schimb.

— Te înşeli, Griselda. Lady Wynham nu e şi nu va fi niciodată metresa mea.

Prinţesa păru că nu se îndoieşte de cele spuse. Zîmbi cu un aer de ironie şi observă :

— Hotărît, eşti cel mai curios tînăr pe care îl cunosc. E în dumneata şi cavalerul pribeag şi gugumanul, dacă-mi permiţi să spun. Cavaler în miezul zilei. Bufon la miezul nopţii. Excelezi în toate îndeletnicirile. Pui în mişcare şi aerul şi pămîntul pentru ochii frumoşi ai unei femei, care nici măcar nu-ţi aparţine. E fără sens.

— E uneori picant, Griselda, să calci în picioare logica, această fată bătrînă dizgraţioasă. Uiţi însă că dezechilibrul purtării mele e, în parte, opera dumitale.

— Oh !

— Da, da. Ai fost nemiloasă cu mine. Am plecat din America cu viziunea melancolică a lacului Placid într-o după- amiază de aprilie. Ai uitat gestul ? Ultima mea scrisoare ruptă de dumneata în bucăţele care se împrăştiaseră în voia vîntului. Biata mea scrisoare mutilată care însemna moartea nădejdii mele. Ai lăsat în voia soartei un suflet mîhnit, un suflet zdruncinat. Deoarece chemările mele au rămas fără răspuns, hazardul paşilor m-a dus la Londra. Fără vreun rost acceptai să devin secretarul, consilierul, mentorul unei mari doamne din Smart Set. Ai să spui că sînt ocupaţii mai demne pentru un om ca mine ? Fără îndoială. Dar nu trebuia să ucid în mine voinţa care ne ridică şi ne îndeamnă să creăm lucruri mari sau să ţinem scopuri mai nobile. Naturalist hoinar, m-am amuzat să observ că societatea britanică, prin oglinda deformată a unei aristocrate fără prejudecăţi. Dus pe urma lăsată de ea pe oceanul snobismului, n-aveam decît o dorinţă : să-mi trec vremea pînă cînd destinul s-o îndura să ne pună iarăşi faţă în faţă. Dorinţa mea este înfăptuită. Te-am regăsit, Griselda, mai seducătoare decît oricând şi faptul mă zguduie profund.

Tăcui. O privii pe Griselda ; sta neclintită. Adăugai mai in şoaptă :

— Exact acum doi ani cunoşteam primul nostru fior în splendoarea îmbălsămată a roof-garden-ului dumitale înflorit, în complicitatea unei nopţi de iunie afrodisiace şi călduţe. Adu-ţi aminte !

Mă apropiasem încet-încet de ea. O contemplam mai de-aproape. Stătea îngîndurată în jilţ. In preajma capului ei plecat era cerul albastru al mării, cerul brăzdat din cînd în cînd de zborul capricios al pescăruşilor. Marea calmă adulmeca flancurile yacht-ului cu un clipocit molatic. Matelotul de serviciu pe partea legată fluiera un vechi cîntec american ale cărui motive se pierdeau în vînt. O macara depărtată gîfîia pe chei înfundîndu-şi mîna de oţel în poala unui vas.

— Gerard, spuse în sfîrşit Griselda, să nu evocăm un trecut care e mort. E mai bine să mă laşi să-mi urmez drumul. S-a încrucişat cu al

dumitale din întîmplare. Vezi că n-am căutat să te evit. Mai mult nu-mi cere. Aş fi putut să-i spun doamnei Maugham că refuz categoric să te primesc pe bord. N-am făcut-o deoarece aceasta ar fi depăşit măsura. Nu sînt supărată că ai încercat să mă înşeli cu fiica mea vitregă. Timpul vindecă rănile, depărtarea alină mîhnirile din dragoste. Ai păcătuit din nestatornicie. Te iert. Mai mult decît atît: te consider încă vrednic de prietenia mea pentru că eşti un om de treabă şi pentru că nimic din viaţa dumitale nu ţi-a pătat reputaţia. Şi apoi ai avut un gest care m-a mişcat prea mult pentru ca să nu-ţi exprim acum recunoştinţa mea profundă :

— Ce gest ?

— Cînd avocatul meu ţi-a făcut propunerea să divorţăm. Ţi-a oferit o sumă foarte mare din partea mea pentru ca, după pronunţarea despărţirii să mă autorizezi a-ţi păstra titlul. Refuzînd divorţul şi banii mi-ai recîştigat stima.

— Griselda ! Puteai să-ţi închipui c-o să vînd o coroană pe care ţi-o dăruisem din dragoste ?

— Alţii ar fi făcut-o.

— Aceia n-ar fi fost vrednici de dumneata. Dar eu...

Chipul Griseldei, la început indifernt, se însufleţise treptat-treptat. O simţeam mai puţin ostilă. Ii luai mîna.

--Honey... te iubesc şi acum. Inima mea a rămas lipită de a ta şi n-ai expediat în Europa decît un manechin. Prietenia ta e bună, dar eu doresc mai mult. Ceea ce eu vreau e să recapăt pe Griselda pe care am cunoscut-o într-o seară la New-York, ghemuită lingă mine şi al cărei puls îl simţeam accelerîndu-se între verigile şarpelui de perle roze care se încolăcea pe după mîna ei. E Griselda din Insula Sfînta Margareta care, cu ochii semiînchişi, asculta serenadele nocturne şi inhala ritmurile în surdină ale unui ungur nostalgic. Pe Griselda aceasta vreau s-o recuceresc şi voi aştepta întorcerea ei aşa cum navigatorul rătăcit pîndeşte în zare pînza eliberatoare.

Dar prinţesa clătină din cap. Imi îndepărtă uşor mîna care-i apuca braţul gol şi zise :

— Nu, Gerard, vom fi prieteni. Vom rămâne prieteni buni. Nu mai căuta să mă tulburi evocînd ceasurile frumoase ale scurtei noastre legături. Urmează-ţi misiunea deoarece eşti dator. Mi-o voi face şi eu pe a mea. Căci călătoria mea nu e atît un exerciţiu de agrement, cît un pelerinaj caritabil. Am acceptat să împart copiilor săraci darurile Comitetului Armean-American, a cărui preşedintă sînt. M-am urcat în yachtul meu la Marsilia cu soţii Maugham şi cu alţi prieteni care m-au lăsat la Constantinopol. Voi rămîne vreo două-trei săptămîni în locurile astea. După distribuirea ajutoarelor, mă voi îndrepta spre Coasta de Azur ; pe urmă nu mai ştiu. Nu trebuie să plănuieşti niciodată nimic mai mult decît dincolo de răstimpul a trei luni de zile. După termenul acesta cecul asupra viitorului ţi se înapoiază neplătit.

Griselda se sculase. Convorbirea noastră intimă era sfârşită. O chemă pe Ruth Maugham, care ieşea din cabină, ceru să se servească ceaiul şi mă întrebă rîzînd :

— E adevărat, dragul, meu, că ai venit la Trebizunda pe grozăvia aceea de vaporaş ?

— Exact. Un vapor-cisternă, Djulja.

— Nostim nume pentru o haraba, reflectă doamna Maugham.

— Oh, doamnă Maugham, vapoarele înflorite nu leagă încă porturile Caucazului cu Monte Carlo.

Vremea trecu. Ceaiul fu servit. Domnul Maugham vorbi despre ultimele scandaluri din Wall Street. Nevastă-sa comentă mariajul Dorotheei Leewet, dansatoare la Century cu un grand d'Espagne. La orele şase mă ridicai. Barca Northern Star-ului urma să mă readucă pe bordul vasului. Din barcă o implorai încă o dată pe Griselda din ochi. Ea îmi inîinse cu francheţe mîna :

— Prieteni...

Nu mă mişcai. Ea repetă cu mîna întinsă :

— Haide, Gerard, nu pui preţ pe prietenia mea ?

Protestai ducîndu-i cu aprindere mîna la buze. Dar ea îşi trase braţul şi stărui :

— Nu ! Nu ! O strîngere de mînă. Călătorie bună, Gerard şi Domnul să te aibă în pază. Dacă n-ai nimic mai bun de făcut, peste trei luni la Paris sau la Londra, dă-mi un telefon. Voi fi stabilit pînă atunci dacă într-adevăr divorţăm sau dacă prelungim statu-quo încă un an.

După un sfert de oră mă căţăram pe scara vaporului. Barca se întorcea spre yachtul alb şi o urmării din ochi, stăpînit de o melancolie de nedescris. In timp ce secundul Djulfei aplecat deasupra unei deschizături deborda înjurături grozave la adresa cuiva din beci.

*
* *

Vaporul-cisternă pluteşte pe marea tenebroasă. Infăşurat în pătură, singur pe punte, încredinţez melancolia mea stelelor care scînteiază. Aldebran clipeşte sceptic. Sirius indiferent îmi trimite în retină punctu-i de vedere amăgitor, care în seara asta mă va consola. Carul lui David, spetit în făgaşu-i etern, nu refuză să mă poarte spre ţinutul Nădejdii. Aş vrea să mă agăţ de părul Berenicei şi să mă smulg din prezent ca să gust desfătările viitorului. Dar vaporul-cisternă mă întemniţează. Elicea se învârteşte, iar mîine seară vom poposi la Batum. Voi uita preocupările mele sentimentale contemplînd pe căile ferate cisternele pline cu petrol, iar domnul Edwin Blankett va izgoni mîhnirile inimii mele simţitoare cu precizări tehnice în faţa vestmântului de arlechin al unei hărţi mineralogice.

*
* *

La ceasurile şapte în asfinţit, cele dintîi lumini ale Batumului se iviră. Zării nelămurit împrejurimile portului. Pe bordul Djulfei se produse mişcare. Forfota acostării începu.

Şuiaratul unei locomotive îndepărtate zvîrli în vîntul serii icnirea-i jalnică. Trecurăm pe lîngă un torpilor ai flotei roşii, ţigară lungă, stinsă, inelată cu armele Sovietelor.

Călcai pe ţărm cu paşaportul în mînă. Doi indivizi lipsiţi de amabilitate, scrutară peceţile, examinară cu lupa filigranul hîrtiei, se plecară asupra semnăturilor, în timp ce altul cu uniformă ce nu se poate descrie îmi cercetă valiza în faţa unui şopron prost luminat.

Mă mirai că domnul Edwin Blankett nu m-a întîmpinat. Petrecui la hotel noaptea şi interesîndu-mă de ora trenului pentru micul port Nikolaia, plecai a doua zi la prînz. Sosii la orele două după ce călătorisem între două călugăriţe de la mănăstirea Sf. Nino, două călugăriţe înveşmîntate în rase cenuşii, cu potcapii negre.

Domnul Edwin Blankett mă aştepta, desigur, la hotelul Vokzal, în faţa gării. Patronul acestei modeste locante, un gurian cu chipul palid, cu nasul coroiat, cu nări turtite, îmi ură bun venit şi păru nespus de mirat că un turist străin vine pe vremurile astea tulburi în tîrguşorul lui.

Domnul Tzulukidz — aşa se numea cîrciumarul politicos — pricepea germana din fericire. îi spusei îndată :

— Domnul Edwin Blankett mă aşteaptă. Eşti bun să-l înştiinţezi ?

— Cum aţi spus ?

— Domnul Edwin Blankett.

Surpriza hotelierului mi se păru de prost augur. Insistai :

— Nu găzduieşti aid un inginer englez Blankett ?

— Nu, domnule.

— Numele ăsta ţi-e cu totul necunoscut ?

— Cu totul.

Uluit, la rîndu-mi, mă uitam la domnul Tzulukidz.

— Nu se poate, exclamai eu. Am primit o telegramă la Berlin acum opt zile expediată din Nikolaia de domnul Blankett, inginer expert al noii companii de petrol din Telav. Stătea aici acum opt zile. O fi plecat spre Telav.

— Vă cer iertare domnule, dar călătorul acesta englez n-a fost niciodată la mine.

Sinceritatea omului mi se părea vădită. Buimăceala mea era cu atît mai mare.

— Totuşi, adăugai eu, am adresat domnului Blankett, acum patru zile o telegramă din Constantinopol. Ai primit-o ?

— Da, domnule. O şi păstrasem gîndind că o să tragă la mine un călător cu numele acesta.

— Şi unde e telegrama ?

Hotelierul închise binişor uşa cabinei, apoi coborînd glasul îmi destăinui nu fără ezitare.

— Am dat-o cuiva aseară.

— Cui?

Cîrciumarul vorbi şi mai încet; murmură neliniştit:

— Unui agent al poliţiei secrete.

Imi arătai mirarea printr-o tresărire şi protestai :

— Cum ? Au dreptul în ţara asta să violeze secretul corespondenţei adresate unui supus britanic ?

Hotelierul oftă :

— Eh, domnule. Au toate drepturile. Starea de asediu bîntuieşte neîncetat aici. Eşti dator să te supui ori să emigrezi în America, atunci

cînd poţi. Aici e mai uşor să vii decît să pleci. Vreţi o cameră pentru astă-seară, domnule ? Dacă prietenul dvs. e la Telav, o să vină să vă caute.

Intrai în odaia modestă pe care mi-o oferise hotelierul. Un pat de fier, o icoană bălţată, un lighean mare şi o gravură îngălbenită a catedralei din Tiflis. Dar eram prea frămîntat ca să mă intereseze decorul. Lipsa domnului Blankett era întîmplarea cea mai neprevăzută. Şi cea mai neliniştitoare. Căci interesul poliţiei din Nikolaia de a-mi citi telegramele mi se părea bătător la ochi.

Timp de un ceas fumaiînaintea valizei întredeschise. Prevenirile Clarei îmi reveneau în minte. Alarmarea ei era întemeiată ? Acum singur în micul port de pe coasta caucaziană, supus rigorilor stării de asediu sovietic, pierdut în hotelul din faţa gării, departe de orice consulat străin, aveam impresia stînjenitoare de a sta pe o trapă ce începea să se mişte. în ce capcană aveam să cad ?

La şapte seara mă liniştii. In definitiv, poate că temerile mele nu aveau nici un temei. O neînţeelgere făcuse să nu mă întîlnesc cu domnul Edwin Blankett. O să iau mîine trenul pentru Batum, apoi pentru Telav şi acolo nu o să-mi fie greu deloc să dau de inginerul companiei anglo-americane.

Cinai în sala de mâncare a hotelului. Lamasa vecină, doi ofiţeri cazaci mâncau şi adresau glume servitoarei cu ochi zglobii. După cină mă dusei să mă plimb prin port. Mă încrucişai cu gărzi roşii fără de căpătâi, care hoinăreau pe lingă ţărm şi mă priveau cu curiozitate. Pe la nouă mă întorsei la hotel. Dl. Tzulukidz îmi oferi un păhărel cu vodcă şi mă-ntrebă :

— Nu v-a urmărit nimeni pe cînd vă plimbaţi ?

— Nu, dar de ce ?

— Mă mir.

Dădu din cap. Glumii :

— Eh, domnule Tzulukidz, Craiul Munţilor s-a retras după ce şi-a făcut suma. Vrei să bagi în sperieţi pe turişti şi să le faci emoţionantă şederea în orăşel ?

— Oh, domnule. Toată lumea e persecutată prin locurile astea, chiar şi georgienii de baştină. Compatrioţii noştri potrivnici puterii bolşevice sînt întemniţaţi. Şi. ştiţi cine porunceşte arestările astea arbitrare şi execuţiile fără judecată ? Bandiţi ca Cobişvili din Comisia Extraordinară din Tiflis, ori Kavtaradze, şeful miliţiei din Duşet.

— Dar eu, străin ? Cu paşaport vizat de Moscova ?

— Nici vorbă. Sînteţi ferit pînă la un anumit punct.

— Hai, domnule, să bem în sănătatea Georgiei libere şi independente.

— Sst ! Sst!... Să nu vă audă cineva !...

Vorbirăm mai departe. La orele zece intrai în cameră. Mă culcai şi adormii.

La unu şi jumătate noaptea mă treziră paşi zoriţi pe culoar. Ciulii urechea. Se auzeau murmure la uşa mea. O dîră de lumină sclipi între pervaz şi podea. Se-auziră două bătăi. Strigai :

— Cine-i acolo ?

— Tur auf!

Recunoscui glasul hotelirului. Mă ridicai şi trăsei zăvorul. Doi inşi cu revolvere la brîu, cu căciuli de astrahan pe cap, cu mindirul tradiţional,

cu steaua roşie bătătoare la ochi, dădură buzna în cameră. Dl. Tzulukidz îi urmă. Se îmbrăcase în grabă.

— Ce poftesc domnii ? spusei ironic arătîndu-i cu un gest . Să-mi examineze bagajele ? Să-mi vadă paşaportul ?

Hotelierul făcu o mină consternată şi murmură :

— Au un mandat de arestare.

Mă pregăteam să protestez. Una dintre gărzile roşii cu revolverul în mînă se apropie de mine şi-mi arătă o hîrtie. Imi arătă cu ţeava armei numele scris cu litere groase.

— Prinţul Seliman. Dumneata eşti ?

— Da.

— Urmează-ne.

Nu aveam încotro. îmi închisei valiza în grabă şi, întorcîndu-mă spre hotelier, îl întrebai în şoaptă :

— Ce înseamnă asta ?

El răspunse pe acelaşi ton :

— Ceka...

Fui atunci edificat complet. Un fior trecu prin corpul meu.

XI.

In vestibulul hotelului Vokzal mă adresai gărzilor roşii întrebîndu-le dacă vorbesc nemţeşte, franţuzeşte sau englezeşte. Cel mai pirpiriu dintre cei doi, unul cu profil de sobol, cu vinişoare sclerotice binevoi să-mi răspundă cu un accent ce nu poate fi reprodus :

— Voui. Vorbesc niţeluş franţuzeşte.

— Spune-mi atunci, amice, unde mă duceţi ?

Ii oferii o ţigară cu carton aurit. El primi una. Tovarăşul lui, un bîtlan fălcos, cu nas turtit, întinse laba-i păroasă, luă din tabacheră cele unsprezece ţigări ce mai erau şi le băgă în buzunar, fără să-mi mulţumească.

Glumii :

— Văd că tovarăşul dumitale are obiceiuri individualiste.

Sobolul schiţă un gest evaziv şi spuse :

— Comunism, nu ?

— Dar, în definitiv, încotro mergem ?

— La Comitetul de Supraveghere din Nikolaia.

Coborîi glasul, căci mi-era teamă să pronunţ numele blestemat şi murmurai :

— La Ceka ?

— Voui, desigur.

— Aşadar, sînt suspect ?

— Mă rog...

Sobolul zîmbi enigmatic. Mă privi cu milă. Părea că spune : „Bietul de tine ! Parcă se poate şti ce urmăreşte Ceka ?“

Dar scurta convorbire îl enervase pe roşcovan. Dădu un bot de cizmă în valiza mea, îmi făcu semn s-o iau şi mormăi cîteva cuvinte la adresa

tovarăşului.

— Să mergem, tovarăşe.

Pornirăm în noaptea friguroasă. Plimbare lugubră între sobol şi bâtlan prin tîrguşorul prost luminat. Neliniştea şi siguranţa treceau pe rînd prin mintea mea. Socoteam că paşaportul semnat de Varişkin şi contrasemnat de cei din Moscova o să mă ajute să înlătur bănuielile. Am să fiu, desigur, pus în libertate la ziuă şi o să scap cu cîteva ore de închisoare politică.

Străbăturăm o curte. Un soldat roşu, postat sub un felinar se uită la noi indiferent. Intrarăm pe un culoar şi poposirăm în dreptul unei uşi cenuşii.

— Aici, zise sobolul. Vom coborî. Celulele sînt în beci.

— N-ar putea vreun tovarăş să cerceteze cazul meu acum?

— Nu, mîine la amiază. Desfă-ţi bagajul.

Soldatul de pază din dreptul felinarului se apropie la rîndu-i ademenit. Fu urmat de alţi doi vlăjgani care se trezi seră. Erau în total cinci la număr, îmbrăcaţi în negru, strînşi în jurul valizei mele deschise. Cinci cormorani pe ţărm gata să-şi dispute stîrvul unui ţipar de mare. Bîtlanul scotoci cel dintîi :

Sobolul zise :

— N-ai revolver ?

— Nimic.

Portofelul dispăru în labele bîtlanului. Ceasul păru să fie pe placul sobolului care-mi explică ironic :

— N-o să ai nevoie să ştii cît e ora aici. O să ţi-l înapoiez la plecare. Voui, nu-i aşa?

Primul cormoran înhăţă o cămaşă. Al doilea îşi luă o pereche de pantofi galbeni. Al treilea ocoli o sticlă cu apă de coolnie şi mă întrebă :

— Vodcă ?

— Nu, făcui eu. Parfum.

— Aha !

Păru dezamăgit. Atunci, în afară de sticlă, îmi şterpeli maşina de ras şi un săpun. Mă grăbii să rîd şi-l rugai pe sobol să-i întrebe pe cormorani dacă înălţimile lor doresc şi altceva.

Tălmaciul se execută. Hoţii se burzuluiră. Singur bîtlanul nu tresări. Se plecă spre haina mea şi-mi şterse repede perla de la cravată.

Vrui să mă împotrivesc. Mîna lui pusă pe patul revolverului îmi dădu de înţeles zădărnicia protestelor mele. Deschise uşa şi-mi arătă scara beciului. O duhoare asfixiantă, o împuţenie de trupuri murdare urcă pînă la mine. Temnicerul cu stea roşie ghemuit în culoar, pe pămîntul bătătorit, cu revolverul la şold, se sculă mîrîind. Mă împinseră într-o celulă şi-mi zvîrliră valiza golită într-un colţ. Uşa fu zăvorită cu grijă pe dinafară. Paşii se depărtară. Un rîs gros se pierdu pe scară. Captivitatea începea.

*

* *

Atmosfera era înăbuşitoare. Duhoarea din cazărmile franceze ar fi părut cel mai plăcut parfum arab comparat cu miasmele astea. Acreala

laptelui bătut se contopea cu sudoarea, jegul, cu alimente mucede.

Lumina mohorîtă a lanternei din culoar abia răzbea prin gratiile uşii. Ochii mi se obişnuiră cu semiîntunericul. Pipăii păturile din culcuşul îngust şi spre marea mea mirare dădui de un trup. Un om dormea chircit. Un om cu jachetă roasă, fără guler, fără încălţăminte. Il privii. Plete negre, cu chip inofensiv şi palid de intelectual. Degete lungi şi fine. Un artist, poate.

El schiţă un gest sacadat, temător şi se ridică brusc, cu ochii rătăciţi. Ii dădui de înţeles că nu ştiam ruseşte. Atunci el răsuflă şi-mi răspunse în nemţeşte :

— Seuză-mă, tovarăşe, m-am speriat. Cînd intră cineva în celulă la noi, spectrul neliniştii răsare în viaţa noastră. Văd însă că gheara Cekăi te-a înhăţat şi pe dumneata. Ai noroc ! Cine eşti ? De unde vii ?

Dacă prezenţa mea părea întemniţatului o mîngîiere, prezenţa nefericitului mi-era nu mai puţin binevenită. Voi petrece cu el cele cîteva ore ale unei captivităţi pe care o presupuneam de scurtă durată. Ii dădui cîteva lămuriri şi îl cercetai şi eu.. Se numea Ivanov. Era profesor de muzică la o instituţie particulară din Moscova. Deci, un intelectual, un paria al noului regim, o fiinţă de prisos ursită să fie învinsă în lupta inegală dintre braţ şi creier.

Fusese luat la ochi din 1918 de către tovarăşii din Comisia Extraordinară însărcinată cu combaterea contrarevoluţiei. Tovarăşul Mindlin, judecător de instrucţie, îl trimisese, fără vreun motiv, în strada Lubianska cea Mare nr. 14, în arestul acela îngheţat, în vizuina Terorii, unde deţinuţii trăiau sub aşteptarea oribilă a unei execuţii fără judecată ; liberat după opt luni, se înapoiase în Georgia şi aproape îşi uitase calvarul cînd, peste şase ani era arestat din nou în cursul sîngeroasei represiuni a Insurecţiei georgiene.

Tîrît din temniţă în temniţă, dintr-o celulă într-alta, ajunsese la Nikolaia, acuzat fără dovezi de spionaj în favoarea insurgenţilor.

— Oh, domnule, gemu Ivanov ghemuit sub pătură. Voi retrăi aici coşmarul groaznic din Lubianka. Timp de opt luni am zăcut acolo într-un subsol printre deţinuţi culpabili de singura crimă de a nu fi admis regimul Sovietelor, în mijlocul figurilor pămîntii mînate de lipsuri şi de frică, în mijlocul prizonierilor năuci, scuturaţi din cînd în cînd de fiorul morţii iminente. Oh, domnule, să te ferească Dumnezeu să cunoşti aici nopţile lungi de insomnie, somnul scurt, agitat, întretăiat de treziri fără veste, zilele de fiară fugărită, cînd cu mintea înfierbîntată brodez ghirlande de nădejde pe canavaua viitorului. Dragostea pentru soare, dorinţa de a trăi clocotesc şi-ţi inundă inima. Ai vrea să se sfîrşească totul şi cu toate astea nutreşti speranţe. Doar o uşă greoaie se deschide alături. Un strigăt se aude. Moartea vine să-şi ia prada. Ca o caracatiţă, ale cărei tentacule scotocesc la întîmplare prin unghere, îl înhaţă pe unul, îl cruţă pe celălalt, fără motiv. Oh !

Evocările lui Ivanov în clar-obscurul sinistru din celulă îmi tăiară pofta de somn. Erau desigur cam ceasurile trei. Mi-era frig numai în pardesiu.

— Văd că nu eşti încă deprins cu frigul din închisorile ruseşti, observă tovarăşul meu. Intinde-te lîngă mine pe pat. O să ne încălzim reciproc.

Ii urmai sfatul. Mă strecurai sub pătura murdară şi tăcui ca să nu

tulbur somnul lui Ivanov. Dar nefericitul se frămînta. Prezenţa mea îl aţîţase neîndoielnic.

— Oh ! gemu el cu dinţii încleştaţi, dumneata ca străin ai poate şansa de a scăpa. Dar eu. Eu...

Işi crispa degetele uscate pe pătură şi adăugă cu glas mai coborît.

— Mă logodisem cînd m-au arestat. De patru luni de zile nu primesc nici o veste de la Ana Feodorovna. Biata porumbiţă care-mi scrie desigur şi ale cărei scrisori sînt interceptate de brutele acestea.

Un cînt foarte înăbuşit din pricina zidurilor, un fel de cor în surdină ajunse deodată pînă la noi. Ascultai glasurile grave. Mă întorsei spre Ivanov.

— Ce-i asta ?

— Dubinuşka. E cîntecul vîslaşilor de pe Volga. Desigur că-l cunoşti.

— Şi cine cîntă aşa ?

— Gărzile roşii în curte. Dubiniuşka şi Internaţionala formează tot repertoriul lor.

Variaţiile melancolice ale cîntecului vîslaşilor pe Volga îmi reveneau în minte. Mi-aminteam că auzisem melodia aceasta populară în cabaretele ruseşti din Londra sau Paris, ronţăind migdale prăjite printre flori şi giuvaeruri, printre umeri goi şi coliere nepreţuite. Snobii mă înconjurau atunci cu plastroane stropite, cu ţigări aurite. Femei plecîndu-şi capul lasciv, închizîndu-şi pleoapele viorii peste oboseala ochilor se înfiorau desfătate la auzul laitmotivului bizar. Copii răsfăţaţi, la urma urmei, luînd în glumă revoluţia rusă. Fetişcane care se înfiorau de ecourile îndepărtate ale unei gogoriţe roşii.

Dar în noaptea asta diletantismul nu mai era obligatoriu. Nu mai era vorba de flirtat cu sufletul slav şi nici de savurat cu paharul în mînă nuanţele evocatoare ale unui folclor halucinant. Numai evocau Dubinuşka emigranţi consolaţi dinaintea unei pianiste visătoare sau a unui cîntăreţ din balalaică, un cântăreţ cu fruntea de satrap scopit. Erau soldaţi roşii adevăraţi, centurioni ostili deţinuţilor pe care-i păzeau.

Cîntul muri în noapte. Tăcerea se aşternu din nou. Tovarăşul meu începea să aţipească ; deodată ajunse pînă la noi zgomot de paşi. Se ridică brusc, ciulind urechea ; gura-i era încleştată. Intrebai :

— Ce e?

Imi făcu semn să tac şi murmură gîtuit :

— Unde s-or fi ducînd ?

Paşii se opriră la jumătatea culoarului. Temnicerul mormăi. Cheile zăngăniră. Uşa unei celule scîrţîi.

— Intră alături, murmură Ivanov.

Sărise cu agilitate din pat şi ca să audă mai bine îşi lipise urechea de zici. Ascultarăm încordaţi. Se auzi o hărmălaie în celula vecină. Un glas aspru articulă foarte lămurit :

— S veştami po gorodu !...

Aflasem din timpul cinei, la hotel, tîlcul frazei fatidice,: „Pregăteşte-te ca să mergi in oraş !“. E eufemismul grozav adresat condamnaţilor care urmează a fi executaţi. Beciurile din Lubianka, Moscova, celulele din Gorotkhovaia şi subteranele fortăreţei Petru şi Pavel din Petrograd vor

răsuna, timp de veacuri, de sinistra formulă.

Un urlet de nedescris se auzi. Mă sculai la rîndu-mi asudat. Mă apropiai de Ivanov, care-mi apucă braţul. Auzii o hărmălaie înăbuşită în celula alăturată. Intrebai :

— Cîţi sînt ?

— Şase. Desigur că îl duc pe Guritzki. Bietul băiat.

— Ce-a făcut ?

— L-au acuzat că a încercat să otrăvească conductele de apă din Batum ca să-i omoare pe soldaţii armatei roşii. Ce nătîngie. Guritzki, un învăţător paşnic, un omuleţ care n-ar putea să răpună nici măcar un iepure. Sst ! Ascultă !

Temnicerii se enervau. Auzii cîteva ordine răspicate. O voce stinsă, gîtuită, implorîndă răspunse. A lui Guritzki, fără îndoială. Un zvon de luptă. Gemete. Mi se păru că un trup rebel e tîrît pe culoar.

Ivanov şopti :

— Il dau pe mîna călăului. EI se zbate. Uite, nu-ţi spuneam ?

Duduitul unui motor se auzi în curte.

— Ce ? Il duc în automobil ?

— Nu. E un autocamion. Dau drumul motorului ca să nu se audă împuşcăturile.

Atunci, ghemuiţi lîngă crăpătura uşii, Ivanov, şi eu aşteptarăm moartea nefericitului cu inima încordată, cu dinţii încleştaţi, cu vîjîieli în cap.

Motorul duduia într-una. Deodată, tovarăşul mă strînse în braţe. Trei detunături înăbuşite răzbiră pînă la noi cu tot zvîcnetul motorului.

— Oh, s-a sfîrşit, murmură Ivanov.

Horcăi şi adăugă :

— Poate că mîine scară ne vine rîndul nouă.

*
* *

La zece dimineaţa temnicerul intră în celulă cu un castron cu ciorbă şi cu două bucăţi de pîine neagră. Cîteva zdrenţe de hering afumat înotau în mîncare. Il rugai pe Ivanov să-l întrebe pe temnicer dacă cekiştii au să limpezească repede cazul meu. Temnicerul răspunse crunt :

— Inălţimea Sa arc vreme să aştepte.

Şi zăvorî iar uşa.

După-amiaza trecu. Pe urmă se-nnoptă. Incarcerarea aceasta fără motiv îmi pune răbdarea la o grea încercare. Umblam de colo pînă colo ca o fiară în hrubă, în timp ce Ivanov, întins pe pat, mă privea cu resemnare. Zise :

— Şi eu am făcut ca dumneata, la început. Eram ieşit din minţi. Strigam cu capul băgat în uşă. Apoi m-am liniştit. Nu m-am mai năpustit dintr-un zid în celălalt. Pendula nu s-a mai legănat. Pînă în trei săptămîni sau o lună ai s-ajungi şi dumneata, prietene, la un punct mort.

— Trei săptămîni sau o lună ? Glumeşti ?

— Oh, ai să vezi. Nirvana noastră e nesimţirea somnului în patul tare, sub pătura cu găuri. Să dormi. Să visezi poate, zice Hamlet, în solilocul

său. Dacă Shakespeare ar fi cunoscut bolşevismul, ce capodoperă ar fi scris, muindu-şi pana în putregai de sînge.

Cea de-a doua noapte a mea fu zbuciumată. Cuvintele lui Ivanov îmi munceau creierul. Neputinţa mă îndîrjea. Pe la patru dimineaţa, istovit, mă strecurai sub pătura tovarăşului meu şi adormii.

Cît am dormit nu ştiu. Dar deodată simţii mîna lui Ivanov care, discret, mă bătea pe umăr. Deschisei pleoapele. Fără să se mişte, cu nasul vîrît sub pătură, Ivanov îmi şopti la ureche:

— Să nu faci vreo mişcare. Prefă-te că dormi încă. Se uită cineva prin ochiul de la uşă.

— Temnicerul ?

— Nu ştiu. Incearcă de priveşte, dar fără să te mişti prea mult.

Incet-încet, îmi îndreptai privirile spre uşă. Doi ochi ne observau printre sîrmele încrucişate. Mă întorsei şi mai pe nesimţite spre Ivanov şoptind :

— E un cekist ?

Inchizătoarea oblonului de la uşă ne arătă că observatorul misterios dispăruse. Ivanov trase pătura şi vorbi mai tare.

— Acum ne putem mişca. S-a dus.

— Ştii cine e ?

— In orice caz n-am recunoscut sprîncenele stufoase, bolnde ale temnicerului de serviciu.

— Atunci ?

— N-ai avut impresia că erau ochii unei femei ?

— I-am privit mai mult decît dumneata. Sînt aproape sigur.

— Dar ce femeie ar fi putut să aiba acces pe culoare.

Ivanov şovăi. Pe urmă încheie, dînd din cap : ,

— Nu zău. Te pomeneşti c-o fi Dulcineea vreunui soldat. Cînd nu ai cinema îţi distrezi drăguţa aşa cum poţi.

XII.

Eaque, Minos şi Rhadamante, înstelaţi cu roşu şi înarmaţi cu revolvere Colt, furnizate altădată armatelor ruseşti de War Office-ul englez. Cekiştii îmi scrutau hîrtiile. Sprîncene încruntate deasupra segmentelor unsuroase a trei nasuri coroiate ca nişte ciocuri de ulii.

După trei nopţi de aşteptare, comisarii Cekăi catadixiseră să-mi cerceteze cazul. Temnicerul păros mă scoase din beci, ,ducîndu-mă la parter, într-una din sălile şcolii municipale din Nikolaia.

Aşezat pe o bancă, în faţa unui pupitru negru de lemn, îmi observam inchizitorii. Eram trudit, nemulţumit, îngrijorat, murdar. Barba creştea ţepoasă de patru zile, iar gulerul de mătase, prăfuit, lua o înfăţişare specială în armonie cu cravata mototolită.

Unul dintre cei trei cekişti, care se numea Şapinski şi vorbea de altminteri franţuzeşte cu o uşurinţă uluitoare, agită paşaportul meu după ce glumise cu acoliţii lui. Imi zise în batjocură :

— Felicitările noastre, Principe Seliman. Iţi luaseşi toate măsurile. Cît

se poate de în regulă hîrtiile ! Nu lipseşte nici o semnătură.

Tonul cekistului mă scoase din sărite.

— Atunci ? De ce arestarea mea neîntemeiată, rogu-vă ? Sînt un prieten personal al camaradului Varişkin, delegatul Sovietelor de la Berlin, am venit aici sub ocrotirea lui şi vă previn că dacă nu mă puneţi în libertate imediat, îşi va lua sarcina să v-arate el de ce e în stare prin intermediul şefilor voştri de la Moscova.

Cekistul tălmăci politicos răspunsul meu şi iritarea celorlalţi doi se înteţi. Un glas de clopote dogite, care mă înfiora. Schimbară cîteva cuvinte şi ieşiră. Rămăsei cu Şapinski.

Stătea la catedră. In faţa uşii cu geamuri a sălii veghea un soldat roşu. Intr-un colţ sub tabla neagră erau două mitraliere demontate, puşti şi grenade de mină, claie peste grămadă.

Şapinski mă privi cu luare-aminte. Un flăcău de vreo treizeci de ani, subţire ca Nijinsky, strîns în gherocul de piele, slav cu nasul adus, cu ochii oblici, cu umerii încovoiaţi, cu mîini fără bătături şi fără deformări.

Aruncînd o privire dispreţuitoare tovarăşilor care ieşiseră, începu cinic :

— Şi acum, că mocîrţanii plecară, să vorbim.

Mă sculai enervat, replicînd :

— Sînt ţinut aici de patru zile, fără motiv. Abuzul este flagrant. Te rog încă o dată să mă prezinţi tovarăşului comandant al poliţiei din Nikolaia !

Şapinski sa înclină, batjocoritor, la catedră :

— Eu sînt comandantul, Monseniore !

— Dar cine îndeplineşte funcţiile de judecător de instrucţie ?

— Eu, Alteţă Serenisimă.

Dădui din umeri.

— Judecător care-i instruieşte pe preveniţi cu un revolver încărcat lîngă el !...

— Vă înşelaţi. Nu-i încărcat. Priviţi...

— Atunci, e o sperietoare ?

— Nu. O cursă pentru contrarevoluţionari. Jocul e acesta ; prevenitul, şiret din cale-afară, profită uneori de o clipă de neatenţie din partea mea, pune mîna pe Colt şi vrea să tragă în mine. Eu zîmbesc în faţa armei inofensive ; scot din buzunar browningul acesta încărcat, îi înapoiez politeţea prevenitului, care-şi ispăşeşte îndată tentativa de crimă. înţelegi ? Jocul e amuzant. Am pînă acum pe listă patru georgieni. Dacă îţi dă inima brînci, ilustrisime străin, poftim.

Zîmbetul sardonic al lui Şapinski era exasperant. Mîna-i fină, împodobită cu un inel furat, o chevalicre de platină cu armele unui membru din familia imperială, mîna-i de revoluţionar care n-a purtat niciodată nici secera, nici ciocanul, dezmierda patul revolverului aşa cum degetele unei diletante pipăie contururile unei statuete.

— Crezi c-o să mă faci să mărturisesc crime imaginare ameninţîndu-mă cu moartea? zisei eu, în sfîrşit. Te înşeli, camarade ! Inchiziţia s-a dus, iar albigeoisii nu purtau cămăşi de mătase croite de un chemisier din Regent Street.

— Adevărat. Cămaşa de mătase e uniforma capitaliştilor.

— Aşa cum neînţelegerea necesităţilor economice e uniforma

comuniştilor.

— Principe, să lăsăm generalităţile la garderobă ! Femeia de la lavabou o să-ţi înapoieze truismele cînd ai să ieşi de aici. Admiţînd c-ai să ieşi. Dacă sîntem informaţi bine, ai venit în Georgia în contul unui consorţiu anglo-american care vrea să exploateze petrolul din Telav.

— Da. Cu asentimentul Moscovei. Dacă, prin urmare, nu mă puneţi în libertate voi telegrafia la Berlin şi...

— N-ai să telegrafiezi, căci avem ordin să te ţinem la secret.

— De unde vine ordinul ?

— Din Moscova.

— Nu se poate.

Imi întinse o telegramă.

— Nu înţeles ruseşte.

— Atunci, ţi-o voi tălmăci eu întocmai.

Ordin comisarului Cekăi din Nikelaia de a aresta pe prinţul Seliman îndată ce va sosi pe teritoriul georgian. Va debarca la Batum şi va descinde la hotelul Vokzal din Nikolaia. Să-l ţină la secret pină la venirea lui 17 care va ji prevăzut cu depline puteri din partea Comitetului Executiv pentru a da detenţiei urmările de rigoare.

Semnat : Leonov.

Cekistul strecură depeşa printre alte hîrtii, mă privi cu milă ironică şi zise :

— Poftim !

— Aşadar îmi interziceţi să comunic cu lumea exterioară pînă la sosirea lui 17 ?

— Ei da, consemnul e categoric.

— Cine e 17 ?

— N-am să-ţi pot satisface curiozitatea, de mi-ai da şi o avere.

— Un delegat din Moscova ? Un membru al Comisiei Extraordinare ?

— Poate.

— Ce rost îşi are numărul ?

— Altfel nu îi cunoaştem. In orice caz,pot să-ţi spun că un număr din nouă cifre numai arată că e vorba de un tovarăş sus-pus.

— Sînt deci în Uniunea Sovietelor egalitare tovarăşi sus- puşi ? Faptul e mai mult reacţionar.

Şapinski schiţă un gest vag.

— Oile au păstori. In orice caz ar trebui să te măgulească faptul că un tovarăş vino din Moscova cu singurul scop de a te interoga şi de a hotărî soarta dumitale. Dar, nu mai avem ce să ne spunem, nobile călător. Voi ordona să fii dus în celulă. Ai să ieşi cînd o să vină 17.

Cekistul sună un clopoţel, dădu un ordin soldatului roşu şi mă urmări printre pleoape cu o uitătură ce nu prevestea nimic bun. Mă înapoiai în celulă. Tovarăşul meu de necazuri nu sa afla acolo. Făcea, împreună cu ceilalţi deţinuţi, plimbarea de un ceas prin curtea şcolii, sub paza santinelelor.

Profitai că sînt singur ca să-mi iau anumite măsuri. Izbutisem să tăinuiesc zece bilete a cîte o sută de dolari, pe care le îndoisem la glezne, între ciorapi şi piele. Socotii că ascunzătoarea nu prezenta încredere. Băgai biletele între două pietre de jos şi le acoperii cu ţărînă. Se putea ca

banii să-mi fie de folos mai tîrziu.

Ivanov intră. Mîhnirea lui mă impresionă. Se trînti pe pat ca un biet cîine bolnav şi-mi declară cu voce tremurîndă :

— Ţi-am spus că l-au împuşcat ieri-noapte pe Guritzki.

— De unde ştii ?

— I-am văzut încălţămintea în picioarele unui soldat.

Ivanov tuşi sec. O tuse care răsuna ca un violoncel într-un butoi. Adăugă :

— Oh, hrăpăreţii ! Au să ne despoaie pe toţi ! Te-a interogat, nu-i aşa ? Cine ?

— Şapinski.

— Păzeşte-te de Şapinski. E fals, ipocrit şi laş. A fost ziarist reacţionar, care, internat la Ceka din Kuban, s-a convertit în grabă şi, ca să cucerească încrederea bonzilor Internaţionalei a III-a, şi-a vîndut prietenii. Are spirit de agent provocator. Ar strecura broşuri compromiţătoare chiar sub perna fratelui său ca să-şi salveze pielea. Deţin amănuntele astea de la un prieten de-al meu, nenorocit, care a fost internat la Ekaterinodar în 1921 şi care a scăpat ca prin minune de nebunie şi de moarte. Fusese închis cu 67 de deţinuţi într-o vastă subterană, pe care bolşevicii o numeau Vestibulul Mormântului. Ai să vezi cît de nimerită era denumirea asta funebră ! Intr-o seară, pe la şapte, uşa grea se deschise şi comandantul închisorii intră, urmat de o secţie de gardieni, cu revolverul în mînă. Comandantul se întoarse spre staroste, şeful încăperii, şi-l întrebă :

— Cîţi sînt pe-aici ?

— Şaizeci şi şapte.

— A, numai şaizeci şi şapte ? răspunse comandantul cu prefăcută indiferenţă. Groapa e săpată pentru optzeci. Curios.

Nenorociţii simţiră tortura. Comandantul îi privi liniştit, în timp ce o tăcere halucinantă plana peste cei şaizeci şi şapte. Se întoarse spre şeful escortei şi zise :

— In orice caz ne mai trebuie treisprezece. Ai grijă de ăştia. Mă duc să scotocesc prin celule şi-o să izbutesc să-mi fac numărul.

Uşa fu închisă. Cîteva minute, cei şaizeci şi şapte rămaseră încremeniţi ca nişte stane. Deodată, unul îngenunche şi începu să se roage, urlînd ; îl invoca pe Dumnezeu şi lingea ţărîna de pe jos ; apoi izbucni într-un rîs neomensc, un rîs de hienă în jungla africană şi se porni să ţopăie, îmbrîncindu-şi vecinii. Işi ieşise din minţi.

Orele trecură în cea mai grozavă aşteptare. Unii căutau să se agaţe de un Crîmpei de nădejde. Alţii socoteau că comandantul n-o să facă rost de treisprezece condamnaţi şi că, astfel, se va întîmpla o minune. Ceilalţi plângeau, doborîţi, nimiciţi. Aşteptarea ţinu două zile. Aflară apoi că cei treisprezece fuseseră executaţi întîi. De ce ? Nu ştia nimeni. A treia zi, cekiştii năvăliră în celulă. Şeful lor purta o lanternă şi o filă de hîrtie. Deţinuţii citiră cu groază cuvintele acestea scrise oblic pe colţul sting : „A împuşca”. Şi, culmea torturii, văzură nume care, pe listă, fuseseră tăiate cu cerneală roşie. Care ? Nebunul se aruncă asupra unui cekist, care-l culcă îndată la pămînt; mişca încă atunci cînd îi azvîrliră trupul pe culoar. Apelul morţii începu. Ca să alunge groaznica încordare care-i

ameninţa judecata, un deţinut cînta, bezmetic, o veche mazurcă populară.

— Lasă gura ! porunci şeful escortei. Nu se-aude nimic.

Apelul continuă. Cel care fluiera era, împreună cu alţi trei deţinuţi, scăpat de asasinarea în masă. Cînd rămase cu cei trei prizonieri salvaţi ca prin minune, întrebă prostit, cu ochii ficşi :

— Bine, dar eu ? Dar voi ? Nu ne împuşcă ?

— Nu. Sîntem graţiaţi.

El repetă cuvîntul „graţiat", îşi duse mîinile la gît şi căzu ţeapăn. Bucuria de a trăi îl ucisese.

*
* *

După-amiaza trecu. Temnicerul deschise uşa celulei noastre şi ne aduse un castron cu ciorbă rece, care mirosea a peşte vechi. Ii făcu semn lui Ivanov şi-i vorbi pe şoptite, ruseşte. Ivanov se ridică speriat.

— Ce vrea ? întrebai neliniştit de soarta camaradului, a cărui tovărăşie şi blîndă resemnare-mi erau plăcute.

— Mi se schimbă celula. Se pare că diseară ai să fii singur.

— Eu ? Singur ? Pentru ce ?

Intrebare grea, la care pînă şi temnicerul ar fi fost incapabil de un răspuns. Temnicerul îmi arătă cu degetul castronul, se frecă pe burtă, ironic, apoi, împingîndu-l pe Ivanov, ieşi.

Cunoşteam prea bine inima-i generoasă ca să mă îndoiesc de Griselda, va deplînge, desigur, asasinarea mea. Eram convins, pentru ce îmi fusese răpit camaradul de suferinţă, mă întinsei pe pat şi trăsei pătura pînă peste bărbie. Cu ochii semi-închişi, în lumina gălbuie, mortuară, avui răgazul să meditez, păr reeditările unui om de lume într-o temniţă bolşevică n-au nimic vesel. Gustam trecutul încet, cu linguriţa; doctorie dulce-amară, ce-mi lăsă în gură gustul groaznic al nesiguranţei. Tablouri din prima tinereţe alternau cu reminiscenţele galante ale ultimei mele nopţi la Pera Palace, în braţele berlinezei cu ochi lascivi. Cunoscusem primejdia în viaţă. Gloanţele şuieraseră, în război, pe lîngă urechile mele. Dar frămîntările acestea intermitente, şiragurile de temeri mici, alternate, nu semănau cîtuşi de puţin cu necunoaşterea soartei mele, necunoaştere ce data de trei zile şi jumătate. Viaţa mea stătea ca un fir în mîinile aspre ale cekiştilor atotputernici şi iresponsabili. Puteam fi liberat mîine sau executat chiar în noaptea asta. Dispariţia mea, cunoscută în sfîrşit de lumea civilizată, va stârni, desigur, o notă diplomatică. Tovarăşii de la Moscova au să născocească, fără îndoială, dovezile unei culpabilităţi plauzibile : contraspionaj sau încăierare nocturnă. Quai d'Orsay-ul va protesta de formă. Dar pentru că nu trebuie adusă nici o bătaie de cap Sovietelor, vor fi primite scuze vagi şi afacerea se va clasa. Îmi şi imaginam, cu o bizară indiferenţă, întîmplările de după moartea mea. Citeam în gind articolele marilor ziare din Paris, Londra şi New-York. Auzeam comentariile mişcate ale Lady-ei Diana din saloanele din Park Lane :

— Un băiat aşa de drăgălaş ! Ce grozăvie ! Se dusese acolo pentru

mine. O cumplită eroare judiciară despre care am vorbit la Foreign Office. Dar domnii din Downing Street nu mai au, în loc de inimă, decît o minge de golf. Mi-au spus că n-au dovezi formale. Nu, mulţumesc, Lady Chutney... fără zahăr. Da, puţin lapte. Lordul Edwin mi-a telefonat ieri.
Dar Griselda ? Buna şi îndepărtata mea Griselda ? Nevasta mea. In curînd, văduva mea. La ora asta pluteşte, desigur, la bordul Northen Star-ului în largul coastelor Asiei Mici. Speranţa pîlpîia în inima mea încleştată ca o flăcăruie agonizînd, speranţa că ea va fi avînd oarecari remuşcări că nu a deschis braţele pe puntea frumosului yacht alb. Scumpa purtarea ei cînd o depeşă citită în New-York. Herald îi va anunţa, brutal, c-o să fie de-acum încolo, pentm totdeauna, Prinţesa Seliman.

Alte reminiscenţe încolţiră în creieru-mi înfierbîntat. Trapele se ridicau parcă, ici-colo, dînd drumul uneia sau alteia dintre porumbiţele amintirii care zburau spre pustiul fără margini al memoriei oamenilor. Evocam cele mai felurite lucruri. Silueta unei femei dorită un ceas alterna cu decorul unui bar interlop, unde, într-o seară de spleen, ronţaisem migdalele sărate ale deznădejdii. Apoi, deodată, un peisaj în sorit lumina pleoapele-mi coborîte, un peisaj mediteraneean îmbîcsit de mimoze şi de arome de garoafe leşinate la umbra pieilor care filtrau adierea vîntului în ritmul crengilor lor. Apoi, fără tranziţie, mă vedeam pe terasa unui hotel din Alger, năpădit de strălucirea lunii : scaunul îmi legăna dorinţa, iar mîna mea strîngea în tăcere o mînuţă vecină, un braţ gol, încercuit de o brăţară de safire şi briliante.

Inchisesem ochii. Pulsul mi-era pripit, tîmplele-mi ardeau ; mă-nţepeneam sub pătură, cadavru viu al cărui gînd vagabonda dincolo de tărîmul eternităţii. Mi se părea că mă şi aflu în pămînt, stîrv îngropat sub pămîntul caucazian, uitat încet-încet de toţi cei care mă cunoscuseră ; uitat de femeile pe care le posedasem şi care, făcîndu-şi unghiile, îmi vor dărui un gînd fugar ; uitat de bărbaţii pe care îi servisem ; uitat de prietenii care mă ajutaseră, in faţa acestei uitări complete, definitive, încercam aceeaşi ameţeală pe care o simţi contemplînd într-o noapte de vară paietele fără de număr ce scânteiază pe veşmîntul Căii Lactee. Aveam impresia că pune stăpînire pe făptura mea insensibilitatea sublimă a fachirului în rugăciune şi că eul meu dematerializat reintră în orbita planului astral — cînd un zgomot la ferestruica uşii mă făcu să tresar. Ca şi în noaptea trecută, nu mă mişcai. Recunoscui printre gene aceeaşi privire în dreptunghiul de metal.

Cîteva minute, ochii mă cercetară. Apoi ghişeul se închise. Adresai blesteme curiosului care tulburase coma binefăcătoare a cugetului meu amorţit şi mă pregăteam să mă întorc în pat ca să nu mai fiu ispitit să privesc uşa, cînd un zgomot de paşi răsună pe coridor.

Se auziră şoapte. întorsei capul fără să vreau. Uşa se deschise. Temnicerul articulă cu glas ce nu poate fi reprodus :
— Numărul 17.

Se dădu în lături, pe pragul celulei. Intrigat acum, mă ridicai în cot şi aşteptai. Numărul 17 apăru. Era doamna Irina Alexandrovna Muraview.

XIII.

N-am fost surprins prea mult. Bănuiam intervenţia ei ocultă, dar nu credeam c-o să vină în persoană la Nikolaia.

Stătea aici, în cadrul uşii, luminată dintr-o parte de lanterna gălbuie. Mă contempla, impasibilă. Nimic din ochii-i pali nu-i trăda simţămintele. Păru-i negru, tăiat, era încercuit sub o pălărioară neagră, impermeabilă. Talia-i zveltă, era strînsă într-o jachetă de piele, cu patru buzunare. O rochie scurtă de postav kald, foarte simplă, cădea pînă la jumătatea pulpei şi cizmuliţe ruseşti, negre, urcau pînă la genunchi. Nici cercei, nici alte bijuterii. Egeria lui Varişkin părea incoruptibilă.

Prezenţa doamnei Muraview fu un stimulent pentru mine. O înţepătură de stricnină n-ar fi alungat mai repede toropeala care mă năpădise. Amoru-mi propriu se trezi. Nu voii ca rusoaica trufaşă să se poată lăuda mai tîrziu că m-a văzut cu fruntea brubonată de spaimă, strivit, la picioarele ei. Zvîrlii pătura, sării şi mă înclinai cu respect exagerat :

— Scuzaţi-mă, doamnă, dacă prevedeam vizita, nu rn-aţi fi găsit în atitudinea asta incorectă.

Irina nu răspunse nimic. Il concedie pe temnicer cu un cuvînt scurt, făcu un pas, închise uşa şi zise în sfîrşit :

— Pozăş, domnule tovarăş, pozăş. Vom veda noi dacă o s-o ţii pînă la capăt.

Tresării la auzul ameninţării. Dar îmi venii imediat în fire şi glumii :

— Aşadar, dumneavoastră sînteţi numărul 17, doamnă ? Foarte modest pseudonim pentru o femeie ca dumneavoastră. Mă aşteptam la un revoluţionar prost crescut, brutal, incult şi întîmplarea îmi trimite o moscovită frumoasă, de neam, inteligentă. Adversarul e de soi. Nu m-aşteptam.

— Continuă, te rog.

— Am spus ceea ce voiam, doamnă. Acum v-ascult.

Irina înălţă din umeri. Se aşeză pe scăunelul de lemn. Mă aşezai şi eu pe marginea patului. Pentru că ea tăcea, reluai :

— Garsoniera mea nu-i confortabilă, dar nu sînt eu de vină.

— Seliman, lasă gluma. Citesc frica în dumneata. Masca ar putea să înşele pe altcineva, nu pe mine. Ştiu însă că sufletul îţi tremură. Nu eşti din rasa celor care mor cu zîmbetul pe buze pentru o mare cauză. Căci cauza dumitale nu este nobilă. Nu moare cineva senin pentru petrol, pentru un consorţiu de financiari, pentru capriciul unei englezoaice egoiste.

— Vă înşelaţi, doamnă. Un gentlemen poate înfrunta moartea măcar pentru a da o lecţie.

— Ce fel de lecţie ?

— De bună-creştere.

Întorsătura mea o plictisi pe vizitatoare.

— Francez ! făcu ea cu dispreţ.

Işi puse picioarele unul peste altul, îşi întredeschise gherocul de piele şi reluă :

— După introducerea asta, să vorbim serios. Desigur că eşti edificat

aproape asupra înlănţuirilor de fapte care te-au adus aici.

— In stil melodramatic, asta se numeşte capcană, nu-i aşa ?

— Drama nu e oare moneda curentă a Rusiei, de şapte ani de zile ? In orice caz, telegrama semnată de mine „Edwin Blanchett" a avut rezultatele pe care le aşteptam. Ai venit, ai văzut, eşti învins.

— Cum spuneţi în ruseşte vae victis, doamnă ?

Irina nu răspunse întrebării mele. Mă privi din creştet pînă-n tălpi :

— Dacă nostimele dumitale prietene, nostimele dumitale bibilici fardate, pline de pene şi de bijuterii, te-ar vedea, s-ar înduioşa de soarta dumitale. Măcar că nu eşti tocmai seducător cu obrajii neraşi şi cu hainele mototolite.

Irina se sculă şi rîse încet, înţepător :

— Unde e frumosul prinţ Seliman, elegantul client al localurilor de lux internaţionale ! Se cuvine să spunem, fără ironie : viaţa e un montagne russe cu urcuşuri şi coborîşuri. Iată-te suspendat deasupra abisului. O cădere ce va înfiora cuconiţele de la Polo şi de la Tirul de porumbei, nu ?

Impinse cu botul cizmuliţei castronul de ciorbă pus pe pămînt şi continuă :

— Ieri, joie gras, soufle, Napoleon fin. Azi, ciorbă, hering afumat, apă murdară. Scuză-ne, Principe. Icre ? O, da ! Nu-i hrănim însă cu ele pe deţinuţi; le păstrăm pentru a le schimba cu aurul capitaliştilor. Ei mănîncă ouăle peştilor noştri, în timp ce noi ameninţăm tihna digestiei lor cu moneda pe care ne-o dau. Icre + propagandă = Revoluţie mondială.

Mă sculasem şi eu.

— Mă duşmăniţi, prin urmare, doamnă, aşa de mult ?

— Dumneata mi-ai adus nenorocirea. Mi-ai răpit amantul să-l arunci în braţele unei femei pe care o urăsc. Da ! da ! Sînt precis informată. Lady Diana l-a scos pe Varişkin din minţi. Voia concesiunea din Telav. Ca să izbutească mai sigur, i s-a oferit lui. Pe urmă, ca să mi-l smulgă şi mai sigur, n-a vrut să i se dea şi i-a pretins căsătoria. Ştiu totul. Peste o lună se vor căsători, căci n-am izbutit încă să anulez concesia. Dar dacă, pentru motive politice, Moscova îmi refuză anularea definitiv, voi lucra eu. Oh, în ciuda avertismentelor mele, m-ai înfruntat. Ai să-ţi ispăşeşti îndrăzneala, principe Seliman şi ai să afli crîncen că între Nipru şi Urali nu se glumeşte cu dragostea.

Făcui doi paşi spre uşă. Inaintai ca s-o invit să mă asculte. Desigur că ea se temu de gestul meu căci, cu spatele în uşă, cu mîna dreaptă în buzunarul gherocului de piele, îmi ordonă brusc, rece :

— Nu te apropia... glonţul browingului meu ar scurta reprezentaţia.

— V-aţi putut închipui că aveam să uit bunăcuviinţa datorată unei femei — chiar unei inamice ?

— Dumneata nu mi-ai trezit încrederea.

— Un cuvînt numai înainte de a vă duce, doamnă. Aveţi puteri depline ca să decideţi soarta mea ?

— Absolut.

— Sînteţi judecătorul meu suprem ?

— Da.

— Vreţi să-mi spuneţi cînd veţi lua decizia finală ?

Cu mîna stingă pe clanţa uşii, ea schiţă un zîmbet duşmănos într-o privire de cochetărie cruntă :

— Nu pot să-ţi spun. Poate că peste cincisprezece zile... sau mai mult. Te-am urmărit, fără să-ţi dai seama, prin ferestruica uşii ; vreau să te mai observ... ceva mai neliniştit... mai abătut... mai murdar. Voi alege eu ora cînd să te trimit în minele din Altai. Dacă nu cumva o să prefer pedeapsa capitală. Nu ştiu nici eu. Viaţa are aşa de puţină însemnătate.

Irina făcu stînga-împrejur. Rochiţa kaki dispăru prin uşă. Dintele ascuţit al zăvorului scrîşni. Singurătatea dădu tîrcoale în jur; singurătatea, balon de tăcere umplut cu tristeţe.

*
* *

N-am putut să evoc, fără spaimă, orele trăite în celulă după vizita doamnei Muraview. Nesiguranţa care-şi picura stropii reci pe inima-mi înfiorată mă înspăimînta. Viaţa mea atîrna acum de capriciul unei femei. Paralizat între ghearele ei, nu-mi mai rămînea decît să pândesc în ochii ei graţierea sau hotărîrea morţii.

Incercai să-mi înfrînez gîndurile care dădeau buzna în mintea-mi neliniştită, să-mi recapăt încet-încet insensibilitatea binefăcătoare de altă dată ; dar privirea albăstrie a moscovitei cu tenul palid se insinua ca o lună printre pleoapele închise. Irina nu era lingă mine. Şi totuşi îi simţeam prezenţa alături de gîtul meu. O vedeam pe scăunelul de lemn, mîndră, neînduplecată. Mi-amintesc, de asemenea, că scosesem un „Ah !“ de nerăbdare şi de revoltă ca pentru a mă elibera de această dominaţie, un strigăt de fiară urmărită care-şi manifesta neputinţă. Strîngeam pumnii pentru a-mi da iluzia că recapăt controlul voinţei mele. Imi afundam unghiile în palme ; îmi crispam maxilarele în încleştarea încăpăţânării ; încruntam sprîncenele. Şi umbra Irinei tot stăruia.

Timpul trecu. Noaptea era înaintantă. O lumină ţîşni prin ferestruica zăbrelită a celulei. Tălpi grele scrîşniră pe pietrişul din curte. O uşă gemu. Aş fi vrut să fie Ivanov aici. El cunoştea, cel puţin, rostul aoestor zgomote. Mi le-ar fi tălmăcit în limbaj limpede.

Paşi grăbiţi răsunară deodată pe culoare. O mînă brutală umblă iarăşi la zăvorul uşii mele. Temnicerul apăru, urmat de un soldat pe care nu-l mai văzusem pînă atunci. Cu revolverul în mînă, cu şapca pe-o ureche, dădu drumul frazei fatale :

— S veştami po gorodu ! „Pregăteşte-te... ca să mergi în oraş“. Sentinţa mascată îmi fusese azvârlită-n faţă de bruta indiferentă care-şi executa corvoada macabră, aşa cum un sergent de gardă şi-ar trezi un soldat ca să-i indice ora de veghe. Mă clătinai. Gîndu-mi nimicit nu mai încerca să reacţioneze. Mi-adusei aminte că, în naufragiul inteligenţei mele, un singur gînd mai rămăsese la suprafaţă : necesitatea de a nu tremura în faţa femeii care mă condamna.

Mă ridicai, automat conştient. Il urmai pe soldat. Ţeava revolverului lui era îndreptată în spatele meu. Omul mă îndrumă pe-o scară ; străbătui curtea. Privii încă o dată cerul negru, pudrat cu paiete de aur şi coborîi la subsolul clădirii alăturate. In momentul cînd puneam piciorul pe cea din

urmă treaptă, auzii motorul autocamionului începînd să duduie, înţelesei atunci că nu mai aveam de trăit decît două-trei minute şi fulgerul unei dileme trecu prin mintea-mi : „Să mă las executat ca o vită la abator, ori să mă arunc asupra soldatului şi să mor luptînd ?“ Bizară telepatie. Bruta care mă escorta îmi ghici, de bună seamă, gîndul căci ţeava revovle- rului puse un punct rece pe gîtul meu şi un ordin scurt, în ruseşte, îmi arătă absurditatea răzvrătirii.

Pătrunsei într-un fel de şopron subteran, spoit cu var şi luminat strălucitor de trei lămpi cu acetilenă. In fund, pe dreapta, era un paner de nisip ; pe zid se vedeau pete cenuşii, iar jos băltoace închegate. încremenit la vederea spectacolului acesta, mă oprii ţeapăn. Nu puteam să-mi iau ochii de la constelaţia de pete de pe zid, cînd un glas de femeie mă făcu să tresar :

— Hei, Prinţe Seliman, ţi-alegi decorul ?

Intorsei capul brusc. Era Irina. Soldatul bară uşa. Destinderea bruscă a orgoliului împrăştie pe chipul meu un zîmbet şi replicai :

— Doamnă, pentru un cuptor de crematoriu, locul nu este rău. Pentru un covor caucazian, e şi mai nimerit.

— Mărturiseşte că de data asta ţi-a fost frică.

— Da. Să nu stropesc rochiţa dumneavoastră.

Irina mă privi cu mai multă curiozitate decît oricînd. Voia să străpungă masca şi să ştie dacă într-adevăr fruntea îmi era îmbrobonită de sudoarea morţii. Spiona cu ochi tăioşi manifestările temerii. Părea că nervii îi vibrează de o voluptate ciudată şi că toată feminitatea ei trează palpita încordată în aşteptare. Se apropie şi mai mult. Chipu-i se opri la cincizeci de centimetri de al meu, chipu-i pecetluit de o ironie adîncă. Simţeam răsuflarea ei parfumată cu mentă. Ochii-i pali, dîre luminoase împiedicate de gene semi-închise, căutau irisul ochilor mei ca să descopere dilatarea fricii.

Ţinea mîinile la spate ; rîse încet, sec :

— Iţi ascunzi bine frica, Principe Seliman. Ştiu că inima îţi zvîncneşte. Mişcările arterei de la gît îmi dovedesc asta. Dar te ţii îndeajuns de bine în faţa morţii. Călăul Cekăi are să vină. Scuză-l dacă te face să-l aştepţi.

Se auziră paşi. Fără să vreau, întorsei deadată capul spre uşă. Un om apăru, urmat de încă unul. Atunci Irina spuse cu tonul cel mai nepăsător din lume :

— Haide... comedia a durat destul. N-ai să mori încă în astă-seară. Ai să vezi doar cum ne descotorosim noi de contra revoluţionari. Să ne-aşezăm pe bancă, Principe Seliman. N-o să dureze, de-altminteri, mult.

*

* *

Omul care avea să moară era un ucrainian slăbănog, cu ochii roşii, cu barba încîlcită. Mergea înaintea călăului cu rigiditatea unei jucării montate. Resemnat, copleşit de fatalitate, se îndrepta spre supliciu, fără să protesteze. Era cel puţin conştient ? Işi dădea încă seama de cele din juru-i ? Il priveam stăpînindu-mi cu greu respiraţia încordată. După ce-mi pusese în faţă icoana morţii, Irina îmi impunea, brusc, spectacolul unei

repetiţii private. Mă întreb şi azi prin ce minune a voinţei am putut să îndur viziunea aceea de coşmar.

Deodată tresării. Aşezată lîngă mine, Irina îmi vorbea pe şoptite. Comenta cazul aşa cum apreciezi la teatru jocul actorilor.

— Băiatul se numeşte Cernişew. Moscova a telegrafist azi după-amiază sentinţa lui de moarte. Fost voluntar în armata lui Denikin. Eh, un excrement al reacţiunii !

Călăul îşi adusese între timp victima între zidul alb şi coşul cu nishp. Cekistul executor era un fost matelot din flota Balticii, un vlăjgan înalt de un metru şi nouăzeci, cu un bot de gorilă limfatică, livid şi ciupit de vărsat, cu urechi turtite şi cu mîini ca nişte picioare de viţel. Dădu o comandă. Condamnatul nu se mişcă. Părea că vine pentru prima oară în contact cu realitatea îngrozitoare Ne privea cu ochi scoşi din orbite şi avui senzaţia oribilă că omul ăsta reproşa necuviinţa prezenţei noastre aici.

Comanda călăului mai răsună o dată. Omul nu se mişcă. Bolborosea ceva la adresa noastră. Glasu-i răguşit, tremurător îmi făcea rău. O răpăială pe timp de ploaie. Cekistul se întoarse spre Irina şi schimbă cîteva cuvinte cu ea. Irina se amuză. Călăul hohoti. Rîsul lui gros şi rîsul subţirel al Irinei puseră capăt răului meu fizic. Vecina mă luă martor nu-maidecît :

— Nu vrea să se dezbrace. Fiindcă sînt eu de faţă... căci ştii, nu e aşa, că se cere ca ei să moară fără veşminte. Şi ăsta nu îndrăzneşte faţă de o femeie... comic.

Irina se sculase. Il interpelă, batjocoritoare, pe condamnat. Văzui apoi spectacolul acesta : nenorocitul îşi scotea, docil, vestonul peticit şi pantalonii şi, pudic, se întorcea spre zid ca să-şi scoată cămaşa. Irina îmi făcu un semn.

— Nu zău. Parc-ar fi o mireasă.

Şi, cu brutalitate, porunci omului care avea să moară un cuvînt al cărui sens îl ghicii.

— Stînga-mpre’ !

Buimăcit de poruncă, inconştient, clătinîndu-se pe picioarele slăbănoage, Cernişew se supuse. Ea făcu un semn călăului, un semn care părea că spune : „Hai, scapă-ne de infecţia asta !“ şi reveni spre mine.

Răsunară nouă detunături. Cernişew se prăbuşi. Cekistul împrăştie nisip gălbui pe jos, în preajma trupului şi ridică veşmintele celui executat. Huruitul motorului se stinse în noapte. Soldatul care mă însoţise reapăru. Irina îmi zise :

— Dragă Principe, te vom duce înapoi. Ai să meditezi cîtva timp asupra celor văzute în noaptea asta.

Cîteva clipe tăcu ; adăugă cu un ton alintător :

— E bine să te familiarizeze cineva cu soarta ce te-aşteaptă.

Trecurăm prin culoar. Soldatul deschise uşa coliviei mele. Irina făcu semn omului s-aştepte lîngă scară. Intră. Mi-atinse pătura, mişcă rogojina şi reflectă :

— Uite, îţi sînt ca o soră. Iţi aştern patul.

Se plecase pentru a-mi netezi pătura. Cînd se ridică, o prinsei brusc în braţe. Ce imbold pusese deodată stăpînire pe mine ? Nu ştiu, dar o

strînsei la piept şi, aproape gură-n gură îi spusei pe şoptite :

— Irina. Eşti un monstru. Şi totuşi nu te urăsc. Iţi admir nervii care sînt de oţel şi inima care n-are nimic uman şi privirea cu splendoarea rece a statuilor hinduse. Irina. Lasă-mă să plec şi voi repara tot răul. Irina. Buzele tale au desigur farmecul sîngelui şi parfumul mătrăgunei.

Pierdusem noţiunea realităţii. Nu mai vedeam decît căpşorul palid, sub cercul de abanos al părului. Nu mai vedeam decît gura ironică şi senzuală care nu răspundea nimic. Imi lipii buzele de ale ei. Nu se împotriviră. Simţii abandonul potirului fraged care nu se-nchidea. Sărutarea tăcută dură pînă în momentul cînd, brutal, trupul Irinei se smulse din strînsoare. Mă trînti pe pat cu o vigoare neobişnuită; mă scuipă în faţă şi se năpusti spre uşă strigînd :

— Nătărăule, credeai că mă posezi ? Mi-e ruşine de cele cîteva momente de slăbiciune ce mi-ai impus. De data asta, soarta ţi-e pecetluită şi ţi-ai semnat condamnarea la moarte.

XIV.

Mă trezii foarte abătut a doua zi dimineaţa, după o noapte plină de visuri crunte. Imi pipăii obrajii murdari şi zgrunţuroşi. Mă simţeam cuprins de deznădejdea posacă a co-deţinuţilor mei. Un fluture bîzîia în timpane, iar greutatea unei lespezi funerare îmi astupa respiraţia.

Pe la două după-amiază, temnicerul îmi deschise uşa. Văzui cu surpriză că Ivanov reintră în celulă. Era de nerecunoscut. O lucire voioasă îi însufleţea gesturile. Ritmul mersului său era mai viu. Se grăbi să-mi spună :

— In sfîrşit! E cea din urmă noapte în mormîntul acesta. Au primit ordin să mă pună în libertate mîine.

— De ce ?

— Nu ştiu nimic. Nici ei, fără îndoială. Dar Şapinski mi-a adus la cunoştinţă vestea fericită, adineauri. Mi-a adus-o cu părere de rău, din vîrful buzelor, ca şi cum eliberarea mea ar fi fost o decepţie pentru el. Reptilă ticăloasă ! Dacă mi-ar sta în putinţă, l-aş gîtui înainte de plecare.

Il felicitai pe Ivanov. El se scuză :

— Bietul meu prieten. Sînt foarte mîhnit că mă arăt aşa de vesel înaintea dumitale, dar sîngele îmi clocoteşte de bucurie. Aş vrea să fii şi dumneata cu mine.

Schiţai un gest trudit. Ivanov nu bănuia nimic. Dacă ar fi ştiut că doamna Muraview m-a destinat călăului, i-ar fi fost ruşine de fericirea sa.

— Am auzit azi-noapte motorul camionului, reluă el mai încet. Incă o execuţie la subso..

— Da. Cernişew.

Ivanov mă privi mirat :

— De unde ştii ?

— Am luat parte la execuţie.

El tresări :

— Dumneata ? Dumneata ai...

— Da. Prin graţia specială a doamnei Irina Alexandrovna Muraview.

— Cekista din Moscova ? E aici ?

— Se interesează de mine. Mi-a dat o mostră a ceremoniei care m-aşteaptă. E o sentimentală care nu se cunoaşte.

— Sărmanul meu prieten.

Simpatia lui Ivanov era aşa de sinceră, incit strînsei spontan mîinile pe care mi le întindea. Nu îndrăznea să mai rîdă : scăpat de moarte, se expunea iarăşi la diapazon, în camera muribundului. Mă întrebă în şoaptă, ii explicai cazul meu îndelung. Mă întrebă :

— Ce-aş putea să fac pentru dumeata, prietene ?

— Oh, nimic !

După-amiaza era foarte înaintată. Mă culcai şi dormii cîtva timp. Ivanov se ghemuise într-un ungher. Fără să vrea, bucuria îl ţinea treaz. Mii de planuri se zbăteau în mintea lui. Pe la miezul nopţii mă trezii brusc. O ideea mijise în mintea mea, o luminiţă pîlpîitoare în beznă. Murmurai :

— Ivanov !

— Da...

— Ascultă.

Se întinse pe pat. Ii mărturisii :

— Am putut să tăinuiesc o mie de dolari americani.

— O mie de dolari ? O !

— Sînt ascuşi acolo, între pietre, sub ţărînă. Crezi că aş putea să cumpăr cu banii ăştia cîteva complicităţi aici ?

— Da şi nu. La noroc !

— Nu vorbesc de soldaţi. Am alt plan. Ivanov, ascultă-mă cu luare-aminte. Cîţiva prieteni ai mei, americani, se află în momentul acesta în largul Trebizundei, la bordul unui yacht Northern Star. Yachtul este prevăzut cu un post T.F.F. Deoarece ar fi să pierzi prea multă vreme încercînd să ajungi la el, pe teritoriul armean, presupunînd c-ai putea să pleci din Georgia, n-ar fi posibil să se trimită din Nikolaia un mesaj prin fără fir operatorului de pe Northern Star ?

— Nu cred să existe ur post de emisie particular, la Nikolaia. Dar semaforul din port, are dacă nu mă înşel, un aparat. Totul depinde de cel de-acolo.

— Pentru o mie de dolari, acesta, oricine ar fi, ar cădea probabil de acord să transmită un apel unei nave străine. Ce zici ? Iar pentru cincizeci de mii de dolari, suma pe care prietenii mei au să mi-o împrumute, Şapinski va fi poate gata să-mi facă vînt. Vrei să faci încercarea ?

Ivanov şovăi şi răspunse :

— Risc să fiu încarcerat din nou pentru complicitate într-o tentativă de evadare ; dar mă expun primejdiei dacă îmi dai cuvîntul că, în cazul cînd planul prietenilor dumitale de pe Northern Star va izbuti, au să mă ia la bordul lui ca să debarc la Constantinopol.

— Iţi dau cuvîntul meu.

— Atunci, mîine mă voi duce la păzitorul semaforului. Care-i conţinutul mesajului.

— N-ai un creion ?

— Nu. Memoria mea e bună. Şi-i mai bine să nu scriu nimic.

— Ascultă : „Steamyacht Northern Star Marea Neagră. Wrgent port Nikolaia, soţul foarte bolnav“.

— Nici o semnătură ?

— Nu. Trebuie să ţinem seama de cazul cînd vreun post sovietic ar căpăta mesajul.

— Soţul foarte bolnav eşti dumneata ?

— Şi proprietarul vasului va înţelege ?

— Este soţia mea.

Ivanov mă privi încurcat. Murmură :

— Principesa Seliman navighează pe Marea Neagră în timp ce dumneata zaci într-un subsol din Nikolaia ?

Ii expusei cazul meu sentimental. Mă ascultă cu cea mai mare atenţie şi se interesă foarte curios de romanul trăit de mine.

Incheie :

— Să elaborăm, deci, planul de acţiune : de cum voi scăpa am să intru în vorbă cu gardianul-şef al semaforului. Presupun că dolarii dumitale au să-l convingă. Consimte să trimită radiograma. Presupun, de asemenea, că Prinţesa va răspunde chemării dumitale. Yachtul acostează în largul portului. Ce va mai trebui făcut ?

— De îndată ce barca va veni pe chei, o să înmînezi matelotului o scrisoare adresată de dumneata Prinţesei Seliman, expunîndu-i situaţia mea. Vei sugera prinţesei să-l cheme pe Şapinski la bord şi să-i ofere 50.000 de dolari dacă se învoieşte să mă lase să evadez. Pe urmă vom vedea. Nu-i nevoie să-ţi spun, Ivanov, că dacă mă scapi din temniţă nu numai că vei scăpa şi dumneata din Iadul Sovietelor, dar îţi vei face o situaţie ca muzician în America.

— Prietene, eşti un ispititor. Şi, totuşi, ne riscăm împreună viaţa în afacerea asta.

— Sînt cazuri cînd trebuie să pui totul pe-o carte. De altminteri, miza nu preţuieşte riscul ? Colaborînd la evadarea mea, îţi asiguri cariera şi asiguri fericirea logodnicei dumitale, care va veni mai tîrziu la New-York, pe cheltuiala mea, bîne-nţeles. Hai, Ivanov, cunoşti mai bine decît mine felul de-a fi al comuniştilor. Crezi că principiile lui Şapinski au să reziste ademenirii celor 50.000 de dolari, în monedă sănătoasă, americană ?

Ivanov închise ochii. Stătu foarte puţin pe gînduri. Imi luă mîna, o strînse cu vigoare şi încheie.

— Ai cuvîntul meu. Fie ce-o fi. Dă-mi bancnotele să le-ascund sub cămaşă şi mîine dimineaţă m-a puc de lucru.

*

* *

Incetineala timpului după plecarea lui Ivanov fu pentru mine cel mai dureros chin. Abia îşi recăpătase libertatea şi începui să-mi imaginez felul cum îşi întrebuinţa orele. Imi imaginam primele tratative cu păzitorul semaforului, diplomaţia şi prudenţa de care va fi nevoit să dea dovadă într-o ţară în care delaţiunea trece prin zidurile caselor şi se furişează prin uşile căscate.

Nu primii în timpul zilei alte vizite decît aceea a temnicerului, care mă hrănea cu pîine neagră şi ciorbă. Neastîmpărul îmi dădea arsuri la tîmple. Mă ridicam într-una începînd să mă plimb brusc prin celula de opt metri pătraţi. Mintea-mi buimacă pîndea umbra lui Ivanov. Gîndurile-mi dădeau tîrcoale, meteori rătăciţi, în preajma lui Ivanov. Nici- cînd o femeie adorată n-a frămîntat aşa de mult inima amantului ei. Asemenea fumătorului de opium, cu simţuri hiperesteziate, mi se părea uneori că undele nepipăite ale radiogramei liberatoare îmi atingeau urechile, răspîndindu-se în spaţiu. Zumzetul imaginar al unui post de emisie legăna încordarea mea. Şi apoi efluviul rece al îndoielii îmi scălda deodată epiderma. Ivanov plecase cu o mie de dolari. Făcusem bine încrezîndu-mă în el ? De ce nu şi-ar fi păstrat teancul de bilete în loc să se expună primejdiilor unei evadări ? In definitiv, era liber, relativ liber într-o ţară care a pierdut sensul acestui cuvînt scump oamenilor civilizaţi din apus ?

Noaptea veni. Felinarul gălbui lumină iarăşi. Amintirea Lady-ei Diana mă învălui o vreme. Unde era acum ? La Londra, fără îndoială, cu Varişkin. Se mira, desigur, că nu primeşte nici o veste de la mine, nici un răspuns la telegramele trimise pe adresa hotelului Vokzal şi pe care cekiştii le interceptaseră, desigur. Mi-o evocam pe Madona din tren în budoarul ei din Berkeley Squar, jucîndu-se cu dorinţa nesatisfăcută a lui Varişkin, care se tîra la picioarele ei aşteptînd precizările rapoartelor mele pentru a-şi deschide inima. Chiar în clipa aceea poate Lady Diana desfăşura artificiile seducţiei sale între două mormane de perne. O ghiceam, goală aproape în rochia roz-albă. O blană de hermină. Arătînd rotunjimea braţelor goale şi aluniţa pielii fricţionată cu verbină, pudrată cu măsură.

Il vedeam şi pe Varişkin îmblînzit, domesticit. Varişkin cu ochii încercuiţi de nădejde, pîndindu-şi prada, înlănţuit de voinţa unei ciute care tăinuia un suflet de panteră în trupul ispititor al unei femei fără apărare.

Sărmanul Varişkin ! Pelerin respectuos la genunchii Madonei Voluptăţii. îndrăgostit rebegit dinaintea unei icoane cu inima îngheţată. Nu era în stare să mintă, cu toată şiretenia-i de asiatic. Nădăjduia, într-adevăr, s-o învingă pe anglo-saxona emancipată, eliberată din cătuşele pe care ni le impusese etica nesigură a unei societăţi lipsite de ideal ? Nădăjduia să în- covoaie fruntea copilei Picţilor şi Scoţilor, moştenitoare naturală a muntenilor grampiani care sfidau altă dată cotropitorul roman şi opreau marşul triumfal al legiunilor lui neînfrnînte ?

Slavul îndrăgostit de-o scoţiană. Frumos motiv de dizertaţii pentru scormonitorii de suflete care netezesc cu un pieptene de buzunar bălăriile din ţinutul Iubirii. Nostim subiect pentru salonul psihologului. Admirabil amestec pentru chimistul care urmăreşte notaţia atomică a suspinelor contra marilor fiori. Intrucît mă priveşte, renunţam la deducţii. Nu aveam nici curajul să evoc, în durerea de acum, ce va ieşi din idila aceasta, dacă gorila cu frunte palidă, însemnată cu o stea roşie, va îndrepta într-o seară, cîndva, ţeava browningului spre pieptu-mi resemnat.

*
* *

Mi se acordă a doua zi o oră de plimbare în livada şcolii. Aerul proaspăt al dimineţii îmi făcu bine. Aş fi vrut să mă spăl în curte. Soldatul de serviciu nu-mi permise.

Mă înapoiai cu regret în subsol. Ochii-mi uluiţi de soare nu distinseră nimic la început. Dar mă aştepta o surpriză. Recunoscui în celulă silueta Irinei. Mă salută cu ironie, ca de obicei :

— Bună ziua, nobile deţinut.

Mă înclinai fără să spun ceva. Nu eram dispus la palavre cu ea. Mă aşezai pe pat, prefăcîndu-mă că nu o iau în seamă. Irina mă privi în tăcere, apoi declară :

— Barba îţi creşte, Principe Seliman. Cîteva zile numai şi vei semăna cu un mujic, cu un proletar de rînd, care dă tîrcoale femeilor capitaliştilor.

Schiţai un gest trudit :

— Oh, doamnă. Fie-ţi milă. Fără glume ieftine în privinţa aceasta. Păstrează-le pentru întrunirile dumitale publice şi pentru hidrocefalii care te ascultă.

Irina se prefăcu că nu m-a auzit :

— In definitiv, ce deosebire este între un prinţ Seliman şi o haimana zugrăvită de Gorki ? O maşină de ras şi-o coajă de săpun. Materie cenuşie? Pff !... Anatomiştii au constatat că, creierul unui imbecil cîntăreşte la fel cu cel al unui om inteligent. Glanda tiroidă ? Poate. Se va şti asta peste un secol. Căci, după novatorii medicinei, oameni mari nu există : mai multe sau mai puţine ghinde într-un gîtlej... Bine !... Principe, te necăjesc. întrucîtva am dreptul. Am savurat etapele decăderii dumitale. Dacă Ceka te lasă în viaţă, în cincisprezece zile vei fi răpus cu totul. Pantalonii îşi vor pierde complet dungile impecabile care sînt cele două paralele ale snobismului. Haina boţită, gulerul înnegrit, unghiile murdare, obrajii scofîlciţi, vor completa acest încîntător tablou. Mă delectez dinainte la gîndul c-o să te văd cu înfăţişarea colbuită şi rău mirositoare a unei epave a societăţii. Nu spui nimic ?

— Nu, doamnă.

— Eşti nepăsător la sarcasm ? De pe-acum ? Taurul e obosit ? Nu mai avem orgoliul pozei ? Detaşarea supremă a brahmanului de eul său ?

Tăcerea mea o aţîţa pe doamna Muraview. Bătu în pămînt cu cizma neagră şi exclamă :

— Principe. Ai putea să-mi faci onoarea de a răspunde.

O privii. Replicai :

— Doamnă. Ai putea să-mi acorzi graţia de a mă lăsa în pace !

Ne privirăm în tăcere. Ea hohoti într-un rîs crud şi zise :

— Intr-una din serile acestea ai să te dezbraci în faţa mea, ca Cernişew. Ai să te despoi înainte de a muri. Va fi pentru dumneata o senzaţie nouă. Iţi vei aduce aminte de garsonierele dumitale pariziene, unde îndeplineai ritul acesta pentru a înfrînge o virtute amabilă. Dar de data asta, căderea va fi definitivă. Nici flori, nici vin.

Irina se apropiase de mine. Chipu-i iradia ură. Ochii ei imi ardeau

retina ca două focuri luminoase pe care le priveşti de prea aproape.

Reluă :

— Gîndeşte-te la Cernişew care se ruşina să se arate în faţa mea. O să te văd gol. Va fi pentru dumneata ruşinea supremă înainte de a muri.

Mă rezemai de perete şi spusei :

— Vasăzică, mă urăşti aşa de mult ? De ce ?...

Intrebarea păru că-i zdruncină mînia. Rămase încremenită. Reluai :

— Mărturisesc că nu înţeleg o ură aşa de intensă. Dacă aş fi fost amantul dumitale şi te-aş fi trădat, terfelit, umilit, maltratat — ar fi fost — dacă nu drept, cel puţin admisibil să nutreşti dorinţa răzbunării. Dar asupra lui Varişkin trebuia să se abată mînia dumitale. Mă faci să ispăşesc rătăcirile amantului dumitale. Nu crezi că e un dezacord cu normele justiţiei ?

Irina dădu din umeri :

— Justiţia ? Eh, o noţiune mic-burgheză. Dumnezeul vostru s-a preocupat oare de justiţie cînd a dezlănţuit potopul înecîndu-i, nepăsător, pe buni şi răi ? Justiţia ? O poliţie de siguranţă a celor slabi contra celor tari ! Noi, bolşevicii, deţinem Forţa. Cu atît mai rău pentru ceilalţi.

— Cancelarul de Fier vorbea tot ca dumneata, doamnă.

— Ei, şi ? Kraft is Macht. Forţa primează Dreptul. Aiurările Societăţii Naţiunilor ne fac la Moscova să rîdem. Un teatru de păpuşi pentru bătrînii căzuţi în mintea copilăriei, pentru ţîncii bătrîni care-şi fac de joacă cu utopiile, în timp ce nursele lor visează pe lacul Geneva. Societatea Naţiunilor ? O ! O ! Cînd lumea întreagă dospeşte ura. Cînd galbenii, edificaţi de noi, se trezesc puţin cîte puţin ? Cînd germanii îşi vin încet-încet în fire ? Cînd anglo-saxonii vă îmbrăţişează ca să vă poată strînge de gît mai bine ? Vom putea să vorbim de pace cînd oamenii au să devină buni, generaşi, chibzuiţi, inaccesibili invidiei, geloziei, lăcomiei. Adică peste trei sau
patru milioane de ani. Pînă atunci, dumneata eşti nevoit să rămîi prizonier aici. Nu eu ţi-am tulburat apa ; ci dumneata. Don Quijotte al unei Dulcinee, mi-ai zdrobit inima luîndu-mi amantul. Sînt trei vinovaţi care merită pedeapsa : Lady Diana, Varişkin şi dumneata. Fiecare la rîndu-i. Intîmplarea a făcut să pun mîna întîi pe dumneata. După ce-o să termin cu dumneata, îşi va plăti datoria Lady Diana. Pe urmă, Varişkin. Dacă simţi o plăcere în asta, pot să-ţi spun, deci, că n-ai să ispăşeşti singur.

— Doamă Muraview, răspunde-mi sincer. Nu te însufleţeşte ura de clasă mai mult decît dorinţa de a răzbuna o iubire nefericită ?

— Ambele. Nu vă urăsc pe dumneata şi pe Lady Diana a dumitale numai pentru că sînteţi pricina durerii mele sentimentale, ci pentru că aparţineţi unei clase sociale pe care o detest.

— Pe care o invidiezi...

— Şi pentru că sînteţi adevăraţii paraziţi ai societăţii. O legiune de trîntori inutili în stupul unde se munceşte. Păuni care se înfoaie în bătătură şi care ciugulesc grăunţele din chiupul societăţii. Pe cînd eu purtam ciorapi de bumbac şi studiam la Universitatea din Petrograd, cu zece copeici în săculeţul de mînă, Lady Diana Wynham purta rochii de curte de mii de guinee, şi risipea într-o zi mai mult aur decît ar fi cîştigat

toate camaradele mele într-un an.

— Doamnă, nu ai dreptate să te plîngi, deoarece la Berlin adică atunci cînd nu te mai aflai pe teritoriul rus, te îmbrăcai ca o femeie de lume, cu ciorapi de mătase şi cu un taior de o eleganţă sobră, dar impecabilă.

— Revoluţia, domnule !

— Asta voiam să-ţi spun. Astăzi, dumneata care ai devenit Eminenţa Roză a noilor seniori ai regimului, trezeşti invidia propriilor dumitale surori, muncitoarele naţionalizate şi semeni gelozia în sufletul viitoarelor Irine Muraview. Roata se învîrteşte. Şi cîtă vreme egalitatea posacă, riguroasă, nu va fi impus acelaşi tain şi aceeaşi salopetă geniilor şi cretinilor, ai să fii întotdeauna de o parte sau de alta a baricadei. Dar eu ştiu că sufletul dumitale de revoluţionară e nesătul şi argumentele mele nu-ţi vor mai domoli vrăjmăşia. Aştept, deci, cu răbdare, în celulă, să hotărăşti asupra soartei mele şi vei avea privilegiul de a mă despuia chiar dumneata ca să oferi trupul meu browningului călăului.

XV.

Ziua trecu. Nesfîrşită. Grea ca ghiuleaua legată de piciorul ocnaşului. Seara observai cu mirare că temnicerul obişnuit fu schimbat prin cekistul care mă arestase la hotelul Vokzal. Puse pîinea mucegăită pe scîndură şi-mi explică :

— Tovarăşul a fost chemat la Kutais, aşa că eu o să-ţi aduc mîncarea.

Se uită la mine cu coada ochiului şi adăugă cu nepăsare :

— De altfel, nu multă vreme.

— Pleci şi dumneata ?

— Nu. Ai să fii liberat. Sau poate împuşcat în curînd. I-am auzit pe tovarăşi discutînd cazul dumitale. Citeau o depeşă de la Moscova adresată Irinei Muraview. Au zis : „Mîine seară“. Socotesc deci că mîine seară o să ştii. Mort sau liber. Cred că mort, mai degrabă.

Petrecui încă o noapte de chinuri. Ce făcea Ivanov ? Izbutise să trimită radiograma ? Zdrobit de oboseală, adormii spre ziuă. Fui deşteptat pentru plimbarea de dimineaţă. In livadă, soldatul, o santinelă pe care n-o mai văzusem încă, îmi făcu un semn discret care mă ului. Mă invită din ochi să-l urmez. Mă duse în spatele unui şopron şi-mi arătă o colibă de lemn de lingă zid. Imi făcu semn să împing uşa înţepenită. Mă supusei. Abia intrat în colibă, tresării buimăcit. Prietenul meu Ivanov, era acolo, între două stive de buturugi.

— Dumneata ? Prin ce minune ?

— Să vorbim repede. Avem dreptul la zece minute. Află dar, că am cumpărat tăcerea cekistului care-ţi supraveghează plimbarea.

— Dar... mesajul ?

— Aşteaptă. Lasă-mă să-ţi istorisesc faptele în ordinea înlănţuirii lor. Abia eliberat, m-am dus în port şi, bînd cu pescarii, am aflat că păzitorul semaforului e un ofiţer bătrîn de marină, la pensie, un om de treabă al fostului regim, pe care bolşevicii îl considerau inofensiv şi care vegetează în casa-i cu semnale. M-am dat cu el în vorbă. Se numeşte Gregor

Lobaciov. M-am dus de l-am văzut din nou aseară. M-am interesat de viaţa, de trecutul, de părerile lui. Ne-am uşurat, între patru ochi, inima şi am blestemat tiranii actuali. Mi-a arătat postu-i de T.F.F. Mi-a explicat că, reglementar, n-avea drept să se slujească de el decît pentru a trimite lămuriri de ordin maritim vapoarelor ce trec. Incredinţat că pot să mâ bizui pe el, i-am împărtăşit îndată adevărul. Tot adevărul. El ţi-a arătat din capul locului simpatie şi mi-a declarat că nu numai că-ţi refuză mia de dolari, dar că-şi impune ca o datorie să te ajute în măsura putinţelor.

— Bietul om !...

— La zece seara se aşeza la postu-i şi căuta să se pună în legătură cu operatorul Northern Star-ului. Dădu semnalul de chemare pentru a primi răspunsul. Nu zăbovi. La zece şi un sfert, telegrafistul yachtului radiografia cuvintele : „Ne îndreptăm spre Nikolaia; vom fi în raza portului la 11 dimineaţa“. Iată, prietene, vestea bună pe care ţineam să ţi-o dau. Am dat tîrcoale în preajma şcolii azi-dimineaţă, am intrat în vorbă cu soldatul care urma să te păzească şi, pentru o sută de dolari strecuraţi în cartuşieră, am obţinut întrevederea providenţială.

O lovitură de cizmă curmă sfatul. Murmure în ruseşte. Ivanov răspunse. Apoi, mai pe şoptite, adăugă :

— Trebuie să ne grăbim. îi e teamă să nu bată la ochi. Mă întorc în port. Deîndată ce yachtul se va zări, o să închiriez o barcă şi-o să mă urc la bordul vasului. Pentru rest, cum o vrea Dumnezeu.

— Ivanov, grăbeşte-te, te rog. Am fost informat că Muraviewa şi Şapinski vor decide în seara asta soarta mea. Eliberarea sau execuţia. Ceasurile îmi sînt numărate.

— Da. Da. Reia-ţi plimbarea cu soldatul. Voi face imposibilul ca să te scap. Curaj, prietene...

*

* *

Nu putui să ating alimentele ce-mi fuseseră aduse. Teama că Ivanov n-o să poată ajunge la yacht îmi dădea sudori îngheţate. După-amiaza se scurse. Cînd amurgi, cekistul coborî să aprindă felinarul gălbui la culoare. Vorbea cu un camarad. Accentele guturale ale conversaţiei lor aprinse răzbăteau pînă la mine. Impinsei cu degetul oblonul ferestruicii şi privii. Rîdeau. Vorbeau apoi, deodată, pe şoptite. Ridicau tonul iarăşi şi hohoteau. Celălalt cekist arătă spre celula mea. Se apropiară. Mă culcai repede şi mă înfiorai auzind scîrţîitul zăvorului. Ambii se opriră în pragul uşii.

Insoţitorul temnicerului meu mă privi cu luare-aminte. Conversaţia începu, întretăiată de rîsete. Intrebai, tăinuindu-mi liniştea grozavă :

— Nimic nou, tovarăşe ?

Temnicerul schimbă cîteva cuvinte cu celălalt şi răspunse :

— Eh, în situaţia în care eşti, putem să-ţi spunem fără ocol. Ai să fii mort în noaptea asta, aşa că n-o să mai poţi bate toba cumva. Decît că dumneata ai fost pricina unei ciondăneli straşnice între Muraviewa si Şapinski.

— Eu ?

— Da ! Şi de aceea tovarăşul meu a ţinut să te vadă mai îndaproape.

Moscova a telegrafiat spunînd că lasă pe răspunderea şefului Cekăi verdictul ce va găsi cu cale. Muraviewa a hotărît, natural, condamnarea dumitale la moarte. Dar îi trebuie viza lui Şapinsky pe ordinul de execuţie. Şi aici chestiunea devine nostimă. Ha ! Ha ! Ha !...

Cekistul dădu tovarăşului său cu cotul, chicoti şi adăugă :

— Tovarăşul Şapinski se învoieşte, cu condiţia ca Muraviewa să-i dea... Mă înţelegi ?... Ha ! ha ! ha ! Dar tovarăşa nu vrea să audă de Şapinski şi, înţelegi... Cu botul lui cît cala...

— Atunci ?

— Atunci au avut o discuţie cruntă. Muraviewa, care nu se teme de nimic, a şfichiuit cu o vargă mutra amorezului ei care a ieşit din birou trîntind uşa şi refuzînd să semneze ordinul.

— Dar eu ?

— Oh, cu dumneata nu se schimbă nimic. Muraviewa o să se lipsească de viza lui şi gata. Dacă Şapinski ar fi fost acoperit de Moscova, te-ar fi graţiat doar ca să facă în necazul tovarăşei. Vezi cum stau lucrurile. Am ţinut să te vestesc dinainte pentru că nu ai o mutră nesuferită. Aşa că n-o să te mire prea mult în noaptea asta, pe la zece sau unsprezece, cînd o să fii luat în oraş.

Cekistul aruncă un scuipat pe lespezi şi încheie cu mîna pe clanţă :

— Nu-i aşa că lucrurile sînt nespus de hazlii ?... Şapinski care se alege cu una peste fată din cauza dumitale. Ha ! Ha ! Ha !...

Şi uşa se închise în urma hohotitului mefistofelic.

*
* *

Cel mult cinci ore mă mai despărţeau de tragica scadenţă, căci probabil călăul va veni înainte de miezul nopţii. Cum să nădăjduiesc că în aşa scurt timp Ivanov o să poată preveni pe Griselda şi că aceasta va izbuti să facă ceva ?

Mă cuprinse deodată resemnarea. Fără ca nervii să mi se poată domoli prin efortul voinţei o toropeală anesteziantă îmi adormi creierul trudit. Mă întinsei pe pat şi mă lăsai în voia soartei mele acum fixate.

Moartea e cu adevărat aşa de groaznică şi singuri stoicii au dreptul s-o aştepte nezdruncinaţi ? Viaţa noastră nu-i, oare, toată, o sală de aşteptare în care ne frămîntăm pînă la ora trenului pentru Eternitate ? N-ar trebui să ne gindim la ea în fiecare zi, deoarece soarta poate să ne ceară mîine biletul de înapoiere spre Veşnicie ? Şi totuşi uităm pentru că ne convine incertitudinea datei fatale. Ciudată stare de spirit e aceea care ne face să primim o tratăîn alb a morţii, atunci cînd ne-am înfricoşa dacă ea ne-ar impune de mai-nainte o dată inexorabilă.

Mă deşteptai cu un zvîcnet. Cineva intrase în celulă fără să-l fi simţit şi mă bătea pe umăr. Somnul mi-era aşa de greu, încît fui nevoit, în mai multe rînduri, să deschid şi să închid pleoapele pînă să-mi recunosc vizitatorul.

Era Şapinski.

Un duş rece în plină faţă nu m-ar fi înviorat mai iute. ti privii în lumina gălbuie.Avea, într-adevăr pe frunte o brazdă roşie. Vorbi în şoaptă :

— Seliman. Avem zece minute ca să fugim din Nikolaia, un sfert de oră ca să ajungem pe yachtul american şi treizeci de minute ca să ieşim din raza apelor teritoriale.

Imi părea că visez. Nu clintii. Ma scutură.

— Haide, ridică-te ! Dacă întîrzii ai să fii împuşcat, am să pierd cincizeci de mii de dolari etc...

— Şapinski, adevărat ?... Eu... Eu... Dumneata... Oh !...

El aproape mă smulse din aşternut şi se aprinse :

— Dacă îţi spun. Uite. încredinţează-te.

Băgă mîna în buzunarul vestonului de piele şi scoase un teanc de bancnote.

Electrizat de întorsătura neaşteptată a soartei, mă sculai şi spusei :

— Şapinski, ajută-mă să fug şi va fi bine de dumneata.

El deschise încet uşa celulei, murmurînd :

— Să ieşim...

Mă îndemnă s-o iau înainte, în axa revolverului său aţintit spre mine. Soldatul din capul scării se dădu repede în lături ca să-mi facă loc. Şapinski îi dădu în ruseşte un ordin scurt. Străbăturăm poiana. Oamenii din gardă stăteau la sfat dinapoia unei cotiugi care implora noaptea cu hulubele înălţate.

— Pe-aici... şopti Şapinski.

Ne aflam în stradă. Atunci, el grăbi pasul şi zise :

— Tovarăşe, s-o luăm acum iute în port. N-o să fiu liniştit pînă cînd n-oi pune piciorul în barcă.

Captivitatea şi lipsa de hrană mă antrenaseră prea puţin pentru un record de cross-country prin localitatea adormită. Dar învierea cvasi-miraculoasă mă stimula. Cu dinţii strînşi, cu coatele lipite de trup, mă ţineam după Şapinski care alerga îngrijorat. Gonirăm de-a lungul unei străzi cu case povîrnite pe cheiul micului bazin central. Coasta era netedă. Pe dreapta şi pe stînga nu se zărea nimic. Două-trei felinare luceau în port. In larg, luminile Northern Sfar-ului îmi dovedeau că nu-i vorba de o părere.

Coborîrăm pe ţărm. O siluetă răsări în penumbră, din spatele unui morman de lăzi părăsite.

— Cine-i acolo ? întrebai încordat.

— Ivanov, replică Şapinski.

Omul se apropie de noi. Recunoscui într-adevăr pe tovarăşul meu de celulă. Zărindu-mă, el mă cuprinse în braţe şi spontan mă sărută ruseşte. Bietul Ivanov ! Mă gîndesc şi azi la el şi-i mulţumesc cu toată căldura unei inimi recunoscătoare.

Dar Şapinski puse capăt efuziunilor :

— Unde e barca ?

Ivanov clătină din cap :

— Ar fi trebuit să vină la ora zece fix.

Şapinski scrută cadranul luminos al ceasului şi zise :

— Unsprezece şi zece. De ce-o fi întîrziind ?

— Nu ştiu.

Secera de argint a lunii răspîndea asupra noastră raze opaline. Văzui deodată o cută de bănuială pe fruntea Iui Şapinski. Se uită la noi pe rînd

şi zise :

— Nu cumva aţi pus ceva la cale ca să mă pierdeţi ?

Ivanov îl apucă de braţ :

— Ce, eşti nebun, tovarăşe ? N-avem oare mai mult decît tine interesul de a fugi ? Nu mi-a dat Prinţesa Seliman biletele de bancă pentru tine... ca să-l salvezi pe Prinţ ? De ce să bănuieşti că-i vorba de trădare ?

Şapinski schiţă un gest de scuză. Spuse :

-- Ai dreptate. Mi se pare că văd trădători peste tot.

Şi, întors spre mine, adăugă :

— Iartă-mă, dar după patru ani de Ceka trebuie să fii cu ochii în patru. Minutele sînt preţioase şi nu putem rămîne aici fără primejdie.

Scrutarăm valurile. Marea Neagră îşi desfăşura pînza luminată de raze. Nici o barcă nu se apropia de ţărm.

— Poate c-o fi în port.

Ivanov clătină din cap.

— Nu. Vin de acolo. Nu este nimeni. Ce-i de făcut ?

Şapinski se îndreptă spre mine :

— De ce n-am sări oare într-o barcă pentru a ajunge grabnic pe yacht ? Fiecare minut pe ţărm e un pericol.

— Şapinski are dreptate, glăsuii eu. Repede în port. Northern Star-ul a acostat la o milă şi jumătate. Cu două perechi de vîsle vom ajunge în douăzeci de minute.

Ivanov aprobă. Pornirăm pe ţărm în goană. Deodată Şapinski întinse braţul spre mare şi exclamă :

— Priviţi !... Yachtul se întoarce ; nu i se mai vede lumina roşie.

Teama ne ţintuia pe nisipul umed. Ivanov spuse :

— Asta înseamnă că se duce. Porneşte în larg. Uite !

— Ce înseamnă asta ?

— Hai, nici un minut pierdut. Să dăm fuga la semafor şi să-i spunem lui Lobaciov să ne pună în legătură cu Northern Star. Se întîmplă ceva de neînţeles. Sîntem cu siguranţă victimile unei tragice încurcături.

— Seliman are dreptate. La semafor.

Baraca de lemn a lui Lobaciov, cu prăjinile şi antenele ei semăna cu o insectă mare pitulată pe ţărmul de piatră la extremitatea nordică a bazinului. Ne grăbirăm. Nu pierdeam din ochi yachtul, care părea că porneşte într-adevăr spre larg.

— Dacă nu izbutim să ajungem Northern Star-ul în noaptea asta sîntem pierduţi, spusei lui Ivanov, care alerga lîngă mine.

— Dumnezeu cu mila, murmură el.

Ajunserăm la semafor. Şapinski se opri şi ne arătă o dîră de lumină între obloanele închise.

— Lobaciov e aici. Cu-atît mai bine !

Ivanov se furişase spre uşă. Deodată ne făcu semn să ne apropiem fără zgomot. O nouă surpriză ne aştepta în coliba de lemn gudronat. O recunoscusem prin perdele pe doama Muraview. Stătea în picioare dinapoia bătrînului Lobaciov care, plecat pe masa de radioemisie, părea că aşteaptă instrucţiunile. Şapinski, Ivanov şi eu înţeleseserăm. Incremenisem. Dar cekistul îşi veni imediat în fire şi, încleştîndu-şi mîinile în braţele noastre murmură :

— Sîntem pierduţi. Numai o lovitură ne poate mîntui. Urmaţi-mă.

Trînti brusc uşa. Dădurăm buzna în baracă. Doamna Muraview întoarse capul. Cît ai clipi, Şapinski o ţintui locului şi ordonă :

— Repede... o frînghie ca s-o legăm şi un şervet să i-l băgăm în gură.

Ivanov se grăbi, cu concursul lui Lobaciov. Mă uitam la doamna Muraview care era prizonieră în strîngerea cekistu- lui. Buimăceala ei că mă vede liber făcuse loc unui acces de furie nebună :

— Trei bărbaţi împotriva unei femei ! exclamă ea. Ce laşitate ! Ce ignobilă laşitate!

Replicai :

— Dumneata nu ne-ai învăţat loialitatea, doamnă. O virtute care nu-şi are locul în Rusia Sovietelor.

Ea încercă să strige. Şapinski îi acoperi gura şi îi porunci :

— Nu fă atîta gălăgie, porumbiţo ! Sîntem grăbiţi. Ivanov, leagă-i straşnic mîinile şi picioarele, în timp ce eu o să-i trag fularul peste guriţa de viperă. Aşa. Mai fă un nod. Mi-e teamă de tovarăşa. Foarte bine. Seliman, ajută-mă s-o duc în odaia lui Lobaciov. Uşor. Pe-aici. Trebuie să fii galant cu femeile nostime chiar cînd ele îţi cravaşează faţa.

O aşezarăm pe doamna Muraview în pat, neputincioasă ; zăvorirăm uşa şi ne întoarserăm lîngă Lobaciov care, uluit, asculta explicaţiile lui Ivanov.

Mă prezentă bătrînului ofiţer în retragere :

— Prinţul Seliman. Gregor Dimitrievici Lobaciov, fost căpitan în marina imperială. Prietenul meu e soţul principesei Seliman, care posedă Northern Star-ul. Dar pentru Dumnezeu, tovarăşe, lămureşte-ne, ce căuta Muraviewa aici ?

— Prieteni, începu Lobaciov, vă voi spune totul, pentru că acum soarta mea e legată de a voastră. Ori vom muri cu toţii ori vom scăpa cu bine din impas.

Vorbind, manevra pîrghiile ca să-l cheme pe operatorul yachtului.

Continuă :

— Astă seară, pe la zece, mă pregateam de culcare cind intră în baraca mea o femeie. Atitudinea ei era autoritară,iar limbajul ei răspicat mă îngrijoră. Îşi spuse numele. Mă temui îndată de soarta dumitale, Ivanov, şi de a prietenului dumitale. Ingrijorările mele erau întemeiate, căci Irina Muraviewa îmi declară fără ocol :

— Ştiu că ai trimis prin T.F.F. un mesaj yachtului străin care a ancorat în raza Nikolaiei. Ştiu, de asemenea, că yachtul aparţine Prinţesei Seliman, soţia unui prizonier politic încarcerat şi condamnat la moarte de Ceka din Moscova. Ai să trimiţi, prin urmare, imediat, radiograma pe care ţi-o voi dicta.

Vrusei să protestez. Muraviewa replică :

— Ordin din partea Cekăi. Dacă refuzi, te arestez chiar în noaptea asta.

— Nu avui încotro. Irina Muraview îmi citi atunci următoarele rînduri, pe care le scrisese pe bucata aceasta de hîrtie. Principe Seliman, uite...

Mă aplecai peste fila mototolită şi descifrai cu glas tare :

„Principesa Seliman, pe bordul «Northern Star». Doamnă, soţul dumneavoastră vă va fi redat, neatins, mîine la prînz la Batum. Duceţi-vă

în portul acela fără întîrziere.
(Semnat)
Ivanov“.

Ivanov făcu un gest de stupefacţie :

— Cum ? Ştia că sînt amestecat ?

— Ea ştie totul, întrerupse Şapinski. Dar să nu pierdem o vreme preţioasă parlamentînd aici. Lobaciov, eşti în comunicaţie cu telegrafistul yachtului ?

— Nu încă. Nu răspunde la chemările mele.

In timp ce Lobaciov continua să-şi trimită undele în noapte, Ivanov îmi explică :

— Pricepi. A vrut să dea două lovituri dintr-o dată : să îndepărteze yachtul de Nikolaia ca să ne răpească orice şanse de scăpare şi să paralizeze Northern Star cu ajutorul torpiloarelor flotei roşii, acum, la Batum.

Cu mîna dreaptă pe pîrghie, Lobaciov aprobă :

— Exact, căci în momentul cînd v-aţi năpustit în baracă îmi ordonase să mă pun în legătură directă cu comandantul contratorpilorului V. 14 al flotei sovietice din Marea Neagră. Aha, răspunde yachtul. Tăcere !...

Ne plecarăm tustrei spre Lobaciov. Transmise cuvinte. Ciocănitul pîrghiei de aramă în baraca tăcută traducea chemarea noastră înflăcărată. O pauză. Un minut. Două minute. O veşnicie ! Il interogarăm pe Lobaciov din ochi. Ne făcu semn să nu mişcăm. Apoi, deodată, luă un creion şi scrise, literă cu literă, răspunsul operatorului. Era în englezeşte :

„We are sending at once motorboat to fetch you at the pier".

Ivanov şi Şapinski nu pricepeau engleza. Mă întrebară. Tălmăcii :

„Va trimitem imediat barca automobilă ca să vă ia".

Camarazii de evadare scoaseră un strigăt de bucurie. Lobaciov se ridică. Mă întrebă cu politeţea aleasă a bătrînilor ofiţeri din marina imperială rusă :

— Scumpul meu Principe, mi-e îngăduit să vă rog a mă lua cu dumneavoastră ? Dacă nu cumva prezenţa mea pe yacht n-o şochează pe doamna Prinţesă Seliman, căreia n-am avut încă onoarea de a-i fi prezentat ?

Luai mîinile fostului ofiţer şi replicai :

— Comandante ! Soţia mea va fi prea fericită să vă primească la bord pe dumneavoastră, care sînteţi mîntuitorul nostru !

In timp ce el îmi mulţumea, Şapinski spuse lui Ivanov :

— Hai să vedem dacă porumbiţa noastră e tot legată şi cu căluş în gură. Ar fi imprudent să scape aici mai devreme de cinci sau şase ore...

— Intrucît te priveşte, tovarăşe comandant, te sfătuiesc să strici postul T.F.F., ca să nu poată funcţiona pînă la sosirea unui speciailst.

— Ai dreptate. Cu doamna Irina Muraview nici o măsură de prevedere nu-i de prisos.

După cinci minute, cei trei ruşi şi eu ieşeam din semafor. Luminile yachtului erau tot în bătaie. Nădejdea ne destindea ca o baie călduţă nervii crispaţi. Cu urechea-i exersată de marinar, Lobaciov auzi cel dintîi zgomotul motorului în noapte :

— Vine barca. N-au aprins felinarul din spirit de prudenţă. Uite, acolo, snopul de spumă în raza lunii. E ea.

Barca albă acostă curînd. La bord se aflau două persoane : două siluete negre : a pilotului şi, fără îndoială a căpitanului yachtului. Făcui onorurile scării de fier tovarăşilor mei de evadare :

— Ivanov, poftim întîiul. Comandante, e rîndul dumitale. Şapinski, dumneata.

Săriră tustrei în barcă. Mă lăsai şi eu, gata să-l mulţumesc căpitanului Northern Star-ului. Dar două braţe se desfăcură. O voce care tremura de emoţie şopti :

— Gerard !

O recunoscusem pe Griselda. Emoţia fu aşa de intensă incit mă prăbuşii la pieptul ei. Inima îmi zvîcnea cumplit de bucurie. Prin pleoapele închise iradiau puncte luminoase. Fiorul învierii şi al iubirii trecea prin trupul meu. Mă agăţam de Griselda, aşa cum naufragiatul se agaţă de salvatorul care l-a smuls din gheara morţii. Sleit, o strîngeam aproape s-o înăbuş, sorbind parfumul drag regăsit, respirînd mireasma neuitată a părului ei blond. Simţii deodată pe buze sărutul ei. Săruta cu patimă gura mea, deşi eram murdar, deşi eram de opt zile neras, deşi aveam un cap de ocnaş evadat. Sărutarea ei mă readuse în fire.

In timp ce strîngeam mînuţele pe care le chemasem atîta, ea ordonă pilotului să pornească spre yacht. Camarazii mei se aşezară la capătul celălalt al bărcii. Nu vorbeau din discreţie. Barca spinteca marea lăptoasă şi împrăştia de-o parte şi de alta stropi fosforescenţi :

— Domnilor, spusei atunci, vom face prezentările pe bordul Northern Star-ului, cînd vom fi pus piciorul în azilul plutitor, unde regulile poliţiei occidentale îşi vor fi recăpătat valoarea.

Călătoria fu scurtă. Ne urcarăm în curînd pe puntea yachtului unde domnul şi doamna Maugham îmi urară bun-venit. Căpitanul conduse pe cei trei camarazi ai mei în cabinele respective şi, în urma stăruinţelor lor, luă fără să mai zăbovească, direcţia Constantinopolului. Se grăbeau, ca şi mine, să iasă cît mai curînd din zona apelor teritoriale şi să scape de eventualele percheziţii ale vreunui monitor din flota roşie.

*
* *

Cabina de baie a Griseldei fu pentru mine un colţişor de paradis terestru. In timp ce mă bărbiream cu maşina de ras a lui Maugham, Griselda, aşezată lîngă oglindă asculta relatarea fugară a întîmplării mele. Incheie :

— Gerard, nu cred să fi trecut prin aşa emoţii de zece ani ! Primul mesaj prin fără fir mă alarmase la început. Crezusem că într-adevăr eşti bolnav la Nikolaia. Şi gîndul că eşti singur, fără îngrijiri, părăsit în tîrgul caucazian, mă mîhnea într-atît încît număram orele necesare distanţei între Trebizunda şi Nikolaia. La unsprezece dimineaţa ne aflam în raza portului. Il trimisei pe prietenul nostru Maugham în cercetare, cu barca. Poţi să-ţi închipui mirarea mea cînd se întoarse, după douăzeci de minute cu un rus pipernicit, care-l rugase să-l prezinte deîndată Prinţesei

Seliman. Omul acesta îmi istorisi între patru ochi peripeţiile prin care trecuseşi, expus răzbunării unei revoluţionare ruse şi ameninţat cu împuşcarea chiar în seara aceea, fui pe punctul de a-mi pierde cunoştinţa. Imi revenii însă numaidecît în faţa pericolului. Informaţiile pe care mi le aducea Ivanov erau prea precise pentru ca el să le fi inventat. Bănuiam în el un aliat şi dădui toată crezarea sfaturilor sale. Imi arătă atunci că singura şansă de salvare ce ne rămînea era să cumpărăm conştiinţa lui Şapinski cu cincizeci de mii de dolari. Ii răspunsei că sint gata să dau de zece ori mai mult ca să te scap. El plecă în barca-automobil şi se întoarse chiar seara, pe la şapte, cu Şapinski. în timp ce acesta ne aştepta pe punte, Ivanov intră în salonul meu şi, în două minute îmi rezumă situaţia :

— Am izbutit să-l ademenesc pe delegatul Cekăi locale. I-am spus că dacă înlesneşte evadarea Prinţului, îi veţi înmîna cincizeci de mii de dolari. A acceptat cu condiţia să-i înlesniţi şi dumneavoastră fuga în străinătate.

Fireşte că i-am dat asigurări lui Ivanov. El adăugă :

— Acum, unde-s dolarii ?

— I-am pregătit în servieta asta, explicai eu. Numai că mă nelinişteşte ceva :dacă-i dau pe toţi deodată, cine îmi va garanta că el îi va lua şi nu-l vom mai vedea vreodată ?

Ivanov îmi explică imediat :

— Să întrebuinţăm un vechi mijloc curent în Siberia. Vom tăia biletele cu foarfeca, în două. Veţi da jumătate lui Şapinski şi dumneavoastră veţi păstra cealaltă jumătate. Cînd vi-l va aduce pe Prinţul Seliman teafăr, îi veţi înmîna restul biletelor tăiate. O să aveţi, astfel, chezăşia bunei credinţe a cekistului, deoarece dolarii vor fi pentru el inutilizabili, cîtă vreme nu-şi va fi achitat îndatorirea pînă la capăt.

Ideea lui Ivanov era excelentă. Mi-l aduse pe Şapinski, cu care căzurăm de acord. Ii numărai jumătăţile de bancnote şi-l lăsai să plece, convinsă c-o să-şi respecte promisiunea. Dar, pe la zece, în momentul cînd căpitanul se pregătea să trimită barca la ţărm, operatorul T.F.F. ne aduce la cunoştinţă că-l cheamă Nikolaia. Mai mult moartă decît vie îl urmai împreună cu căpitanul. El transcrise mesajul păzitorului semaforului care ne îndemna să ne ducem la Batum. Mesajul era semnat de Ivanov. O atare schimbare de program ne cufundă în cea mai cruntă încremenire. De ce să ne ducem la Batum dacă erai liberat în urma sprijinului lui Şapinski, cînd era aşa de simplu să te luăm din portul Nikolaia ? Căpitanul bănui ceva suspect. Consultaţi, domnul şi doamna Maugham nu îndrăzneau să afirme că el nu avea dreptate. Eu însămi eram torturată de îndoieli. Să rămîn pe loc, ori să ascult sugestia bizară a lui Ivanov ? Discutarăm timp de o jumătate de oră. In cele din urmă îl convinsei pe căpitan să ridice ancora căci, în definitiv, ar fi fost prea tragic să nu ne găseşti la Batum, interpretînd greşit radiograma. Yachtul se pusese in mişcare cînd sosi un nou mesaj conceput astfel : „Mesajul precedent anulat. Dispoziţii schimbate. Veniţi imediat căutaţi bolnav pe ţărm. Urgenţă extremă. Ivanov“. Căpitanul întrerupse numaidecât manevra şi expedie barca. Restul îl ştii.

In timp ce mă îmbrăcam cu un costum de flanelă bleumarin,

împrumutat cu bunăvoinţă de Maugham, dădui Griseldei cheia misterului, povestindu-i intervenţia neaşteptată a doamnei Muraview. Ea se înfioră la gîndul că femeiuşcă din Moscova fusese cît pe-aci să mă dea în ghearele călăului. Dar izgonii emoţia luînd-o pe Griselda în braţe şi sărutînd încă o dată buzele care nu se mai fereau.

*
* *

Pasagerii yachtului se găsiră toţi în faţa unei mîncări reci, în sala de mîncare. Respectai promisiunea făcută camarazilor de evadare, prezentîndu-i pe rînd Griseldei :

— Domnul Ivanov... un pianist virtuoz, care a frecventat îndelung puşcăriile ruseşti. Comandantul Lobaciov din marina imperială, retrogradat de Soviete la funcţia modestă de păzitor de semafor. Tovarăşul Şapinski, fost delegat al Cekăi la Nikolaia..., comunist ieri, azi capitalist.

Prietenii mei zîmbiră. Şapinski, cel dintîi. Ivanov se înclinase politicos dinaintea Prinţesei. Lobaciov o salutase cu mîna la frunte. Şapinski se apropie, îşi alătură călcîiele, sărută ca un abate din secolul al VIII-lea mîna Griseldei şi spune :

— Tovarăşă Prinţesă, vă prezint în seara, asta, pentru prima şi ultima oară, omagiile mele roşii şi egalitare, deoarece mîine voi adora ce-am ars aproape patru ani !

Nu se putea închipui o mai rapidă convertire. Ne aşezarăm la masă, în momentul cînd căpitanul cobora de pe punte. Anunţă grav :

— Am depăşit limita apelor teritoriale.

Şi, întorcîndu-se spre cei trei ruşi, adăugă :

— Domnilor, sînteţi acum sub protecţia pavilionului american şi nici un comandant de vas sovietic nu mai are dreptul să vă aresteze.

Ivanov, Şapinski şi Lobaciov se ridicară şi, întorşi spre Prinţesă, goliră cupa în cinstea drapelului înstelat. La două noaptea ieşirăm din sala de mîncare. Pe culoar, mă oprii în pragul uşii apartamentului Griseldei şi-o întrebai :

— Draga mea, vrei să-mi arăţi cabina ce-mi rezervi ?

Ea mi-o arătă pe-a sa şi răspunse cu un zîmbet fermecător :

— Darling, o să te poţi obişnui cu celula aceasta după închisoarea din Nikolaia ?

O îmbrăţişai pe Griselda şi ne zăvorirăm în cabină. Turbinele yachtului vibrau înăbuşit. Privirăm cerul pur, ţintuit cu stele, străbătut de eşarfa luminoasă a Căii Lactee. Părul auriu al Griseldei mi-atinse tîmpla. Mîna-mi se opri pe sînul ei aprins. Mă întrebă :

— Gerard, la ce te gîndesti, oare ?

Ii răspunsei :

— La prea blinda, buna şi sfînta doamnă Muraview, care m-a obişnuit cu moartea şi mi-a redat dragostea singurei femei pe care am iubit-o.

XVI.

Monaco. Northern Star-ul era ancorat în bazin, alături de yachtul Prinţului. Prînziserăm pe bord, sub cortul cu dungi albastre, portocalii. La stînga, cazinoul îşi înălţa budinca de orez vanilat, în mijlocul garniturii angelice de palmieri prea verzi. Muntele se estompa cenuşiu, în aburul cald al norilor, care se destrămau. Cuburi roşii, casele Turbiei, păreau că se topesc sub soare ca îngheţata de zmeură în faţa unui radiator.

Griselda şi Ruth Maugham se duseră la ţărm să facă cumpărături. Vor reveni în curînd cu o privire de roşu, de pudră, de carmin pentru buze, de bolduri, de parfumuri foarte scumpe şi cu loţiuni englezeşti în sticle hexagonale, împodobite cu desene greceşti.

Domnul Maugham coborîse în cabina sa să aducă ţigări. Eram singur. Plăcerea de a trăi. Tihnă desăvîrşită. Viaţa e aşa de frumoasă cînd ai simţit mîna rece a Morţii pînditoare !

Evocam fuga noastră pe Marea Neagră. Despărţirea de Lobaciov şi de Şapinski în faţa Cornului de aur. Căci acesta, doldora de bancnote, ţinea să-şi refacă viaţa la Constantinopol. Bolşevic prin accident şi om de afaceri din vocaţie, va fi mîine zaraf în Pera, antreprenor de dancing la Berlin sau importator de icre la Londra. Lobaciov, om înţelept, ne părăsi şi el. Dar regreta, asemenea Candidei, micul său semafor unde, la umbra pavilioanelor codului maritim, cultiva pe Puşkin, Emmerson şi Schopenhauer. Se va retrage într-o căsuţă din Pisarie, cu trandafiri roşii, cu cătină măruntă. In faţa Bosforului care te ispiteşte la meditare, el va visa la timpurile care nu vor mai reveni, cînd nu se scuipa pe coridoarele Palatului de Iarnă, cînd mîinile murdare ale gărzii roşii nu mînjeau gobelinurile frumoasei Cesinskaja şi cînd camerele imaculate ale Institutului Smolny nu erau bătătorite de marinari beţi sau de dictatori cu fruntea îngustă.

Prietenul meu Ivanov, eliberatorul meu, rămăsese pe bord în urma stăruinţei Griseldei, care promitea că are să organizeze pentru el un concert la Carnegie Hall din New-York.

Aşezat la pian, ne-a fermecat clipele călătoriei şi-a pus pe muzică a doua mea lună de miere cu Griselda.

Stewardul îmi întrerupse şirul gîndurilor :

— O telegramă pentru dumneavoastră, Sir... Jenkin vine de la post restant.

Desigur, veşti de la Lady Diana, căreia îi telegrafiasem din Constantinopol un scurt rezumat al misiunii mele avortate. Deschisei mesajul.

„Am fost peste măsură de mirată de aventura dumitale nemaipomenită. De asemenea Varişkin. Vă felicit din toată inima pentru fericita evadare. In principiu, căsătoria noastră va avea loc la 26 iunie, dacă nu vor surveni împrejurări neprevăzute. Roagă pe Prinţesa Seliman să-mi facă cinstea de a lua parte.

Dacă este posibil, vino îndată ce primeşti această telegramă, la castelul din Glensloy (Loch Lomond). Aş vrea să te văd neapărat. Observat lucruri care îmi dau mult de gindit. Cu dragoste, Diana”.

Prietenul Maugham apăru în momentul în care îndoiam telegrama ;

zise glumind:

— Veşti de la frumoasa Irina ?

— Nu, dragul meu. Lady Diana Wynham ne invită pe Griselda şi pe mine la nunta ei cu Varişkin, care se va celebra la 26 iunie, adică exact peste zece zile.

— Să se mărite cu un bolşevic ? Ce idee ciudată !

— Demnă de Madona din tren... Şi-apoi uiţi că proletarul rus de astăzi preţuieşte mai mult decît un mare duce altădată, pentru că, graţie lui, concesiunea din Telav va umple cu petrol cupa lor la altar. E una din ironiile savuroase pe care destinul, acest jongleur ironic, ni le rezervă. Făcînd o infidelitate evangheliei marxiste, şi trădîndu-şi tovarăşii, pentru capitaliştii occidentali, comunistul va redobîndi, prin intermediul viitoarei sale soţii, o parcelă de averi ruse naţionalizate... Frumoasă lovitură... Printr-un efect asupra roşului, atinge albul şi cîştigă partida.

— Cum a putut Lady Wynham, care trece drept una dintre fruntaşele societăţii britanice, cum a putut această femeie atît de frumoasă...

— Dar aproape ruinată.

— In sfîrşit, care e considerată la New-York una dintre cele trei graţii ale Hyde-Park-ului, să consimtă a lua de bărbat un stîlp al Sovietelor ?

— Nu înţelegi situaţia, prietene... Nu se găsesc în toate zilele douăzeci de milioane de franci venit anual, de pe urma unui individ. Mai-marii Regatului Unit au fost foarte încercaţi în urma războiului şi impozitului pe venituri.

Lady Diana Wynham, care nu poate fi fericită fără mult aur, avea deci puţine şanse să găsească o partidă aşa de bogată printre celibatarii, văduvii sau divorţaţii castei sale. Era sortită să se mărite sau să accepte în mod clandestin un parvenit fără graţii sau un multimilionar mojic. A preferat un bolşevic autentic, distrugător al legilor sociale, un distrugător îndepărtat de secere şi ciocan... după ce şi-a făcut suma. Şi-apoi, cunoşti gustul Lady-ei Diana pentru tot ce e ciudat, nou, original, neprevăzut. O doamnă suspusă care descinde din vechii regi ai Scoţiei şi ia în căsătorie un comunist, din care face vice-regele petrolului... iată ultima modă. E nevoie de mai mult ca să agiţi redacţiile gazetelor anglo-saxone şi să faci să se cutremure cablurile transatlantice sub undele încrucişate ale comentariilor ? Căci bănuieşti probabil ce vor broda reporterii noştri yankei în jurul acestei căsătorii... Văd de aici titlurile pe două coloane : „Subita convertire a unui bolşevic îndrăgostit„Lady Diana Wynham a biruit hidra roşie", „De la Moscova la Piccadilly", „Eros îşi moaie săgeţile în petrol". Şi altele şi mai senzaţionale !

Domnul Maugham dădu din cap ; surise :

— Probabil că ai dreptate ; vei fi martor la nunta care nu va fi lipsită de picanterie şi care va reaminti pe aceea a crapului cu iepurele.

— Legăturile acestea sînt cele mai statornice.

Hohote de rîs puseră capăt discuţiei noastre. Griselda şi Ruth Maugham se întorceau de la Monte-Carlo cu numeroase pachete legate cu sforicele roze.

— Bătrînico, ai devalizat toţi negustorii de parfumuri monachezi ? îşi întrebă Maugham soţia. Se zice că banii bărbaţilor americani se volatilizează printre degetele nevestelor. E drept, dar prin canalul

vaporizatoarelor.

Griselda zărise telegrama. Ii anunţai noutatea apropiatei căsătorii a Lady-ei Diana. Işi manifestă dorinţa de a răspunde invitaţiei, deoarece peste şase zile yachtul va ajunge la Southampton.

Ne îmbrăcasem pentru a merge să luăm masa la Cyro's, cînd stewardul îmi aduse o nouă telegramă. O desfăcui şi citii următoarele :

„Gerard, te rog să vii imediat la Castel. Varişkin a dispărut. Sînt dezorientată. A ta cu tot sufletul, Diana“.

Griselda şi prietenii mei comentară mesajul în drum spre Cyro’s.

— O mireasă care-şi pierde mirele, cu opt zile înaintea căsătoriei, asta nu-i cu noroc, observă Griselda care, avînd încredere în mine, nu manifestă nici un fel de gelozie faţă de Lady Diana.

Ruth Maugham glumi :

— Să nu dea oare înapoi bolşevicul în faţa Rubiconului ?

Bărbatul ei adăugă :

— S-a aruncat într-o fîntînă... şi n-a găsit probabil petrol acolo.

Protestai :

— Situaţia trebuie să fie foarte gravă, dacă Lady Diana îmi trimite a doua telegramă. Căci i se pot reproşa mii de slăbiciuni, dar laşitatea nu.

Griselda o lovi pe Ruth cu cotul şi zise rîzînd :

— Ascultaţi-l ! N-aş fi crezut niciodată că va apăra într-o zi cu atîta căldură cauza văduvei şi-a orfanului.

— He ! He ! mormăi Maugham, văduva e încîntătoare. Cît despre orfan, să aşteptăm moartea lui Varişkin !

Exclamai :

— Faceţi rău că rîdeţi. Inainte de toate nu-mi fac decît datoria, venind în ajutorul unei femei care şi-a pus toată increderea în mine şi care mă cheamă în ajutor.

Griselda îmi atinse obrazul cu mîna înmănuşată.

— Gerard, te tachinăm. Ştii bine că nu ţi-aş lua niciodată în nume de rău că te porţi în numele cinstei şi al loialităţii, îţi permit să iei primul tren, mîine dimineaţă, pentru Scoţia... Noi ne vom întoarce cu yachtul în Anglia. Voi descinde la Ritz, în Londra, şi vei veni să mă iei de-acolo pentru a asista la căsătoria Lady-ei Diana... Bine-nţeles, dacă Varişkin fugarul a fost găsit !

— Griselda, îi răspunsei dezmierdîndu-i braţul, îţi sînt deosebit de recunoscător că ai înţeles situaţia. Intr-adevăr nu o pot părăsi pe femeie cînd are nevoie de mine.

.....
.....

Intrarăm în Cyro’s. O cîntăreaţă rusoaică, cu diademă scânteietoare şi doi exilaţi fardaţi cu vestă roşie şi cizme albe psalmodiau Dubinuşka. Un abur de amintiri mă învălui. Mă uitai curios la mesenii indiferenţi care mestecau copane de miel sau despicau în tăcere carnea roşie a unei piersici. Ceva mai încolo femeile luau atitudini hieratice, cu ţigareta îndreptată spre candelabru, cu bărbia prinsă în unghiul ascuţit al mîinilor, voiau să guste, ca pe un lichior, muzica aceasta halucinantă. Iar eu mă gîndeam la soldaţii roşii din Nikolaia, la gorila care executa

condamnările, la nenorocitul Cernişew, jalnic automat ale cărui resorturi se striviseră în faţa mea. Şi simţii nevoia să mă adresez oamenilor de aici, care glumeau cu imnul morţii. Aş fi vrut să apuc o lopată cu noroi şi să-i împroşc pentru a le reaminti că viaţa nu-i pentru toată lumea un dancing deschis ziua şi noaptea şi unde nepăsarea e de rigoare. Griselda îmi citi desigur gîndul, căci mă luă uşor de mînă şi murmură :

— Gerard. Te înţeleg şi te iubesc.

Atunci îi mulţumii cu o privire plină de dragoste şi mă calmai degrabă. Imi dădui seama de copilăria scurtei mele revolte. Oamenii aceştia erau norocoşii lumii. Se amuzau. Aveau dreptate. Nu făcuseră nimic pentru a fi fericiţi. Totuşi erau. Sau li se părea că sînt. Formula fericirii orientale nu-i oare perimată iar omul fericit de astăzi nu-i cel a cărui femeie e aproape fara cămaşă ?

Mă aşezai lingă Maugham. Mă pregăteam să-i cer părerea asupra acestui grav subiect. Dar el îmi răspunse cu mai mult temei decît şi-ar fi închipuit :

— Da, prietene. Patru cocktailuri !

*
* *

La miezul nopţii ne aflam pe yacht. Mă culcasem în pat cînd Griselda, în capod verzui şi roşietic, se aşeză pe margine şi întrebă :

— In definitiv, poate că fac rău lăsîndu-te să te duci singur la castelul Frumoasei din Pădure.

Afecta că glumeşte, dar îi ghiceam îngrijorarea. Işi furişă degetele cu perle prin părul meu şi reluă :

— Ai fost, nu-i aşa, amantul ei ?... Gerard... Spune-mi adevărul adevărat. Am să te las în orice caz să pleci, căci sînt sigură acum că te-am recucerit, aşa cum tu eşti sigur c-am revenit la tine cu trup şi suflet. Gerard. Fii sincer. Ai iubit-o puţin ?

Tăgăduii. Ea insistă.

— Din afecţiune, da. Din amor, nu.

— Ştii că doi ani de cînd ne-am despărţit, m-am gîndit mult la tine, la viaţă, la crizele sentimentale care uneori separă fiinţe sortite să se înţeleagă. Nu mai sînt intransigentă ca altă dată cînd te ştiam la Palm Beach cu fiica mea vitregă Evelyn. Am reflectat. Mi-am format judecata. Am priceput importanţa minimă a măruntelor abateri conjugale. Mă refer la acelea care nu implică iubirea adevărată, afecţiunea inimii, adîncă, durabilă, tare ca diamantul. Aşa că, dragul meu Gerard, te poţi destăinui în faţa mea căci te iubesc definitiv şi-am observat aceasta cînd am ştiut că un pericol grav te-ar ameninţa. Poţi să-mi spui cu toată sinceritatea că Lady Diana a fost pentru tine o aventură.

— Ei nu, Griselda dragă. Oricît ţi-ar părea de curios, n-a fost niciodată nimic între dînsa şi mine. Imprejurările s-au împotrivit. Am sfătuit-o, am ajutat-o, moraliceşte. Totul din pur diletantism. Acesta-i adevărul.

Griselda se convinse. Mă strînse în braţe.

— Eşti un om ciudat, Gerard, dear. E în tine şi un aventurier, şi un Don Quijote. Contopeşti cu uluitoare bună-credinţă loialitatea cu voluptatea

viciului. In doi ani de zile mi s-a vorbit deseori la New-York despre soţul meu exilat. Ştii ce spuneam persoanelor care voiau să te ponegrească ? Adoratorilor care căutau să mă facă să divorţez şi care nu se-ndoiau că luminiţa e stinsă în sufletul meu ? Le spuneam : Prinţul Seliman ? El e sfîntul Pavel al Agenţiei Cock's. Ar putea să vă ducă prin Iad fără să-şi pîrjolească poala mantalei. E adevărat ?

— Şi tu, Griselda, eşti cel mai bun dintre suflete, în cea mai frumoasă dintre tunicele chinoises... Iar pentru a-ţi mulţumi că mi-ai salvat viaţa, te voi face să mori în braţele mele.

— Oh, Gerard !

Intristat, exclamai :

— Dar, dragă, unde pleci ?

Ea întinse braţu-i frumos, catifelat, ca un sceptru de împărătească şi răspunse zîmbind :

— Gerard, să pun zăvorul !

XVII.

Ajunsei la Loch Lamond a treia zi, în amurg. Şoferul Lady-ei Diana mă aştepta în gara Tarbet, în lumina soarelui ce apunea, cel mai mare dintre lacurile scoţiene căpăta culori violete, gălbui, verzui. Seara de iunie se anunţa senină. O adiere imperceptibilă trecea din cînd în cînd pe suprafaţa lacului şi o încreţea.

Ben Lomond-ul îşi înălţa piramida de stînci sălbatice, scăldate în purpură şi aur.

— E departe castelul ? întrebai eu.

— Nu, domnule, o milă şi jumătate în direcţia cascadei Inversnaid, dar pe ţărmul răsăritean al lacului.

Şi, cu un fel de mîndrie, şoferul adăugă :

— Sîntem în regiunea Macfarlanilor.

Imi aduceam aminte de îndelungata vendetă ce-şi opuseseră, de-a lungul istoriei Scoţiei Macfarlanii şi Macgregorii, pe vremea cînd şefii triburilor mînuiau prea des spada şi securea. întrebai :

— Unde sînt Macgregorii ?

— In faţă, domnule... pe malul de vest al lacului.

— Aşadar, lacul era un fel de no man's water între tranşeele duşmane ?

— Da, domnule. Suprafaţa lacului era a tuturor. Adică a nimămii. Ori, mai exact, a lui Rob Roy, a cărui cavernă o s-o vedeţi în partea de nord a insulei Wallace şi care spumega apa lacului cu metodă şi discreţie.

— Dumneata eşti scoţian de cunoşti aşa de bine regiunea ?

Şoferul schimonosi un zîmbet mai larg şi zise :

— Nu, domnule. Sînt belgian. Dar nevasta mea e macfarlană.

Automobilul trecu sub o boltă de pietre sure, legate cu muşchi şi lichen şi se strecură printre două peluze vaste, festonate cu irişi negri. Castelul Glensloy se ivise, medieval, învăluit în umbrele albastre ale serii. Două pătrate, cu arcuri romane şi metereze în cel mai curat stil baronial.

Intre ambele turnuri, mai scund, corpul principal străpuns de ferestre înalte, ascuţite. Ici-colo, lepra de verdeaţă a iederei în arhipelaguri stufoase. Observai că turnul din stînga avea, la etajul al treilea, două ferestre ale cărui lumini erau înăbuşite de perdele roşii. Părea un chip dreptunghiular, fantastic, ce-şi zvîrlea ochii roşii peste peluza înfloritǎ. Dacă aş fi fost superstiţios, vedenia aceasta mi s-ar fi părut o prevestire rea, dar nu ma tem nici de scări, nici de locul al treisprezecelea, nici de solniţe vărsate.

Şoferul trase pe alee şi se opri la piciorul unei scări largi. Sus, pe terasă, Lady Diana mi se înfăţişă într-un taior de flanelă albă, cu o eşarfă de caşmir ocru-gălbui şi roşu-închis şi cu un fetru bărbătesc pe cap. Agită un baston şi striga :

— Hei, Gerard, te-aştept de-un ceas.

Urcai treptele două cîte două şi sărutai mîinile întinse.

— Sînt dezolat că te-am făcut să aştepţi, mv dear. Dar între noi fie zis, n-a lipsit mult ca să mă aştepţi mult şi bine !

— Bietul de tine ! Ai riscat pentru mine moartea ! Asta n-am să uit niciodată. Sînt aşa de fericită că te revăd aici. Mai întîi pentru că ai scăpătat dintr-o aventură groaznică şi apoi pentru că prezenţa ta, astă seară, mă întăreşte mai mult decît ai putea să bănuieşti... Oh, Gerard !

Oftă :

— Dar ce o ? Telegrama adresată la Monte-Carlo m-a îngrijorat.

Ea mă duse în partea cealaltă a balustradei de piatră pentru a vorbi mai în voie. Faţa dinspre apus a terasei dădea spre lacul năpădit de negurile serii. La dreapta, piramida stîncoasă a Ben Lomondului căpăta acum o umbra de violet episcopal.

Lady Diana vru să cunoască, în primul rînd, în amănunte, peripeţiile mele în Caucaz. După ce îi satisfăcui curiozitatea, vorbi ea :

— Nenorocirile tale, Gerard, îmi dau şi mai mult posibilitatea de a înţelege cele ce s-au petrecut aici. Lasă-mă să-ţi expun faptele în ordinea lor cronologică. După ce ne-am luat rămas-bun la Berlin, am plecat la Londra, unde, peste opt zile, sosi şi Varişkin. Era atunci mai îndrăgostit de mine ca oricînd. Pe la 5 sau 6 iunie, mirată că nu primesc nici o veste de la tine, sătulă de a tot telegrafia la Nikolaia, mă dusei la Sir Eric Blushmore, viitorul vicepreşedinte al consilului meu de administraţie, şi-l întrebai dacă a primit un raport din partea inginerului său expert. Îmi răspunse că informaţiile furnizate de Edwin Blankett erau excelente, că afacerea din Telav se prezenta sub cele mai bune auspicii şi că formarea societăţii cu capital de zece milioane de dolari nu mai era decît o chestiune de zile. Mi se va vărsa, ca preţ al concesiunii mele, jumătate plus unu din acţiunile emise. Voi reprezenta deci pe piaţa petrolului un capital de aproape o sută de milioane de franci. In felul acesta voi putea să trăiesc liniştită şi să mănînc bacon în fiecare dimineaţă, fără a fi socotită risipitoare... Obosită oarecum de aceste întîmplări şi totuşi încrezătoare în viitor, mă hotărîi să aştept la castelul Glensloy înapoierea ta din Caucaz, ca să-mi achit datoria faţă de Varişkin, adică să-i acord mîna mea. Pretendentul meu îmi ceru permisiunea să mă urmeze. Ar fi fost un lucru necugetat să-mi părăsesc logodnicul atunci cînd unirea noastră devenea iminentă. Il primii aici.

Lady Diana se apropiase de mine. Cu glasul mai şuşotit, parcă s-ar fi temut să n-o audă cineva, urmă :

— Ascultă-mă, Gerard, cu luare-aminte. Aceasta se petrecea la 8 iunie. A doua zi Varişkin primi corespondenţa sa din Berlin şi, înainte de dejun, mă întrebă : „Diana, eşti tot fără de ştiri din partea lui Seliman ?“ Răspunsul meu afirmativ îl nelinişti. Iar pentru că eu căutam o explicaţie în privinţa misterului acestuia, el îmi mărturisi temerea că paşaportul tău n-o să te poată ocroti cu temei. Un gînd puse deodată stăpînire pe mine şi exclamai :

— Doamna Muraview...

El schiţă un gest evaziv, care nu fu de natură să mă liniştească. Aşteptă. A doua zi primeam lunga ta depeşă din Constantinopol, care puse în sfîrşit capăt înfrigurării mele.I-o comunicai lui Varişkin. El o citi de mai multe ori şi oftă : „Nenorocitul, a scăpat ca prin urechile acului !...“

Timp de trei zile Varişkin mi se păru mai puţin preocupat să-mi facă curte şi mai mult să comenteze cu mine fiecare rind din extraordinara ta istorisire. Imi dădu de înţeles că doamna Muraview se dăduse în vileag deschizînd primele ostilităţi asupra ta şi că răzbunarea ei se va întinde, cu siguranţă, pînă la noi. Cu atît mai mult cu cît evadarea ta va avea ca urmare aţîţarea ei. Atitudinea lui Varişkin îmi dădu de gîndit. Ii spusei deunăzi :

— In definitiv, dragă, ţi-e frică de metresă ? Da sau nu ?

El îşi dezmierdă bărbuţa neagră şi cu glasu-i tărăgănat răspunse:

— Pentru mine, nu... Pentru tine, da... Irina s-a pornit. Cine ştie de ce va fi capabilă... Crede-mă, Diana, ar fi mai prudent să părăsim reşedinţa oficială şi să ne ascundem undeva, în afară de Regatul Unit, în Franţa, de exemplu, unde ne vom căsători în taină. Mai tîrziu, cu vremea, lucrurile se vor potoli şi nu te voi mai expune unui pericol real pe care îl presimt şi care mă îngrijorează.

Mă răzvrătii la gîndul de a fugi din faţa moftului acela de rusoaică. Eu să mă ascund de frica Muraviewei ? Să mă mărit în taină de teama bolşevicei infecte ? Ii răspunsei lui Varişkin :

— Dragul meu, Irina ta va fi dispunînd poate de viaţa sau de moartea bieţilor contrarevoluţionari ce-i cad în gheară în pivniţele Cekăi ; dar te asigur că va şovăi să molesteze o Wynham pe teritoriu britanic. La noi sînt spînzurate persoanele care nu respectă viaţa altcuiva. Juraţii noştri n-au pentru criminali, chiar cînd înfăptuiesc crima sub incidentul patimii, indulgenţa stupidă a juraţilor francezi care, achitîndu-i pe culpabili, încurajează cu bună-ştiinţă abuzul revolverului sau cuţitului. Voi rămîne deci la Glensloy. Ne vom cununa pe 26 ale acestei luni, deîndată ce Seliman va fi venit ca să-mi servească drept martor şi nu vom ţine seama de micile ranchiune ale celei care a mistuit rău Justina divinului Marchiz.

De atunci, Varişkin nu-mi mai pomeni de amantă. Părea chiar că uitase de existenţa ei şi schiţa cu mine proiecte încântătoare — cînd, alaltăieri dimineaţă, trezindu-mă pe la 9, o rugai pe Julieta să-l înştiinţeze pe domnul Varişkin că vom face o plimbare pe lac, înainte de a lua micul dejun. Julieta se uită ia mine mirată şi-ml spuse :

— Mialdy nu ştie că domnul Varişkin a plecat ?

— Cum ? Se şi află în parc la ora asta ?

--Ba nu, Milady. A sosit o telegramă pentru domnia sa la opt. A dat îndată ordin şoferului să-l ducă la Glasgow, ca să ia primul tren pentru Londra.

Stupefacţia mă împiedică să mai răspund ceva. Julieta ieşi. Se întoarse după cinci minute. Edward, lacheul meu, îi dăduse un plic adresat mie. Cuprinde un scurt răvaş al lui Varişkin, scris cu creionul şi prin care mă informa că prezenţa sa la Londra era urgentă şi absolută, că-mi va telegrafia de acolo şi că în 48 de ore, adică ieri, se va întoarce. Or, dragul meu, Varişkin nu numai că nu s-a întors, dar n-am primit nimic de la plecarea lui. Ce zici ?

Ce puteam să zic despre dispariţia lui ? Avui presimţirea că nu prevestea nimic bun, dar nu voii să sporesc temeriile Lady-ei Diana.

—Logdnicii ruşi sînt generoşi, răspunsei eu. S-a dus să caute la Londra darul de nuntă ce-ţi hărăzeşte.

Amurgul năpădise parcul. Ben Lomondul îşi pierduse boneta de cardinal. Fiindcă se stîrnea vîntul, Lady Diana mă luă de braţ.

— Bietul meu Gerard. Ţi-e foame, nu-i aşa ? Hai să mîncăm.

Sufrageria castelului era aşa de vastă încît, în afară de masa din mijloc aflată sub protecţia conică a candelabrului, restul se estompa în umbră.

Lady Diana îşi schimbase taiorul cu capot rose-the, cu lebede pe margini. Cînd apăru în pragul bibliotecii, în cadrul uşii ogivale, exclamai :

— Zîna lacului !

Ea zîmbi. Pecetlui sub ironie neliniştea care o frămînta.

— Scrisul lui Sir Walter Scott de pe zidul sufrageriei îţi sugerează comparaţia asta, nu-i aşa ? Ar trebui să spui : Zîna din lac.

— De ce ? Toate merg cît se poate de bine, iar norocul iţi va zîmbi din nou. Varişkin se va întoarce de la Londra cu un diamant — unul în plus ! — care îţi va împodobi arătătorul, în timp ce inelarul stîng se va găti cu o nouă verighetă. Căsătoria asta te bucură încă, nu-i aşa ?

— O datorie poate fi ea plăcută ?

— Mi-ai spus la Berlin că rusul te-a vrăjit.

— Sînt mai puţin sigură de asta acum. El avea atunci pentru mine farmecul noutăţii. Mă amuzam cu el. Fiarele au mingii în cuşti ca să se joace. Mă jucam. Şi-apoi, cînd nu mai ai nimic faci promisiuni nebune. Scadenţa pare aşa de îndepărtată, încît nici n-o zăreşti. Apoi se apropie ziua cînd trebuie să plăteşti datoria. Atunci eşti mai puţin entuziasmat şi masori din ochi şanţul pe care-l vei sări. Varişkin mi-aduce bogăţia, e-adevărat. Dar o voi primi resemnată, în camera nupţială. Şi nu va fi pe lume decît o soţie mai mult, o femeie fericită mai puţin.

— Legătura te indispune ?

— A, nu. E mai bine să fii la Moscova întâiul decît la Stock-Exchange al doilea.

— Omul ?

— Nu.

— Atunci ?

— Umilirea de a pune pentru prima dată corpul meu la vînzare. Varişkin, aventură între două trenuri, mi-ar fi plăcut. Varişkin punînd o

ştampilă pe şoldul meu, mă enervează. Pricepe-mă, dacă poţi !

— Pricep, Lady Diana.

— Dragul meu, Gerard, ştii că m-am dat multor amanţi. Madona din tren n-are ca aureolă decît cercul vicios al toanelor ei şi drept capelă camerele de lux ale marilor Palace-uri. N-am urcat alt calvar decît scara şerpuitoare a hotelului cînd ascensorul nu funcţiona, iar magii mei nu mi-au oferit niciodată perle în pragul unui staul. Nu pretind cîtuşi de puţin a onora Virtutea, nici să mă îmbrac într-o haină albă, cînd Patou inovează stofe aşa de frumoase iar Guerlain parfumuri aşa de savuroase. Dar niciodată nu mi-am valorificat înfiorările, nu am speculat sărutările. Aşa că mă simt nespus de jignită, iar orgoliul meu suferă deoarece pentru întîia oară în viaţa mea, la 26 iunie, eu Winifried-Grace-Christabel- Diana, Lady Wynham of Glensloy Castle, a cărei străbună, contesa de Marde, zisă Agnes cea Neagră, s-a împotrivit nouăsprezece săptămîni asalturilor englezilor de sub ordinele lui Salizbury, de dinapoia zidurilor castelului Dunbar, voi abdica de la mîndria mea, îmi voi aduce steagul în pragul alcovului şi, crudă inovaţie, voi primi ceva de la un om în loc să-i dau.

O ascultai pe Lady Diana cu mare atenţie. De asemenea, cu admiraţie. Trufia ei de scoţiană nobilă nu era displăcută. Amoru-i propriu jignit nu dispunea deloc la rîs. Evocam în gînd foarte apropiata ei unire cu proletarul ajuns în urma unei aruncători de zar pe tinicheaua Demagogiei. O vedeam măritată cu Varişkin acesta, ai cărui strămoşi, va loc să domnească peste clanurile Highlanzilor, rătăceau, nomazi inculţi, prin întinderile Turkestanului. Gleznele fine, de antilopă sprintenă, chipul delicat, aşa de mîndru, ochii mari, luminaţi de perspicacitate vor plăti aurul şi luxul necesar vieţii ei, aşa cum căldura e necesară păsării din insule, iar sera — orhideei.

— Ai dat întotdeauna ? reluai eu dezmierdînd cu mîna lebăda de pe mîneca-i largă.

Ea îmi răspunse cu gravitate :

— Intotdeauna. Pînă acum deplînsesem nenumăratele femei care îşi fac un titlu de onoare din a scoate cît mai mult din portmoneul amanţilor lor. Să fii plătită de un bărbat — să fii retribuită, să fii furnizoarea încîntătoare a clientului mascul, să primeşti pomana înainte de a te culca în pat, ce degradare pentru o femeie ! Intreabă-i pe amanţii mei. N-am vrut să primesc niciodată de la ei nici măcar un buchet de şase pence. Cînd îmi trimiteau trandafiri sau bijuterii, li le înapoiam cu cartea mea de vizită şi cu aceste cuvinte : „Nici fiori, nici daruri“, ca să-i fac să simtă că ei erau inferiorii, îndatoraţii mei şi că nu înţelegeam ca ordinea raporturilor să se schimbe. Acum, voi intra în rîndul robitelor şi domesticitelor, devenind soţia supusă şi recunoscătoare a unui bărbat care îmi va fi procurat — indirect — bogăţia fără de care nu pot trăi. Cu-atît mai rău pentru mine. Şi pentru el.

Lady Diana oftă. îmi strînse mîna şi-aproape solemn adăugă :

— In orice caz, Gerard, îţi spun fără accent melodramatic şi fără fals orgoliu : dacă speranţele mele nu se vor înfăptui cumva, iar petrolul din Telav nu va fi decît un miraj, mă voi ucide mai degrabă decît să mă înrolez în tîrgul sclavelor albe. Mi-ar displace acum să aştept ca un baron al finanţei să mă achiziţioneze şi să-mi însemne umărul gol cu pecetea

sclaviei. Aminteşte-ţi, Gerard ! Aminteşte-ţi de visul ce-avusei odată şi a cărui dezlegare am cerut-o nepreţuitului şi pehlivanului Profesor Traurig. Omuleţul roşu, în pijama stacojie, din visul meu, era chiar Varişkin în decorul sîngeros al Rusiei bolşevice. Sînt, într-adevăr, prizoniera coşmarului meu deoarece, dacă Varişkin mă îmbogăţeşte, îi aparţin, iar dacă ruina mea e consumată — sinuciderea mă pîndeşte. Oh, nu protesta. Ştii bine, Gerard, că prefer drojdiei din potire spuma şampaniei şi elocvenţei cărnii, limbajul mut al vulgarităţilor.

Lady Diana tăcu. Ciulirăm brusc urechea. Un tunet foarte îndepărtat se prelungea pe coline. Mă ridicai şi privii prin fereastră.

— Se stîrneşte o furtună, grozavă, spusei Dianei.

Calmul acestei seri era suspect. Şi căldura, de asemenea.

— Cît e ceasul, Gerard ?

— Unsprezece.

— Vino în budoarul meu, la etajul întîi. Biblioteca e lugubră în seara aceasta. Cărţile cu legături vechi, îmi fac impresia unei cuşti aurite.

Lady Diana se înfioră. Imi petrecui cu dragoste braţul pe după umerii ei şi voii să-i calmez agitaţia.

— Eşti nervoasă, Diana, în astă-seară. Zăduful furtunii ce se va abate, fără-ndoială. Şi nesiguranţa cu privire la Varişkin. Eh, fii mai senină : nu mai e mult pînă la cupa de petrol la Banca Angliei. Ai să fii în curînd iarăşi bogată. Restul, puţin contează !

Urcarăm scara monumentală a castelului, spirală de piatră cenuşie. Budoarul, învecinat cu camera, era de un gust modern, surprinzător în castelul acesta secular. Se afla, mai cu seamă, deasupra sofalei imense, un Raeburn admirabil, pe care-l contemplam în tăcere.

— Te-năbuşi aici, zise Lady Diana, deschizînd geamul ca să lase vîntul înăuntru.

Intr-adevăr, vînzoleala călduţă năpădi în cameră şi lipi de trupul Dianei crepe de Chine-ul capodului ei.

Gemu :

— Oh, Gerard. Fericirea ! Să mor fulgerată în noaptea asta dacă n-o voi gusta întreagă :

Mă apropiai mîngîietor :

— Hai, draga mea, lasă vorbele mari şi goale. Cu ele se otrăvesc făpturile.

Stăteam la fereastra înaltă care dădea spre terasă şi lac.

Lady Diana se strînsese în mine, instinctiv. Un fulger brăzdase noaptea mohorîtă a cerului. Murmurai :

— Ce sîntem noi în faţa puterilor naturii ? Nimic. Diana, forţele tale sînt prea mari pentru făptura-ţi delicată. Ucide visul, vierme alb, care-ţi roade mintea.

Dar ea nu mă ascultă. Mă atrăsese spre iatac şi, în faţa alcovului de brocart azuriu, îmi dădu buzele, brusc. Sărutare imperioasă, a cărei amintire vrăjită stăruie şi azi pe gura mea. Mă ţinea, mă încercuia cu braţele-i goale, liane adorabile, ispititoare.

— Gerard, şopti ea, peste opt zile voi fi femeia lui. Să ne răzbunăm împotriva destinului crud. Să uităm hotărîrile, jocurile noastre cu focul, de pe vremuri. Avem dreptul să ne batem joc de soarta ce mă va înăbuşi

în curînd în zalele ei. Te iubesc pentru că nu m-ai iubit niciodată... sau pentru ca nu ai căutat să-mi impui dorinţa ta. Ai fost cel mai loial dintre gentlemeni, de cînd te cunosc. Ţi-ai riscat viaţa ca s-o faci mai bună pe-a mea. Pentru întîia oară, din toată inima, mă ofer unui om care-i egalul meu, mă mîndresc că-i sînt îndatorată şi-i deschid braţele fără alt gînd decît acela de a fi pe deplin fericită.

Se dădu înapoi un pas, cu ochii măriţi de exaltare, cu capodul deschis peste cămaşa străvezie, care purta un scai brodat pe sînul stîng. Scaiul Scoţiei. Emblema ţării ei. Mă privea, înfiorîndu-se, madonă posedată de duhul nopţii. Un fulger scăpără. Vîntul răbufni prin fereastră. O luai, o aşezai pe pat şi-mi păru o păpuşă de cîrpe roze, o pasăre rănită pe cîmpul azuriu. Impudoarea ei de altădată dispăruse acum. Işi ascundea chipul în unghiul braţului îndoit, ea, pe care-o văzusem fără văluri, la Garrick's. Gura-mi sărută carnea ci aprinsă, iar mîinile ei zgîriau reliefurile brocartului — cînd două lovituri în uşă ne-aruncară din pat. Glasul Julietei ajunse pînă la noi :

— Milady e chemată la telefon.

Lady Diana îşi potrivea, buimăcită, capodul peste cămaşa mototolită. întrebă molatec :

— Oh, ce e ? Şi la ora asta sînt deranjată ?

— Milady e chemată din Londra. Urgent.

— Din Londra ?

Lady Diana îşi căpătă complet prezenţa de spirit şi ieşi. Rămăsei singur în budoar. Stropi de ploaie începuseră să bată pe terasă. Vîntul se domolise. Luna se pitise după nori. Nu se mai distingea nimic. Părea că un demiurg vărgase o sticlă de cerneală pe gravura gigantică admirată aşa de mult de noi. Aşteptai cinci minute, zece minute... Mă mira faptul că durează atîta convorbirea şi mă pregăteam să ies din budoar, cînd paşi precipitaţi răsunară afară. Julieta reapăru, buimăcită :

— Domnule ! Domnul să vină iute !

O urmai degrabă. Mă duse într-un salonaş roz, la parter. Pe covor, lîngă telefonul răsturnat, dădui peste Lady Diana care zăcea, cu braţele întinse, neînsufleţită parcă.

XVIII.

Imi plecai îndată urechea pe pieptul ei. Inima bătea slab. Temerile mele se uşurară. Mă întorsei spre Julieta :

— Lady Wynham e numai leşinată. Adu repede eter şi brandy.

Mă străduii s-o înviorez. Işi recăpătă puţin cîte puţin cunoştinţa şi-mi înlănţui gîtul, ca o copilă înspăimîntată. Plînse. Cînd Julieta mi-aduse paharul cu brandy, îi dădui pacientei să bea ; ea îşi veni numaidecît în fire. Se ridică şi murmură :

— Gerard, să ne întoarcem în cameră. Ajută-mă, te rog.

O luai din nou în braţe şi-o dusei în patul pe care Julieta îl pregătise. O culcarăm. După ce femeia plecă, pusei Dianei întrebări. Ea se aşează între perne şi, redevenind deodată stăpînă pe sine, îmi spuse cu glas firesc :

— Gerard, sînt ruinată definitiv !

— Oh !

— Iţi voi repeta, vorbă cu vorbă, ce mi-a spus Sir Eric Blushmore, la telefon. „Lady Diana Wynham ? Bună seara, scumpă prietenă. Sînt eu, Eric Blushmore. Scuză-mă că te deranjez la ora asta, dar directorul afacerilor ruse de la Foreign Office mi-a comunicat o veste rea. A fost informat oficial astă seară că consiliul economic al Sovietelor, revenind asupra semnăturii date, a anulat concesiunea de la Telav. Bolşevicii ăştia sînt, într-adevăr, imposibili ! Prietenul meu mi-a făgăduit că guvernul Majestăţii Sale va protesta pe lîngă U.R.S.S. contraunei asemenea abateri de la uzanţele internaţionale, dar numi-a ascuns că Sovietele n-au să ţină seama şi că ar fi greu să-i oblige pe oamenii ăştia să-şi respecte semnătura”. L-am întrebat pe Sir Eric dacă ştie care sînt cauzele acestei bruşte întorsături. Mi-a răspuns : „Ele se datorează unei influenţe oculte care s-a exercitat în defavoarea noastră. Dacă n-o fi cumva o nouă schimbare în politica economică a stăpînilor de la Moscova." Iată, Gerard, conversaţia în urma căreia mi-am pierdut cunoştinţa. Imi cer iertare pentru slăbiciunea aceasta nevrednică de mine, dar sînt sigură că Sir Eric mi-a anunţat, în această noapte, condamnarea la moarte.

Vrusei să protestez. Lady Diana clătină din cap pe dantelele pernei.

— Nu, Gerard. Nu consolări banale. Nu condoleanţe pe ruinele castelului meu din Spania. Ţi-am spus că dacă eşuează afacerea, n-am să mai încerc să lupt. Iţi confirm aceasta, acum. Arunc mănuşa şi renunţ la luptă. Lasă-mă singura şi-ţi mulţumesc pentru îngrijirile tale de frate.

Şovăii să mă scol. Ea zîmbi cu tristeţe :

— Fii fără grijă. N-ai să mă găseşti moartă mîine dimineaţă. Imi acord un sfîrşit demn de mine. Voi medita în noaptea asta la arme de foc, pumnale şi otrăvuri. Voi compara în mine toate plăcerile asfixiei, ale înecului sau ale unei căderi în spaţiu... dar te asigur că pînă mîine noapte, mă voi fi hotărît.

— Diana !...

Eram încremenit de sinceritatea tonului ei. Adăugă :

— Vezi bine că hotărîrea mea e gravă. Sînt rătăcită în urma unei crize de deznădejde ? Vorbesc ca o exaltată ce-a pierdut noţiunea oamenilor şi-a lucrurilor ? Văd limpede, Gerard. Noapte bună, dragul meu.

*
* *

Obosit, adormisem după cinci ore de insomnie, cînd Julieta mă trezi ca să-mi servească gustarea de dimineaţă. Cerui îndată veşti în privinţa stăpînei ei.

— Milady a petrecut toată noaptea scriind la birou, răspunse ea. Este încă în cameră miros de ceară de lipit. Am intrat acum un sfert de oră, dar n-am îndrăznit s-o deranjez pe Milady, care dormita. O să aştept să sune.

Mîncai fără poftă. Deschisesem fereastra. Florile îşi ofereau pe terasă corolele jilave încă, în bătaia razelor dimineţii.

La unsprezece eram îmbrăcat. Julieta mă informă că stăpîna ei tot dormea. Coborîi, mă plimbiu prin parc şi, in singurătatea prielnică, pregătii pledoaria pe care o voi ţine în curînd, ca s-o conving pe Lady Diana. Aveam înaintea mea toată după-amiaza. O să-mi ajungă ca s-o întăresc, să-i dovedesc că, în fond, nenorocirea nu e aşa de mare şi că, cu puţină răbdare şi stăruinţă, va ieşi din încurcătură. La orele două, Lady Diana şi cu mine luam masa împreună. Deoarece mi se părea înseninată, mă feream să vorbesc despre întîmplările din ajun. La desert, ea glăsui deodată :

— Dispariţia lui Varişkin este acum explicabilă, nu-i aşa ? A aflat ştirea înaintea mea şi s-a dus la Londra, cu speranţa că lucrurile s-ar mai putea aranja.

— De bună seamă.

— Şi, deoarece n-a reuşit, nu îndrăzneşte să-mi telegrafieze.

Voiam încă să trag speranţe. Ezitai să răspund. Ea declară :

— N-am nevoie de cloroform înainte de operaţie, Gerard. Nu-i nevoie să fiu adormită ! M-am gîndit toată noaptea. Am cîntărit singură farmecul de a trăi bine şi umilirea morală de a tînji. Hotărîrea mea este definitivă.

— Diana, eşti nebună. Nu se omoară cineva fiindcă nu mai are 5.000 de lire venit. Se omoară din dragoste, în plină criză pasională !

— Ce greşeală, Gerard ! Un om bogat se poate ucide din dragoste. O femeie săracă se poate ucide din interes. Ce interes îmi oferă viaţa acum ? Să mă prostituez pentru a încerca să culeg cîteva firimituri din splendoarea trecută ? Nu. Nu.

După-amiaza trecu. îngrijorarea mea creştea din oră în oră. Frumuseţea radioasă a zilei de iunie mi se părea o ofensă adusă morţii care dădea tîrcoale castelului. Mă plimbam pe terasă, neliniştit, în aşteptarea unui servitor care să alerge, scos din minţi.

La cinci luai ceaiul cu Lady Diana. Purta un costumaş brodat, pantofi sport. Bijuteriile ei reintraseră toate în compartimentele de vată ale casetei. Nu puteai s-o acuzi că afişează un romantism teatral şi nici că prepară cu emfază un sfîrşit de star, bolnav de spleen.

Torturat de nelinişte, mă pregăteam să încerc încă o dată s-o smulg din prada gîndurilor morbide, cînd duduitul unui automobil ajunse la urechea noastră.

— O vizită la ora asta ? N-aştept pe nimeni, zise Lady Diana.

— Poate că e şoferul tău.

— Nu. Maşina e în garaj.

O siluetă se ivi în capătul aleii. Schiţai un gest de surpriză. Lady Diana, a cărei privire era mai puţin ageră, mă întrebă :

— Cine e ?

— Varişkin.

Il recunoscusem pe rus care se îndrepta grăbit spre noi. O paloare scurtă decoloră chipul Lady-ei Diana. Pricepui emoţia lăuntrică. Intoarcerea lui Varişkin avea, oare, o semnificaţie fericită ? Izbutise poate să schimbe decizia Sovietelor ? Ar însemna atunci reînvierea tuturor speranţelor, ivirea soarelui după furtună.

Mă ridicasem. Eram grăbit să-l descos pe vizitator :

— Ei, ce e nou, prietene ?

Varişkin sărutase repede mîna Lady-ei Diana. Apoi, fără vorbe de clacă spuse :

— Draga mea, nu-i aşa că Sir Eric te-a informat ? Am făcut toate încercările pentru a determina brutele să revină asupra ucazului lor. Nu-i nimic de făcut. O să-mi spui : „Atunci cu ce drept mai vii în faţa mea ?“ Iţi răspund : „Cu dreptul unui om galant de a o păzi pe aceea care e expusă unui pericol grav“. Căci vine cu automobilul de la Glasgow, ca să preîntîmpine primejdia care te ameninţă.

— Ce primejdie ? zise Lady Diana, fără să arate cea mai mică atenţie.

— Irina Muraview este în Scoţia. Un prieten de-al meu din serviciul de contraspionaj al Sovietelor la Londra m-a prevenit cu generozitate. Trecerea ei a fost semnalată la Stockholm şi Kristiansund, unde s-a îmbarcat pentru Leith.

— Pentru Leith ? Portul Edimburgului ? exclamai eu.

— Da, a fost văzută la Edimburg, unde s-a pus în legătură cu S.R.-ul nostru din Londra. Prezenţa ei în Scoţia nu are decît un mobil : să obţină de la tine o explicaţie definitivă. Or, eu ştiu ce fel de explicaţii se pot avea cu Irina Muraview şi de aceea am alergat aici. Diana, cită vreme voi fi în viaţă, nu te va tulbura. Asta ţineam să-ţi spun. Cu toate străduinţele mele nu am reuşit să te pun în posesia concesiunii. Te dezleg deci de făgăduiala căsătoriei. Dar eu nu sînt chit faţă de tine. Din vina mea, o adversară primejdioasă te pîndeşte. Rămîn lîngă tine să parez loviturile.

Cuvintele lui Varişkin erau cuvinte de om loial. Lady Diana îi fu recunoscătoare :

— Mulţumesc Varişkin. Purtarea ta mă mişcă, deoarece te onorează. Gerard îţi va spune însă hotărîrea mea şi ai să înţelegi că intenţiile Muraviewei îmi sînt cît se poate de indiferente.

Fiindcă Lady Diana voia să rămînă singură pe terasă, coborîrăm, eu şi Varişkin, spre lac. Abia ne-am depărtat şi rusul mă apucă de braţ întrebîndu-mă cu nelinişte :

— Ce hotărîre ?

Murmurai :

— Sinuciderea.

Varişkin se opri brusc sub arborii ce se legănau în adierea serii. Repeta cu vocea răguşită :

— Sinuciderea ? Diana vrea să moară într-adevăr ?

Ii povestii tot ce se întîmplase în castel. El păru adinc mîhnit şi spuse :

— Dragul meu, durerea mea e mare, căci eu o iubesc pe Diana. N-am izbutit în dorinţa de a-i da averea, nu am deci nici un drept să-i cer să răspundă sentimentului ce-mi inspiră : dar o iubesc şi nimic din ce-o frămîntă nu-mi e străin.

— Ştiu Varişkin. Dragul meu, să n-o lăsăm un minut singură, dacă ne e cu putinţă. Trebuie să încercăm totul pentru a împiedica grozăvia. Oh, cum aş vrea s-o smulgem din obsesia asta funebră ! Dar mi-e frică... O cunoşti ca şi mine.

Varişkin scoase un strigăt de sinceră durere :

— Seliman ! Dacă ea moare, voi purta răspunderea acestei crime în sufletul meu şi nimic nu mă va mîngîia. Oh, bănuiesc ce cugeţi. Am eu altele la activ care-mi încarcă sufletul de bolşevic nepocăit. Desigur. Dar

acelea erau crime politice. Poţi să mori sau să omori pentru o idee. Nu trebuie să laşi o femeie să moară pentru un fleac de bani. Nu, nu !

Convorbirea înflăcărată ne dusese pe marginea lacului înroşit de reflexele asfinţitului. Ţărmul idilic, îneîntător, nu primise probabil pînă atunci ecoul unor cuvinte aşa de grave. Pe măsură ce înainta, Varişkin se aprindea : comenta viaţa şi moartea cu o sensibilitate uluitoare la barbarul acesta care, ieri încă, într-un cabinet particular, la Walhalla din Berlin, înţepa din sadism sînul femeilor de noapte.

Mă oprii deodată pe marginea unei stânci şi privii terasa.

— Varişkin, să nu ne îndepărtăm prea mult. Ai dreptate : să n-o lăsăm singură.

El se întoarse imediat.

— Da, da. Să ne întoarcem. N-ar fi trebuit s-o lăsăm pe gînduri.

Grăbirăm pasul şi ajunserăm în colţul terasei, unde Lady Diana şi eu băusem ceaiul. Nu mai era acolo.

— O fi intrat în castel, spuse Varişkin neliniştit.

— Nădăjduiesc.

Ii arătai ferestrele bibliotecii. Luminile sclipeau.

— E acolo... glăsuii uşurat.

— Hai repede. Să nu ne mai îndepărtăm de ea. E o bolnavă care trebuie vegheată.

Varişkin porni în goană. Urcarăm treptele străjuite de lei de piatră cu botul ras de vreme, cu coama roasă de mu- cegai. Varişkin împinse uşa bibliotecii. Intrarăm şi încremenirăm în prag. Lady Diana şi Irina Muraview stăteau faţă în faţă.

XIX.

Tabloul a rămas pentru totdeauna întipărit în mintea mea. Irina Muraview în dreptul ferestrei de la mijloc. Imbrăcăminte de voiaj şi pălărie de pîslă ; mîinile în buzunarele jachetei. Lady Diana indiferentă, mîndră, lîngă cămin. Două tigroaice faţă în faţă. Fiica mongolilor împotriva fiicei celţilor. Două rase. Două lumi. Două femei.

Varişkin şi cu mine nu mai eram decît compraşi, figuranţi fără însemnătate. Nu îndrăzneam să mai facem o mişcare.

Lady Diana vorbi prima :

— Varişkin, prevederile tale erau exacte. Doamna Muraview a venit să-mi ceară o explicaţie chiar la mine în casă. Lacheul mi-a anunţat chiar adineauri vizita domniei-sale : am dat ordin să fie introdusă aici. Am venit numaidecît şi mă pregăteam s-o întreb ce pofteşte, cînd aţi intrat voi.

In timp ce eu înaintai spre Lady Diana, Varişkin privi spre Irina. Dar aceasta, fără a spune un cuvînt se îndreptă spre uşa prin care intrasem ; o încuie liniştită şi băgă cheia in buzunar. Lady Diana tresări mirată şi exclamă :

— Doamnă, deoarece te şi comporţi la mine ca pe un tărîm cucerit, voi fi nevoită să te concediez prin servitorul meu. Noi nu cunoaştem încă regimul Sovietelor ne teritoriul Regatului-Unit, iar castelul meu nu o încă

naţionalizat.

Lady Diana întinse braţul spre soneria electrică. Irina scoase, promptă, un revolver din buzunar şi porunci :

— Nu suna... sau trag.

Varişkin şi eu voiam să intervenim. Irina îndreptă ţeava armei spre noi şi continuă :

— Nici dumneavoastră, domnilor... Ne aflăm aici pentru a vorbi fără martori, căci ceea ce avem de discutat, Lady Wynham şi eu, nu priveşte pe nimeni. Precum spui, Lady Wynham, am străbătut Europa ca să-ţi cer socoteală. E dreptul meu. N-ai să tăgăduieşti, cred, că dumneata eşti aceea care mi-ai luat amantul, l-ai sedus pentru a-i smulge complicitatea, adică o trădare faţă de tovarăşii săi din Rusia şi, făgâduindu-i mîna dacă va izbuti. Era cît pe-aci să realizeze acest frumos program. Dacă nu interveneam eu, te-ai fi îmbogăţit pe contul proletarilor georgieni şi ai fi reînceput, graţie petrolului rus, viaţa dumitale de lux desfrînat, care-i un atentat la mizeria lumii. Află, în primul rînd, că după ce ţi-am dat iluzia unui succes uşor, prima mea revanşă a fost să-mi îndeplinesc dorinţele dîndu-ţi prinosul acela de care ai nevoie să trăieşti. După acest act de justiţie, am ţinut să te văd pentru a-ţi declara că, smulgînd iubirea lui Leonid Vladimirovici Varişkin, mi-ai zdrobit inima şi mi-ai luat raţiunea de a trăi.

Lady Diana înălţă uşor din umeri. Ironiză :

— Doamnă, te oblig eu să trăieşti o viaţă ce-ţi este odioasă ?

Irina făcu un pas spre noi.

— Lady Wynham, sîntem două care ne disputăm acelaşi bărbat. Una dintre noi e de prisos.

— Aşa cred şi eu.

Irina se apropiase şi mai mult de rivală. Incăierarea devenea iminentă. Impasibilă în faţa adversarei, Lady Diana se expunea fără teamă geloziei ei furioase. Irina, cu revolverul în mînă, pantera ce pîndeşte două umbre ameninţătoare, zvîrlea şi spre mine priviri tăioase.

Intrerupsei dialogul :

— Doamnă Muraview, una dintre dumneavoastră, ar fi într-adevăr prea mult împărtăşindu-vă iubirea aceluiaşi bărbat. Dă-mi voie să-ţi declar însă, pe cuvînt de onoare, că aduci Lady-ei Wynham învinuiri nedrepte. Domnul Varişkin n-a fost niciodată amantul ei, întreabă-l.

Varişkin exclama, cu braţul întins :

— Irina, îţi jur că Lady Wynham şi eu n-am...

Dar Lady Diana tăie vorba lui Varişkin :

— Dragă prietene, spuse ea cu glas liniştit, de ce să faci jurăminte false cu scopul de a dezarma braţul doamnei Muraview ? Crezi deci că eu consider demn să recurg la minciună pentru a-i domoli furia ?

Mă întorsei spre Lady Diana şi, subit, îi ghicisem gîndul. Vrui să vorbesc. Lady Diana îmi impuse din ochi tăcere. Continuă :

— Doamnă, află, prin urmare, din gura mea : am fost într-adevăr amanta lui Varişkin. Şi nu înţeleg de ce domnii aceştia vor să te amăgească. Nu trebuie să-ţi renegi niciodată actele, gîndurile, iubirile. Ţi-am dorit din capul locului amantul. Nici el nu m-a iubit mai puţin. Am trăit împreună la Berlin, la Londra, aici, ore minunate şi cred că nopţile

ce i hărăzeai altădată dumneata erau, desigur, foarte fade şi foarte burgheze. Eu, Lady Diana Wynham, fiică de regi, i-am acordat mîngîieri pe care dumneata, fiică de proletar, parvenită pretenţioasă a revoluţiei ruseşti, n-ai fi ştiut să le născoceşti. O, ai venit să-mi ceri o explicaţie domnişoară care făceai trotuarul cînd marii voştri duci erau sugrumaţi ? Ei bine, ţi-am dat-o cu precizii convingătoare.

Irina se uita la Lady Diana cu priviri de fiară ce sta gata să se arunce. Strigă :

— Asta e totul ?

— Nu-ţi ajunge să ştii că ţi-am ţinut în braţe amantul metamorfozat de fericire ?

— Asta e totul ?

— Că buzele lui, sătule de-ale tale, s-au înfiorat sub ale mele ca acelea ale unui muribund ce revine la viaţă şi că, într-o seară şi-a bătut joc gîndindu-se la tine... la credinţele-ţi imbecile... la apostolatul tău ridicol şi odios ?

*
* *

Drama se desfăşură atunci. O revăd acum în cele mai mărunte detalii. Irina stătea la doi metri de Lady Diana. aşteptînd din moment în moment sfîrşitul tragic al dialogului. Varişkin la dreapta, în faţa unei mobile vechi. Eu, la stînga.

Ultimele cuvinte ale Lady-ei Diana determinară, în sfîrşit, în creierul rusoaicei gestul criminal. Ridică mîna dreaptă, în care sclipeşte ţeava încrustată a unui revolver mic, cu patul de sidef. In aceeaşi clipă, Varişkin a luat de pe mescioara alăturată un bibelou de bronz şi-l aruncă asupra Irinei, lovindu-i pumnul. Intîmplare miraculoasă ? Ochire minunată ? Focul porneşte şi ţeava revolverului, abătută, expediază glonţul între Lady Diana şi mine.

Durerea smulge Irinei arma, care cade pe covor. Dintr-un salt, Varişkin o ia, o îndreaptă spre tîmpla Irinei şi trage.

Irina Alexandrovna Muraview se prăbuşeşte moartă.

*
* *

Lady Diana devenise mai albă decît un crin. Stupefacţia, senzaţia de nedescris prin care trecuse o făceau să se clatine. Mă repezii s-o prind în braţe. Intre timp, Varişkin punea revolverul pe covor, lîngă mîna moartei. Simplu, ca un martor indiferent al dramei, el declară :

— Femeia asta şi-a curmat viaţa la dumneata, Lady Diana. De altminteri, aceasta e ceea ce avea mai bun de făcut după tentativa de asasinat săvîrşit asupra dumitale, iar glonţul din perete, de lîngă tablou, va fi pentru anchetatori una dintre cele mai categorice dovezi. Căci Prinţul Seliman şi eu, adică doi martori onorabili, vom face depoziţii în faţa procurorului ce va veni curînd. Doamna Muraview s-a sinucis sub ochii noştri, din dragoste, după ce a încercat să te asasineze şi înainte ca

noi să fi putut interveni pentru a-i opri gestul fatal. Revolverul, de fabricaţie rusă, de dinaintea războiului, va oferi juraţilor scoţieni o certitudine mai mult şi, cu aceste dovezi indiscutabile, îşi vor da verdictul obişnuit : sinucidere în urma unei crize de nebunie.

Liniştea cu care Varişkin vorbea era uluitoare. Cînd Lady Diana se restabili complet, îi spuse :

— Cred, scumpă prietenă, că nu-mi vei lua în nume de rău faptul de a fi îndreptat aiurea glonţul ce-ţi rezervase soarta.

Lady Diana replică :

— Mulţumesc Varişkin. Crezusem în seara asta c-o să găsesc mijlocul de a încheia cu viaţa elegant. Văzînd mîna femeii ridicîndu-se spre pieptul meu, am întrezărit moartea. Ştiu cum e şi cred că n-am s-o mai chem înainte de a veni ea la mine.

Lady Diana se îndreptă spre uşă. Se întoarse în prag şi, aşa cum rogi servitoarea să ia tava cu ceşti, îmi zise :

— Gerard, aranjează, te rog, cu trupul femeii acesteia, în timp ce Varişkin va telefona poliţiei locale !

Uşa se închise. Varişkin reflectă un moment. Pe urmă constată :

— Uite. Glonţul s-a cuibărit în creier. Foarte puţin sînge din rană. Vor fi urme de pulbere pe piele, amănunt excelent pentru medicii legişti... Haide ! E totul în ordine. Poziţia cadavrului e naturală. Da. In cazul ăsta, să dăm de veste lacheului cu mutra consternată — care e de rigoare — şi să trimitem şoferul după un doctor, ale cărui îngrijiri vor fi absolut inutile.

Sîngele rece cu care procedase Varişkin mi se părea firesc. Il urmai în tăcere. înainte de a se deschide uşa, el mă privi. Ochii-i se înduioşară. Glasu-i deveni mai blînd. Emoţia îi voala, în sfîrşit, accentul. Mă întrebă aproape cu umilinţă :

—Crezi că după astea, Lady Diana va consimţi să mă ia de bărbat ?

— Mă-ndoiesc dragul meu !

El oftă. Ieşi întâiul. Intorsei capul ca să arunc o ultimă privire spre femeiuşcă îmbrăcată în bej, cu pălărie de pisla, întinsă pe covor, cu braţele în cruce, cu mîinile ţepene. Aveam impresia că-mi da târcoale un spectru doborît de durere : călăul din Nikolaia, monstrul tăcut, cu fruntea îngustă, gorila Cekăi cu stea roşie tatuată pe mînă.

XX.

Gara de Est. Adineauri, la hotelul Crillon, unde am descins, îi spusesem Griseldei că mai am de îndeplinit o datorie Nu vom asista la căsătoria proiectată în saloanele castelului Glensloy. Dar ţin să-mi iau rămas-bun de la Lady Diana, care va porni la două, cu Orient-Expresul, spre o destinaţie necunoscută.

O aştept pe peron. E ora unu şi jumătate. Primii călători se strecoară pe culoarele vagoanelor de dormit etichetate : Viena—Belgrad—Bucureşti —Constantinopol. Un cărucior se iveşte, încărcat cu două valize şi cu un necessaire mov de crocodil, pe care-l recunosc. In urma tregherului

apare Lady Diana : simfonie de gris-perle, de la pălărioara prinsă cu o baretă de diamante pînă la pantofii din piele de şarpe, asortaţi, fără a uita fularul, ce ascunde pe jumătate, în cutele-i de mătase, colierul.

In ţinută de voiaj, Lady Diana călca, uşoară, pe peronul însorit. Un zîmbet îi luminează chipul curat. Nepăsarea pentru ziua de mîine înviorează albăstriul ochilor. Ce miraculoasă metamorfoză din fatidica zi cînd schimbam cuvinte îndoliate pe un lac străjuit de trestii !

— Oh, Gerard, ai şi venit ? Ce drăguţ eşti ! Serios, tu vei fi fost pentru mine, pînă la capăt, unul dintre acei cavaleri credincioşi visaţi de castelane pe vremea cînd Maria Stuart se compromitea cu Bothwel. Hamal, du valizele astea în vagon-lit-ul nr. 4... Ia douăzeci de franci. Ca să joci cu ei duminică la curse.

Lady Diana mă luă de braţ şi mă duse spre capătul trenului :

— Dragul meu Gerard, am reflectat mult de cînd doamna Muraview era să îndeplinească dorinţa mea de-o zi. Inchipuieşte-ţi că drama din Glensloy mi-a redat categoric dragostea de viaţă... Incă un contrast al firii mele extravagante, ai să spui. Ei, da !

Ajunseserăm în dreptul locomotivei. Ne întoarserăm. Replicai :

— In orice caz, Varişkin te-a salvat, dacă nu te-a îmbogăţit.

— Nici vorbă...

— Cum a acceptat el hotărîrea ta ?

— Cu stoicism.

Lady Diana reluă :

— Am vorbit foarte serios cu Varişkin. I-am spus : Dragul meu, de ce ai vrea să ducem o viaţă nefericită, strîmtorată, anevoioasă ? Tu eşti un ratat al politicii, deoarece nu eşti nici măcar în situaţia să-ţi exploatezi situaţia de comunist eminent pentru a-ţi rotunji contul în bancă, iar eu sînt o epavă a societăţii înalte, deoarece nu mai am, pentru a figura în lume, decît perlele şi bunurile imobiliare ipotecate pînă în gît. Nu te iubesc într-atît incit să te cobor la rang de întreţinut. Pe de altă parte, te stimez îndeajuns ca să nu te înşel. Aşadar, crede-mă. E mai bine să ne despărţim frumos. Ai să te întorci la Moscova, unde micii tăi tovarăşi îţi vor rezerva un locşor la Ceka, iar eu îmi voi cheltui ultimele bancnote peregrinînd pe continentul vast. Voi relua din nevoie viaţa rătăcitoare pe care-o duceam altădată, ca să fac pe voia capriciilor mele.

— In definitiv, Diana, unde te duci ?

— Am un bilet pentru Constantinopol. Dar se poate să mă opresc la Viena sau la Budapesta. Depinde de hazard sau de culoarea ochilor vecinului meu de compartiment. Am reţinut apartamente la Imperial pe Ring şi la Hungaria, pe cheiul Pestei. Dar poate voi dormi într-un hotel chiar din Josephstadt sau într-un palat de pe colina Budei. Mă simt foarte dispusă în faţa sugestiilor neprevăzutului. De şase luni de zile viaţa mea a fost monotonă, nu-i aşa, Gerard ? E timpul să-mi piperez menu-ul şi să hoinăresc fără ţintă prin pampa Aventurii. Pasăre călătoare, îmi voi face cuibul unde voi vrea, voi cînta sub clar de lună cînd îmi va place şi mă voi ghemui sub furtuna decepţiilor sau sub răpăiala minciunii... Reneg cu trufie vorbele grave pe care le-am rostit la Glensloy, dragul meu. Viaţa e frumoasă întotdeauna. Oamenii nu vor fi niciodată mai puţin proşti. Şi-mi acord şase săptămîni ca să dau peste imbecilul ce va corespunde

fanteziilor mele şi va face să coacă în cufărul meu merele de aur din grădina Hesperidelor.

— Diana, sînt încîntat că te regăsesc în dispoziţii optimiste. Ştiam bine că o femeie ca tine nu se poate declara învinsă şi nu poate pieri din deznădejde ca o midinetă îndrâgostită sau ca o matroană.

— O singură umbră e în calea mea, Gerard. Tristeţea de a te părăsi. Am trăit aceeaşi viaţă şase luni : căsătoriţi n-am fi fost mai aproape unul de celălalt... moralmente, bine-nţeles, deoarece soarta s-a opus categoric, într-o seară, să trecem Rubiconul. Dar unirea noastră mentală, spirituală a fost desăvîrşită. Nu poate fi uitată afecţiunea aceasta aşa de tandră, prietenia aceasta amoroasă întrucîtva. In timpul viitoarelor mele insomnii, voi păstra amintirea îneîntătoare a unui prieten ce-a fost un cavaler. Cînd îţi voi privi portretul, pe care-l port în sacul meu de crocodil mov, inima îmi va fi strînsă şi voi murmura ca Hamlet, ţinînd craniul lui Yorik : „Era un om cu nesfîrşit tact şi cu neţărmurită loialitate. A cunoscut cele mai urîte secrete ale vieţii mele şi şi-a riscat viaţa pentru ca Luxul cu ochi de aur să nu dezerteze din pragul casei mele“. Da, Gerard, voi spune acestea cînd voi contempla fotografia veche, dragă, pe care mi-ai dat-o în seara de Crăciun, în schimbul primei sărutări frăţeşti sub acoperişul lui Berkeley Squar.

Mîna Lady-ei Diana se aşezase pe braţul meu. Mă oprii, mai mişcat decît păream. Răspunsei cu vocea sugrumată :

— Cuvintele tale mă mişcă infinit, Diana. Lasă-mă să-ţi spun că prietenia noastră tainică e singura capelă în care îmi va face plăcere să îngenunchez ca să mă rog pentru fericirea ta în viitor.

— Eh ! Fericirea e o enigmă. Cei care o rezolvă devin milionari. Fiind de pe acum mizantroapă întrucîtva, cred că nu-mi va rămîne decît să devin iar milionară. In ceea ce te priveşte, Gerard, totul îţi va zîmbi. Dragostea şi banii. Prinţesa Seliman te aşteaptă, recîştigată... Cea mai perfectă seninătate vă pîndeşte în colţul Eldorado-ului.

— Nu mă gîndesc la mine, care sînt pe deplin fericit cu Griselda. Ci la tine.

Ora plecării se apropia. Intîrziaţii se căţărau pe scări si braţele apucau valize pe ferestrele deschise. Vagonul înghiţea bagaje şi deborda prieteni de-ai călătorilor.

Lady Diana îşi puse mîinile înmănuşate pe umerii mei şi cu ochii deodată înrouraţi de lacrimi murmură :

— Gerard... ultima noastră sărutare, poate.

Eram aşa de tulburat încît nu mă clintii. Atunci, foarte uşor, buzele ei îmi sărutară gura... Mîngîiere catifelată pe inima-mi ce zvîcnea... Balsam minunat peste rana plecării, îngînai :

— Diana... Domnul să te aibă în paza lui.

Ea închise ochii să-şi oprească lacrimile şi zise :

— Mulţumesc, Gerard. Marele meu prieten. Cavalerul meu rătăcitor.

Conductorul trenului ne invită să ne urcăm. Lady Diana sări uşoară. Se ivi în cadrul geamului coborît, în timp ce locomotiva tuşea înainte de a recita litania monotonă a cazanului ei aflat sub presiune. Văd şi acum chipul şi părul blond între pălărie şi fularul sur. Văd şi acum ochii mari, umezi, îndureraţi ca ai fecioarelor lui Coregio. Privire încărcată de

duioşie. Rămas bun în tăcere al Femeii plecată în căutarea unui Graal doldora de cecuri. Ultimul drum al călătoarei pe drumul Damascului străjuit de Palace-uri înflorite şi de nestemate orbitoare. Ce-i rezerva destinul la capătul drumului ? Un parc de orhidee sau un colţ de cimitir umbrit de chiparoşi ? Un tron de aur masiv sau o masă de operaţie ? Braţele unui amant sau ghearele unui sugrumător ?

Trenul pornea. Mînuţa înmănuşată în gri se agită încă o dată. Rămăsei îndelung pe peron, cu pălăria în mînă, în faţa convoiului funebru al unei prietenii ce se ducea şi nu se va mai întoarce poate. Nu mă mişcăm. O melancolie mă ţintuia pe marginea liniei pustii. Ochii mei urmăreau şerpuirea liniilor de-a lungul cărora trenul dispăruse, trenul de lux ce ducea Madona trenurilor spre noul ei destin.

S F I R Ş I T